

Emmanuel Robles

NORMA

Türkçesi
AYKUT
DERMAN

Emmanuel Robles

NORMA

Aşk ve sürgün. Ülkemizde özellikle ünlü *Montserrat* adlı oyunu ve romanlarıyla tanınan büyük Fransız romancı *Emmanuel Robles'in* (1914) en önemli temalarından biridir. Askeri diktatörlüğün egemen olduğu Arjantin'in bir zindandan çıkıp Paris'e sürgüne gelen bilimadamı ve yazar Rodolfo Reyes'in karmaşık ve gizemli kişiliğinde Don Juan ve Cazanova özellikleri de eksik değildir; bu özellikleriyle karısı *Norma'* nın mutsuzluğuna yol açmış, ama Norma işkence ve ölüm pahasına kocasını elevermemiştir. Bu, klasik trajedilere özgü öyküyü Paris'teki sürgün Arjantinli devrimciler ve bu mutsuzluk ortamında *aşk'i* keşfeden Beatrice ile Charles tamamlamaktadır. Altından ancak büyük bir roman ustasının kalkabileceği, yalın olduğu kadar karmaşık, insani olduğu kadar yürek buran bir konu. Alain Bosquet'ye göre yazar, birçok düzeyde bir gerilim yaratan, anlattıkları ve çağrışımlarıyla zenginleşen bu romanla, kayıtsızlık ve ilgisizliğin egemen olduğu çağımızda bir tür ahlâk dersi de vermektedir. 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinde ve sonrasında bizim insanımızın da bir benzerini yaşadığı ve yazılmasını sabırsızlıkla beklediğimiz büyük bir insanlık trajedisidir.

Kapaktaki resim: LEMPICKA

ISBN 975-510-1.95-X

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

*

Emmanuel Robles
NORMA

ROMAN

Türkçesi AYKUT DERMAN

Bu kitap, İstanbul'da Can Yavınları'nda dizildi,
Özal Basımevinde basıldı. (1993)
Dizgi; Sevinç Uluğ

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ. Bâbiâü Caddesi No. 19 Kat 2, 34410, Cağaloğlu, İstanbul
Telefon: 528 6113 Fax: 513 5188

Beatrice'le her şey bir kasım günü başladı. Yazgısının insana oynadığı oyunları, onun gizemlerini uzun uzadıya anlatmak için söylemiyorum bunu. Amacım yalnızca bi-raz geriye gidip o sabahki ruh halimi daha iyi açıklamak. Öncelikle şunu söyleyeyim ki sisli ve soğuk Paris sabahlarında çoğu kez dışarı çıkmak, yürümek gelir içimden; Montparnasse Garı'nın arkasına düşen, renkli ve canlı, fakat telâşsız mahalledeki yaşamı çevremde duyumsamak isterim. Her şey gözüme yeni, durmaksızın yeniden yaratılıyormuş gibi görünür ve yaşam bir bakıma sonsuzluk görüntüsü yansıtır. O sabah da deri pantolonumu giymiş, kaşkolümü boynuma sarmış, geceki fırtınadan sonra hâlâ varlığım sürdüren o gri ve ıslak havayı solumak için aşağı inmiştim.

Bir bara girdim, aslında hep aynı bara gidiyordum: Bekârlık alışkanlıklarımın biri. Patron beni tanıyordu, merhaba dedi, bir kahve verip şeker kavanozuyla çörek s e-petini önüme sürdü. O anda, dünya bir topluğun ucunda dengesini bulmuştu ve çevremdekiler, işçiler, komiler benim gibi mutluluğa çok yakınmış izlenimi veriyorlardı.

Dışarı çıktığımda, Paris göğünde iri iri bulutlar geçip gidiyordu; yüzeyle düz olmayan, kaymak tutmuş sütün-ki gibi pürüzlü bulutlar. Kafam uyuşmuştu, gecenin geç saatlerine kadar, Rodolfo Reyes'in, İnka Seramiklerinde Erotizm' adlı uzun bir yazısının çevirisiyle uğraşmışım. Bu arada şunu da açıklamalıyım: Otuzunu geçmişim ve yaşamımda bir yara açacak o olayın meydana gelmesinden önce özgür, tutkuların ve pişmanlıklardan oldukça uzak bir yaşamım vardı. Sabah saatlerine özgü bu uğultu, bu gürültü bana yabancı değildir, hatta onlara o kadar aşî-nayımdır ki, uyandığımda kente bir veba sessizliğinin çıktığını fark edersem, o günün bir pazar olduğunu hemen anlarım.

Gezintimi, hesabımın bulunduğu banka şubesinin açıldığı saate kadar uzattım. Hesabımdaki para miktarı düzensizlikler gösterdiği için, bir gün önce, özel bir dershanede verdiğim İspanyolca dersleri karşılığında aldığım çeki yatırmak istiyordum.

Bankada, genç ve taze bir hanım memura yanaşarak gerekli işlemi yaptırtıp çeki uzattım. Bir yerlerden bir daktilo makinesinin tıkırtısı geliyordu. Caddeye bakan iki büyük boşluğun ince tüllerle örtülü olduğu bu dekoru çok net ve açık olarak biliyordum. Bankadaki işlem çabuk bitince, evde beni bekleyen Unesco çevirisinin başına dönmek için acele ettim. Gişede sıramı, koyu renk manto giymiş, başında tüylü, kenarsız bir şapka olan bir kadına verdim. Tavırlarında tuhaf bir alçakgönüllülük ve kendini beğenmişlik karışımı olan genç bir tazeydi. Biraz geri çekilmişim, ama yine de iki adım ötede durmuş, giysilerinin altındaki bedenini düşünüyordum. Hafifçe açılmış mantosunun altından görüldüğü kadarıyla amazon gibi kalçaları olmalıydı, giysisinin altında istek uyandıran kıvrımları belli oluyordu. Eldivenini çıkardığımda, ince ve güzel elini gördüm. Böylece, bende uyandırdığı uygunsuz isteğe karşı ko-yamayarak onu incelemeye başladım; bunun o da farkındaydı, ama bana bakmaya cesaret edemiyordu, bundan emindim. Kasadaki genç kız, paraları profesyonel bir alışkanlıkla sayıp ona uzattı. Yabancı kadın para tomarını çabuk bir hareketle alıp beni unutarak ya da unutmuş görünerek arkasını döndü. Sonra, mesafeli tavrını hiç bozmadan, paralan koymak için bej rengi güzel deri çantasını açtı. Kenarsız şapkasından taşan siyah saçları ensesine düşüyor, mat teniyle, koyu renk gözleriyle güzel bir uyum sağlıyordu. İçimde uyanan hayranlık ve istekle büyülenmiş gi-

bi kaldığım birkaç saniye içinde, bankadan onunla aynı anda çıkmaya, böylelikle onu izleme fırsatını yakalamaya karar verdim; kimbilir, belki de yanaşıp konuşurdum onunla! İşte tam o anda, anlayamadığım bir nedenle birden yüzünün bütün kanı çekildi, kireç gibi oldu; ağzı bir kanş açıldı, gözlerini korku bürüdü.

Mezar sessizliğine gömülen bankanın içinde bir erkek sesi, kaba, sabırsız, pek de tehditkâr olmayan bir ses yükseldi: "Herkes duvara yapışsın!" Üç adam girişi tutmuştu; yüzlerine geçirdikleri çoraplar burunlarını ezmiş, saçlarını bastırarak kafalarının yuvarlaklığını ortaya çıkarmıştı; ellerinde, memurlara ve bankanın önündeki birkaç sabah müşterisine doğrulttuklan tabancalar olmasaydı, bu halleriyle oradakileri korkutacakları yerde, herkesi kendilerine güldürebilirlerdi. Şaşkınlığımdan, orta yerde çakılmış gibi duruyor, söylenen şeyi yapmak aklıma gelmiyordu ki baskını yapanlardan biri, üzerinde benimki gibi denizci mavisî kazak olan bir adam bana: "Hey, sen, acele et, anladın mı?" diye bağırdı. Sırtıma öyle bir vurdu ki olduğum yerde döndüm, sonra hep aynı eliyle—öteki elindeki silâhı enseme dayamıştı—yanımda şaşkm duran güzel yabancının hâlâ elinde tuttuğu paraları kaptı. Arkamda, öteki iki adamın hareket ettiklerini, insanları itip kaktıklarını, alçak sesle, kısa ifadeler kullanarak anlamadığım bir-şeyler, belki anahtarlan, belki de kasayı açmalannı istediklerini duydum. Herkes hiç beklenmeyen bir sakinlik içindeydi; sağımda duran ve köpek yavrusu gibi kesik kesik uluyan yaşlı bir adamın dışında. Solumdaki genç kadının da yüzü duvara dönüktü, dokunacak kadar yakındı bana, dudaklan, duyduğu büyük heyecanı belirten ve hâkim olamadığı bir tikle oynayıp duruyordu. Cesaret verecek bir söz fısıldadım. Mavi kazaklı adam beni duydu—kulak-lan çok keskindi ya da duyduğu heyecan yüzünden keskin hale gelmişti—ve çenemi kapamamı buyurdu. Bankanın içinde çit çıkmıyor, buna karşın dışannın gürültüsü içeri geliyordu, buysa, yaşadığımız olaya o kadar olağandışı, denetim dışı, yapay bir hava veriyordu ki gülünç, bütünüyle saçma, ama tehlikeli bir oyunun kurbanları olduğumuz düşünülebilirdi. Dışarıda herhangi bir şey olup da bizim 'kukuletalıların tepesi atarsa, durum bayağı tehlikeli olabilirdi.

Dışarıdan gelip geçenlerin hiçbir şeyden kuşkulanmadan, kayıtsız adımlarla yürüdükleri duyuluyordu. Hareketli gölgeleri, tül perdelerden içeri, bankanın taş döşemeleri üstüne çok yakın fakat ulaşılmaması olanaksız bir dünyaya ait hayaletler olarak düşüyordu. Birden kaba bir ses, kısa, kırbaç gibi saklayan bir uyarma duyuldu. İçimizden biri kıpırlandı kuşkusuz. Soygunu yapmak için önceden çok iyi hazırlanmış da olsalar, akıp giden dakikalar gibi, bütünüyle hareketsiz kalmamız da bizim gangsterler için büyük önem taşıyordu. Zorlukla soluk aldığını duyduğum genç kadına acıyordum. En küçük hareket bile yapmamız yasak olduğu halde, duvara dayadığı elini elimin içine aldım, sıktım; elini çekmedi, arkamızdaki silâhlı adam da bir tepki göstermedi. Bu hareketimle belki de onun, sinirlerine hâkim olamayarak bir hareket yapmasını önlemiş oluyordum. Bilemiyorum, fakat biraz sonra, allak bullak olmuş yüzünü yavaşça bana döndürdü, ona gülümsemeye zorladım kendimi. Bir an sonra bir alarm zili çalmaya başladı, çılgınca giden bir lokomotifin düdüğünü andırıyor, kulak zarlarını tırmalıyor, sinir bozuyordu; ardından aceleyle kaçan ayak sesleri duyduk. Dışarıda bir motor çalışmıştı. Adamlardan biri de herhalde dışarıda, bankanın önünde, içerdekileri kaçırmak için hazır bekliyordu. Hiçbirimiz en küçük bir hareket yapmıyorduk hâlâ. Saflıktan mı, yoksa geri gelirler, diye korkumuzdan mı bilemiyorum. Memurlardan biri bağırdı: "Bitti!" Hepimiz yine de şaşkınlık içinde, olduğumuz gibi kalmayı sürdürüyorduk. Her şey o kadar çabuk, o kadar kısa sürede olup bitmişti ki birbirimize inanmaz gözlerle bakıyorduk. Yaşlı adam ellerini dua eder gibi yukarı kaldırdı; ne uzun kolları vardı! Ben, genç kadını yumuşak bir hareketle kendime çekmek için fırsattan yararlanmıştım. Bir tür bitkinlik içinde karşı koymamış, omzuma dayanmıştı. Saçları yanağıma değıyor, tatlı bir kendini bırakmışlık içinde olduğunu duyum-suyordum ki birden gösterdiği bu zayıflıktan utanarak kendini çekti ve doğal bir hareketle elimi aldı ve ne kadar hızlı çarptığını göstermek için kalbinin üstüne koydu. Hâlâ küt küt atan o kalbi, memesinin yuvarlaklığının hemen altında, avucumun içinde duyumsamak

beni heyecanlandırdı. Polis arabalarının sirenleri duyulmaya başlamıştı bile. Bir anda büyük bir gürültü patırtı içinde bankanın içini üniformalı polislerle polis müfettişleri doldurdu, öyle bir hareket yarattılar ki herkes artık kurtulduğunu anladı. Memurlardan biri sevinçle: "Hiçbir şey götüremediler," dedi. "Amatör bunlar," diye karşılık verdi bir başka ses. Kimliklerimizi sordular. Genç kadınla hâlâ yan yana duruyorduk, kimliğini ilk o uzattı. Polis müfettişinin sırtında, düğmeleri açık, geniş bir yağmurluk vardı. Tombul bir adamdı, keskin gözleriyle bizi süzüyordu. Yanımdaki kadın, sorduğu bir iki soruyu yanıtladı. Adını duydum: Beatrice Lecuyer ya da Leveille ya da ona benzer bir şey. Heyecanı hâlâ sürdürdüğünden, sesi kısık kısık çıkıyordu. Çaldırıldığı paranın miktarını ve nasıl çaldırıldığını anlattı. Sesini sevdim, sakinleştikçe daha berrak bir tını kazanıyordu. Benim sıram geldiğinde, o sahneden aklımda tuttuklarımı anlattım. Edindiği alışkanlıkla polis müfettişi iyi düşünmemi, soruşturma için kendisine yararı olacak bazı ayrıntıları anımsamamı istedi; bana bakmıyor, ilgisini daha fazla çekecek bir yüz arıyordu. Sonunda, beni tekrar arayacağını, adının Pivert olduğunu, evet, bir kuş adı, hatırdaki kalmasının kolay olduğunu söyledi. Fakat o tatlı ad, adamın lapacı bedenine pek uymuyordu. Aslında, oradan çık-

1. Pivert: Yeşilağaçkakan kuşu. (Çev.)

mak, Beatrice'le yalnız kalmak için acele ediyordum. Ayrıca gazeteciler ve fotoğrafçılar boy göstermeye başlamışlardı ve günlük bir olay yüzünden, üstelik dramatik olmaktan çok, gülünç bir olay yüzünden gazetelere geçmek hiç de hoşuma gitmezdi doğrusu.

Dışarıda toplanmış olan meraklılar, bizi süzerek yol açtılar. İçlerinden birinin: "Hayır, ölü yok," dediğini ve bunu sanki üzülmüş gibi söylediğini duydum. Ölü yoktu, kan akmamıştı, dolayısıyla da başımıza gelen bu olayın, basit kafalarda eşsiz ve karanlık bir korkuya yol açan büyük tragediyaların uyandırdığı etkiyi uyandırmaması doğaldı.

Beatrice'e, yakındaki bir birahane biraz nefes almayı önerdim—nedenini Tanrı bilir, kullandığım deyim buydu—ve ne mutlu ki bu önerimi bir baş işaretleriyle, bana bakmadan kabul etti; bir eliyle mantosunun yakasını bastırıyordu; bunu, önünü kapatmaktan çok, hâlâ boğazında takılı duran heyecanını bastırmak için yapıyordu sanırım. Bu zarif eşliğin bende, paylaşılmış bir dertten sonra biraz hoş, tatlı bir duygu uyandırdığını da itiraf etmeliyim. Yanımda sessizce yürürken ben de adımlarımı, giydiği dar etek yüzünden fazla açamadığı adımlarına uydurmaya çalışıyordum. Sabahın tazeliğinde yüzüne renk geliyordu; incelikle ağırbaşlılığın birbirine karıştığı bu yüz sevimliliğini, ona bir ölçüde egzotik görünüş kazandıran güzel dudaklardan ve hafif koyu kirpiklerden alıyordu.

O saatte, birahane büyük salonu neredeyse boştu ki bu hoşuma gitti. Salonun dibindeki bir masayı seçip banklara karşılıklı oturduktan sonra, kendimi beğendirme isteğim uyandı ve tatlı, neredeyse onu sırdaş kabul eden bir ses tonuyla kendimi tanıtip aramızda duygusal bir ortaklığın kurulması için elimden geleni yaptım. O da bana duygusallıktan uzak bir tonla, adının Beatrice Lecu-

yer olduğunu söyledikten sonra, gülümsemeden, adını hiç sevmediğini ekledi.

Ona Dante'den söz edecektim ki, bu küçük züppeliğin gereksiz olduğunu düşünerek kendimi tuttum. Garsona bir kahve ısmarladı, ben de kendime bir madensuyu söyledim. Gariptir, bankada olup bitenler içimi kurutmuştu, boğazım susuzluktan yanıyordu, çölün ortasında kaybolmuş bir kervancıdan farkım yoktu. Başlangıçta konuşmamızda bir kesiklik, tutukluk, sahte bir ilgisizlik vardı, ama bana göre, dakikalar ilerledikçe merakımız karşılıklı uyanıyordu. Parmağında yüzük yoktu ki; bu pek de bir şey ifade etmiyordu. Evet, onun bir kocaya ya da bir âşığa bağlı olabileceği düşüncesi, damarlarımdaki yarı İspanyol kanını kaynatmaya başlıyordu. Bu arada, konuşmalarımıza hâkim olan sıradanlık, her ikimizin de henüz maskesini çıkarmadığının bir kanıtıydı. İyi, ama ona yaşamımı, onun çelişkilerini, tutarsızlıklarını, yarım kalmışlıklarını anlatmayı gerçekten istiyor muydum? Onun gözünde bir değeri olabilecek bir şey yoktu anlatabileceğim. Ama onu konuşmaya yüreklendirmek

için—benimle konuşmasını istiyordum—İspanyol dili üstüne lisans yaptığımı, özel bir dershanede İspanyolca dersleri verdiğimi ve Unesco için çeviriler de yaptığımı kısaca anlattım. Rodolfo Reyes'le çalıştığımın hiç söz etmedim. Anlatması uzun sürerdi. Nasıl olsa böylesi itiraflar onun bana hayran olmasını sağlamayacaktı. Zaten Beatrice de bu anlattıklarına bir tepki göstermedi. O da kendi hesabına, biraz tekdüze, biraz sıkın bir ses tonuyla—ki bu, onun da kendisiyle ilgili fazla bir şey açıklamaya niyetli olmadığını, bunu bir saygı kuralına biraz da gönülsüzce uymak için yaptığını sezdiriyordu—yaşlı bir adamın sekreteri olarak çalıştığını, bu adamın eski bir levazım subayı olduğunu, vaktiyle ateşli bir direnişçi olduğundan bir toplama kampına atıldığını, oradan, bir Sovyet birliğinin saldırısı sayesinde son anda perişan bir durumda kurtulduğunu, öyle ki onu ölü sandıklarını anlattı. Oradan kurtulmuştu, ama bundan böyle de bir tekerlekli iskemleye çakılıp kalmıştı; şimdiyse, birçok belgeden ve kendi tuttuğu notlardan yararlanarak anılarını yazmakla uğraşıyordu. O güne kadar üç kalın cilt yazılmıştı. Bunları kim basacaktı? Bu konuya şimdilik kafasını takmıyordu ve ölmeden önce her şeyi söylemek, her şeyi saptamak için olanca gücüyle çalışıyordu. Beatrice Lecuyer'e göre, yaşadığı o korkunç deneyimden bir iz bırakabilmek, henüz alt edilememiş ve görünüşe göre, mikroplarını dünyaya yeniden saçabilecek bir kötülüğü gözler önüne serebilmek için, sona ermekte olan yaşamının sayılı günlerinde girişmiş olduğu bu savaşım çok heyecan vericiydi. Yaptığı araştırmalar, düzeltmeler ve temize çekmeler karşılığında aldığı aylığın oldukça düşük olduğunu da sözlerine ekledi. Özellikle Alman belgelerini didiklemesi gerektiğinde—evet, Almanca biliyordu—örneğin arşivleri, gazeteleri taraması gerektiğinde işini daha zevkle yapıyordu.

Ve o konuşurken, işi küstahlığa vardiirmeden, ama istekle inceliyordum onu. Oldukça çıkık ve yuvarlak olan elmacık kemiklerine doğru gerilmiş, ince gözenekli bir cilde sahip bu genç yüzdeki dolgun ağız, o ağza düş kırıklığına uğramış havası veren kıvrım ve koyu renk iri gözler beni oldukça çekiyordu; o gözler kimi zaman istekli, kimi zaman hülyalı, garip bir kişiliği gizliyordu sanki. Bir süre sonra, fazla gelen mantosunu çıkarmak istedi—salon sıcaktı—ona yardım ederken, kazağının içinde bedeninin benim zevkime göre biraz zayıf olduğunu fark ettim; boynu bir çocuğunki kadar kısaydı, bu beni belli belirsiz düş kırıklığına uğrattı.

Benden daha uzun süre konuşmuş olmasından, bana alışmaya ve farklı bir güven duymaya başladığını düşünüyordum. Zeki olmaktan çok, güçlü önseziye sahip, değişken yapılı, belki de hüzünlü bir insan olduğunu düşünüyordum. Yine de, çok iyi gizlenmiş de olsa, bir düşüncenin arkasında ne olabileceğini sezecek kadar zeki görünüyor-

du bana. Bankada başımızdan geçen o tatsız olaydan söz açmak için fırsat kolladığımdan korkar gibi bir hali vardı, gerçekten de, eğer isterse, çaldığı para konusunda onun için tanıklık yapabileceğimi söyledim. Zarara uğrayanlara sigorta şirketleri ya da banka ödeme yapacaktı, bu kesindi; zaten müfettiş Pivert de, soyguncu tarafından el konulan paramın miktarını not almıştı, bu miktar ayrıca kasadan da kontrol edilebilirdi. Yanında yeteri kadar para yoksa, ona yardım edebilirdim. Açıkça söylemek gerekirse, bu cömertçe davranışımın kesin bir amacı vardı: Onu yakında yeniden görebilmek için aramızda bir bağ kurmak. Kabul etmedi, gülümseyerek teşekkür etti, ama bana öyle geldi ki bu davranışım onun gizli bir yerine dokunmuş, biraz da üzmişti. Kafamın içinden geçirdiğim şeyi sezmiş iniydi? Ya da ben bu davranış hakkındaki yorumumu çok mu zorluyordum? Oysa o, hiç ara vermeden, beni şaşırtan şu sözlerle konuşmasını sürdürdü: s — Sizi gördüm, korkmadınız hiç.

— Düş gücünden yoksunumdur ben. Üstelik, hepsi amatördü.

— Ellerinde gerçek silâhlar olan amatörler. Ve o amatörler her an soğukkanlılıklarını kaybedebilirlerdi.

Demek ki benim yaşamımın, soyguncuların kafalarındaki oldukça basit bir mekanizmanın harekete geçmesine bağlı olduğunu düşünmüştü; en olmadık bir şey bu mekanizmayı harekete

geçirebilirdi! Aynı zamanda, yüzü çoraplı adam silâhını enseme doğrulttuğunda kapıldığı dehşeti de itiraf etti. Bu hoşuma gitti. Mutluydum, evet, benim için korkmuş olmasından mutluydum ve o hava içinde, bir akşam birlikte yemek yemeyi önerdim ona. Hiç duraksamadan kabul etti. Buluşma tarihini hemen saptadım; bir sonraki cuma günü yakındaki bir lokantada buluşacaktık. "Tamam," dedi ve kalkarken başındaki şapkayı düzelterek cesurca yana eğdi. Mantosunu giymesine yardım ettim, çünkü birden, sanki birileri onu bekliyormuş gibi telâşa kapılmıştı. Dışarıda, aceleyle elimi sıkıp yeniden teşekkür ederek ayrıldı. İçim biraz buruk, caddeyi tırmanışını, bir metro istasyonunun ağzında kayboluşunu izledim, sanki bir daha görünmemek üzere yerin altında kaybolduğu duygusuna kapıldım.

Garip davranmıştım! Onunla istasyona kadar—en fazla yirmi metre uzaktaydı—gitmediğime pişman olmuşum ve kendi kendime, iki gün sonra buluşmaya gerçekten gelip gelmeyeceğini soruyordum.

Akşama doğru Rodolfo Reyes'i bulmaya gittim. Neu-illy'de büyük bir dairede kalıyor; dairenin sahipleri, kış mevsimi Côte d'Azur'de, Menton yakınında geçiren varlıklı bir çift. Hatta hizmetinin görülmesi için ona hizmetçilerini, dairenin arkasındaki eklenti bölümlerinde kalan Vuil-lard'lan bırakmışlar. Reyes'i yaklaşık bir yıl önce, sürgünde yaşayan bir grup insanın Paris'te yaptığı bir toplantı dolayısıyla tanıdım. Bugün için bildiğim, onun Arjantin'deki askeri düzenin etkin bir karşıtı olduğu ve son aylarda Buenos Aires'te siyasal polis tarafından arandığı için yeraltı yaşamı sürdürmek zorunda kalmış olması. Bir sürü uğraş içinde olan bu adamın gerçek kimliğini kimse merak etmiyordu; tabii sahte belgeler taşıyordu, yüzünü makyajla değiştirmiş, bıyıklarını kesmiş ve saçlarını boyamıştı. Ayrıca zorunlu olarak fûme gözlük takıyordu. Gerçekten de gözlerinde ciddi bir rahatsızlık olduğundan, acil müdahale gerektiği için bir göz kliniğine yatmaya hazırlanıyordu. O işi savsaklayacak olursa gözlerini kaybetme tehlikesi vardı. Üzerinde pratisyen hekimin yazdığı bir notu bulmuşlardı. Söz-konusu hekim durumu doğrulamıştı. Güvenlik servisinde görevli, kara subayı Yüzbaşı Bartolomeo Sarocchi, onu sorguya çektikten sonra serbest bıraktı. Geçici bir özgürlüktü bu; Yüzbaşı durumdan kuşkulandı, bu kesindi. Dostlan Reyes'e Paris'e kalkan bir uçakta bilet bularak havaalanına götürdüler, buraya gelir gelmez de tedavisine başlandı.

Hizmetçilerden öğrendiğime göre, daire sahipleri Reyes'i ve karısı Norma'yı, Güney Amerika'ya yaptıkları bir yolculuk sırasında tanışmışlardı. Başka bir bilgi yoktu. Özellikle de Reyes'in bana hiç sözünü etmediği Norma hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Bu arada onunla ilgili bir araştırma yaptığımı anımsıyorum. Dostlarının tanıdığı bir ressamın evindeki bir akşam toplantısından söz ederken, Norma'yı daha öğrenciyken tanışmış olduğunu ağzından kaçırmıştı. Ben de bu güvenden yararlanarak sormuştum:

— Onu Buenos Aires'te mi bıraktın?

-Öyle.

Bu yanıtta kuru ton, hiç kuşku yok, bu kısa itirafı ağzından kaçırdığına pişman'olduğunu gösteriyordu. Daha fazla üstelemeye olanak yoktu. Reyes'i çok iyi tanıyordum ve hoşuna gitmeyen bir durum karşısında sert tepki verebileceğini, hatta işi hakarete kadar vardırabileceğini biliyordum. Ne var ki o andan başlayarak ve daha sonraki günlerde Norma aklıma takıldı kaldı. Reyes gibi bir adamı baştan çıkararak bu kadın nasıl biriydi? Dış görünüşü nasıldı? Karakterini nasıl öğrenebilirdim? Davranış biçimini kafamda nasıl canlandırabilirdim? Ahlakı nasıldı? Sevgisini nasıl gösteriyordu? Son olarak da, kocasına sürgünde neden eşlik etmemişti? Aslında, hiç tanımadığım bu kadının giderek varlığını bana karmaşık bir çekicilikle—ki bunda merak ve düş gücü belirli bir süreklilikle, belirli bir tembellikle işe karışıyordu—kabul ettirmesinin nedenlerini açık seçik söyleyemem.

Reyes beni her zamanki gibi içtenlikle karşılayarak büyük salona aldı; uzun tüylü halılarla kaplı bu salonda derin koltuklar, içinde çanak çömlek, yeşimtaşından, doğal camdan yapılmış eşyalar, Peru'dan, Meksika'dan, Guatemala'dan gelme, pişmiş topraktan yapılmış küçük fi

gürler bulunan vitrinler vardı ki, bunlar Reyes'le evsahipleri arasındaki dostluğu kısmen açıklıyordu sanırım. Reyes, gerçekten, Amerika yerlilerinin uygarlıkları konusunda uzman sayılırdı, ama gerçek ya da sahte bir alçakgönüllülükle kendini uzmandan saymıyordu. ' Geniş, sert, çok beyaz tenli; kaşlarının üstüne dimdik inen bir alını var. Bütün zekâsı yüzünün üst bölümüne toplanmış; koyu renk gözlüklerinin oluşturduğu çizginin altında kalan bölümde, iki derin çizginin arasında kalan çok hareketli ağız alay, küçümseme, kuşkuculuk ve zaman zaman, dudaklarının ucunu titreten, zor zaptettiği bir sinirlik ifade ediyor. Uzun boylu ve zayıf, ama herhalde gençliğinde oldukça yakışıklıydı; kendine özgü incelik, soyluluk, cömertlik ve yüreklilik karışımıyla kadınları kendine çeki yordu. Genelde, havasında belirli bir inceliği yansıtmak isteyenlere özgü, özenle seçilmiş giysiler giyer. Kırkını henüz geçmiş olmasına karşın, arkaya yatırarak taradığı saçları seyrelmeye, şakaklarına ak düşmeye başlamış. Özellikle, tombul olmayan, sinekkaydı tıraşlı yanakları, kemikli burnu, hareket halinde olmadığı zamanlarda, gözlerinin görünmemesi yüzünden yüzünün aldığı sert ifadeyi daha dasertleştiriyor. Gülümsediğinde, yüzünün çizgileri sertliğini kaybediyor ve ifadesi, konuştuğu kimseye onu yaklaş tıran, mesafeyi yok eden bir delikanlı sevimliliğini kazanıyor. Sevimli görünmeye çalıştığı için değil, çünkü edepsiz, sert, kinci yanını da her an gösterebilir; bu değişkenlikleri ne karşın onun yanında kendimi hiç rahatsız hissetmiyorum; en öfkeli olduğu anlarda bile. Kimi zaman Herkül gibi, bir vuruşta bütün başlanm bedeninden ayracağı, alev püskürten bir kara ya da deniz ejderhası yakalamak için pusuda bekliyormuş gibi davranıyor. Onu kör etme riski oldukça fazla olan bu krizlerin nedenlerini anlıyorum. Ço-

16
ğu zaman, sanki zayıf boynunu çevirmekte güçlük çekiyormuş gibi, başını hep aynı yönde tutmayı ısrarla sürdürüyor. Siyah ve yansıtıcı gözlükleri, kimsenin anlamadığı derin bir düşünceye dalarak olduğu yerde çakılıp kalmış dev bir böceğin gözlerini andırıyor. Paris'te daha uzun süre kalacak; ülkesine döndüğünde kendisini bekleyen tehlikeden korktuğu için değil, Parisli göz doktoruna belirli aralıklarla bir süre daha gözükmek zorunda olduğu için. Gözlerine dikkat etmesi gerektiğinden, bazı mektuplar dışında, bir şey okumuyor. Elindeki arşivleri Buenos Aires'ten gönderdiler, bunların arasında, Amerika'nın yerli halklarının sanatıyla ve inanışlarıyla ilgili bir sürü belge var. Benim onun yanındaki görevim, metinleri okuyup çözmek; bu metinlerin çoğu kendi eliyle tuttuğu notlar. Söyleyeceklerini teybe okuyor, bantlan bana veriyor. Bunları eve getirip ya doğrudan yazıyor ya da aldığım talimata göre çeviriyorum. Yalnızlığa pek dayanamadığını, fazlasıyla klasik müzik dinlediğini, geceleri karanlık bastırılmış olduğu için gözlüklerini çıkarabildiğinden, herkesin birbiriyle iç içe olduğu, hatta karanlık işlerin döndüğü ışsız barlarda kadın aradığını biliyorum. O kadınları dairesine getirdiğini de biliyorum; ama bunu hafta sonlarında, hizmetçiler izinli gittiklerinde yapıyor. Bana Carlos, diyor (adımın İspanyolca karşılığı). Bir koltuğa dimdik oturuyor, dumanıyla beni boğan sigarillolar içiyor (ben sigara içmem) ve kendisine okuduklarımı büyük bir dikkatle dinliyor. Gözlüklerinin siyah camları, sehpanın ve vitrinin üstünde duran abajurların ışığını yansıtıyor; gündüzleri bile perdeler kapalı oturuyor, pencereleri de açmıyor.

Yaşlı, becerikli ve sessiz bir hizmetçi olan Madam Vu-illard, eve girip çıkmaya başladığından beri âdet haline geldiği üzere, koyu renk giysisi ve beyaz önlüğüyle bize kahve servisini yapıyor. Reyes onunla Fransızca konuşuyor. Fransızca'yı oldukça iyi konuşuyor, ama o kadar iyi yazamıyor. Telefonda—çok telefon ediyor—Germanik köken-
Norma 17/2

li, ağzımızda yuvarlamadan söylediğimiz rlerle «'lan doğru telâffuz etmek için çok dikkat ediyor.

Arjantin'deki siyasal etkinlikleri, General Videla'nın diktatörlüğü sırasında Buenos Aires Üniversitesinden atılmasına neden olmuş. Onunki gibi büyük bir ulusun, dar kafalı ve yozlaşmış askerlerin çizmeleri altında ezilmesine gönlünün razı olmadığını ve bu yüzden başkaldırdığını söylüyor. Bir gün bana Saint-Just'un, Ren ordularının denetiminden döndükten sonra Konvansiyon Meclisine verdiği bir raporda yazdıklarını anımsattı: "O generallerin hepsi yetenezsiz ve üçkâğıtçı." Yan görmez durumda olması ve bu durumun onun üstünde yarattığı bunalımın, askerlerin ülkesinin yönetimine el koymuş olmalarını eleştirmeye giriştiğinde, ateşliliğinden hiçbir şey eksiltmemiş olduğu görülüyor; bu eleştiriler bazan acı bir alaycılığa da dönüşüyor.

Karşılığında bilgisizlik ve ilgisizlik de görmüş olsa, Fransa'ya hayran. Fransızların gözünde Arjantin'in yalnızca tango ve futbol ülkesi olduğunu söylüyor. Adam kaçırmalar, keyfi tutuklamalar, ortadan kaybolan insanlar: Bunlar bizim ülkemize özgü basit folklor olayları, Jiva-ros'ların kelle kesmeleri gibi. Başkanlık Sarayı önünde, Plaza de Mayo'da beyazlara bürünmüş kadınların ellerinde pankartlarla oğullarının, babalarının, kocalarının hesabını sorduklarından arasına söz edildiği oluyor, bu doğru. "Mayıs çılgınları." Pitoresk! Ve gülüyor, kısa bir gülüş; bu gülüşü, dudaklarının tuhaf biçimde bükülmesiyle tamamlanıyor.

Bugünkü Kolombiya ve Peru toprakları üstünde İ.Ö. yaklaşık altıncı ve üçüncü yüzyıllar arasında yaşamış İnka öncesi kültürlerle ait seramikler üstüne yazdığı metnin çevirisini okuyorum ona. Bu yazıyı, Paris'te yayınlanan bir tarih dergisi için hazırlamış. Ele alınan küçük figürler ya

1. Plaza de Mayo: Mayıs Alanı. (Çev.)

da çömler, birbirlerine erotik biçimde sanılmış çiftleri büyük bir gerçeklikle gösteriyor. Bu doğallığı Reyes, 16. yüzyıldan başlayarak Avrupa yazını bütünüyle sarmış olan ve giderek gerileyen, günümüzde de ifadesini 'pembe dizi' adı verilen bayağılıkta bulan, aşkın kutsallaştırmasının karşısına koymaktan keyifleniyor.

—Carlos, insanlar artık aşk yüzünden yaşamlarını yi-tirmiyor ve bu gülünçlük, gün gelip oltadan kalkacak, tıpkı dinazorların ortadan kalktığı gibi.

Ve bana Mohica çanak çömlerinin üstündeki resimleri gösterdi; bunlarda, yazısını resimlendirmek için kullanacağı bazı sahneler canlandırılıyordu; bu sahnelerde, erkeğin cinsel organını öpen kadınlar, otuzbir çeken erkekler ve daha başka durumlar görülüyordu. Yine bu resimlerden birinde, güçlü bir erkeğin üstüne ata biner gibi çömelmiş bir kadın görülüyordu, erkeğin başı bacaklarının arasındaydı, kadının gözleriyse, çok zevk aldığını gösteren bir ifadeyle iri iri açılmıştı.

Ayrılacağımız sırada Reyes bana, aynı dergi için hazırladığı, Aztek'lerde dinsel törenlerin düzenlenmesiyle ilgili bir kaydın bandını verdi.

Günlük olaylara ne kadar meraklı olduğunu bildiğim halde, bankada başıma gelen olayı ona anlatmayı gereksiz buldum. Olup biteni alaylı bir biçimde ona aktarabilirdim; bu çekingenlik Beatrice'nin varlığından kaynaklanıyordu kuşkusuz. Onunla ilgili izlenimlerim çok gizli ve karmaşık; o yüzden de o olayı onun gibi her türlü duygusallığa hem kapalı, hem de hor gören bir adama anlatamam.

Dışında yağmur çiseliyordu, gelip geçenler acele içindeydiler. Beatrice'in aklıma gelmesi, enseme dayanmış tabancadan söz etmesini anımsattı bana. Sonradan içime korku düştüğünden değil, ama şunu teslim etmemiz gerekir ki, benim 'kukuletalı' aşırı heyecana kapılacak olsaydı,

18

19

kafamda bir delik açacaktı ve 'ölümsüz ruhum' o delikten bir daha geri dönmek üzere çıkıp gidecekti.

İşin garip yanı şuydu ki o durum, olayın geriye kalan bütün saçma yanlarıyla birlikte aklıma yerleşmişti, bunun bilincine de yalnızca Beatrice'in varlığıyla varıyordum; oysa o olayda Beatrice olmasaydı, her şeyi çoktan unutup giderdim. Beni bu Ölçüde avucunun içine almış olan bu kadın kimdi öyleyse? Hiçbir başkılığı, özelliği yoktu; her gün, her yerde rastlanabilecek, insanı gerçekten baştan çıkaracak, dikkatini uzun süre üstüne çekebilecek, yaşama başka gözlerle bakmasını sağlayacak bir yanı yoktu.

İkinci İmparatorluk döneminden kalma bir yapının altıncı ve en üst katında, çatının altında, iki bölümden oluşan bir dairede oturuyorum. Aşağıdaki giriş koridorunun bir duvarında 'Commune' döneminden kalma bir anı olarak, Versailles'lıların attıkları kurşunların izleri hâlâ duruyor. Dairenin kente bakan yanından Institut'nün kubbeliyle Eyfel Kulesinin ucunu görüyorum. Avlunun yanın-daysa, parmaklıklarla çevrili bir geçit benim küçük mutfağımın hizasına kadar geliyor. Bacalar ve sıvaları dökülen duvarlar, içinde sahipsiz bir kedinin dolaştığı bu dekoru tamamlıyor. Kedi, tam bir dilenci, gri tüylü, zayıf, kuyruğu da yolunmuş, yüzü gözü yara içinde, kulakları dantel gibi eğri büğrü. İki yana salınarak yürüyor. Başını bana kaldırdığında, boşalmaya hazır yay gibi kasları ve san gözleriyle aklımdan geçeni okumaya çalışıyor. Onun çoğu zaman, suyu akmayan bir çeşmenin de bulunduğu avludaki karanlık kyunun içinde görüyorum. Bodrum katlan farelerle dolu olduğu için ortalıkta dolaşmalarına göz yumulan bir iki başka kediyle birlikte çöp tenekelerini kanştınp duruyor. Ama yukandaki geçide kadar tırmanıp saklanmayı, bir çatının çıkıntısında, yaramaz çocuklann ve sü-

pürge sopalannın tehditlerinden uzak sakin sakin uyumayı yalnızca o beceriyor. Mutfak penceresinin önüne süt ve yemek aruklan bırakıyorum. Geçirdiği deneyimlerden dolayı insanlardan korkuyor; onlann, zayıf olanlara, yoksullara, çizginin dışında yaşayanlara zarar verdiklerini biliyor. Onunla düzgün ilişkiler içindeyim, ama bu, bana karşı yine de çekingen davranmasını engellemiyor. Bazı geceler, attığı savaş çığlığını duyuyorum, kısıp, öfkeli bir miyavlama; hemcinslerinden birine nefretini kusuyor, tehditler savuruyor. Bir akşam, avluda koca bir köpekle kapıştığını gördüm. Köpeğin, 'arkasına dolanmaması' için sırtını duvara vermiş, ön ayağını kaldırmış, tırnaklarını çıkarmış, kulaklarını yatırmış durumda kendini koruyor, düşmanını yanına yaklaştırmıyordu. Köpekse, yay gibi gerilmiş, elektriklenmiş, gözlerini ve burnunu tehdit eden küçük, ama korkutucu mızraklarla donanmış bu küçük beden karşısında pek de fazla kahramanlık yapmaya niyetli görünmüyordu; kabadayılık taşıyor, kıpır kıpır ediyor, kibarca havlıyor, saldırmaya ise cesaret edemiyordu. Benim küçük ejderha, pembe suratından, içindeki bütün ateşi kusuyor, gözlerinde şimşekler çakararak, sırtının bütün tüyleri diken diken, düşmana şiddetli bir karşılık vermeye hazırlanıyordu ki ben çıkageldim ve köpek avludan dışarı sıvıştı. Kediye hiç ara vermeden oturdu, ön ayaklarını

özenle yalamaya başladı, elektrikli havası birden dağılıvermiş-ti, işini savsaklamaya değmeyecek bir olaydı başından geçen.

Bu sabah, geçitten bana doğru yaklaştığını görüyorum, açlığını göstermeyecek kadar gururlu, acele etmeden ilerliyor. Küçük taslanı önüne yerleştirdiğim sırada (süt ve balık artıkları) telefon çalıyor.

Telefon eden Mathilde. Mathilde Lancot. Akşam boş muyum? Yanıtımı beklemeden, boğuk sesiyle, beni bekle-

20

21

diğini söylüyor. Kabul ediyorum, 16. bölgede vereceğim bir özel dersten sonra boş olacağım. Şunu da ekliyor:

— Bende yemek yeriz.

— Kiminle?

— Sevgilim! Sen ve ben tabii ki! Daha afyonun patlamamış senin. Ne var kafanda?

Kikirdiyor, hoşuna gitti. Beni işliğinden aradığını biliyorum (ressam, aynı zamanda da heykeltcidir). Kedi, uzaktan, mutfak penceresinin camlarının ardından beni süzüyor, gözlerini indirmiş; çekiniyor mu, yoksa sitem mi ediyor?

Ufak tefek, düzgün vücutlu, daha kırkına basmamış olan Mathilde, Loiret'li zengin bir aileden. Genç kızlığından beri resim yapıyor, bugünlerde esin kaynakları, Seine Nehrinin köprüleri, Notre-Dame Katedrali ve Champs-Elysees Bulvarı. Hollandalı, Alman, İsveçli meraklılardan oluşan müşterileri var ve parayı umursadığı yok, çünkü ailesinden hatırı sayılır bir geliri var. Yaptığı tuvaler, reçel kavanozlarından çıkmış gibi: Pembeler, ağdalı beyazlar, tatlı yeşiller yapış yapış sürülmüş. Natürmortlar da yapıyor, onları peyzajlarından daha çok seviyorum. Daha fazla duyarlık var onlarda, yuvarlak biçimler, ışıklar daha tensel bir hava katıyor... Neyse, sonuçta onun yeteneğine hayran değilim. Şunu da eklemeliyim ki onu tanıyıp tanımaz, böylesine esin ve incelik taşıyan yapıtların onun kişiliğiyle pek bağdaşmadığını hemen anlıyorsunuz. Mathil-de'in gözü kara, ağzı açık, havası baştan çıkarıcı, sesi tütün ve alkolden kalınlaşmış. Dengesiz, hareketli, kaprisli, oynak, sevişmeye bayılıyor, sık sık âşık değiştiriyor, bıraktığı bir âşığına bazan geri döndüğü oluyor, yalnız kalmaya katlanamıyor, uzun yolculuklara çıkıp yarı yoldan geri dönüyor. Onu sahiplenmeye kalkan, kıskanç, bir iki. sevişmeden sonra üstünde hak iddia eden, kendini kabul ettirmek isteyen âşıkları kenara itiyor, öylelerinden kaçıyor. Öyle ol-' duğu için de benden çekiniyordu, bugünse, hiç de otoriter

olmamam, hatta ona karşı bu kadar mesafeli kalmam onu şaşırtıyor. Gerçekten de üstüme düşen, beni yanında isteyen, zaman zaman sitemlere boğan o; tabii bu davranışlarından bir sonuç alamıyor, çünkü ben kafama nasıl eserse öyle davranan bir insanım. Şunu da hemen ekleyeyim ki ateşliliğine ve yetkin sevişme sanatına söyleyecek hiçbir şeyim yok. İlk karşılaşmamız, Saint-Honore Sokağında, Güney Amerikalı dört ressamı bir araya getiren bir sergide oldu. Ressamlardan biriyle konuşabilmesi için ona çevirmenlik yapmıştım. Biraz cıvaladıktan sonra onu akşam yemeğine götürdüm, geceyi Auteuil'deki dairesinde tamamladık. Ertesi hafta pişman olup hiçbir rahatsızlık duymaksızın, başlayan bu ilişkiden vazgeçeceğini düşündüm, çünkü aramızda bir duygusallığın doğmasına izin vermiyor, kendisini bağlayabilecek her türlü davranıştan kaçınıyordu; kolay ilişkilere, fazla dolambaçlı

olmayan beraberliklere, bitirdikten sonra, bir güzel yıkanıp rahatladığı, banyodan çıkarmışçasına kendini taze hissettiği, kısa süreli maceralara yatkındı, bunu fark etmişim.

Bir şey daha: Dostlarını evinde toplamayı seviyordu. Benim için hiçbir şey ifade etmeyen insanların bulunduğu bu toplantılara katılmayı çoğu zaman kaytanyordum. Alkolün yarattığı sahte bir neşe havasının oluştuğu, bana hiç bitmeyecekmiş gibi gelen uzun saatler boyunca sıkıntıdan patlıyordum. Üstelik hiç içki içmem! Kısa süre sonra kendimi aykırı düşmüş, farklı, yabancı gibi görüyordum, bu da beni bunaltıyordu. Bir fırsatını yakalayıp Mathil-de'e, yaptığı davetlere neden gelmek istemediğimi, kaytar-dığımı açıkça anlatmış, çok ısrar ettiği, kafamın etini yediği için orada olduğumu söylemişim. O da bana benim yabancı bir adam olduğumu, daha da açık söylemek gerekirse, bir 'katır' olduğumu söylemişti. Bir sonraki buluşmamızda baş başa kaldığımızda, onun hakkında bildiklerimi daha da genişletme fırsatını yakaladım. Eski ve yeni âşıklarımı grupluyordu, bu açıkça belli oluyordu. Onun için zevk-

22

23

li bir oyundu bu hiç kuşkusuz, ama beni yaralıyordu. Bu davranışım sanki onu çok şaşırtmış gibi bağırdı: "Yoksa kıskanıyor musun?" Bana, sanki birdenbire bir kobra yılanına dönüşmüş, dikilmiş, savaşa hazır, dilimi çıkarmışım gibi bakıyordu. Onu yatıştırmak için, kendisine karşı gerçekten hiçbir bağlılık duymadığımı, ama oynaşmalarımızdan aldığım o sıcak zevk için minnettar olduğumu söyledim. "Ha, şöyle!" diye yanıtladı beni.

Mathilde'e çok haksızlık etmemiş olmak için şunu da eklemeliyim ki eliaçık, dostları için büyük özveride bulunabilecek, iş bulamayan, sıkıntıya düşmüş eski modellere yardım eden bir kadındır.

Akşam yemeğinde onunla birlikte olmayı kabul ettim; beni birtakım hoşluklarla ağırlayacağından eminim; bu şaşırtmacalara o 'maytap fişeği' adını veriyor.

"Uzak Auteuil, büyük hüznlerin sevimli semti." Otobüste giderken, Beatrice'i düşündüğüm sırada aklıma Apollinaire'in, Marie Laurencin'den ayrıldıktan sonra kapıldığı üzüntü geliyor. Beni kendine çekmesi, geçen sabahki heyecanla ilgili değil; o koşullardan doğan bir duygulanmadan da ileri gelmiyor. Genelde, hareketli, güleç, açık yürekli kadınları daha çekici bulduğum halde, neredeyse hiç tanımadığım, kendini sakıyan, bakışlarıyla dışa vurduklarını delip geçen, kişiliğimin gerçek özünü keşfetmeye çalışan bu kadın içimde 'taht kuruvermişti.' İçine düştüğüm bu durum, içerdiği yazgı yüküyle birlikte 'yıldırım aşkı' olarak adlandırılan duygusal şokla yakından uzaktan ilgili değildi. "Beatrice beni kendine çekti," der Dante Cehen-nem'de. Evet, işte buydu! "Kendine çeken bir güç", bir tür manyetik etki; aklın her türlü denetiminin dışında.

İşte Auteuil'deyim, La Fontaine Sokağında. Mathilde beni bir gece giysisiyle karşılıyor, omuzlarını meydana çıkararak, boynunu değerlendiren, sert, iri meme başlanm ve

onları çevreleyen mor halkaları olduğu gibi ortaya çıkaracak, kalçalarının tatlı yuvarlaklığını gösterecek kadar dar bir giysi. Dudaklarını ağzıma aldığımda, sırtı yukarıdan aşağı ürperiyor. Daha konuşmaya başlamadan beni okşuyor, bedenini bedenime bastırıyor, yanaklarıma, yem kapan bir kuş gibi küçük öpüşler konduruyor, her yanı cinsellikle işiyor. Beatrice aklımdan siliniyor, güneşte kalmış bir kabın içindeki suyun buharlaşması gibi. Bu 'silinmeyi' daha iyi belirtebilmek için, Mathilde'in ateşli havasını anlatmalıyım; gözlerindeki vaat dolu bakışları, ustalığımı, üstündeki giysiyi, ardından iç çamaşırlarını sıyırıp çevresinde kuş gibi uçurmasındaki zarafeti, sonunda uyumlu bedenini bütün çıplaklığıyla ortaya serişini. Bir gün

ona, memelerinin Lais ve Phryne'ninkilere benzediğini söyledim; Antik Yunan'ın o iki ünlü kibar fahişesinin memeleri o kadar güzelmış ki en ünlü sanatçılar onları model olarak kullanıyorlarmış. Mathilde ise bana olanca doğallığıyla: "Yani benim de fahişelik yapabileceğimi mi ima ediyorsun," demez mi?

Ateşli sarılmалardan, çıkılan doruk, noktalarından sonra gelen bitkinlik, duyularımızı söndürüyor; şimdi bir yumuşaklık, ılıklik, hafiflik içinde, pamuklara gömülmüş gibiyiz. Ben kendi hesabıma, derin düşünceye dalıp kendinden geçmiş bir 'ermiş' gibi, kafamın içindeki bir boşluğun tam oltasında yüzüyorum. Mathilde, bana sarılmış, o da kendinden geçmiş, hafif hafif soluk alıyor, dudakları şişmiş...

Biraz sonra içini çekiyor, kıpırıyor, yatakta doğruluyor, göğsüme bir öpücük kondurduktan sonra gönülsüzce kalkıyor. Yanımdan geçerken omzunu okşadığımda, duyamadığım tatlı sözler mırıldanıyor.

Sofra hazır: Tavuk, salata, pilav; yanında da kendisi için şampanya, benim için de, sofular gibi tövbeli olduğu-

24

25

mu bildiğinden, madensuyu. Sırtında dantelli bir sabahlık, çıplak ayak, bedenini geriye vermiş, evin içinde gidip geliyor. Sonunda ben de kalkıp belime Maoriler gibi çarşaf sararak, yardım etmek için onun yanına gidiyorum. Yorgun gözlerinin altında güzel mor halkalar belirmiş.

Yemeğimizi yerken, şakır şakır yağın yağmur pencere kapaklarını kamçılıyor. Odayı tek bir lâmba aydınlatıyor; ışığı, Mathilde'in satışa çıkarmadığı tablolarının üstüne düşüyor: Sologne kırlarından puslu manzaralar ve genç bir erkek başı; şimdiye kadar yapmış olduğu tek portre sanırım. Yaşamının gizi bu portrede mi saklı? Yine de o konuda hiçbir şey sormuyorum.

Tam tersine, beni sorguya çeken o; günün birinde evlenip evlenmeyeceğimi soruyor. Yalnız yaşamayı sevdiğimi ve ikili bir yaşamın derin bir uyum gerektirdiğini söylüyorum; söylediğim şey ilginç değil kuşkusuz, ama bu konuşma beni sıkıyor. Yeniden başlıyor söze, üsteliyor, vıdı vıdı ediyor:

— İsteseydim, benimle evlenir miydin?

— Hayır, biraz önce ileri sürdüğüm nedenle.

— Başka bir deyişle, beni sevmiyorsun.

— Bu seni çok mu şaşırtıyor?

— Doğru! Bu konulan açmaya hakkım yok.

Sesimi çıkarmıyorum, alkolün onu sulugöz bir duygusallığa ittiğini biliyorum; daha şimdiden üç dört kadeh şampanya yuvarladı.

Oynanan bu küçük tiyatro benim için zaten yeni bir şey değil; ne var ki gerisi şaşırtıyor beni:

— Otuz yaşındayım, Charles. İnişe geçtim bile. Ve şimdi kendi kendime—bu düşünceye yeni taktım—acaba treni kaçırdım mı, diye soruyorum.

— Sanatın var, diyorum dokunaklı bir sesle, evinde saklamak üzere işliğinden getirdiği birkaç tabloyu ve iki küçük heykeli göstererek.

Ama o düşünüyor, bana bakıyor, kuşkulu:

— Charles, senin sevdiğin bir kadın var. Bunu sakla

manın bir yaran yok. Benimle sevişirken aklında bir baş kası vardı. Bunun kokusunu alacak kadar dişiliğim var. Önce, bana durup dururken nazik davranmaya başladın, daha az katırlık ediyorsun, diyelim istersen. Demek ciddi ha?

Hiçbir yanıt vermiyorum. Başını arkaya atmış, gözlerini tavana dikmiş, güzel saçları omuzlarına dökülmüş olarak şimdi daha hüzünlü bir sesle:

— 'D cammin di nostra vit'^mızın ortasında... ha, ben 'la selva oscura'nın² tam göbeğindeyim. Öyle bir yaşayım ki, yaşamım boyunca ziyan ettiğim şeylerin hesabını çıkarabilirim.

— Bu akşam felsefe yapmaktan kaçınman gerekir. Demin yataktayken, düşüncelere gereksinim duymuyorduk; o yüzden de mutluyduk. Düşünceler tehlikelidir. Kurt gibi kemirirler insanın içini. Bu anın güzelliğini bozma.

Masanın üstünden ona bir kadeh kabarcıklı şampanya uzatıyorum; bir eli sol göğsünün üstünde, alıyor, bir dikişte içiyor. Ve yeniden abuk sabuk konuşmaya başlıyor:

— Söyle bana, Charles, neden hiç içmiyorsun? Hasta falan mısın sen?

— Basit, 'la selva oscura'ya daha iyi bakabilmek amacıyla, mantığının denetimini yitirmemek için, hani herkesin girdiği, sonunda benim de gireceğim o karanlık ormanı daha iyi görebilmek için.

Başını sallıyor, dirsekleri masanın üstünde, gözkapak-ları yanya kadar düşmüş; mavi boyanmış, çok ince payet çekmiş, bu da, alkolün verdiği hüzün içinde, yüzünü iç karartıcı bir maska dönüştürüyor. Aynı dar kafalılıkla konuşmasını sürdürüyor:

— Ben, sevgilim, senin bir kadını sevebileceğinden,

1. Yaşam yolumuz. tÇev.)

2. Karanlık orman. (Çev.)

1.

1.

26

27

ona istediği bütün mutluluğu verebileceğinden eminim.

— Hata. Erkek bencilliğini temsil edecek bronzdan bir amt—bronzdan diyorum—dikilecek olsa, modelliğini ben yapabilirdim! Çırılçıplak. Ve iki elimi de kalbimin üstüne bastırırdım; başkalarına gitmesin diye!

Başını sallıyor, lâf ebeliklerimden ve alaycı ses tonumdan bunalmış.

Böylece, 'maytap fişeği'nden sonra, dağıtmak için çaba harcamama karşın, ortalığa bu melankolik gölgeler yayılıyor. Daha sonra, bazı göllerin yüzeyinde patlayıp açıldığını gördüğümüz ağır ve zehir dolu kabarcıklara benzer kabarcıkların, onun içindeki hangi derin katmandan yüzeye çıktığını soracaktım kendi kendime.

İçmeyi sürdürdüğü için, söylediklerine karşılık vermeye gerek duymadım:

- — Ayrıldığımdan beri, üç tane evlenme önerisini geri çevirdim. Tam üç tane. Üçü de iyi çocuklardı. Ama hiçbiri ilkinin yerini tutamazdı.

Vay canına, duvarda karşımda asılı duran portre, sarhoşluğun yol açtığı nostaljiyle andığı o 'ilk' olmasın sakın! Eğri düşen ışığın aydınlattığı o portredeki yüze bakıyorum: akıllı bir yüz, kocaman gözler; gülümsemiyor, pusuya yatmış bir avcı; bütün bunlar biraz uçuk renk tonlarıyla verilmiş, yanakları balmumu gibi solgun, dudaklarında belli belirsiz bir pembelik, fakat bakışlarında tuhaf bir yoğunluk var; bu etki, çok iri ve çok koyu gözbebeklerinden geliyor, bu gözbebekleri sanki bize ayağımızı denk almamızı söylüyor, bizi uyarmak için

üstümüze dikilmiş, kaçmaya çalışmanın yararsızlığını, ister burada olalım, ister dünyanın öbür ucunda, bir şeyin bizi kaçınılmaz olarak beklediğini anlatmak istiyor.

Mathilde, kendi kendine konuşmayı sürdürüyor, sesi giderek canlılığını yitiriyor, sözcükler ağzından zorla çıkıyor. Yanlanmış ikinci şişeyi uzatıyorum. Alıp kadehini dolduruyor, bir dikişte içiyor, sonra da ağlamaya başlıyor. Bu

kriz karşısında çaresiz, taş kesiliyorum. Sessizce ağlıyor, bir elini gözlerine siper etmiş. Akan yaşlar, elmacık kemiklerinin üstünde parlıyor. Kolunu tutuyorum, söyleyecek bir şey bulamadığımdan, aptalca tekrarlayıp duruyorum: "Haydi, haydi, haydi", bu da bir şeyi değiştirmiyor. Ve birden, yalvaran bir sesle, gitmemi istiyor benden, yalnız kalmak istiyor. Bu arada kalkıyor, sendeleye sendeleye yürüyor. Geceliğinin ince kumaşının üstüne düşen ışık, bedeninin çizgilerini ortaya çıkanyor. Odaya yöneliyor, sevişirken altını üstüne getirdiğimiz yatağa atıyor kendini, öylece hareketsiz kalıyor.

Banyoya geçiyorum, giyiniyorum, acele temizlendikten sonra Mathilde'in yanına dönüyorum. Uyuyor, başını yastığa gömmüş, bacaklarını karnına çekmiş. Üstünü nevrresimle örtüyorum, süsen kokan saçlarını öpüyorum. Tepki vermiyor, varlığımın farkında değil. Yüzü hâlâ, korkmuş bir çocuğunki kadar gergin. Işığı söndürüp çıkmadan önce, bilinmeyen genç adamın portresine son bir kez göz atıyorum: Asılı olduğu duvardan beni inceliyor sanki, göstermediğim bir iyi yüreklilikten, duygusuzca bir davranışından dolayı suçluyor beni; hangisinden dolayı acaba?

Her yanı pus kaplamış gecenin içinde metroya yöneliyorum. Hemen eve girmek de istemiyorum. Saat on bir. Montparnasse Gannm yakınındaki Maurice'in Birahanesine gidip Rafael Altamirano'yu bulabilirim. Uykum yok. Mathilde'de içtiğim iyi kalite kahve, beni sabaha kadar uyanık tutabilir. Altamirano'nun çevresinde genellikle Arjantinli ve Şilili öteki sürgünler olur; gazetelerini değısto-kuş eder, satranç oynarlar. Salonun dip tarafında, ayrı bir masada toplanmış küçük bir grubun içinde olduğunu fark ediyorum. Beni görür görmez elini kaldıyor, karşısındaki iskemleyi işaret ediyor. La Razon gazetesinin eski tipog-raf işçisi; polis kendisiyle ilgilenmeye başlayınca ülkesin-

28

29

den kaçmak zorunda kalmış. Gerçekten, gazetede bir kenarda duran ıskarta hurufatları birkaç kez yürütmüştü. Bir iki suçortağıyla birlikte bunları banliyödeki bir işliğe götürüyor, bildiriler basıyordu; o işle kendisi ilgileniyordu. Rejim aleyhine yapılacak büyük bir sendikal gösteriden önce, o zamana kadar görülmemiş sertlikte bir bildiri dağıtılmıştı. Bu kez, kılı kırk yaran özel uzmanlar, bildiride kullanılan bazı majüsküllere, La Razön gazetesinin eski koleksiyonlarında rastlandığını ortaya çıkarmışlardı. Yaptıkları arama taramadan bir sonuç alamamışlardı, ama Altamirano'yu da üç gün boyunca sıkı bir sorgulamadan geçirmişlerdi. Serbest bırakıldıktan sonra, kendisini sürekli izleyen adamın yalnız olmadığını keşfetmişti, bunun üzerine, olası bir tutuklamanın önüne geçmek için onu Le Havre'a hareket eden bir yük gemisine bindirmenin tedbirlik olacağını düşünmüşlerdi.

Alabros kesilmiş kır saçları var, gözleri canlı, dudakları kalın, yürekli bir adam. Ellisini geçmiş, Aubervilliers'de bir basımevinde çalışıyor, odasını da kendi vatandaşlarından biriyle paylaşıyor; o vatandaş, Galeries Lafayette'te gece bekçiliği yapıyor. Sabah ayrıldıktan sonra odayı arkadaşına bırakıyor. Giysileri eski, fakat bakımlı. Basit, sakın, başkalarına kayıtsız kalmayan bir adam. Konuştuğunda karşısındakini ikna etmek için harcadığı çaba yüzünden

çoğu zaman alını kırışıyor. Pablo Neruda'yı tanımış, Cortazar'la, Ernesto Sabato'yla sık sık görüşürlermiş. Benim Rodolfo Reyes için çalıştığımı biliyor, bunu bilmesine karşın onunla karşılaşmaya hiç hevesli görünmüyor. Kendisine, Maurice Birahanesindeki buluşmalardan birkaç kez söz ettiğim halde, aynı ilgisizlik Reyes'te de var. Ben kendi hesabıma, gerçekten de yapı olarak birbirlerinden çok farklı bu iki insanı uzak tutan nedenleri hiç mi hiç merak etmiyorum. Latin ülkelerindeki insanlar arasında hazan uçurumlar açabilen bazı politik görüş ayrılıklarından ileri geliyordur bu durum kuşkusuz.

30

Altamirano, karısından haber almış. Büyük kızları Cordoba'ya gitmiş ve köy öğretmenliğine atanmış. Bazı konular söz konusu olduğunda, karı-koca kendi aralarında şifre kullanıyor. Böylelikle, gelen bu mektuptan, birlikte çalıştığı arkadaşlarından birini Buenos Aires'te geceyansı alıp götürdüklerini, daha sonra ondan hiçbir haber alınmadığını öğrenmiş.

Bunun üzerine, ona hiç soluk aldırmadan şu soruyu soruyorum:

— Reyes'in karısını tanıdın mı?

Pat diye sorduğum bu soruya önce biraz şaşırılmış görünüyor ve parmağıyla yanağını kaşıyor. Reyes'in boş bulunup Norma'dan söz ettiğini biliyor. Paris'e, kocasının yanına gelmemesi bana göre biraz şaşırtıcı, çünkü gördüğüm kadarıyla Reyes'in parası pulu var, içinde bulunduğu sürgün yaşamının koşulları Altamirano'yla ve daha başka bir sürü insanla karşılaştırılmayacak kadar iyi.. Karısından çok az söz etmesi, bunu da anıştırmalarla yapması özellikle merakımı uyandırıyor, çünkü çok sık bir araya gelmediğimiz için Reyes'in kişiliğini bir türlü çözemiyorum. "Bana sevdiğin kadını söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim."

— Norma mı diyor Altamirano, kısa bir duraksamadan sonra. Evet, tanıdım onu. Çok güzel bir kadın değil, ama gülüşünü unutmaya da olanak yok. Nasıl demeli? Sevgiyle dolup taşan bir gülüş.

— Evet, peki ya Reyes'le.

— Ona hayran, tapıyor ona, bir bakıma, kendisini boyunduruk altına almış olan o zeki despotun gölgesi haline gelmiş. Reyes, geçici maceralarının hepsini anlatıyor ona. Doğrusunu söylemek gerekirse, birlikte hiç yaşamadılar denilebilir—evliliklerinin ilk birkaç ayı dışında. En başından öyle karar vermişler. Norma, belediye memurunun onları evlendirmesinden önce, bu anlaşmayı kabul etmişti.

31

— Genç bir kadını ayrı yaşamaya razı etmiş ha!..

— Ah, Carlos! Müthiş ikna yeteneği olan bir adamdır o. Üstelik Reyes tam anlamıyla yalnız yaşayan bir adam değil. Aşk deneyimlerini çoğaltmayı seven, ama özgürlüğünün kısıtlanmasını istemediğinden, yalnız olmayı yeğ tutan bir adam. Erotizm çoğu kez yalnızlıktır, özellikle aydınlarda.

— Onu iyi tanıyorsun.

— Carlos, insan ne kadar tanıyabilir öteki insanları? Bir insanın 'gizli yüzünü' anlamak zordur; Reyes'inkiyse oldukça ilginç kraterlerle doludur herhalde.

Yan masada bağırışmalar oldu. Satranç partisi, yaşamını kazanmak için evlerde parke cilalayan La Platalı bir delikanlıyla, odasında, kullanılmış konserve kutularından oyuncak uçak yapan bir çocuk arasındaydı. İzleyenler arasında, Arjantin Demir Yollarında çalışmış olan bir tesviyeci ustası vardı. Paris'e geldiğinde, metro istasyonlarındaki şeker dağıtan makineleri boşaltarak karnım doyurmuştu. O tür makinelere uyan jetonlar yapmıştı. Bu jetonların telefon kabinlerindeki makinelere de atarak Buenos Aires'le konuştuğunu anlatıyorlar. Bu becerikliliği efsane haline gelmişti, ama aslında bir ay boyunca yalnızca arpa şekeri ve mayhoş bonbonlarla beslenmişti. Şimdiyse, Sa-int-Ouen'daki bir fabrikada çalışıyor,

orada, yüzünde bir maske, kazanların içindeki pası bir zımpara aygıtıyla, kulakları sağır eden bir gürültü çıkararak temizliyor.

Altamirano'ya döndüm:

— Norma'ya dönelim, ne dersin?

— Söyleyecek daha başka ne var ki? Bilirsin, bir kadın bazan kendini tutkuya kaptırabilir ve bunu çaresizlikten ya da acı duyarak değil, çoğu zaman bütün yüreğiyle yapar.

— Ama bu yürek Reyes'in gözlerini kamaştırmadı mı?

Alaylı sözlerim onu etkilemedi.

— Birçok kadınla kurduğu ilişki ona, aldığı zevkle birlikte, her yeni aşkta 'kendini yenilediği' sanmasını veriyor. Ne var ki Don Juan yaşlanıyor, buysa onu başkalarından çok daha fazla bunalıma düşürüyor. Hakkında anlatılan öyküyü biliyorsundur: Çok bunaldığı bir gün, gözlerinin önünden kendi cenazesini geçirdiklerini görmüş. Bu böyle, ama Reyes ölümden korkmaz, cehennem azabı düşüncesi onun için gülünçtür. Onun korktuğu şey yaşlanmak; sürüyle kadının peşinden koşan büyük bir gönül avcısı için korkunç bir düşüş yaşlılık!

—Yürekli midir?

— Karşısındakileri kışkırtabilmek, onlara kafa tutmak için işi tedbirsizliğe vardırarak kadar.

— Birlikte eylem yaptınız mı?

— Hayır. Onun askeri rejime karşı eylemi bir ideolojiden kaynaklanmıyor. İçindeki vatanseverlik onuru, benzersiz soysuzlukla birleşen bir kaba kuvvetin ülkesine ba-şegdirmiş olmasının yarattığı utanca karşı çıkmaya zorluyor onu. Eylemci direnişe işte bu yüzden— aslında saygı duyulacak bir neden bu—girmiş, yoksa toplumsal adalet peşinde koştuğundan değil.

Altamirano'yu Reyes'ten ayıran şeyin ne olduğunu, sürgündeki bu iki insanı birbirine uzak kılan nedenleri şimdi daha iyi anlıyorum. Diktatörlüğe karşı yürüttükleri savaşımın niteliği, birincisinin gözünde, ikincisinin ulusçu eğilimleriyle pek bağdaşmıyor, çünkü Altamirano ulusçuluğun her türlüşünden kuşku duyuyor. Üstelik, Reyes'in kadınlara karşı tutumu onun saf ahlak anlayışına ters düşüyor. Bu ilişkideki tek olumlu öge şu: Altamirano, Reyes'in Kolomb öncesi uygarlıklar üstündeki çalışmaları-nın önemini biliyor ve bunları saygınlıklarını teslim ediyor. Son olarak bu halkların, akıttıkları kurban kanı aracılığıyla, insanları yazgısıyla, o yazgıyı belirleyen tanrılar arasında bir bağ kurma yolundaki çabalarıyla ilgili incelemesini büyük bir ilgiyle okumuş.

32

Norma

33/3

Geceyarısına doğru ayrılıyor. Eski tesviye ustası da, Carlos Gardel'in bir şarkısını alaylı alaylı mırıldanarak Saint-Ouen'm yolunu tuttu: Buenos Aires tan lejos de mí!, (benden çok uzak!)

Dışarıda hızlı hızlı yürüyorum. Altamirano'nun Norma hakkında bütün söyledikleri teker teker, neredeyse acı veren bir yoğunlukla aklıma geliyor, onunla ilgili her özellik aklıma bir zihin çölünün ortasına, o kadının tükenmez ve yürek parçalayan sevgisinin dolaştığı, insana yabancı bir alana sürüklüyor. Yağmurla ıslanmış caddeyi yukarı doğru tırmanırken, hâlâ ışıkları yanan vitrinler boyunca ilerlerken bu huzursuzluk içimi giderek kaplıyor. Yağmur durdu, bulutların arasında derin kuyular açılıyor; ay, portakal sarısı güzel yüzünü gösteriyor. Kopernik krateri, Re-inhold krateri, Bunalımlar Denizi!.. Evet, her şey çok uzak.

Sokağım uykuya dalmış bile, benim evin biraz uzağın-daki, henüz kapanmamış bir kahvenin köşesinden bir kadın çıkıyor, adı Wanda, benim komşum, geceleri kendini satıyor. Yüksek topuklarının üstünde, mantosunun yakalarını ağzının kenarına kadar kaldırmış, kolundaki çantayı sallaya sallaya ilerliyor. Aydınlığa geldiğimde, beni tanıyor, peşinden gitmeyeceğimi bildiğinden, bana alçak sesle 'Merhaba' dedikten sonra, dönüp kayıtsız adımlarla başka müşteri beklemek üzere uzaklaşıyor.

2

Ertesi gün, sabah postasından, Müfettiş Pivert'den, beni öğleden sonra yakındaki karakolda beklediğini bildiren bir yazı çıktı. Kâğıda bakıyorum, imzasının son iki harfi ancak okunuyor. O anda telefon çalıyor. Eminim ki Beatrice de benimkine benzer bir davet yazısı almıştır. Bu akşam buluşacağımızı anımsatacağım ona; telefonu açıyorum: Mathilde! Yataktan daha yeni kalkmış, bir fincan kahvenin düşüncelerini yerli yerine oturttuğunu söylüyor. Dünkü saçma davranışı için özür dilemesi gerektiğini söylüyor. Onu yatıştırmaya çalışıyorum, ama karşı çıkıyor bana, ateşli, inatçı benim hakkımda çok iyi şeyler düşündüğünü, 'içinde kalan iyi şeyleri öldürmemek için' ona karşı anlayışlı davranmamı rica ediyor benden.

— Ne demek istediğimi anlıyor musun, sevgilim?

Dün akşam aldığı aşın alkolün etkisinden henüz kurtulamamış olduğunu anlıyorum ve konuşmayı kısa kesmeye çalışıyorum. Özel dersim var, zamanım kısıtlı. Ama o sözünü sürdürüyor:

— Ben bir insanım, Charles, yalnızca bir beden değil, onun bana sağladığı zevklerden yararlanmayı bilsem de, özellikle de seninle birlikte olduğumda! Charles, dün gece beni zevkten çılgına çevirdin!

— Bu sözlerin beni çok gıdıklıyor canım!
Kullandığım ses tonu—alaycılıktan çok, acelem oldu
ğunu belirten bir ses—telâşlandırıyor onu.

— Evet, beni hor gördüğünü biliyorum...

— Hayır, ilgisi yok...

— Çok içki içiyorum, değil mi? Ama öyle günler oluyor ki kendi kendime yaşayıp yaşamadığımı soruyorum.

—
—

34

35

— Hepimizin başına geliyor o durumlar, diyorum kaygıyla, çünkü zaman geçip duruyor ve benim Institution Montaigne'e geç kalmamam gerekiyor.

— Sürekli yandığı halde çevresini hiç aydınlatmayan bir muma benzetiyorum kendimi. Dinliyor musun beni?

— Tabii. Aklıma başka bir mum öyküsü takıldı da. Therese d'Avila aşktan söz eder (ilahi aşktan tabii, ama orası önemli değil) ve onu birbirlerine yaklaşan, sonunda da tek bir alev haline gelen iki mum alevine benzetir.

— Ne demek istediğini anlıyorum Charles: Benim bomboş ve kalpsiz biri olduğumu, bundan da geberdiğimi söylüyorsun.

— Sen bir fincan kahve daha iç, o zaman her şey yoluna girer.

— Seni bu akşam göreceğim miyim?

— Hayır. Boş değilim.

— Bir kadın mı?

— Haydaa!

— Güzel, öyle değil mi? Biraz aptalca, beğendiğin türde? Benim gibi şirret kadının teki değil? İçkici, onursuz!

Yatıştırıcı bir sesle, sakinleşmesini söylüyorum, dışarı çıkmam gerektiğini anımsatıyorum ona. Küt, diye kapatıyor telefonu. Peder Ventura'nın çok eski bir metnini anımsıyorum— Kilise adamlarında bazan böyle ışıkların parladığı görülüyor—, şöyle diyordu: Şehvetli kadınların hepsi taşkındır, bazan da sert ve yırtıcıdır."

Çıkmadan önce, beni camın arkasında bekleyen kediye yemeğini vereceğim. Mathilde'le yaptığım bu kısa, ama gergin konuşma sırasında gösterdiğim sabırsızlığa üzuldüm; sahip olduğu bağımsızlığın ve özgürlüğün onu artık aştığını, ezmeye başladığını, bunları çok pahalıya ödediğinin farkındayım, ama yaşama sevincinin sınırına vardığını düşünerek içine düştüğü bu yıkımdan onu kurtarmanın bir yolunu bulamıyorum. Şunu da eklemeliyim ki benim anladığım anlamda aşkın ifadesi olan, ona her şeyiyle

36

sahip olma duygusunu bende hiç uyandırmadı. Mathilde'le benim aramda cinselliğin dışında—onu tanıdığımdan beri—sevgi adı verilen ortak aydınlığı dışarıda bırakan çok büyük bir aydınlık hep varolageldi.

Saat dörde doğru, Lucienne adlı bir kız öğrenciye özel derse gitmeden önce, şişko Müfettiş Pivert'e uğradım. İyi koku alıyor ve benim sıradan, ayrıcalıksız bir vatandaş olduğumu sezinliyor; karşısına oturmamı buyurarak kuru bir sesle, ellerini çenesinin altında bitiştirerek—sanki dua ediyormuş gibi—ve köpekbalığınıninkine benzeyen küçük gözlerini üstüme dikerek konuşuyor. Beni kabul ettiği, her yanı dökülen büro çamaşır suyu ve kuru tütün kokuyor. Duvarlar, benim çocukluğumdaki okullarda görülen, kahverengiye boyanmış, dirseklerini dayadığı masanın üstünde, kordonu parkenin içine giren bir telefon, nuhnebi-den kalma bir daktilo makinesi var. Burada her şey zavallı, hüzün verici, berbat. İnsanın, içine girer girmez, dışarıdaki insanlarla her türlü bağının kesildiğini duyumsadığı kışla bürolarındaki hava esiyor. Önündeki kâğıtları aceleyle karıştırırken, bir öküzünkini andıran bu alnın gerisinde ne gibi düşüncelerin olabileceğini kestirmeye zorluyorum kendimi. Benden kimlik istiyor, inceliyor, kirpiklerini kırıştıtararak, o işi son derece dikkatle yaptığını sezdiren komedi oynuyor. Sonra, gözlerimin içine bakarak sorular soruyor bana; sanki bazı şeyleri ondan saklıyormuşum gibi kuşkulu bir havası var. Olay ne kadar sürdü? Beş dakikadan fazla sürmüş olamayacağını söylüyorum.

— Yüzlerini göremediniz, biliyorum, ama o adamlardan birini yakından gördünüz, sizi duvara doğru iteni.

— Pek az.

— Bana vereceğiniz bir ayrıntı yok mu? Örneğin kulakları, saçlarının rengi.

— Hayır.

37

— Ya elleri?

— Eldiven vardı.

— Bayan Lecuyer'in söylediğine bakılırsa, sizinle konuşmuş.

Vay canına! Demek bundan önce buraya uğramış; belki de hemen öğleden sonra. Pivert konuşmasını sürdürüyor:

— Kullandığı sözcükler nasıldı?

Önce, acele etmemi buyurduğunu, daha sonra da, Bayan Lecuyer'e cesaret verici bir iki söz söylediğimi duyunca, susmamı istediğini söyledim.

— Bayan Lecuyer'e göre, 'çenenizi kapamanızı' söylemiş.

— Onun belleği benimkinden daha güçlü, buna kuşku yok.

— Bu şimdi daha da önem kazanıyor. Olup biteni daha iyi anımsamaya çalışmanızı istiyorum sizden. O adamın ses tonu nasıldı: Kısık mı? Dumanlı mı? Yoksa çınlıyor muydu? Bu konuda bir fikriniz yok mu?

— Dumanlı, ama bu ağzını örten çoraptan ileri geliyordu sanırım.

— Şivesi düzgün müydü? Örneğin Arap şivesine çalıyor muydu?

— Hiçbir fikrim yok.

— Emin misiniz?

Beni düşünceli düşünceli süzüyor. Yoksa gerçekten kötü niyetli olduğumu ya da kimbilir, o pezevenklerle işbirliği yaptığımı düşünüyor belki de. Her şey bir yana, onun gözünde çizgi dışı yaşayan, düzensiz bir adam olmam gerekiyor.

— Peki ya boyları poslan? O konuda da bir fikriniz yok mu?

— Aşağı yukarı benim kadar, bir yetmiş ya da bir yetmiş iki boyundaydı, ama benim omuzlarım onunkilerden daha geniş sanırım.

>

— Spor yapar mısınız?

Başım la 'Evet' diyorum, hiçbir ayrıntı vermeksizin; eskiden biraz boks, biraz da halter çalıştım. Bu sıradan sorgulama canımı sıkıyor. Silâhlar hakkında bilgi sahibi olup olmadığımı öğrenmek istiyor. Yok! 'Benim koruyucu meleğimin' silâhının oldukça büyük kalibreli olduğunu fark ettim, bu da bir şey ifade etmez.

Yeniden söze başlıyor, bu kez kulaklarımı dikiyorum; Bayan Lecuyer'e göre, bütün o sahne süresince büyük bir soğukkanlılık göstermişim. Kendimi hiç de tehlikede hissetmediğimi söylüyorum.

— Oysa ensenize bir tabanca namlusu dayanmıştı.

— Kusursuz sinirsel dengem bana yardımcı oldu herhalde.

Yaptığım espriden hoşlanmıyor, yeniden belgelerinin içine dalıyor. Öne doğru eğildiğinde, tepesindeki saçların seyrelmeye başladığını, pembe bir dairenin belirmediğini fark ediyorum.

— Bayan Lecuyer'i tanıyor musunuz?

— Onu ilk kez orada gördüm.

— Ve söz konusu o adamın, kasadan biraz önce aldığı ve hâlâ elinde tutmakta olduğu parayı gasp ettiğini söylüyorsunuz?

— Evet, öyle.

Bunun üzerine, bütün söylediklerimi kâğıt üstüne geçirmeye, altını da bana imzalatmaya karar veriyor. Bir eliyle daktilo makinesini önüne çekip kâğıt geçiriyor, iki parmakla yazmayı sürdürürken, konuşmayı da kesmiyor, ama bu kez sesinde neredeyse dostça bir hınzırlık var:

— Bayan Lecuyer'i tanımadığınızı söylüyorsunuz, oysa onunla birlikte gittiniz.

— Gerçekten öyle. Kendine gelmesini sağlamak için bir kahvede ona içecek birşeyler ısmarladım.

Bu kez onu inceleyen benim, bizi orada sonuna kadar izlediğini biliyorum artık. Sinirli sinirli daktilo yazıyor,

işaret parmağıyla kulağını kaşıyor, fazla sıkın gömleğinin yakasını gevşetmek için iki parmağını yakasının içinde gezdiriyor, yoğun bir dikkatle yeniden yazmaya koyuluyor. Bitirdiğinde, ifademi bana uzatıyor, Beatrice'in, ensemeye silâh dayandığı halde, soğukkanlılığımı yitirmediğini hakkında söylediği sözleri okuyorum. Kimbilir? Belki de onun güzelliği, kapıldığı üzüntü bana dokunmuş, benim davranışımı etkilemiş, beni tehlikeye karşı neredeyse duyarsız kılmıştır! İşi alaya vuralım, sevgili Don Miguel, sevgili ustam benim! Güzel, tatlı ve benzersiz Dulcinee'nın, akıllı uslu bir adamı her zaman kendini aşmaya zorladığını bana öğreten siz değil misiniz?

Sokağa çıkıp kalabalığın içine daldığımda kafamda Beatrice vardı. Benden önce buraya gelmişti demek, benim oturduğum iskemleye oturmuştu, bu iğrenç dekor, yağ tulumu polis onu da etkilemişti. Sinirlerinin ne kadar duyarlı olduğunu biliyordum. Onunla akşam buluşacağımızı düşündükçe kendi kendime, işin içine biraz da alay katarak, bütün bu olup bitenlerden sonra, o üç serserinin bankaya baskın yaptıkları günü ileride kutsal bir gün sayıp saymayacağımı soruyorum.

72 numaralı otobüs beni Lucienne'in oturduğu evin yakınındaki Versailles Sokağına bıraktığında, saat beşte onunla yapacağım dersi düşünüp içimdeki bu 'ısınmayı' biraz yatıştırdım. On yedi yaşında bir genç kız, uzun boylu, incecik, iç çamaşırlarının altından belli belirsiz fark edilen küçük göğüsleri var. İnce ellerinin derisi yarı saydam. Bedenini sıkıca saran giysiler giyiyor hep, eteğinin altı taç biçiminde açılıyor. Çok zeki değil, ama duyarlı, sevimli. Masasının karşısına oturup konuşmaya başladığımda beni bazan gözlerini kırıştıtarak dinliyor; güzel İspanyol yapıtlarının saçtığı ışığın içinde gezinen cici bir gece kuşunu andırıyor. Biraz kemikli, fakat çok güzel 'nr yüzü var, kes-

tane rengi saçlar bu yüzü çerçeveleyiyor. Ona, yaşı ilerlemiş küçük kız havası veren, ortasına kocaman bir fiyonk kondurduğu küçük, yuvarlak yakalar takmasından pek hoşlanmıyorum. Aslında, uyanan cinselliğinin, içinde ilk heyecanları uyandırdığı yaşta. Birkaç hafta önce, ona okuması için verdiğim Antonio Machado'nun bir kitabının arasında, inceliğiyle insanı duygulandıran bir aşk sözcüğü bulmuştum. Bundan ona söz etmemiştim; dikkatimden kaçtığını, örneğin eve götürdükten sonra o kitabı bir daha açmadığımı düşünmesini istemişim. Derse her gelişimde benden bir tepki beklediği, Machado'nun bir dizesini överek kendini yüreklendirdiği, sonra da beni gözlediği açıkça belli oluyordu:

Soriafria, Soriapura Cabeza d 'Extremadura...

Bense tedbirli, aptal rolü oynuyordum, oysa o şiirin dizeleri arasında bana gönderilen 'ileti'yi çok iyi anlıyordum. Belki de ona fazla dostça davranmamam, sert öğretmen ya da olağan dünya işlerinin çok üzerinde, bulutlarla dolaşan aydın havaları atmam gerekiyordu. Gerçekte, kendi kendime verdiğim sözü hiçbir zaman tam anlamıyla yerine getiremiyordum. Lisede okuduğu derslerin programında İspanyol şairleri vardı, öyle ki, Altolaguirre'ninki-ler gibi tehlikeli dizelerin üstüne düştüğüm olmuştu:

Sende, bir ırmağın sularına bakar gibi kendime

baktığımda Takımyıldızlar Ve yıldızlar yatağın derinliklerinde...

Burada Lucienne başını eğiyor, saçları öne düşüyor, yüzü örtülüyor, sonsuz mutluluğa erişmiş bir rahibe yüzü çıkıyor ortaya. Mırıldanıyor: 'Güzel' ve ekliyor 'alev gibi' (como fuego, diyor; Castilla İspanyolcasından başka dil konuşmasını yasakladım).

O gün dersi bitirip yan salonda oturan annesiyle vedalaşmadan önce, ona masanın üstünden elimi uzattım. Ani bir hareketle elimi ağzına götürdü, dudaklarına sürdü, sonra daha yumuşak, neredeyse sevgiyle yanağına götüreceği sırada şaşkınlıkla geri çektim elimi.

— Dur bakalım, çocukluğu bırak, dedim, tonunun sertliğini pek ayarlayamadığım bir sesle.

O ise güldü, hınzırca, bende yarattığı huzursuzluğu sezecek kadar dişiliğe sahipti.

Giderken, annesi beni koridorda yakalayarak nazik bir iki söz söylerken, içinde, verdiğim son beş dersin çeki bulunan zarfı uzatıyor. Biraz hüzünlü, dimdik, dikilitaş gibi dümdüz bir kadın; o da biraz eski moda giyiniyor (bu konuda herhalde kızını da etkiliyor). Boynunda altın bir haç asılı. İri, kadife bakışlı, uzun kirpikli muhteşem gözleri var. Ne yazık ki küçük bir paratonerin ucunu andıran o gülünç topuzu tepesine oturtmuş. Kapının eşiğini aşarken bu güzel gözlerin—ah, ne kötü bir gözlemciyim ben—Luci-enne'in gözleri olduğunu fark ediyorum.

Akşam yemeği için sözleştiğimiz lokantaya gitmeden önce, çalışmak için eve döndüm. Daha sonra, yaklaşan bayram dolayısıyla bazı vitrinlerin daha şimdiden süslenmiş olduğu sokaklarda dolaşarak vakit öldürdüm. Beatri-ce'i görmek için sabırsızlanıyorum ve lokantaya saatinden önce gidip gazetelerden birini okumaya dalıyorum. Sonunda, lokantanın vitrininin dışında onu fark edip karşılamaya gidiyorum. Vestiyerde mantosunu çıkarmasına yardım ediyorum; çok kalın bir manto değil, herhalde pek sıcak tutmaz. Bu kez başında şarap tortusu renginde bir bere var. Üstünde yün bir giysi, moda sayfalarında söylendiği gibi, bedenini bütünüyle sarmış, ama ona çok gitmiş, giysisi de beresinin renginde. Benim telâşımı görünce gülümsüyor. Boyanmamış, dudaklarında belli belirsiz bir ruj.

Hiç takı takmamış. Alyans bile yok parmağında. Geçen gün bankada bu yalınlığın farkına varmamıştım.

Büyük salonun dibinde, baş başa kalacağımızı düşündüğün bir bölmede ayırttığım yere götürdüler bizi. Daha oturur oturmaz bana Müfettiş Pivert'ten söz etti, banka hareket içinde olduğu halde, bizim birlikte çıkıp gitmemizin kafasına takıldığını söyledi. Gazetelerin soygun hakkında yazdıklarım okumuş muydum? Beni pek ilgilendirmediğini söyledim, bu hoşuna gitti. Evet, olay gazetelerde üç ayrı kişinin ağzından anlatılmıştı, bunlardan biri, içinde buldukları tehlikeyi ve kapıldıktan korkuyu duygusal sözlerle anlatmıştı.

Yemeğin başında, Beatrice çok az konuştu, zaman zaman gözlerini üstüme dikiyordu ki, itiraf edeyim, bu beni huzursuz ediyordu. Sorduğum sorulara kısa yanıtlar veriyor ve kendisi hakkında verebileceği bilginin en azını vermeye çalıştığı izlenimini uyandırıyor. Havaya girebilmesi için, ona çocukluğumdan, annemden babamdan söz ettim; annemin İspanyol kökenli bir göçmen ailesinin kızı olduğunu, Limousin bölgesindeki Uzerche'den bir bıçkı fabrikası işçisiyle evlendiğini anlattım. Yoksul, fakat çok da zorluk içinde geçmeyen bir çocukluğum olmuştu. Annem de bir konserve fabrikasında işçi olarak çalışıyordu. Bense, Limoges'da öğrenim görebilmiştim. Çocukluğumun geçtiği o yöreyi, ormanları, gölleri, boş olduğum günlerde havayı güzel bulduğumda ırmakta yüzdüğümü anımsıyordum.

Beni dikkatle dinlemişti, bense, o beyaz, düzgün alınının gerisinde ne gibi fırtınaların patlayabileceğini zaman zaman soruyordum kendime. Anlattıklarına duyduğu ilgi, şakıyan ardıçkuşlarıyla dolu Blanchefort ormanı gibi çekici yerlerini çok iyi tanıdığım o bölgeye hafta sonunda bir gezi yapmayı önerecek kadar yüreklendirdi beni. Gençliğimde onların

şakımlarını ve dem çekmelerini, ağaçların yeşil sessizliği altında dinlemeyi ne kadar severdim! Gü-

42

43

lümsüyor, sözlerimi dinlerken gözlerinin içi gülüyor, hesaplı kararlılığımı, Don Juan'lığın temelini oluşturan o inandırıcı söz cambazlıklarımı sezinliyordu. Gerçeği söylemek gerekirse, içimdeki arzunun bütün şeytanlarını uyandırıyor, öyle ki önerimde ısrar ettim:

— Paris'ten ancak birkaç saat uzaklıkta. O yöne kalkan o kadar çok tren var ki...

— Bakalım, diyor, birden yüzüne ciddi bir hava vererek.

Yemeğin sonunda sigarasını yakıp dumanını üflediğinde, dumanın beni rahatsız edip etmediğini sordu. "Co-sas de mujer", derler İspanyollar. O anda, Ramon Gomez de la Serna'nın bir sözünü anımsadım; buna göre bir kadının kül tablasında sigarasını söndürüşünden, onun zalim olup olmadığı anlaşılırmış. Serna 'söndürmek' demiyor, 'matar la colilla', yani 'öldürmek' diyor ve ben, ayartıcı olmasını beklediğim bir ateşlilikle Limousin bölgesindeki Collonges ve Aubazine gibi güzel köşeleri anlatmayı sürdürüyorum, bir yandan da sonunda ne tepki göstereceğini gözlüyorum. Kahvelerimizi getirdikleri sırada, sigarasının ucuna parmağıyla sinirli sinirli vurarak külünü silkiyor, daha sonra başparmağıyla kuvvetle bastırarak söndürüyor. Don Ramon, bu hareketten, kadın arkadaşımın işkenceci bir ruha sahip olduğu sonucunu çıkarırdı herhalde! Bu düşünce eğlendiriyor beni. Garip olan şu ki, onda gizli bir güç, mantıklı ve iradeli bir kişilik görmeme karşın, zaman zaman bunların tam tersine değişken, kararsız, kendinden emin olmayan bir kişiliğe büründüğünü de seziyorum.

İşte o anlardan birinde, gözlerini önüne indirerek, alçak bir sesle fakat belirgin olarak, kocasının sekiz ay önce öldüğünü söylüyor. Alman dili öğrenimi gördükleri Lyon Üniversitesinde tanışmışlar. Evlendikten bir yıl sonra kocası bir hastalığa yakalanmış, adını söyledi; beyni kemiren, onu yavaş yavaş yıkıma uğratan bir hastalıkmiş ve

parlak zekâlı o insanı sersem, uyuşuk biri haline dönüştürmüş, bu gerileyiş, gün geçtikçe kaçınılmaz olarak daha da ilerlemiş.

Bu durumdan zorlama bir ilgisizlikle söz etmişti, ama içinde ne gibi duygular sakladığını anlamak zor değildi.

— Özür dilerim, diyor. Bunlardan söz etmemeliyim... Bu geceyi berbat ettim.

Gerçekten üzgün görünüyordu. Elimden geldiğince onu avutmaya çalıştım ve beni huzursuz eden o delici bakışlarını yeniden üstüme dikti. Sonra, söylediğim yatıştırıcı sözlerden biraz kırıldığı için olacak, hafif üzüntülü bir tonla konuşmasını sürdürdü:

— Hayır, geçen zamanın acıyı hafiflettiği doğru değil. Sivrilikleri törpülüyor, ama çok sert, çok keskin olanlar değil; onlar insanın ruhunda hiç kopmamak üzere çakılı kalıyor.

Bir karşılık vermedim, çünkü delikanlı oğlunu yitirmesinin üstünden otuz yıl geçtiği halde, içindeki umutsuzluğu ve başkaldırıcı neredeyse o günkü kadar tazeliyle koruyan bir adam tanıdım. Evet, en iyisi hiçbir şey söylememektir. Bu gibi durumlarda sözcükler yararsızdır ve anlamlarını da yitiriyorlardı.

Yine bir sessizlik ve yeni bir sigara. Eli dudaklarından kül tablasına giderken bir kuş gibi havada yay çiziyordu.

— O geziyi bir gün yaparız. Söz veriyorum. O bölge hakkında anlattıklarınız aklımı çeldi...

Bu sözleri söylerken yüzünde yürekli bir gülümseme vardı. Yanlış anlaşılmasın! Yaptığı itiraflarla yarattığı felâket havasını yumuşatmayı amaçlıyordu. Bense biraz şaşkındım ve söylemeye çok utanıyordum, ama geziye gelmeye karar vermesi içime su serpmişti. Telefon numaralan alışverişinde bulunma önerisi ondan geldi, onunki Albay Ha-ubourg'un numarasıydı. Daha sonra, otobüs durağına kadar ona eşlik ettim. Otobüs hareket ettiği sırada, camın ar-

44

45

kasında yumruğunu ağzına bastırıldığını gördüm, içinden gelen hıçkırıkları bastırmak istiyordu sanki.

Yirmi kadar Öğrenciye ders verdiğim Institution Mon-taigne'den bir sabah eve döndüğümde, her tarafta birikmiş kitap ve gazete yığınlarını elimden geldiğince ayıklamaya girişiyordum. Çalan telefon işimi bölüyor. Mathilde beni görmek istiyor, geçen gece yaptığı 'çılgınlıktan' dolayı yeniden özür diliyor. Sabırsızlığımı bastırıyorum. O geceyle ilgili her şeyin unutulduğunu söylüyorum ona. Hiç çekilmez olduğunu ve pişmanlığının hâlâ sürdüğünü ısrarla yineliyor. Buluşma önerisini atlatabilmek için, bugünlerde üstlendiğim ve yerine getirmem gereken bir sürü iş olduğunu söylüyorum ona. Uğradığı düş kırıklığını anlatıyor bana hemen, büyük âşık rolü oynuyor. Phedre gibi, 'bütün bedeniyle titrediğini ve alev alev yandığını' söylemiyor, ama havası öyle. Sonunda ondan kurtuluyorum. Mathilde bana, Amazon'da bulunan o bitkileri anımsattı; hani parlak renkli, eüi, kadife tüylü, dantelli taçyaprakları, ballı özüne yapışıp kalan böceklerin üstüne kapanan bitkileri. Tabii bu benzetme biraz zorlama kaçıyor, ama kendimi başka bir kadına kaptırdığımdan olacak, aklıma birden geliverdi. Beatrice'le o akşam yemeğini yedikten sonra, gerçekten bana bugüne kadar yaşama gücü veren her şeyin oturup bir değerlendirmesini yapmam gerekiyormuş gibi bir duygu var içimde. Bir sürü önemsiz kâğıdı düzene sokmaya çalışırken—bu dağınık eve bir kadını nasıl davet edebilirim—bir yandan da bu konuyu düşünüyorum; bana öyle geliyor ki daha şimdiden bir trende gitmeye başlamışım ve bu trenin hızı beklenmedik bir şekilde giderek artıyor, geçen manzaralar birbirine karışmaya başlıyor ve gerçek varlığımla her türlü bağı koparıyor.

O günün akşamı, iki özel dersten sonra, Maurice Birahanesine gidiyorum. Altamirano her zaman olduğu gibi arkadaşlarıyla tartışıyor. Arjantin'deki İşçi Konfederasyonunun kapatılmasından bu yana çalışma yasasında yapılan 'düzeltmeler' sonucu işverenler her türlü emekçiyi, 'çalışma koşullarının bozulduğu' gerekçesiyle kapının önüne koyma olanağına sahip olmuşlar. Bu gidişle yakında karışıklıklar çıkması beklenebilirmiş ve bunlar daha önce demiryolu işçilerinin, dok işçilerinin, tekstil işçilerinin, banka ve metro çalışanlarının başına geldiği gibi, bastırılacak-mış.

Daha sonra, yan masalarda satranç partileri başlıyor ve onunla baş başa kalıyorum. Ona, Reyes'in başına gelenleri, üniversiteden nasıl kovulduğunu soruyorum.

— Onun durumu, diyor Altamirano, 1976'da çıkarıl-
mış bir yasaya giriyor; buna göre, devlet memurları 'gü-
venlik gerekçesiyle' işten atılabiliyordu. Aradaki farkı gö-
rüyorsun sanırım.

Dikkatimi çekmek için işaret parmağını kaldırıyor ve içinde bir tomar gazete bulunan, çoğu zaman yanında taşıdığı kocaman örgü torbadan gazeteleri çıkarıyor. La Pren-sa'yı, Buenos Aires'te çıkan, ince kâğıt üstüne yapılmış bir baskısını, bir sürü haber ve yorumla birlikte Paris'e uçakla gönderilen günlük bir gazete bu. Yok, hayır, başka bir şey anyor. Karıştırıp duruyor, sonunda Meksika'da çıkan haftalık bir dergi uzatıyor bana ve şunları söylüyor:

— Reyes'in yazdığı, ilgini çekecek bir yazı bulacaksın orada. Yeni değil. Caracas'ta çıkan bir dergiden almışlar.

Reyes'in pek gergin olmadığı bir dönemde kaleme alınmış bir yazı olduğunu anlıyorum bunun. Yazının başlığının yanında Reyes'in oldukça eski bir fotoğrafı var; açık bir yüz, yapışmış saçlar, avını kollayan bir avcı gibi hafifçe kısılmış gözler. Teşekkür ediyorum, hoşnutum, mutluyum.

— Götürebilirsin, diyor Altamirano. O öykü, onun

46

47

gözler önüne serdiğinden daha karmaşık. Günün birinde belki bir başkası tamamlar.

Bu bilmecemsi cümleyle sözünü bitiriyor, bense ona bu akşam artık daha fazla şey sormaya çekmiyorum. Yine de içimde Reyes'in geçmişiyle ilgili, onunla bir araya gelmelerimizde ancak kaba çizgileriyle yakalayabildiğim, gerçek kişiliğiyle ilgili bastırılmamış bir merak var.

Tutuklanışını kaleme aldığı öykü, bir sayfaya dört kolon halinde dizilmiş, alt başlıklarla bölünmüş bir yazı. Anladığım kadarıyla, alt başlıkları koyan kendisi değil. Sıradan bir başlık atılmış: 'Arjantin, Bir Tanık Anlatıyor.' R.M.R. olarak imzalanmış. İkinci harfin ne olduğu hakkında bir fikrim yok. Belki de ikinci adının başharfidir.

"O olay başıma bir eylül gecesini, sabahın ikisine doğru, Dokuz-Eylül Caddesi yakınındaki bir bardan çıkarken geldi. Julia adında bir kadınla birlikteydik ve çağırdığımız taksinin gelmesini bekliyorduk. Bütün farlarını yakmış tenteli bir kamyon, caddenin tam ortasından ağır ağır yukarı çıktı; o kadar ağır çıktı ki işin içinde bir bityeniği olduğunu sezinledim. Harekete geçmeye fırsat bulamadan, üniformalı polisler kamyonun yere atlayıp yolun açık tarafını tuttular, ötekiler de, müziğin bir anda sustuğu salona paldır küldür daldılar. Daha sonra kendimi farların göz alan ışıklan altında bir grup insanın arasında buldum; kimlik denetimi yapılıyordu. Ben kendi hesabıma, üstümde taşıdığım sahte belgelere ve polis tarafından fellik fellik aranmaya başladığımdan beri değiştirmiş olduğum yüzüme güveniyordum: Boyalı ve kısa saçlar, bıyık, gözlük, çökük yanaklar—çok kilo vermişim. Her şey sessiz sakin olup bitmekte. Görmediğimiz biri kısa buyruklar veriyor, ama sesini hiç yükseltmiyor. Sonunda yaklaşık altı kişiyi kamyonun altına bindiriyorlar, aramızda hiç kadın yok. Kamyon hareket ederken hiçbirinin yüzünü seçemiyorum, tente-

nin altı karanlık. Karşılıklı uzanan iki sıranın birer ucunda hiç konuşmayan polisler var. Altından geçtiğimiz levhaların ışığı kısa aralıklarla arka tarafı örten tentelere vuruyor, üniformalarındaki işaretlerin parlayıp söndüğü muhafızlarımızı seçer gibi oluyoruz. Kimseden ses çıkmıyor. Kamyon anayoldan ayrıldı, gara doğru tırmanıyor. Daha şimdiden bu işin kokusu hoşuma gitmiyor; kapana kısılmış hayvanlara özgü gerginlik içinde yapılmış bir gözlem.

Sağa dönüyoruz, çevrenin birden sessizleşmesinden, Libertador1 Caddesine saptığımızı anlıyorum; şöyle bir düşünülürse, oldukça komik. Araba şimdi hızlanıyor ve ben, gelen serin havadan bir ırmağın yakınında olduğumuzu bir ara sezinlemekle birlikte, artık nereye doğru

gittiğimizi kesinlikle çıkaramıyorum. Bu geceyi San Telmo semtinde geçirmem için sanki şeytan dürttü beni! Aklıma gelen bu düşünceye kendimi kaptırmamış olsaydım, şu andaki saçmalık gelmeyecekti başıma! Partiyi kaybeden ve yaptığı yanlış seçimi kendi kafasına durmadan kakan bir kumarbazın duyduğu üzüntüyü duyuyorum. Tentelerin aralığından gece zaman zaman ışıklanıyor, sonra her şey yeniden karanlığa gömülüyor. San isidro'yu geçtiğimizi sanıyorum, ırmağın doğduğu yönde, çoğu zaman su baskınına uğrayan, kimsenin oturmadığı bir bölgeye doğru gidiyoruz. Kamyon yavaşlıyor. İki kez manevra yapıyor ve sonunda motor durduğunda, arkadaşlarım ve benim için her şeyin gerçekten başlayacağını biliyorum.

Kamyondan indiriliyoruz, ama bizi iten adam bağır-mıyor ve denetim altına alınmış bu ses, bu avlunun iki katlı tek binanın önyüzüne asılmış çıplak ampulün aydınlatır gibi olduğu bu harap yapılarıdaki terk edilmişlik görünüşünü sanki daha da artırıyor. Solda, eski bir demiryoluyla bağlantılı olduğuna kuşku bulunmayan rayların üstünde iki eski yük vagonu duruyor. Kullanılmayan eski bir ant-
1. Libertador: (İsp.) Kurtarıcı. (Çev.)

48

Norma

49/4

repoda olduğumuzu sanıyorum. Çevrede, sanki içinde bulunduğumuz sessizliğin bir parçasıymişçasma, çamur ve çürümüş çiçek kokulan. Bizi küçük bir yapıya doğru götürüyorlar. Düz damın kenarında heykel gibi hareketsiz duran bir nöbetçi, yıldızlarla dolu gecenin ortasında karaltı olarak beliriyor. Duvarları kirece boyanmış bir odada, üstümüzde ne var ne yok alıyorlar. Üstümde taşıdığım ve günde üç kez kullanmam gereken göz damlası şişesini de almalarına üzülecek gibi oluyorum, ama bu düşünce sonradan gülünç geliyor bana. Daha sonra, her birimize uzaktan birer battaniye atıyorlar. Kimi battaniyeler havada uçarken açılıyor. İçlerinden biri yere düşüyor, çavuş, yakalayamayan beceriksizce çıkışıyor.

Aynı çavuşun arkasından gitmemiz gerekiyor şimdi, bir başka nöbetçinin gözlediği tonozlu bir geçitten geçiyoruz; nöbetçi duvara yapışmış gibi duruyor ve bir gözetleme kulesinden aydınlatılan, ondüle saçtan çatılan olan hangarların çevrelediği—bunlar belki de eski ahırlar— bir başka avluya geçiyoruz. Bu avlu dikenli tellerle çevrilmiş. Eski bir mezbahada olduğumuzu düşündüğüm anda çavuş bize birinci hangan işaret ediyor.

Bizim gelişimiz, hanganın içindeki yan karanlıkta (tepeden tutulan ışıldağın ışığı belirli aralıklarla geçiyor), ot yataklarının üstünde yatan ve iyi uyuyamayan tutukluların kıpırdanmalarına yol açıyor. Boş bir yatak bulup uzanıyor, battaniyeyi bacaklarıma örtüyorum. Kol saatimi aldılar, ama saat sabahın dördü olmalı. Bu güney bahanda gün birazdan doğar. Sağımdaki adam birşeyler mınıldanı-yor, anlamıyorum, sanki benden bir yanıt beklemiyormuş gibi susuyor. Bu sefalet yuvasında benimkini çevreleyen bir sürü can! Bann önünde aynıldığım genç kadını düşünüyorum; ona allahısızlardık bile diyemedim. Adı Julia'y-dı... Ve birden, onu geçmiş zamanda düşünmeme kızıyorum, sanki bu maceradan kurtulma konusunda umutsuzluğa kapıyormuşum gibi.

Sabah erkenden dışarı çıkmamıza bağınıyorlar. Yıkayıp temizlenme. Otuz kişiyiz, yalnızca iki musluk var. Gözetleme kulesinden, muhafızlar bizi gözetliyor. Kimseyle konuşmuyorum ya da çok az konuşuyorum, bir kenarda duruyorum. Sanıkların arasına muhbirler yerleştirmek

çok bilinen bir hiledir, öyle değil mi? Bu arada, kara ordusunun özel bir birliğinin elinde olduğumuzu öğreniyorum. Komutanlan, Yüzbaşı Bartolomeo Sarocchi; bu adı ilk kez duyuyorum. Bugünlerde bin kadar tutukluyu ba-nndıran ESMA'yı—Deniz Kuvvetleri Uzmanlık Okulu—kasıp kavuran Yarbay Alfredo Astiz kadar 'ünlü' değil herhalde. Bütün bir gün beklemekle geçiyor.

Ertesi gün saat ona doğru, aramaya geldikleri beş tutuklu arasında ben de vanm. Yeniden, iki avluyu birbirinden ayıran tonozlu geçitten geçiyor, içinde kamp yataklan bulunan geniş bir odaya (muhafızların yatakhane mi?) geliyoruz, sonra taş bir merdiven. Sahanlıkta, sivil giyinmiş bir adama teslim ediliyoruz, bakışlarını arasına tam bir kayıtsızlıkla üzerimizde gezdiriyor. Bitkinliğime karşın kafam haldır haldır çalışıyor; ortalığa yayılan mikrop öldürücü ilaç ve ıslak ot kokusu içinde her türlü gürültüyü ve belirtiyi yakalayıp yorumlamaya çabalıyorum. Aynı yapının içinde, tepemizdeki katta, kadın tutuklular bölümü var kuşkusuz; şafak söktüğünde, yanımdakilerden biri—on gündür tutukluymuş—bana buranın kafesli pencerelerini göstermişti. Söylediğine göre, buraya erkek muhafızlar bakıyormuş, bu da en güzel ve gösterişli olanlannın o muhafızların keyfini yerine getirmeye zorlandıklarını düşündürüyor. Kaç kadın tutuklu var acaba? Arkadaşım bunu bilmiyordu, ancak zaman zaman pencerelerin kafesleri ardında göründüklerini söylüyor. Uzaktan, gözlerinin altı mor, ürkek başlar seçiliyormuş. Dışarıya hiç işaret gönder-miyorlarmış. Bir görünüp bir kayboluyorlarmış hep.

Önce beni aramaya geliyorlar. Yeniden bir salonu geçiyoruz; kafesli bölmeler ardında çalışan yazıcı askerler.

50

51

Genç delikanlılar, kâğıtların içine dalmışlar, gözlerini kaldırıp bana bakmıyorlar bile. Yandaki odada, uzun bir masanın gerisinde Yüzbaşı Sarocchi oturuyor; üniformalı, başı açık, üstüne giydiği kısa asker ceketinin bir yanından, yarasaya benzeyen paraşütçü kokartı sallanıyor. Sivri, yeniçeri kafalı biri, saçları kısa. Bu mu Sarocchi? Israrla üstüme diktiği bakışlarına karşılık veriyorum. Belki de beni korkutmak ya da aklımı karıştırmak için bir numaradır bu, olamaz mı? Masanın üstüne yaydığı benimle ilgili belgeler iki elinin altında. Biraz yanda yine bana ait bir sürü eşya: cüzdan, anahtarlar, sigara paketi, göz damlası şişesi... Hayret: Bana 'sen' demiyor ve sakın bir sesle konuşuyor.

— Adınız Enrique Mariscal. Öteki şüphelilerle birlikte bir bardan alındınız. O saatte ve oturduğunuz yerden o kadar uzakta, orada ne işiniz vardı?

— Geceyi bir kadınla birlikte geçirmiştim ve onu taksiyle evine götürmek üzere oradan çıkacaktım.

— Belgenizde 'gemi inşaat...' görüyorum... Ne inşa ediyorsunuz?

— Kıştan takma motorlar. Marco Vargas Şirketinde çalışıyorum. Araştırabilirsiniz.

— Araştıracamız.

Yüzbaşı yeniden belgelerimden birini incelemeye başlıyor. Uzun süreden beri Arjantin'de, Vucevitch adlı birinin o işi icat etmesinden beri, kimlik belgelerinin üstüne sağ başparmak basılıyor. O belgenin üstündeki benim kendi parmak izim, ama gerçek belgelerimin üstünde de aynı parmak izi var. Sarocchi benim gerçek kimliğimden kuşkulananacak olursa, arşivlerinde bulunması gereken birkaç gerçek belgenin üstündeki izle bu izi karşılaştırmaya kalkabilir. Ama incelemeyi sürdürüyor, antetli bir kâğıda bakıyor, altında göz doktorunun imzası var, hafta sonunda göz kiliniğine yatmam gerektiği yazılı o kâğıtta.

— Gözleriniz rahatsızmış... Gözlüklerinizi çıkarın ba
kayım.
52

Boyun eğiyorum. Kafesli iki pencereden giren ışık, gözlerimi kızgın çubuklar batırılmış gibi dağlıyor, gözka-paklarımı indirmek zorunda kalıyorum.

— Bana doğru bakın, diyor subay, kesin bir ses tonuy
la.

Yine söylenene uyuyorum, ama içgüdüsel olarak, ışığın geldiği yönde bir elimi siper ediyorum. Yüzbaşıyı artık iyi seçemiyorum, başıyla gövdesi, acı veren bir göz kamaşması içinde birbirine kaşıyor, kokartının üstündeki yarasa şimşek gibi parlıyor.

— Gözlükleriniz.

Yeniden takıyorum gözlüklerimi. Füme camlar gerçekten rahatlatıyor beni. Fakat Yüzbaşı, tıraş olurken fena halde kazıdığı, hafif morarmış çenesini kaşıyarak sözünü sürdürüyor:

— Bu hastalık, akşamlan evden çıkmanızı engellemiyor.

— Gece kuşları gibi, yalnızca günışığından rahatsız oluyorum.

— Bulduğunuz gece kulübü, kuşkulu bazı gece kuşlarını bannırmamasıyla ünlüdür.

— Oradaki kızları demek istiyorsanız...

— Salak rolü oynamayın. Oradaki bütün kızları denetliyoruz, sizinle birlikte olanı da, ötekileri de.

Umurumda değil. Julia'yı sorguya çekebilirler. Benim hakkımda hiçbir şey bilmiyor; kıçtan takma motorların, hasta gözlerimin, viskiye ve Şili şampanyasına düşkünlüğümün dışında. Şöyle bir düşünceye takılıyorum: Özgürlüğümü elimden uzun süre alma ya da beni işkenceye gönderme yetkisine sahip bu adam, öteki insanlardan hiç de farklı değil. Çeşitli Akdenizli tiplerle dolup taşan sokaklarımızda her gün rastlayabileceğimiz bir suratı var.

— O bara sık sık gider misiniz?

— tik kez. Yapılacak cerrahi müdahaleden ve tam bir karanlık içinde geçireceğim o birkaç günden önce, kendi-

53

me hoş bir gece sunmak istedim.

Bu kez tam bir içtenlik havası doğuyor. Ama o düşünüyor, üsteliyor:

— O gece kulübünde tanıdığınız biri var mı?

— Hiç kimse.

— Peki, ya o kız?

— Oradaydı. Hoşuma gitti. Davet ettim.

Göz damlası şişemi elinde döndürüyor, sonra karar vererek bir muhafız çağırıyor; muhafız beni kolumdan tutarak merdivene doğru götürüyor. Sahanlığa çıktığımızda, ötekiler bana dikkatle bakıyor, sanki benim yüzüme bakarak, kendi başlarına ne geleceğim kestirmeye çalışıyorlar. Hangara geldiğimde, hep aynı davranış, aynı bakışlarla karşılaşıyorum, ama kimse bir şey sormuyor; belki de onlara karşı kapak, ilgisiz davrandığım içindir. Ya da benden önce sorguya çekildiler.

Dikenli tellerin oluşturduğu sarmallar boyunca bir aşağı bir yukarı volta atıyorum. Güneş, gözetleme kulesinin kafesli gölgesini yere çizmiş. Kafam tam gaz çalışıyor. Kliniği araştıracaklar. Hiç kuşku yok. Doktorun benim kimliğim hakkında bir bilgisi yok. Vargas Şirketine gelince, iş biraz değişiyor; orada benim kim olduğumu bilen biri var. Ama politik düşünce bakımından benim yandaşım. Ayrıca o konuda hiçbir risk söz konusu değil (o kişi bugün Brezilya'da yaşıyor). Bunlar bir yana, o barın gözaltında tutulduğunu nereden bilebilirdim? Hele tam da o gece bazı şüphelileri almaya geleceklerini?

Gözlerim ağrıyordu. Yüzbaşından göz damlamı isteyebilirdim, ama bu isteğimi beni aşağılayarak geri çevirme olasılığı yüzünden bundan vazgeçmiştim. Öte yandan, kör olma düşüncesi bana her zaman büyük bir dehşet vermişti. Benimle birlikte sorguya getirilenlerden şimdiye kadar geri dönen olmamıştı. Salıverildiler mi, yoksa yeraltındaki mahzenlere mi kapatıldılar, bilemiyordum. İki geceyi daha neredeyse hiç uykusuz geçirdim. Bir kez bir gemi düdü-

ğü işittim. Demek ki bir ırmağın yakınındaydık. Gün boyunca sıkıntılı, insanı tüketen bir bekleyişi yaşıyordum; o süre içinde kafam taşlaşıyor, büzülüyor, şemalara, bölük pörçük düşüncelere takılıp kalıyordu. Tutuklulardan ikisi benimle yakınlık kurmuştu, ama ben tedbiri elden bırakmıyordum. Duvarların ötesinde ne olup bittiğini kestirmeye olanak yoktu ve bu bilinmezlik, içimde uyanan kesin bir terk edilmişlik, dış dünya ile ilişkimin bir daha kurulmamak üzere koptuğu duygusunu daha da şiddetlendiriyordu. Aslında tutuklulann hepsinin kafasını taktığı şey buydu. Ben bile kendi kendime, ağır işkence yapacak olurlarsa, konuşmamak için nasıl direnebileceğimi soruyordum. Bir gece, aramıza dört tutuklu daha katıldı; bir muhafızın feneriyle aydınlanan gözlerinde nedenini anlayamadıkları bir acıya katlanmak zorunda kalan hayvanların ürküntüsü vardı—kimbilir, belki bizlerin de yüzümüzde aynı ifade vardı!

Daha sonra şiddetli bir yağmur yağdı ve yağmurluk giymiş, fişekliğini ve mitralyözünü bırakmamış bir muhafız o yağmurun altında gelip bir tek ad söyledi: Benimkini, Mariscal! Yeniden tonozlu geçit, kadınlar katının kafesli pencereleri, yağmurdan parlayan, cenaze arabasını andıran koca vagonlar. Yüzbaşı Sarocchi, elinde birtakım kâğıtlar, bürosunda sigara içiyordu. Bir öncekinde olduğu gibi, masasının önünde ayakta dikildim.

— Elimde, yapılan araştırmaların sonuçları var, diyor. Vargas'ı ve göz doktorunuzu araştırdık. Geriye bir ay rıntı kalıyor.

Bu ayrıntı onun için önemliydi herhalde, çünkü sigarasını dudaklarından aldı ve potaya benzeyen bir küllüğün içine attı.

— Yalnız mı yaşıyorsunuz?

— Uzun süredir.

— Küçük Vargas Şirketinde dört yıldan beri çalışıyorsunuz. Peki daha önce ne yapıyordunuz?

—
—

54

55

— Uzun süre Uruguay'da yaşadım. Çeşitli işlere girip çıktım.

— En son yaptığınız iş neydi?

— Taşınmaz satan birinin yanında satış görevlisiydim.

— Eski bir taşınmaz satış görevlisi, bugünse alçakgönüllü bir kıçtan takma motor üreticisinin evinde bir kitap-hk bulunması, diyelim ki sıradan olmayan kitaplara sahip olması oldukça şaşırtıcı...

Demek evimde araştırma yapmışlardı. Bunu zaten bekliyordum, ama korktuğum falan da yoktu. Önlemlerimi iyi almıştım. Peki, ya bu kitap sorunu... O, aynı tonla konuşmasını sürdürüyordu:

— ...ve yalnız yaşadığınıza göre Popol Vuh'un bir çeviri risini, bundan başka Cackchuquels Yıllıklarından yapıl

mış bir çeviriyi okuyan da sizsiniz, neyse bunları geçiyorum...

Okuma zevkimi ortaya koyan bir atılışla şöyle dedim:

— Bu tür yapıtlar ilgimi çekiyor.

— O kadar çekiyor ki bazılarının kenarına kendi elinizle notlar düşmüşsünüz.

— O alışkanlığı Meksika'da kaldığım süre içinde edindim, yıllar önce.

— Gözlüklerinizi çıkartınız.

Korkudan çok, şaşkınlık içinde, söyleneni yaptım ve ışık yine gözlerimi yaktı, öyle ki onu, gözlerimi kamaştıran ışık aylası içinde ancak seçebiliyorum. Konuşuyor, o zamana kadar çok açık seçik, çok keskin olan sesini şimdi biraz sürüklüyor:

— Ah, senor Mariscal, öyle değil mi? Sefior Mariscal...

Ayağa kalkıyor, kafasını kaşıyor, bir süre pencereden

odanın öbür ucuna yürüyor, böylece şiddetli bir ışıktan yarı karanlığa geçiyor, orada— gereksiz bir ayrıntı— çizmelerinin pırıl pırıl parladığım fark ediyorum. Evet, benim hakkımda her şeyi biliyor ve beni bozmaya hazırlanıyor.

Fakat bu aptalca komediyi birkaç saniye sürdürdükten sonra duruyor, ellerini arkasına kavuşturmuş olarak bana şunu buyuruyor:

— Gözlüklerinizi takınız.

Sonra muhafızı çağırıyor ve daha onun içeri girmesini beklemeden, aşağılayıcı bir işaretle dışarı çıkmamı istiyor.

Bu hareket beni işkillendirmekten çok, merakımı uyandırıyor. Bir şeyden kuşkulandığımı, kendi kendine sorular sorduğunu sezinliyorum. Bakalım, göreceğiz.

Aşağıdaki koridora vardığımda, merdivenin dibinde, yanımdaki muhafızlar, karşıdan gelen bir gruba yol vermek için kenara çekiliyor; gözümde kara gözlükler olduğundan, bulunduğumuz yerdeki yan karanlıkta gelenlerin kim olduklarını önce çıkaramıyorum. Çevresini askerlerin sardığı ve içlerinden birinin yürümesine yardım ettiği adamın yüzü kan içinde, çenesi sarkmış. Mahzenden yukarı çıkıyor, iki büklüm, bir eli midesinde. O geçer geçmez beni dışarı itiyorlar.

Gece olduğunda, kalmakta olduğumuz hangarlara geri dönmemizi buyuruyorlar. Gözetleme kulesinin ışılacağı yanmış ve avluyu ağır ağır tarıyor, bir an, ortada belirli bir neden olmaksızın bir noktada duraksıyor ve karanlıkta elyordamıyla birşeyler arayan bir el gibi hareketini sürdürüyor.

Ot yatağımın üstüne uzanmış, son sorgulamada sorulan sorulan ve yanıtlan kafamın içinde döndürüyorum. Kendi kendime, her şeyin bir anda tersine dönebileceğini, Sarocchi denen bu herifin kurnaz olduğuna kuşku bulunmadığını, sandığımdan daha korkulur bir adam olduğunu söylüyorum.

Yaklaşık bir saat sonra, beni yeniden aramaya geliyorlar. Aynı çavuş, elinde bir elektrik feneriyle adımları söylüyor, onu izliyorum ve tonozlu geçitten geçtikten sonra beni sağa, battaniye verdikleri yerdeki küçük yapıya doğ-

56

57

ru götürüyor. Avluya, büyük demir kapıya, kadınlar katına, çevreyi aydınlatan ve ilgimi çeken tek ampule bakıyorum. Orada, yukarıda, pencerelerin birinin ardında bazı şekiller seçer gibi oluyorum, ama bu belki de yalnızca bir yanılsama. Ölü vagonların karşısında askeri bir

kamyon bekliyor. Çavuş beni çağırıyor. Aldıkları belgeleri ve eşyaları—göz damlası şişesi de dahil—geri veriyorlar.

Serbest bıraktıkları bir başka tutukluya da aynı şeyleri yapıyorlar. Benden daha genç biri, üstünde mavi bir kazancı tulumu var. Birlikte kamyona biniyoruz. Avlunun kapışım açtıklarında, sanki daha rahat nefes almaya başlamış gibi yerinde şöyle bir doğruluyor. Uzun süre karanlık kirlarda ilerliyoruz, o saatte el ayak çekilmiş yerleşme bölgelerinden geçiyoruz. Yanımdaki adamla beni, 60 numaralı otobüsün geçtiği duraklardan birine bırakacaklar. Kamyon yoluna devam edecek. Buenos Aires orada, kentten yükselen ışık demeti gökyüzünün altında yayılıyor."

Metni geri verdiğimde, Altamirano, ne düşündüğümü öğrenmek istiyor. Şurası gerçek ki—bana göre tabu—bu anlatı 'yazılmamış', dikte edilmişti. Reyes'in biç-mini bulamamıştım bu yazıda; anlatılarındaki, incelemele-rindeki kesin, süssüz biçemi. Örneğin 'ışık demeti' benzetmesi bana, eğer öyle denebilirse, bir başka kalemden çıkmış gibi gelmişti. Buna karşılık, kişiliğini oluşturan bazı öğeler duyarlıkla verilmiş ya da güçlü bir şekilde altı çizilmişti: Gururla kurnazlık karışımı; bazı durumlardaki o soğuk bilinçlilik! Örneğin, mahzenden çıkan ve yüzü gözü kan içinde bırakılıncaya kadar dövülen o adamla karşılaştığında hiçbir duygu belirtmemesi.

Altamirano'nun söylediğine göre, bu yazıda aslında, Caracas'taki bir grup sürgünü hedef alan bir bilgi aktarımı söz konusuydu. Yazarın iznini alarak, belki de almadan, Arjantin'deki baskılara tanıklık eden bu yazıyı gözler

58

önüne sermek, basanlara önemli görünmüştü. Belki de üstünde oynamışlardı, içeriğiyle değil tabii, biçimiyle. Kesin bir şey bilinmiyor. Bu konuda Reyes'in kendisinden bilgi isteyebilirdim, kuşkusuz.

Böyle olunca, dostlan onu gecikmeden bir Paris uçağına atmakta haklıydılar, çünkü Sarocchi'nin ve kara ordusuna ait güvenlik biriminin ondan kuşkulandığından ve gözetim altında tutulmak üzere salıverildiğinden emindiler.

Biri gelip Altamirano'ya doğru eğildi, birşeyler fısıldadı, aynı anda benim de aklım Norma Reyes'e kaydı. Kocasını tutuklandığı sırada nerede bulunuyordu? Bu olayı ona şu ya da bu şekilde bildirmişler miydi? İçinde bulunduğu tehlikeden haberi var mıydı? (Okuduğum anlatı istediği kadar kuru ve kesintili olsun, düş gücüm—bunu itiraf etmeliyim—işin içine biraz dramatik heyecan katma eğilimindeydi.) Bana anlattıkları kadarıyla, Reyes'e tutkuyla bağlı olan bu kadın, onun kimliğini ortaya çıkarıp sönmemiş kireçle dolu bir çukurun dibine atacak olsalar, nasıl bir umutsuzluğa düşerdi acaba? Onun hakkında Altamirano'ya bu akşam artık soru sormayacağım. Zaten aşırı bir ilgi uyandırmadan, yaşamı bunaltılar, kısır beklentiler, yan-kısız, yansız bir aşk içinde geçen yüreği yanık o kadından, Norma'dan yeniden nasıl söz açabilirim ki!

59

3

Mathilde, âşıklarına her zaman yenilediği farklı yönlerini, döner ayna oyunu oynuyormuşçasma göstermeyi seviyordu; bunların her biri için de uygun rollere bürünüyordu. Benim için de—bana öyle geliyordu—yazgisal bir tutkunun esiri olmuş âşık rolünü oynuyordu, ama bunu yine de, Tanrıya şükür, Racine'e özgü karakterlerin aşırılığına kaçmadan yapıyordu. Kimi zaman, alkolün de yardımıyla, ona karşı acımasız davrandığımdan yakındığı oluyordu, ama öte yandan ondan yavaş yavaş uzaklaşmakta olduğumu da sezinliyor ve bir süredir bu yakınmaların şiddetini azaltmak için bütün becerisini ortaya koyuyordu. Ve bugün öğleden sonra, tam Neuilly'ye, Rodolfo Reyes'e gideceğim sırada telefon ediyor, beni

akşam evine davet ediyor. Boş olmadığımı söylüyorum ona. Üsteliyor, yalvarıyor, sinirleniyor:

— Şu anda nasılım biliyor musun, sevgilim? Çırılçıplak, cildim taptaze! Banyodan yeni çıktım.

— Afrodit'in denizden çıkışı gibi!

Alaylı sözlerim kızdırıyor onu. Yanıt veriyor:

— Sana şu anda sevişme önerisinde bulunan Afrodit bile olsaydı, ona da boş olmadığımı söyledin herhalde.

— Dinle beni, şu anda Neuilly'ye gitmek üzere evden çıkmak zorundayım. Birlikte çalışmak için verilmiş sözüm var.

Dakikliği manyaklık derecesine vardırması biri olduğumu bildiği halde yakamı bırakmıyor:

— Peki, işin bitince?

— Belleville'deki cimnastik salonuna gideceğim.

— Cimnastik salonu dediğin şeyin, bugünlerde peşine

60

düştüğün o salak kadın olmadığından emin misin?

Telefonu kapatmam gerektiğini anlatmak için dil döküyorum. Sızlanıyor, ona çok acı çektiğimi söylüyor. Hıçkırığa boğuluyor, burnunu çekiyor ve bu komedinin böylece sürüp gidebileceğini bildiğimden, sabırsızlanıyorum, sonunda kurtuluyorum.

Neuilly'de, Madam Vuillard beni Reyes'in, ev giysileriyle, bir koltukta dimdik oturmuş, kapalı perdelerin loşluğunda Mozart dinlediği büyük salona götürüyor. Kalkıp bana doğru geliyor, siyah gözlükleriyle yüzünde maske varmış izlenimi uyandırıyor. Ben Aztek'lerle ilgili çevirimi okumaya hazırlanırken, o bir sigara yakıyor. Çaktığı çakmağın ateşi, gözlük camlarında kıvılcımlar halinde yansıyor. Her zamanki gibi, beni dinlerken ayakta duruyor; bu arada önce, yaptığım çalışma hakkında bazı sorular soruyor. Hiçbir zaman gevşemeyen, kendini ele vermeyen bir zekâsı var, öyle ki gençliğindeki atılımlarını, tutkularını ve düşlerini sezinlemenize olanak yok. Ona karşı sınırlı bir sevgi besliyorum; bu herhalde onun gerçek kişiliğini anlayamamış olmamdan ileri geliyor. Dolayısıyla, onunla sürdürdüğüm ilişki sırasında çoğu zaman hep tetikteyim. Bununla birlikte, bütünüyle ele alındığında işbirliğimiz olabildiğince açık. Bir şey daha var: Reyes, içinde hukukçuların bulunduğu bir aileden geliyor. Bildiğim kadarıyla babası ünlü bir avukatmış. Ayrıca, aldığı eğitim de onda belirli bir hukuk kavramının doğmasını sağlamış. Askeri diktatörlüğün bu hukuk kavramını ayaklar altına alması, kuşkusuz başka öğelerle de birleşerek, onun o düzene etkin biçimde karşı çıkmasına yol açmış. Onunla tutuklanması hakkında yazdığı yazıdan söz etmeyi umuyorum, tabii Altamirano'nun adını vermeden, sanki o yazıyı bana bir başkası vermiş gibi.

Yazdıklarımı okumak için çalışma masasına, ışığı kı-

61

rip yalnızca yazı yazılacak yeri aydınlatacak kadar kalın bir abajurun çevrelediği lâmbanın altına yerleşiyorum, Reyes, hareketsiz, sırtını kitaplığa vermiş, siganni tütürüyor. Zaman zaman okumamı kesip bir ayrıntıyı, bir formülü değiştiriyor, öylesinin daha iyi olduğunu belirtiyor. Daha sonra ona Amerika'dan gelen gazetelerden kupürler okuyacak, bana İspanyolca dikte ettiği mektupları Fransız-caya çevireceğim. Bunlardan sonra da, Montreal'de çıkan bir gazete için hazırladığı ve kasete okuduğu bir yazıyı dinlememi istiyor. Yazıda, zaten güçsüz kalmış Arjantin'den aydınların dış ülkelere göçmesinin, ülkeyi daha da güçsüzleştirdiğinden söz ediliyor. Doktorlar, mühendisler, üniversite öğretim üyeleri Amerika'nın çeşitli ülkelerine göç ettikleri gibi, İspanya'ya, Fransa'ya ve İtalya'ya da göç ediyorlar. Bu insanları buna zorlayan yalnızca duydukları güvensizlik değil, askeri düzenin günden güne geri bıraktığı, hatta geriye götürdüğü, çoğu kez en değersiz önyargıların insanlara dayatıldığı

bir toplumda kendi konumlarının ne kadar eğreti olduğunu görmeleri de onları göçe zorlayan nedenlerden biri. Bu tutuma bağlı olarak Buenos Aires federal polisi, Fen Fakültesi öğrencilerine karşı bir operasyon düzenledi; öğrencilerin 'Uzun Sopalar Gecesi' adını taktıkları bir operasyon. Hükümet, bu genç insanların kendi konularında en ileri gitmiş ülkelerin ulaştıkları yeni bilimsel değerleri öğrenmelerine katlanamıyordu, çünkü bu davranış onlara göre, 'ulusal bilim kurumlarını hor gör-me'lerinden kaynaklanıyordu, bunu hoşgörmenin olanağı yoktu. Öğrencilerin coplanmasının ertesi günü, ince, fakat acı alay içeren bir bildiri dağıtılmıştı: "Bir öğrenci öldürün, vatana hizmet etmiş olursunuz."

Bundan sonra, askeri cuntanın insanları baskı altında tutmak için hangi araçları kullandığı anlatılıyordu. İktidarın yasadışı olarak ele geçirilmesinden sonra kara, hava ve deniz kuvvetlerinin başında bulunan generallerin her biri bu baskıyı kendi yöntemlerine göre, birbirlerinden ba-

ğımsız olarak örgütlemişlerdi ve her birinin buyruğunda bir özel polis örgütü vardı. Bu hiyerarşinin her kademesinde keyfi tutuklamalar yapılıyor, kurbanların çoğunun mallarına el konuyor, daha sonra da bu kurbanlar ortadan kaldırılıyordu. Bu yıldırma politikası, ülkeye el koyanların durumunu güçlendirmek bir yana, kuşku duyulan kimselerin safdışı bırakılmasını, düzenin karşısında açıkça yer alan meslek kuruluşlarının ezilmesini de sağlıyordu. Bununla birlikte, zaten çok hasta olan ekonominin dengesini iyice bozmamak için, büyük yabancı girişimlerle ve ülkenin en önemli ekonomik gruplarıyla sıkı bir dayanışma içinde olmaya özen gösteriliyordu ki bu dayanışma yalnızca çıkar birliğine dayanıyordu.

Bandı dinlemeyi bitirdikten sonra, Reyes'e, operasyonlarını gece yapan ve yasadışı olarak alıp götürdükleri kişileri ender olarak salıveren bu korkunç polis örgütü hakkında sorular soruyorum. Toplanan kişilerin sayısının yirmi bin ile otuz bin arasında hesaplandığını, kimi zaman iyi gömülmemiş cesetlere rastlandığını ve Buenos Aires'te, başkanlık sarayının karşısındaki Mayıs Meydanında, ellerinde kaybolan yakınlarının fotoğraflarıyla dönerek gösteri yapan 'Çılgın Kadınlar'a siyasal otoritelerin hiç aldırmadıklarını söylüyor. Bu yıldırma operasyonunun doğrudan sorumlu en ünlü kişisi Alfredo Astiz adında bir subay. Bu adam deniz kuvvetlerinde yarbay, kırk yaşlarında, bebek yüzlü, bebek tenli, binlerce tutuklunun işkence gördüğü yer olarak kafalara yerleşmiş ö uğursuz Deniz Kuvvetleri Uzmanlık Okulu ESMA'yı mekân tutmuş Güvenlik Biriminin şefi. Aynı Astiz'e, suçluların geri verilmesi için birçok istemde bulunulmuş; bunlardan biri iki rahibenin, Sör Renee-Leonie Duquet ile Sör Alice Dormon'un kaçırılmaları üzerine Fransa tarafından, bir diğeri, on yedi yaşındaki bir vatandaşının, Dagmar Hagelin'in kaçırılması üzerine—sonradan öldürülmüş—İsveç tarafından yapılmış.

62

63

— Benim şansım, diye ekliyor Reyes, o sadist delinin eline düşmemek oldu. Sarrocchi sıradan bir adam, kendi ni önemli biri olduğuna inandırmış, ne var ki, yaptığı şeylerin hesabını er ya da geç vereceğini bilecek kadar ileri görüşlü.

Reyes böylelikle bana, tutuklu kaldığı birkaç günü kendisine anımsatmam için fırsat veriyor. Ona, yazısını okuduğumu, bana ilginç geldiğini, yine bana göre, olayı çok sınırlı anlattığını söylüyorum. Söylediğine göre, o tanıklık yazısını, Paris'ten geçen Venezüellalı bir

dostu için aceleyle banda okumuş ve istedikleri gibi kullanmalarına izin vermiş. Anlatının çok sınırlı kaldığı hakkındaki eleştirim üzerinde durmuyor. Umurunda değil, bu arada Madam Vuillard zile basıp kahve isteyip istemediğini soruyor, Reyes ise anılarına geri dönüyor:

— İlk başta bir an geldi, her şeyin saçma olduğunu düşündüm; önümde keşfetmem gereken bir dünya olduğu duygusuna kaptırdım kendimi. Daha sonra, tahta bölme li, kapısında dikizleme deliği olan bir hücreye kapatılacağı mı sandım; düş gücüm, belleğimin derinliklerinde sürük lenen kitaplardan, filmlerden etkilenmişti kuşkusuz. Hatta kaba şekilde, Gestapo türü sorgulama yapacaklarını, beni ıslatacaklarını, elektrot bağlayacaklarını, daha başka bir sürü haltı deneyeceklerini bile düşündüm; tabii bunlara ne ölçüde dayanabileceğim, ne pahasına olursa olsun ağ zımdan kaçırmamam gereken adlar konusunda kuşkulara düşerek. Fakat Sarrocchi denen o adam, böyle aşağılık işleri alt rütbelilere bırakıyor, sorgulamayı gerçek bir dinginlik içinde yürütüyordu, ama sezgisi güçlü bir adamdı, verilen yanıtlardaki ses tonunun en küçük dalgalanmalarını bile kayıt eden duyarlı bir depremölçerden farkı yoktu. Başkalarını kaçırmaması, bir koku aldığı anlamına geliyordu; o anda, edindiği izlenimi tartıyordu ve birden harekete geçen bu içgüdüden, henüz bir örümcek ağı kadar kırılğan kuşkudan tehlike doğabilirdi. Eminim ki bende iki imge al-

gılıyordu: Birbiriyle çakışmayan, tam olarak uymayan, aralarında çok ince bir açıklık kalan iki imge. Belki de bu yüzden, beni bıraktığına pişman olmuş, peşime adamlarını takmıştır!

Küçük pastalarla birlikte servisi yapılan kahvesini yudum yudum, keyifle içiyor; ben pastalara elimi sürmüyorum, Reyes ise iştahla atıştırıyor. Tutuklu kaldığı süre içinde, yüreğine işleyen anısının hangisi olduğunu soruyorum. Mahzenden, yüzü gözü kan içinde çıkardıkları o çocukla karşılaşmasını anlatmasını bekliyorum. Ama hayır. Kadın tutukluların kaldığı bölümü, kafesli pencereleri, umutsuzluk ve dehşetle dolu o kaçıcı yüzleri anımsıyor. Ve bu açıklama aklımı karıştırıyor; bana öyle geliyor ki bu açıklama, bildiğim kadarıyla, kadınlara, özellikle de kendi karısına karşı davranışıyla pek bağdaşmıyor. Akşam olduğunda, füme camlı gözlüklerini çıkarabiliyor, bu da onu gençleştiriyor. Gündüz olduğu gibi sönük giyinmiyor, renkli gömlekler, gri kravatlar takıyor. Lokantada, barlarda, hiç çekinmeden kadınları süzüyor. Kimi kadınlar, kendileriyle ilgilenildiğini hemen anlıyor, onlar da onu, kuru yüzünü, çevresine biraz yukarıdan bakan havasını inceliyorlardı. Takındığı hafif egzotik hava, onların merakını uyandırıyor, iyi avlar yakalamasını sağlıyordu. Onu bir süre daha sınırlı bir yaşama zorlayan görme bozukluğuna karşın, kadınlara olan düşkünlüğünü bütün ateşliliğiyle koruyor. Paris'e gelir gelmez kendisini ameliyat eden doktorun iyimserliği ona yan yana güven veriyor. Kör olma tehdidiyle karşı karşıya olduğunu aklından söküp atamıyor; bir gün bana, eğer kör olursa intihar edeceğini itiraf etmişti.

Ağzında siganyla salonda dolaşıp duruyor. Gösterişli deri koltuklardan birine oturmuş, bir oyunu izler gibi, onun büyük avizenin altında, sarsak adımlarını tüylü halının üstünde sürüyerek dolaşmasını seyrediyorum. Tutuklulardan, onlara uygun görülen davranışlardan söz etmeyi

Norma 65/5

sürdürüyor. Onlara karşı duyduğu bu acıma birden, onun Norma'ya karşı davranışını, beklentiler, saplantılar, gizlenmiş hüznüleri içinde yaşamaya mahkûm ettiği o insana karşı gösterdiği ilgisizliği getiriyor aklıma.

Onu biraz kıskırtmak için şunu söylüyorum:

— Bir kadına acı çektirmenin bin bir yolu vardır!

Biraz uzağımda duruyor, kara gözlük camlarının ardından beni süzüyor bir an, incecik, dimdik, dudakları sı-kılı. Sonra:

— Her şeyi birbirine karıştırmayalım, Carlos. Orada ki o zavallı kadınlara gerçekten acıdım. Ama senin konuyu nereye getirmek istediğini anlıyorum. Kadınların beni de uyandırdıkları saygıdan çok, bana verdikleri zevki önemsiyorum, bu doğru. Bu davranışı aşağılık bulmanı da kınamıyorum.

Yeniden yürümeye başlıyor. Hoşuna giden bir şey geliyor aklıma, yüzünün çizgileri gevşiyor.

— Zevk konusundaki düşünceme sen de katılmıyor musun?

Bir ya da iki kez, konu açıldığında Mathilde'den söz etmiş, üstüme aşın şekilde düştüğünü, sulugöz olduğunu söylemek yanılgısında bulunmuştum. Oysa genelde, kendimle ilgili gizleri açığa vurma eşiğini pek aşmam. Gerçekten de iç dünyamı insanlara kapalı tutarım; Mathilde'in de bu dünyada pek fazla bir yeri olmadı hiç.

Reyes, tahta bacakla yürüyormuşçasına attığı aksak adımlarıyla pencereye yöneldi, perdeleri biraz araladı, yanına gitmem için işaret etti; aşağıda, kış gününün soluk aydınlığında gelip geçen kadınları gösterdi bana.

— Bir sürü güzel beden! İşin içine duygulan karıştırmamanın gereği var mı? O duygulardan, karşındakini ayartmak ve sonuca gitmek için, başka bir deyişle teknik bir araç olarak yararlanmanın dışında?

Gülümsüyor, yüzünün çizgileri kınşıyor; büyük bilgin, büyük uzman, şehvetli bir kır tansına dönüşüyor.

— Eğer doğru anladıysam, diye ekliyor neşeyle, Mathilde'den artık bıkmaya başlıyorsun. Ee, öyleyse...

Başının üstünden kaldınp bir şey atarmış gibi bir işaret yapıyor koluyla, belki vaktiyle Norma için de aynı işareti yaptı!

Ondan ayrıldığımda, nefes alabilmek için suyun altından yavaş yavaş yüzeye doğru yükseliyor gibiydim. Beni Belleville'e götüren metronun içinde, Reyes'in pencerenin önüne gidişi, caddeyi seyredişi geliyor gözlerimin önüne. Üstümdeki etkisine karşın, içindeki ruhsal labirentlerde onu izlemekten, düşüncesinin biraz kinik, biraz belirsiz kaymalanna uymaktan hoşlanmıyorum. Çoğu zaman, dünya bütünüyle onun kişiliğine odaklanıyormuş ya da o bir deniz feneri gibi dönüp duruyor ve hoşuna giden gölgeyi aydınlaüyormuş izlenimini bırakıyor bende. Bana öyle geliyor ki kadınlara karşı tutumu, onları içindeki başka tutkulann dışında tutma isteğinden kaynaklanıyor; yalnızca, kibirli kişiliğinin, büyüklüğünü ve hizmetine girmeyi kabullendiği tutkulann.

Cimnastik salonunda kum torbasına var gücümle vuruyorum, bir arkadaşımınla çalışıyor, sonra eve dönüyorum; kedi beni bekliyor, mutfak camının arkasında yumak olmuş, bakışları dikkatli, kuyruğunu patilerinin üstüne yerleştirmiş.

Üç gün sonra, Beatrice'i arama isteğime yenik düştüm. Evet, üstüne fazlaca düşmekten kaçınıyordum, ama varlığına duyduğum özlem baskın çıktı. Albayın evindeki telefon boşa çalıp durdu ve benim aklımdan umut kinci düşünceler geçmeye başladı! Nasıl ulaşacağım

ona? Telefonun yanında öylece kaldım. Karşımda, iki kitap rafının ortasına, sudan yeni çıkmakta olan çıplak bir genç kız resmi asmıştım; Aphrodite rahibelerinin bahann yeniden gelmesinin kutlandığı bayramlarda bereketin kutsanması için

66

67

yaptıkları hareketi andırır biçimde iki göğsünü iki avucu-nun içine almıştı. Fonda gökyüzünün ve denizin parladığı bu tablo bende, hem.dünyada olmanın mutluluğunu uyandırıyor, hem de beni zevke, güneş dolu sevinçlere davet ediyordu! Yeniden telefon ettim. Bu kez açıldı. Beatrice serbest değildi ya da daha doğrusu Haubourg'lar evde olmadığı için, bilmem hangi zorunluluktan dolayı evde beklemesi gerekiyordu. Onu dinliyor, yüzündeki yaralı kadın gülüşünü, zekâ dolu bakışlarını kafamda canlandırıyordum. Yine de sesi bana uzak, renksizmiş gibi geldi. Kendi tutkularınıza yabana bir kadın için duyduğunuz aşkın size verebileceği acı, daha başka olamazdı! Üsteleyici bir ifadeyle onu tekrar görmek istediğimi söylüyorum; araya bir sessizlik sokuyor, sonra sesimin aldığı ton yüzünden sanırım, saat bire doğru gidip kendisini görmemi öneriyor. Hanım ve bey evde yokken birlikte olmamızda bir sakınca yokmuş. Hanım ve bey sözcüklerini sanki o evin hizmetçi-siymiş gibi söylüyor. Adresi, katı not aldım, asansörden çıkınca sağdaki kapı...

Yolumu gözlüyormuş, kapıyı açtı, beni ortaçağ biçemi, güzel ve etkileyici kısa sütunları, yüzlerinde kabartma figürler olan mobilyalarla süslü bir bölüme aldı. Haubourg'lar bütün gün dışarıda olacaklarmış, onunsa, onarımdan geçecek arabayı teslim ettiklerinde evde bulunması gerekiyormuş. Bütün ev halkı, kendisi dahil, bayramı Eymo-utiers'de geçireceklermiş, onun da bazı hazırlıklar yapması gerekiyormuş. Paris'ten bana hiçbir haber bırakmadan mı ayrılacaktı? Karşı çıktı. Hayır, tabii ki beni arayacak-mış! Onu omuzlarından kavrayıp öylece tutmak, bu ayrılık haberinin bende uyandırdığı iç kanışıklığım anlatmak istedim, ama kendimi tuttum tabii.

Ona gelince, bendeki bu huzursuzluğu sezinlemiş gibi görünmüyor ve bana, kırsal alanda geçireceği günlerin kendisini ne kadar heyecanlandırdığını anlatıyordu. Sonra, isteğim üzerine, çalıştığı büroyu gösterdi bana. Oturdu-

ğu masayı gördüm (yazı makinesinin üstüne kılıf geçirilmişti); üstü belgelerle dolu, yan tarafında küre biçimli değerli bir silâhlık bulunan albayın masasını da. Dip taraftaki duvarda bulunan büyük kitaplığın birçok rafını Almanca kitaplar doldurmuştu.

Beatrice'i her günkü ortamı içinde, yüksek topuklu ayakkabıların üstünde yürürken görmek (belki de tam orta boylu denebilecek boyda olmaktan hoşlanmıyor, boyunu uzatmak için yüksek topuk giyiyordu!) bende hoş bir duygu uyandıyordu.

İşaret parmağını kaldırdı, sesinde hınzırca bir tonla onu izlememi söyledi ve uzun bir koridordan geçirerek çift kanatlı bir kapının önüne götürdü beni. Kanatlardan birini itti ve geri dönmeden, bir kolu arkasında, vereceğim tepkiyi görmek için gözleri hep üstümde, elektrik düğmesini çevirdi. Işık, neredeyse bomboş bir odayı aydınlattı; her yanı altın yıldız kaplı, pınl pırl parlayan, hayranlık uyandıran, Isabelle tarzı bir mihrap arkılığı sağ taraftaki duvan boydan boya kaplıydı. Burmalı iki küçük sütunun arasını, çılgın düş gücüne sahip bir ressam bütününü çiçek motifleriyle doldurmuştu: Yüksek vazolardan taşan demet demet güller, taçlar oluşturan asma dallan, uzanan kenger yaprakları, girişik süsler, çiçeksiz süsler, küçük kemerler, bir bolluk ve alev alev yanan, çırpınır gibi duran Gidişinden bir İsa'yı kutsayan bir pagan şenliği. .

Beatrice'den bana bir açıklama yapmasını istedim. Madam, Sertillange doğumluymuş. Bugün yerinde yeller esen, aileye ait küçük bir şatodan, annesiyle babası eski bazı mobilyaları ve küçük kilisenin mihrap arkalığını kurtarıp saklamışlar.

Perilerin dünyasını andıran ve hayranlıkla seyretmeye doyamadığım bu mihrap arkılığı başlı başına bir şiirdi! Ondan yayılan lirizmin Beatrice ile bağlantısı varmış gibi geliyordu bana; en azından, lâmbalann ışığıyla ilgisi olmayan altın yıldız panlısının.

68

69

Salona dönüyoruz. Saat biri geçti. Beatrice, orada ye-mek yemeyi öneriyor. Her zaman eli açık olan Madam, ona bir sürü yemeklik malzeme bırakmış, bu malzemelerle iki kişilik nefis bir yemek hazırlanabilirmiş; kendisine emanet edilen evden ayrılsak, yokluğumuz sırasında telefon gelme tehlikesi varmış. Lokantadakinden daha rahat biçimde baş başa kalabilmemizi sağlayacağı için bu öneri bana uygun geliyor, masayı hevesle hazırladıktan sonra, duvarda asılı, fildişi ve gümüşten yapılmış eski bir haç dışında her şeyin modern olduğu büyük yemek odasına yerleşiyoruz.

Beatrice, Madamın çok dindar olduğunu söylediğinde, buna itirazsız katılıyorum; tam karşımda oturuyor, mavi giysisinin açık yakası, boynuyla göğsü arasında nefis tenini gözler önüne seren bir üçgen bırakıyor.

Onun günlük yaşamıyla ilgili her şeyi merak ettiğimden, işiyle ilgili sorular sordum. Çalışmalarını hafif alaylı bir ifadeyle anlattı, özellikle de albayın, aslında övülecek bir yetkinlik kaygısıyla, elyazmalarını bıkıp usanmadan yeniden gözden geçirdiğini, metinleri çiziklerle, düzeltmelerle ve çıkmalarla doldurduğunu söyledi. Böylece, sabahtan akşama kadar o sayfaları yeniden temize çekiyormuş. Diline hiç özen göstermiyor, fazla ayrıntı vermiyor, kendisiyle ilgili çok az şey anlatıyordu, öyle ki onun kişiliğini daha iyi anlayabilmek için, bana aktardığı dağınık bilgilerle, bir parça parça itiraflarla, kesilmiş resim parçalarını bir arada getiriormuşçasma bir bütün oluşturmaya çalışmak zorunda kalıyordum. Haubourg'lardan ve Rosa'dan—yalnızca sabahları gelen hizmetçi—büyük bir hevesle söz etmesine karşın, benimle arasında bir mesafe bırakmaya özen gösterdiğini sezinliyordum. Utangaç bir insan değilimdir, ama Beatrice, benim zaman zaman depresyon baştan çıkarma girişimlerimden kendini yalnızca bakışlarıyla, her an

70 i

kararacakmış, kendini sunmaktan vazgeçecekmiş izlenimini veren bakışlarıyla koruyor gibiydi.

Gerçekten biraz sonra, beklenmedik bir şekilde, benimle hiç ilgisi olmayan bir nedenden, masadan kalkıp salona geçerken, içinde birşeyler kopup kınılıverdi. Karşımdaki koltukta otururken, belinden omuzlarına kadar, narin ve değerli bir sera çiçeği gibi açılarak yükselen uyumlu bedeninin üst kısmını seyrediyordum. Bana kocasından söz etti. Ellerini kalçalanna yapıştırmış, neredeyse ilgisiz bir sesle şunları söylüyor:

— Çok ince, akıllı, sevimliliğini sıcaklığından, anlayışlılığından alan bir çocuktuk... Birbirimizi çok kısa sürede sevdik, büyük bir tutkuyla.

Lokantada anlattıklarını yeniden anlatmasına ses çıkarmadım. Beyni yavaş yavaş yıkıma uğratan 'alzheimer' hastalığına yakalanıp ölmüştü. Sevdiği adamın zihninin günden güne dağılmasını, yaşam arkadaşı niteliğini yitirip denizanası kadar ilkel bir yaratığa dönüşmesini

kendi gözleriyle izlemişti. Birden sustu, sanki bu açıklamayı yaptığından utanmış gibiydi, sonra, "Özür dilerim," deyip salondan çıktı. Yaşamış olduğu dramın vahşetini anlayabiliyordum, ama bütünüyle zihinsel olarak, çünkü bu dünyada çekilen hiçbir acıyı bir başkası sizinle paylaşamazdı; bir anda yitip giden o mutluluğun anısını daha uzun süre içinde yaşatacağını anladım. Birkaç dakika bekledikten sonra, onun yanına gitmenin daha doğru olacağına karar verdim. Onu 'mihrap'ta buldum, ışığı yakmamıştı, kollarını sanki üşüyormuş gibi çaprazlamıştı, mihrap arkılığı, arkasında yumuşak panltılar saçıyordu. Onu kendime doğru çektim, ama kollarından yavaşça sıyrıldı.

— Doğru, dedi, zaman zaman bir doruktan aşağı yuvarlanıyordum, duygusuna kapılıyorum.

Yüreklice gülümsedi, telefonun çalmakta olduğu salona döndü. Onanmcı, arabayı teslim etmeye geleceğini bildiriyordu.

71

Ondan ayrıldım. Eymoutiers'e iki gün sonra hareket edeceği için, benim isteğim üzerine bir karta kalacağı adresi ve telefon numarasını yazdı. Kapının eşiğinde, aynı üzgün ses tonuyla yeniden, "Özür dilerim," dedi. Bunun üzerine, uzattığı elini alıp içten gelen bir hareketle kalbimin üstüne koydum; başka hiçbir şey söylemedim.

Saat üçte, ders için Lucienne'in evine gittim. Beni her zamanki odada bekliyordu, üstünde kahverengi motifler bulunan sevimli, san bir giysi giymişti. Boynunu ince, kehribar bir kolye süslüyordu. Bana öyle geldi ki bu öğleden sonra genç öğrencimde her zamankinden daha belirgin bir boşluk, kararlı bir hoş gitme, benim üstümde etki yapma isteği vardı. Başlangıçta onun asık suratlı, biraz miskin bir yeniyetme olduğu düşünülecek olursa! Oldukça çabuk uyanmıştı, öyle ki zaman zaman gözlerimin içine duygulandırın, cüret ve utanmayla karışık bir ifadeyle bakıyordu.

Bu tutumu, Ramon del Valle Inclân'dan çevirmesi gereken bir sayfalık çeviriyle ilgiliydi herhalde. Karşısında oturuyorum ve bir aynadan yandan da görüyorum onu; dar omuzlarını, üzerine ışık yansıyan dalgalı saçlarını. Çevresindeki her nesne ışığını sanki onayansıtıyormuş gibi; yandaki küçük yuvarlak masanın üstünde, bir kupanın içinde duran fulya demetine varıncaya kadar. Dudak bü-küşündeki çocuksu havasıyla, çok canlı hareketleriyle, göz-kapaklarını kırıştırmamasıyla çok sevimli bir kız. Şu anda, yapacağım en küçük harekete dikkat kesilmiş durumda ve ben birden, yaptığı çeviriyi görmek istediğimi söyleyince, ağlarmış gibi bağıyor:

— Sürekli değişiyorsunuz! Sizi hiç tanıyamıyorum! Sizi böyle sıkın yapan benim davranışlarım mı yoksa?

— Hiç de değil, matmazel, bu kadar kuşkucu olmayın!

Valle Inclân'ın kitabım bana geri v^rdi, içine yerleş-

72

tirilmiş bir zarfın ucu dışarı taşıyor, bunu fark ediyorum. Bu kez Lucienne donmuş gibi duruyor, bekleyiş içinde, sanki tavan başımıza yıkılacakmış gibi gözlerini iri iri açmış. Zarfın üstünde benim adım yazıyor. Açıyorum, içinden İspanyolca bir şiir çıkıyor, bir aşk şiiri, doğrusu, oldukça iyi çevrilmiş. Bu duygusallığa benim neden olduğumu unutmuşçasına onu kutluyorum ve bunu yaparken 'ne olur ne olmaz'(!) düşüncesiyle basit, başka anlamlara çekilemeyecek sözcükleri seçiyorum. Fakat, ben sıcak ifade edilmemiş bir kutlama bile yetiyor ona. Minnet dolu, tatlı bakışlarla bakıyor bana. Bunun üzerine:

— Haydi bakalım, şimdi çalışalım! diyorum.

Ve çevirdiği metni didiklemeye başlıyoruz; bir iki yanlış yapmasına karşın doğru çevirmiş.

— Benden memnun musunuz? diye soruyor, bitirdiğimizde.

— Evet, önemli gelişme gösterdiniz.

— Bu şiiri saklayacak mısınız?

— Bundan kuşkunuz olmasın.

Memnun, gülümsüyor bana, çekiciliğinden, baştan çı-karıcılığında emin bir kadının gülümsemesiyle. Giysisinin altında şişkin duran göğüslerine bakıyorum; daha iri görünmeleri için sutyeninine içine birşeyler koymuş olabileceğini düşünüyorum.

Oldukça uzun süren bir konuşma alıştırmasını bitirdikten sonra artık ayrılacağımız sırada, kapının eşliğinde, tilki gibi uzun yüzünü uzatıyor bana; bense, alnından namusluca öpüyorum. Omuz silkiyor, kızgın, geri dönüp uzaklaşıyor.

Geçerken, annesi bana bir iki nezaket cümlesi söylüyor, Lucienne'in, her zaman olduğu gibi bana koridora kadar eşlik etmemiş olmasından şaşkın. —

73

Akşam oldukça geç bir saatte Maurice Birahanesine gidiyorum. Kendi çelişkilerimi biliyorum; çoğu zaman pek dışa dönük yaşamasam da, yakalanmazı yakalamaya çalışmaya, başkalarının yaşamını duyumsamaya, onların 'kendilerine yakıştırdıkları' yanlarından, gerçek kişiliklerini ayırt etmeye eğilimli olduğumu da biliyorum. Böylece, Beatrice için de, bana dış görünüş olarak gösterdiği yanıyla, varlığının en derin katmanında asıl kişiliğini oluşturan özü birbirinden ayırt etmeye çalışıyorum. Haubourg'lar-da bütün bir öğleden sonra baş başa geçirdiğimiz sürenin heyecanı, içimde uzayıp gitti, bunun faturasının Lucien-ne'e çıkmış olmasına bir bakıma üzülüyorum.

Altamirano her zamanki yerinde oturuyor, eski paltosu sırtında, gömleğinin yakası açık, boynu meydanda, adaleli, oduncu boynu. Yalnız değil. Çevresinde toplananlar arasında, çok esmer, dazlak, sevimli bir delikanlıyı tanıyorum; "Tehdit ediliyorsun, oğlunu ele vermezsen, gözlerini oyacaklar, ne yaparsın?" türünde sorular sormayı seviyor. Ya da o kadar barbarca olmayan sorular soruyor: "Doktor, on saat sonra öleceğini söylüyor. Cebinde çok paran var. Ne yaparsın?" Altamirano gülerken şu yanıtı vermişti: "Çok pahalı bir bıçak satın alıp senin boğazını kesmeye koşalım."

Noel kutlamalarının yaklaştığı, yağmurun camlan dövdüğü bu akşam, satranç partilerinin askıya alındığını fark ediyorum. Satranç tahtalarının bulunduğu yerde kimse yok, grupta sinirli bir hava var. Bunun nedeni, orada görmeye alışmadığımız bir kişi; Altamirano'nun sağında, bankın üstünde oturan, siyahlar giymiş bir kadın bu. Kırk yaşlarında görünüyor, arkaya topladığı saçları, tombulca, kireç gibi beyaz yüzünü ortaya çıkarmış; kalın, etli dudakları var. Altamirano beni tanıtırıyor, bir ad söylüyor, ama sesini, salonun gürültüsü içinde duyamıyorum. Biraz uzağa oturuyorum, bana en yakın olan kişiye bu Carmen Aguirre'nin kim olduğunu soruyorum. Yanıt:

— Dün Buenos Aires'ten yola çıkmış, yarın ya da birkaç gün içinde Barcelona'ya gidecek.

— Peki, burada şu anda ne olacak?

Bir ses alma aygıtının gelmesini bekliyorlardı. Beklenen aygıt, sakallan neredeyse gözlerinin altından başlayan, yeşilimsi bir yağmurluğu kulaklarına kadar çekmiş bir adamın elinde geliyor. Adamı alkışladılar, fakat ben bütün bunların neye hazırlık olduğunu hâlâ anlamış değilim. Bant dönmeye başladığında—Carmen Aguirre'nin getirdiğine kuşku yok—hepsi susup masaya daha çok yaklaşıyor. Önce, kaşık bir gürültü duyuluyor, gevşek, anlaşılmayan bağırtilarla kesiliyor, fakat yavaş yavaş, sesi alan kimsenin belki de aygıtı ayarlamasından dolayı, sesler, çok gürültülü bir fon üstünde daha ayırt edilebilir hale geliyor, çok büyük bir gösterinin söz konusu olduğu anlaşılıyor. Gidip gelen ses dalgalan, fırtınayı andıran bir üst noktadan bir tür dağılmaya dönüşüyor; önce çok kısa patlamalar, göz yaşartıcı bombalann sesi, sonra gürültüyü bastıran acı bir haykırma: "Oğullanmızı geri verin!" Bağırın kadın, kayıt aygıtının çok yakınındaydı herhalde. Seslerden oluşan arka planda, ulusal marş—

nakarat olarak üç kez yinelenen libertad sözcüğü—gürültülerin bastırmasına, sesin gidip gelmesine karşın, parçalanmış bayrak gibi dalgalanmayı sürdürüyor. Biran sonra, kalabalığın öfkeli gürültüsünü bir homurtu bastıyor, önce belli belirsiz, sonra palet şakırtılannın eşliğinde: Tanklar! Birden ses kesiliyor: Kaydı yapan kimse, bulunduğu yerde herhalde daha fazla durmadığından, aygıtı aceleyle toparlıyor.

Bu ani kesiliş, dinleyen herkesin heyecanını daha da artırıyor. Birbirlerine bakıyor, sigaralardan daha sinirli nefesler çekiyorlar. Yalnızca, siyahlar giyinmiş kadın hiç tepki vermedi. Oraya toplanmış insanları, feri gitmiş, çevresini dikkat çeken, geniş, kahverengiye çalan, ince kıvrımlı halkaları sardığı gözlerle inceliyor. Kimi ayakta, kimi oturmuş insanlar, Mayıs Meydanında, Başkanlık Sara-

74

75

yımn karşısında, on beş gün kadar önce yapılan ve Fransız basınının o zaman sözünü ettiği bu büyük gösteriyi tartışıyor. Fakat bağırışmaların, marşların, zırhlı araçlarla takviye edilen polisin bastırma hareketinin duyulduğu bu sesli belge, anılan çok daha büyük bir güçle tazeliyor. Carmen Aguirre'nin bakışlarını bana çevirdiğini fark ediyorum; hâlâ biraz uzak duruyorum, ama biraz sonra herkes masasına ya da birlikte olduğu grubun yanına döndüğünde, Altamirano, yaklaşmam için işaret ediyor:

— Carmen'in bize tutuklanışını anlatmasını kaçırırım. Üç ay sonra salıverilmiş ve gördüğü kötü davranıştan dolayı hâlâ böbreklerinden rahatsız. Barcelona'da eski bir aile dostlarının yönettiği bir klinikte tedavi görecektir.

Bu giriş, ötekilerin daha önce dinledikleri itirafları haber veriyor, ama Altamirano—buna fazlaca önem vermesi beni şaşırtıyor—o öykünün bana yeniden anlatılmasını istiyor. Arjantin'de tutukluların kapatıldığı birçok yer olduğunu biliyorum; resmi tutukevleri, elli kadar tutuklama merkezi, kışlalar, kamplar, kullanılmayan yapılar ve adına 'kuyu' denen birkaç ev bunların dışında kalıyor, buysa, oralara kapatılan tutukluların başlarına neler geldiği hakkında bir fikir veriyor. En çok kullanılan işkence yöntemleri, elektrik verme ya da picada ve ıslatıldığı zaman büzülen bir kumaştan yapılmış, nefes almayı zorlaştıran kukuletalar. Bu uygulamalar, Amerika Ülkeleri İnsan Hakları Komisyonunun işe karışmasına karşın, ülkede çok yaygın olarak kullanılıyor.

Carmen, dolgun dudaklarını madensuyuyla ıslatıyor. Çok bitkin görünüyor. Zaman zaman elini alnına götürüyor. Sonunda konuşmaya başlıyor, kampın komutanının Bartolomeo Sarrocchi adında bir subay olduğunu söylüyor. Vay canına! Altamirano'ya göz atıyorum, çok sakın. Reyes'ten söz etmenin bir anlamı yok, adını anmasak da o zaten burada. Carmen'i sorguya çeken, Yüzbaşının kendi-siymiş, onun Miguel Aguirre adında biriyle ilişkisi olduğu-

nu iddia ediyormuş, Carmen'se bu iddiayı kabul etmemiş. Her seansta onu masasının önünde ayakta tutuyor, itiraf etmesini öneriyor, bunu sakın bir sesle, ona bakmadan, dalgın bir havayla ünlüklerini inceleyerek yapıyormuş. Carmen, dört yıl önce ölen kocasıyla aynı adı ve soyadı taşıyan bir adamın söz konusu olduğunu ileri sürüyormuş. Yüzbaşı, hayır diyormuş, aynı sakın ve bıkkın fakat tehlikeli sesle. Aynı adı taşıyan bu adamı Carmen'in tanıdığını iddia ediyormuş. Bunu, görüldüğü kadıyla sarsılmaz bir inançla, içindeki bilgilere inandığı ve okumaya zahmet etmediği dosyaları eliyle havaya kaldırarak söylüyormuş. Demek ki şu Miguel Aguirre... Ona iyi düşünmesini, kendi çıkarnı gözetmesini öneriyormuş. En üst kattaki bir odaya çıkıp çıplak elleri bağlı olarak palaskayla dövüyor-larmış. Tam seksen beş

gün sonra, önceden bildirmeden ve hiçbir açıklama yapmadan salıvermişler. Bir gece gelip yattığı ot yataktan kaldırarak bir kamyonu bindirmişler ve Buenos Aires Ganmn yakınına kadar götürmüşler. Kısa süre sonra, Corrientes'deki erkek kardeşinin yanına gitmiş ve aylarca süren tedaviden sonra hâlâ iyileşmemiş olduğundan, onu şu anda beklemekte olan doktoru görmesi için Barcelona'ya göndermeye karar vermişler.

Öykünün tam burasına gelmişti ki, 'sorgucu', fok kafasına benzeyen yuvarlak ve pml pırıl sevimli kafasıyla, sanki bana da o 'yapışkan' sorularından birini soracaktı gibi gülümseyerek yaklaştı. Altamirano, hemen bizi yalnız bırakması için işaret ediyor. Carmen, bana iri, siyah gözleriyle bakıyor; bu gözlerde, zaman zaman saklamaya çalıştığı, şimdi artık uzaklarda kalmış o hüznü okuyorum. Acaba benden ne ricada bulunacak? Ellerini küçük masanın üstüne koymuş, hareketsizce bekliyor. Bu kez Altamirano konuşmaya başlıyor. Benim, Rodolfo Reyes'in yanında sekreterlik görevi üstlendiğimi Carmen'e anlattığım söylüyor. Carmen onu pek tanımıyor. Bununla birlikte, Norma'yla arkadaşlığı olmuş. Bu anda, Carmen sinirlen-

76

77

miş gibi görünüyor. Bir sigara yakıyor, çakmağın alevi yüzünü alttan aydınlatıyor, koyu bir çamurla, biçim verilmiş, heykeltıraşın üzerinde henüz son çalışmasını yapmadığı bir büstü andıran yüzünü.

— Onunla yirmi yıl önce üniversitede karşılaştık; o hukuk okuyordu, bense edebiyat. Canlı, akıllı bir kızdı. Çok güzel değil, ama ince ve çekici.

Susuyor, sigarasından bir nefes çekiyor. Tabii, sıralanan bu sıfatlardan bir portre çizme olanağı yok; bir eskiz bile yapılamaz. Düş kırıklığına uğramış durumdayım ve bunu nasıl anlatacağımı bilemiyorum, çünkü Carmen Aguirre beni buna zorluyor. Norma'nın kişiliğini yeniden yaratabilmek için, onu biraz gerçek kılabilmek için ona ait bazı çizgileri, onunla geçen bazı konuşmaları, bazı olayları, ne bileyim, bazı şeyleri bilmem gerekiyor. Bir insanın gerçeğini ortaya çıkarabilmek için gerekli bazı şeyleri. Ama bu ağız sıkılığının bir nedeni vardır belki, kimbilir? Altamirano, bu özel konuşmayı boşuna ayarlamamıştır. Şunu soruyorum:

— Reyes, onu ne zaman tanıdı?

— Bunun pek önemi yok, ama kısa sürede iki âşık gibi yaşamaya başladılar ve Norma, Reyes'in kadın avcısı olarak saldırdığı üne aldırmadan, onunla evlenmeyi kabul etti, bunu istiyordu. Fakat Reyes, pek akla mantığa sığmayan koşullar koydu.

O konuyu biliyorum; ama sözünü kesmiyorum. Birden canlanarak şunları söylüyor.

— Pml pırıl bir insan olan o kadın, Reyes'in onu yaşama zorunda bıraktığı karmakarışık bir yaşama razı oluyordu. Hiçbir zaman isyan etmedi. Kimseye benzemeyen bu yaşam arkadaşıyla yaşamak belki de onda belirli bir bu naltı yaratıyordu. Ama ona olan sevgisini yitirmedi.

Sessizlik. Sonra yine Reyes'e dönüyor, onun Paris'te, yazdığı yazılardan elde ettiği gelirle yaşadığını, buraya yalnızca kitaplarını değil, sahip olduğu İnka ve Aztek takılan-

78

nı, küçük heykel koleksiyonunu da getirttiğini ve para durumu gerektirdiğinde bunlardan bazılarını kuşkusuz sattığını bildiğini anlatıyor.

Biraz sabırsızlanıyorum. Gerçekten, Reyes hakkında benim bilmediğim bir şey anlatmıyor. Norma'ya gelince o da şu anda 'başsız bir heykel'den başka bir şey değil.

Ama Carmen, önce sigarasını bitiriyor. Daha da yorulmuş görünüyor, saat neredeyse on bir. Gidecek. Soruyorum:

— Peki, ya Norma? Yaşamını nasıl sürdürüyor? Hâlâ Arjantin'de mi? Yoksa sürgünde mi? Eğer öyleyse, hangi ülke onu mülteci olarak kabul etti?

— Öldü o.

İspanyolca söylenen o iki sözcük, 'ha muerto', yüzüme fırlatılmış ıslak çamaşır gibi yapışıyor. Altamirano, başını sallıyor, elleri o garip paltosunun ceplerinde. Hemen kendimi toparlıyorum:

— Peki, Reyes bunu bilmiyor mu?

Bir an bana bakıyor, bu bakış belki de Sarrocchi'nin karşısındaki hem bunalmış, hem de gergin bakış:

— Bilmiyor, ama Carlos, siz ona hiçbir şey söylemeye ceksiniz. Bunu ona ben kendi ağzımla söylemeliyim, benim için önemli bu. Buraya döner dönmez ona bunu söyleyeceğim.

Onu anlıyorum. Dün, Buenos Aires'ten buraya saatler süren bir uçak yolculuğu yaptı, yarın uzun bir yolculuğa çıkacak, Barcelona'ya kadar trenle gidecek. Norma, Reyes'in zihninde birkaç hafta daha yaşayacak. Carmen, üsteliyor, ne Reyes'e, ne de bir başkasına tek bir sözcük söylemeyeceğime yemin ettiriyor bana.

Ayrılıyor. Altamirano ile sakallı adam, ona indiği otele kadar eşlik edecekler; Maurice Birahanesinden çok uzakta değil, Rennes Sokağına yakın bir otel. Buz gibi gecenin içinde uzaklaşıp gitmelerini seyrediyorum. Damların çok üstünde, Maine Kulesine mermerden bir gece yan-

79

sıyor. 'Sorgucu Fok' hemen arkamdan birahaneden çıkıyor, ama onu atlatıyorum. Bu gecenin en önemli sorusu, benim sormadığım en önemli sorusu Norma'yla, onun ölüm nedeniyle ilgili soruydu. Hastalık mı? Kaza mı? Bana hiçbir yakınlığı olmayan, kendisiyle hiç karşılaşmadığım, kafamın içinde belli belirsiz canlandırabildiğim bu kadına karşı bu kadar duyarlı davranmam, onun ölümünün, o haberi iki sözcükle, başımdan aşağı kaynar su dökülürce-sine almış olmama karşın beni bu kadar sarsması çok garip.

4

Haubourg'lar, Limoges'dan çok uzakta olmayan Ey-moutiers'deki kır evlerine gittiğinden beri Beatrice'den, üstüne dostça birkaç söz karaladığı bir kart, bir de, daha sonra, yeni yıl için iyi dileklerini belirttiği, sevimli fakat oldukça sıradan sözler yazdığı ikinci bir kart almıştım. Beatrice'in şimdiye kadar bana hep ölçülü davranmış, aramıza koyduğu mesafeyi hiç bozmamış olması, onun giderek kafamın içinde tuttuğu yeri kabullenmemi, anlama ve sevme yetisiyle, yalnızlığımı kıracak, yaşamıma neşe getirecek tek kadın olduğunu düşünmemi engellemiyordu. Yanıt mektubumda, kalemimi frenledim ve ona duyduğum sevgiyi ve isteği belirten sözcüklerin kâğıda dökülmesini engelledim.

İçimde ağır basan bir başka duygu da Norma'nın ölümü ve o konuda verdiğim sözdü. Noel tatilinden sonra Re-yes'i yeniden gördüğümde, ona karşı doğal davranmayı, içine düştüğüm sıkıntılı durumu gizlemeyi beceremeyeceğimi düşünüyordum. Carmen Aguirre dönünceye kadar bir tür komedi oynayacaktım, bunun ağırlığı da daha şimdiden üzerime çökmüştü. Bununla birlikte Carmen'in haklı olduğunu, Reyes'e o haberi kesin ayrıntılarıyla ve gerekli sakımla ancak onun verebileceğini kabul, ediyordum. Yine, Paris'te konakladığı kısa süre içinde ve o bitkinlikle Reyes'i görmek istememesini de çok iyi anlıyordum. Bununla birlikte,

bu açık seçik ve mantıklı gerekçeler, içimdeki sıkıntıyı pek hafifletmiyordu. Reyes'in hiçbir şey bilmediği düşüncesini nasıl kabullenecektim? Ya önümüzdeki günlerden birinde o kötü haberi küt diye, daha Carmen dönmeden öğreniverirse, bu acıma duygusu neye

80

Norma

81/6

yaramış olacaktı?

Bu sorular, bayram havasına girmiş Paris'te sık sık kafama takılıyordu ve bu takıntıdan kurtulmak için Mathilde'in davetine gittim. Telefondaki ses tonu hoşuma gitmişti, sevgi uyandırıyor, uzun süredir ilk kez ağlayıp sızlamıyordu. Düzenlediği toplantıyı, Auteuil'de küçük dairesinde değil, Boulogne'da, Edouard-Vaillant Caddesi üzerindeki işliğinde yapacaktı. Uzun süreden beri, artık çalışmayan küçük bir fabrikayı işlik olarak kullanıyordu; hatta avlusunda yürürken ayağınız eskiden kalma dekovil hattının raylarına takılıyordu. Tepesinde asılı duran çukruk dişlisine kadar sarmaşıkların tırmandığı bir üçgen sehpa bile vardı. Fabrikanın işlik haline getirdiği bölümünün caddeye doğru iki büyük çıkıntısı vardı ve her tarafı tablolarla, resim şasileriyle ve her ressamın topladığı bir sürü ıvır zıvırla doluydu. Özellikle Mathilde'in, vaktiyle Champs-Elysees'de kullanılmış olan sevimli bir kukla tiyatrosu vardı ki yan bölümlerini güleç yüzler süslüyordu.

Davete oldukça geç bir saatte gittim; soğuk yüzünden, ceketimin üstüne ayrıca kuzu kürkünden bir ceket daha giymiştim. Kimi çakırkeyif birçok davetli arasından Mathilde, çok yakışıklı, çok sarışın, dar alınlı, çakır gözlü bir delikanlıyla tanıştırdı beni; hem yapılı, hem de inceydi; bir çocuğun ruhu bir atlet bedenine girmişti sanki. Ona Bili demem gerektiğini, Connecticut'tan geldiğini ve çok yetenekli olduğunu söyledi. Kullandığı bu sözcük ilk anda beni yanılttı, ama sonradan resim konusundaki yeteneğinin söz konusu olduğunu anladım; zaten bunu, işliğin dip tarafındaki duvara asılmış, her türlü ironiye kafa tutan paletin tazeliğini ve ışıldayan tenselliğini sergileyen birkaç tablosuyla kanıtliyordu. Bana gülümseyerek, ayrıca boks yaptığını da söyledi; bu rastlantı bizi birbirimize daha da yaklaştırdı. Mathilde iyi ellerdeydi, onun adına sevinmiştim ve acaba söylersem çok vurdumduymaz, çok nankör olduğum düşünülür mü bilmem, ama kendi adı-

ma da mutlu oldum.

Bol ve çok çeşitli yiyeceklerin bulunduğu büfeye yaklaştığım sırada yanıma bir kadın yanaştı; uçuk yeşil, göğsünün ortası göbeğine kadar inen bir giysi vardı üstünde; kollan çıplaktı, giysisinin askılan göğüslerinin hemen üstünden başlıyordu. Adının Laurence olduğunu söyledi ve hiç cilve yapmadan dudaklanmdan öptü beni; hani şu, Casanova'nın Anılar'mda. sözünü ettiği 'Floransalılara özgü öpüş' denen türde bir öpücüktü. Sonra yanımdan, kelebek gibi sağa sola yalpalayarak uzaklaştı, pikaptan gelen müzikle dans etti; bu arada ben, fazla ilginç olmayan bir dergiyi paraca destekleyen çok zengin ve yaşlı bir kadının evinde rastladığım bir eleştirmenle konuşmaya daldım. Sıkıntı basmaya başlıyor üstüme, hatta hafif bir hüzmün çöküyor ve daha şimdiden, gözlerimle kaçacak bir delik anyonun. Derken Laurence geri geliyor, iştah kabartan gerdanı, parlak gülüşüyle. İki kadeh şampanya daha içiyor ve bana fısıldıyor: "Gel, n'olur," pembe perdeli kukla tiyatrosunun yakınındaki bir divanın üstüne çekiyor beni. Kanım kaynamaya başlıyor tabii. İşliğin ortasında, Mathil-de'i, yakışıklı Amerikalısının kollanna kendini bırakmış, dans ederken görüyorum. Laurence'a

gelince, bedenini bütünüyle sağ yanıma yaslamış, etekleri oyluklanmn üstüne sıyrılmış durumda, yaptığım resimlere hayran olduğuna inandırmaya çalışıyor beni, istersem bana çıplak poz verebilirmiş. O sarhoşluk içinde beni bir başkasıyla kaş-tırdığına kuşku yok, ama ne önemi var, göğsümü okşamasına ses çıkarmıyorum, elini, ustalıklı gömleğimden içeri sokmuş, bu işten daha da fazla zevk alacağım, ama kukla tiyatrosunun duvarla yaptığı açının tam ortasında, parkenin üstündeki fare gözlerini bana dikmiş olmasa; gri renkli, gözleri siyah inci gibi, bıyıklan titreyen, sırtım kambur-laştırmış, sanki hemen sıvışacakmış gibi duran bir fare. Laurence yeniden büfeye döndüğünde, eğer kapıyı açacak olursam, kadınlann nasıl çılgınlık atacağını, dehşet ve tik-

82

83

sinti dolu bir kargaşa doğacağını, herkeste öldürme dürtüsünün nasıl harekete geçeceğini düşünmeye çalışıyorum, çünkü dışarı çıkabilmek için hayvanın en az üç dört metre ortadan koşması gerekecek. İzleyeceği yolu inceliyorum, kendimi fare gibi düşünmeye zorluyorum. O da kendi hesabına, hep o sabırlı bekleyişiyle, durumun nazikliğini anlamış zeki havasıyla, o karanlık bilincinde, benim kendisi için duyduğum sempatinin farkında mı acaba?

Laurence yeniden yanıma geliyor, kendini yanıma bırakıyor ve gecenin geriye kalan bölümünü benim evimde geçirmek için hemen çıkmayı öneriyor. Büyük bir neşe içinde, Mathilde'in bir defasında bütün bedenine erotik motifler yaptığını, o haliyle çekilen fotoğrafları hâlâ sakladığını anlatıyor: "Bir görseydin!" Ama sözü orada kesiyor, ayağa kalkıp eteğini aşağı çekiştiriyor, ötekilerin yanma dönüyor.

Mathilde, Bill'in gitar çalacağını haber veriyor. Elektrikler söndürülüyor. Herkes, mum ışıkları altında onun çevresini alıyor. Ve İngilizce, Sinatra'nın bir şarkısını söylemeye başlıyor. Bu fırsattan, tepesinde, çok yüksekte putrellerin birbirine kavuştuğu büyük bir boşluğa açılan kapıyı aralamak için yararlanıyorum. Sonra uzaklaşıyorum, hayvanın koşarak kaçtığını sezinliyorum, yeniden dönüp kapının kanadını kapatıyorum. Kimse bana dikkat etmedi. Bili, işliğin öte yanında şarkı söylemeyi sürdürüyor, farkında olmasa da bu kaçma olayına katkıda bulundu.

Bu ocak sabahında pencereyi açtığımda Paris, dikenli hayvanlar gibi, bacalarını ve televizyon antenlerini dikmiş, içinden yabani bir ışığın süzülüp geçtiği sis tabakasını gözlerimin önüne seriyor. Kentin uğultusu artmaya başlamış bile; aşağıda gidip gelen arabaların homurtusu, yeşil ışık yandığında gazlanan motorların gürültüsü duyuluyor. "Sakinlik,, huzur dolu bir yer, tarlaların dinginliği,

gökyüzünün dinginliği..." 'Kafa dinginliği'ni sağlamak için gerekli koşulları Cervantes bu sözlerle yüceltiyordu. Bense, Beatrice'in bir gün benimle Limousin bölgesini gezme konusunda verdiği sözü unutmadım. Bildiğim, çocukluğumun bütün gizlerini hâlâ saklayan o yerlerde geçireceğimiz saatlerin düşünüyorum.

Öğleden sonra Reyes'i buluyorum—onunla buluşmaydı bir haftayı geçti—sırtında narçiçeği bir robdöşambr, beş rengi ipek bir fular var. Yılbaşı akşamı nasıl eğlendiğimi soruyor bana. Mathilde'in, Boulogne'daki işliğinde yediğimiz pitoresk şölen yemeğini anlatıyorum. Aktardığım bazı ayrıntılar onu eğlendiriyor; fare olayının dışında. O konudaki davranışım onu şaşırtıyor. Gözlüklerini çıkarıyor, yorgun bir hareketle ellerini gözlerinde gezdiriyor:

— Korkunç bir hayvan. Onu neden bıraktın?

— Yeni bir yılın eşliğinde, Tann rızası için yapılan bir hareket olacağını düşündüm.

Gözlüklerini yeniden takıyor, bana bakıyor; koyu renkli camlarda kendi yansımamı görüyorum. Ama o dönüyor, bir kutunun içinden sigara alıyor, parmaklarının arasında çıtırdatıyor, yakarken, neşeli bir ses tonuyla şunları söylüyorum ona:

— Bu konuda bana katılmadığımı görüyorum. Senin formülünü biliyorum ben!
— Ne formülü?

— Biraz acımasızlık, günlerin yavanlığı üstüne serpilmiş tuz gibidir.

Karşı çıkıyor:

— Carlos, ben onu kadınlar konusunda söylemişim.

— Fareler için iç açıcı, öyle değil mi?

Beni incelemeyi sürdürüyor, hareketsiz; sigaranın kırmızı ucu, koyu gölgede yüzünde üçüncü bir göz gibi parlıyor.

Takındığım bu tavrın onu şaşırttığını, belki de canım sıktığımı düşündüğümünden, ayrıca, onun henüz bilmediği

84

85

bir gerçeği saklamanın bana verdiği huzursuzluğu dışarı vuracağımdan korktuğum için, havayı değiştirmeye karar verdim. Onu aldattığım, bana duyduğu güveni kötüye kullandığım, ona sadık kalmadığım izlenimi içimde belli belirsiz uyanmıştı. Oysa, ona yürekte bağlı olmam için bir sürü neden vardı. Ben de ona yeni yıla nasıl girdiğini sordum. Yanıtı kısa oldu: "İngiliz dostlarla birlikte." Biraz şaşırılmış gibi, büroya geçmemiz için işaret ediyor. Bu öğleden sonraki görevim, postadan çıkan, henüz elini sürmediği bir sürü mektubu 'didikleme' olacak—oysa gelen mektupları kimi zaman büyüteç kullanarak okuduğu oluyordu. Çoğu, çeşitli ülkelerden gelen yılbaşı kutlamaları, ne var ki Arjantin'den gönderilmiş her zarfın içinden ölüm haberi, Carmen Aguirre'nin kendisiyle birlikte dolaştırdığı ve sahibine ulaştırmayı garip bir şekilde savsakladığı o haber çıkabilirdi. Ona Corrientes'ten neden bir mektup yazmamıştı? Neden bugün Barcelona'dan yazmıyordu?

Gelen mektuplarda, Amerika'da 19. yüzyılda, kölelikten kurtulma tarihine ayrılmış bir dizi için işbirliği önerisinin dışında, dişe dokunur bir şey yok. Yanıtlan Reyes bana dikte ediyor, ben sonradan onları portatif bir yazı makinesinde yazıyorum. Yazıların altına kraliyet mührünü andıran parafim koyuyor; ne de olsa, soyadının anlamı çok açık: Kral.

Bundan sonra, çevrilecek hiçbir metin olmadığından, en son yaptığı inceleme sırasında altüst ettiği, Amerika yerlilerinin uygarlıklarıyla ilgili belgeleri düzene sokmamı istiyor benden. Artık kimsenin yaşamadığı, çoğu kez doku-naçlı tropikal bitkilerin kemirdiği, Meksika'daki, Guatemala'daki, Bolivya'daki, Peru'daki bütün önemli arkeolojik alanları gezmiş. Yazdığı metinlere genellikle kendi çektiği fotoğraflar eşlik ediyordu; bunlarda, yalnız, süssüz tapı-naklann, sarayların kalıntıları görülüyordu; kimi fotoğraflarda, bu kalıntıların basamaklarında ya da platformların üstünde kendisinin de görüldüğü oluyordu; ama poz ver-

mek için değil, ölçeği belirlemek için. Süvari pantolonu ve uzun çizmeler giymiş; yalnız, Tihuanaco'daki Güneş Kapısının yanında ve Titicaca Gölünün kıyısında, yükselti yüzünden hava soğuk olduğundan, sırtında geniş bir çoban abası atmış. Bunlardan başka, mücevherleri, altından, ye-şimtaşından, pişmiş topraktan yapılmış küçük figürleri, British Museum'da bulunan, gizemli kristal kafatasını ve alınının ortasındaki koca gagasıyla, hüznü ve gururlu bakışıyla bende her bakışımında heyecan uyandıran dev bir yırtıcı kuşu başına geçirmiş, 'kartal-savaşçı'yı gösteren fotoğraflar da var.

Bu çalışma bizi saat beşe kadar oyuyor; masanın başına karşılıklı oturmuşuz, onun elinde büyüteç var. Daha sora, Madam Vuillard'ın getirdiği kahvenin içildiği, her zamanki arayı veriyoruz.

İşte bu arada, bana birden bir Almanca çevirmeni tanıyıp tanımadığımı soruyor. Berlin'de 1913'te basılmış bir kitabın İspanyolcaya ya da Fransızcaya çevrilmesi gerekiyormuş; çok zor bulunan o kitabın bir fotokopisini eline geçirmiş. Aztek'lerin dinsel törenleriyle tanınandan söz eden bir kitap. Bu konuda Alfonso Caso ya da Jacques So-ustelle gibi en ünlü uzmanların çalışmaları elinin altında bulunduğu halde, o kitap onun ilgisini çok çekiyor.

Yetenekli bir kişiyi tanıdığımı, şu anda birkaç gün daha Paris dışında olacağını, isterse onunla konuşabileceğimi söylüyorum.

— Tamam, diyor Reyes. Gelir gelmez beni araması için o beye benim numaramı ver.

— Bir hanım.

— Her neyse.

Bir ek gelirin hoşuna gideceğini iyi bildiğimden, hiç duraksamadan Bgatrice'i önermişim.

Metroda, Reyes'in, Norma'nın ölüm haberine ne tepki göstereceğini soruyorum kendi kendime; bu soru, aklıma Carmen Aguirre'nin yüzünü getiriyor; onun, denizin

86

87

derinliklerinden çıkanmış bir pruva figürü gibi şişmiş ve renksizleşmiş, çökmüş yüzünü.

Ertesi gün, Institution Montaigne'den çıkıp yaya olarak Montparnasse'ın yolunu tutuyorum. Evde iş bekliyor beni, gece geç saatlere kadar uğraştıracak. Seine boyunca yolu uzatma isteği doğuyor içimden.

Bu saatte ve bu mevsimde, üstü pullarla kaplı su hızlı akıyor ve köprülerin ayaklarına, hırıltılı sesler çıkaran taylor gibi kısa aralıklarla çarpıyordu. Toprak sarısıyla menevişli bir grinin egemen olduğu bu manzara, soylu yapılarıyla kışın daha dokunaklı ve ince bir güzellik kazanıyor. Aylak aylak dolaşıyor, kitapçılarının sandıklarının karıştırıyor, taşbaskı resimleri inceliyor, bir nehir gemisinin geçişini, dümen dolabının bulunduğu bölümün camları ardında duran gemicinin karaltısını gözlüyordum. Soğuğa karşın, birbirlerine sanılmış birkaç âşık çift, nehrin kıyısında gezi için ayrılmış yerlere kadar inmişti. Louvre'un hizasına gelmiş, nehrin sol kıyısına geçecektim ki arkamdan biri seslendi. Geriye döndüm. Lucienne, koşarak geliyor, bana neşeyle merhaba diyordu. Bedenini sıkıca saran mantosuy-la, tepesi ponponlu, hoş yün başlığıyla elini bana uzattı: "Ah, çok sevinçliyim!" Böyle acele acele nereye gidiyordu? Bu soruyu sırf incelik olsun, diye sormuştum. Vereceği yanıtın benim için önemi yoktu. Kısa süre önce, yaşlı bir hanımdan heykeltıraşlık dersleri almaya başladığını söyledi ve ekledi: "Heykel yapmayı öğrendikten sonra, sizin bir büstünüzü yapacağım."

Ve birden koluma girdi, durduğu yerde duramıyordu. Onu ilk kez, eğer öyle denebilirse, açık havada görüyordum. Ve yeniden, genç kızıdan çok, okullu kız havasına bürünmüştü; belki de başındaki başlık, ayağındaki düz ayakkabılar yüzünden. Son zamanlarda evinde onu daha başka giysiler içinde görüyordum! Demek heykeltıraşlık dersi? Yalnız başına sokağa çıkabilmesi, Paris'te dolaşabilmesi hoşuma gitmişti, fakat, hay Allah ya bizi biri görüp de

aramızda bir şey olduğunu düşünürse! O zaman o, yeni kavuştuğu özgürlüğüne veda eder, ben de özel derslere elveda derim. Annesinin oldukça tutucu olduğunu biliyorum, ama Lucienne'in içinin içine sığmaması, sevinçten uçması, soğuktan yüzü morarmış, burnu çilek

gibi pembeleş-miş olmasına karşın onu güzelleştiren mutluluğu, içimdeki kaygılan dağıttı. Yanımda zıplayarak yürümeyi kesip kolumdan çıkararak şunlan söylüyor:

— Gelecek hafta dersi ekerim, birlikte sinemaya gide riz. Oh, filmin seçimini size bırakın! Ama bugün, öğret benim beni bekliyor, gitmeyecek olursam meraklanır; o yaşlı kaltak belki eve bile telefon edebilir!

İyi ki, çabuk karar değiştiriyor, bu da beni sevindiriyor ve onu Rivoli Caddesine götürürken—oraya gitmesi gerekiyor ve geç kalacak!—ona kesinlikle olumsuz yanıt veriyorum ve bunu çok kibarca, eğer denebilirse, sevgiyle yapıyorum. İsyan ediyor, bağınıyor—Saint-Eustache Kilisesinin karşısındayız, kemerli giriş kapısının her iki yanına çökmüş dilenciler bize bakıyor—, ellerimi tutuyor, beni sevdiğini, bunu bana daha önce itiraf ettiğini, benim şimdi 'ilgisiz çocuğu' oynamamın hiç de hoş olmadığını söylüyor. Cocteau'yu okumuş demek! Küsmüştü bana, o kadar ki gözlerinin rengi kararmıştı, küsmeden başka bir şey değildi bu, aşkın belâlarından haberi olmayan bir yeniyetme-nin küsüşü. Ve benim içimde hep, onun coşkusunun doğurduğu o hafiflik, o neşe, aynı zamanda da onu kırma korkusu.

— Ama birbirimizi sevebiliriz! diye bağınıyor, kırgın bir sesle. Ah, bana aramızdaki yaş farkından söz etmeyin, ne olur! Ben on sekiz yaşındayım, siz de otuz varsınız.

— Siz on yedi yaşındasınız, ben de otuz iki. Sizin babanız olacak yaştayım!

— Neden alay ediyorsunuz benimle?

— İlgisi yok. Öteden beri erken gelişmiş bir havam vardır.

—
—

88

89

— Espri yapmayı bırakın. Babam annemden yirmi üç yaş büyüktü ve mutlu oldular.

— Sonradan boşanmadılar mı?

— Bu, yaşamış oldukları tutkudan bir şey eksiltmez: Büyük ve güzel bir gönül macerasıydı onlarınki!

Biraz önceki utangaç tutumuyla, rahibe davranışlarıyla, şu andaki yanıp tutuşması arasındaki fark beni yumuşattı.

— Siz henüz bir kadm sayılmazsınız, dedim rastgele, çünkü bu işin içinden, onun ayağa kalkmış duyarlılığına zarar vermeden nasıl sıynlacağımı bilemiyordum.

İki eliyle koluma yapışarak (gelip geçenler ne düşünecek?) beni döndürüyor, yüz yüze geliyoruz:

— Evet efendim, bir kadını ben; mademki acı çekiyo rum, öyleyse bir kadını!

Bu cümleyi Montherlant'tan aşırıp aşırmadığını düşünüyorum! En iyisi, kabaran bu öğlede sonra krizinin yatışmasını beklemek. Ona, 'acı çekme' sözünün, kullanılırken dikkat edilmesi gereken bir söz olduğunu söylüyorum.

Tam hizamda yürüyor, başı önünde, elleri mantosunun ceplerinde; bense, bir başka gerekçe ileri sürmeyi deniyorum. Ona, kendi yaşındaki delikanlılarla arkadaşlık etmesi gerektiğini söylüyorum.

Sertçe karşı çıkıyor.

— Benim yaşındaki oğlanlar, Japonlardan başkasıyla ilgilenmiyorlar!

-Nasıl?

— Japon motosikletleri. Onların kız arkadaşlarının adı Honda, Yamaha ya da bilmem ne. Onlar hız yapmanın ve gürültü çıkarmanın dışında...

Hiçbiriyordumdabulunmuyorum. Neye yarar? Hocasının onu beklediği heykel işliğine yaklaşıyoruz, ama bakışlarını donuklaştıran hüzün hiç hoşuma gitmiyor. Rivoli Caddesinin kemerlerinin altında, binanın girişinde, tam ayrılacakken yeniden karşıma geçiyor ve yalvaran bir ses-

le:

— Beni öpün! diyor.

Sisler Rıhtımı'nda^ Michele Morgan'm, Jean Gabin'e söylediği sözler. Kuşku yok! Onu reddetmenin çok korkunç bir şey olacağını sezinliyorum. Omuzlarından tutuyorum, oyunu ben yöneteceğim ve her iki yanağına dostça birer öpücük konduracağım; ne gezer, boynuma atılıyor, yüzünü yüzüme yaklaşıtıp dudaklarını uzatıyor! Eh, ben de taştan değilim hani, onu göğsüme bastırıyorum. Acemiliğinden, elini ayağına dolaştıran ateşliliğinden, onu öpen ilk erkeğin ben olduğumu anlıyorum. Ondan ayrıldığım-da, içeri giremiyor bir türlü, kapının eşliğinde benim uzaklaşmamı izliyor.

Yolda, bundan böyle Lucienne'i görmemeye, başka bir deyişle özel dersleri kesmem gerektiğine karar veriyorum.

90

91

5

Beatrice'i görme isteğim, beni ona telefon etmeye, Uzerche'de bir buluşma önermeye itti. Eymoutiers'den elli kilometre kadar uzaklıkta bir yer. Sesimi duyduğuna mutlu olmuş izlenimi bıraktı bende ve sesi biraz titreyerek önerimi kabul etti. Arabayla gelecekti, Bayan Haubo-urg'un arabayı bir günlüğüne kendisine vereceğini söyledi, havanın iyi olmasını diledi; bu mevsimde hava hiç belli olmazdı. Irmağın üzerindeki köprünün başladığı yerde buluşmayı kararlaştırdık. Reyes'ten ve ona önerdiği işten söz etmeyi, buluştuğumuzda açmayı daha uygun buluyordum.

Yeğenlerime, cumartesi trenine binip onları görmeye gideceğimi bildirmiştim. Lucienne'in annesine bir mektup yazmış, ama henüz göndermemiştim, verdiğim karar hâlâ askıdaydı. Doğrusunu söylemek gerekirse, küçükhanımın taşkınlığı kabarma eğilimi gösteriyordu ve kopan fırtına, şimdiye kadar dümdüz, sakın duran suyun yüzünü kınştıracağına benziyordu. Özel dersten yana pek de şanssız sayılmazdım. Önemli bir ticari şirketin yönetim kurulu üyesi olan ve mart ayında şirketinin Buenos Air res'teki şubesini yönetmeye başlayacak olan Bay Lucha-ire'e ve bir yazın dergisini paraca destekleyen ve büyük Jorge Guillien'e duyduğu hayranlıktan dolayı onun yapıtlarını kendi dilinden tatmak isteyen zengin ve yaşlı Bayan Mandrinier'ye evlerinde özel ders veriyordum.

Carmen Aguiere ile birlikte olduğumuz akşamdan beri Altamirano'yu görmemişim. Döndüğümde onu görmeye kendi kendime söz verdim. Bana öyle geliyordu ki Norma hakkında o da çok şey biliyor, ama o konuda mut-

lak bir sessizlik içinde kalmayı yeğliyordu.

Pazar sabahı, sözleştiğimiz saatte, Vezere Irmağının üstündeki köprünün korkuluklarına dayanmış, akan suda yüzen ördekleri seyrediyordum ki arkamda bir arabanın klaksonunu kısa

aralıklarla iki kez çaldığını duydum. Beatrice, arabanın kapısını açmak için yana eğilmişti bile. Yanına oturuyorum ve küçük bir kır lokantasında yemek yemeden önce eski değirmeni görmeye gitmemizi öneriyorum ona. Güzel gülümsemesiyle kabul ediyor; sırtında her zaman gördüğüm mantosu var, ama boynuna, çenesinin altından düğümlediği mavi bir fular bağlamış. Ona yolu tarif ediyorum; görmeye gittiğimiz değirmen, uzun süreden beri terk edilmiş, katları harap olmuş, yarı yarıya yıkılmış bir su değirmeni. Çocukken, arkadaşlarımla birlikte oraya sık sık giderdik. Yazın, eskiden, ırmağın geliş yönünde yapılmış bir bentin suyu değirmenin büyük çarkına doğru saptırdığı yerde oluşan havuzda yüzebiliyorduk. Irmağın her iki yanında uzanan çalılıkların ve yüksek seyreltiotlan-nın arasında daha başka oyunlar da oynardık. Ama kış mevsimindeyiz; yapraklan pas rengine dönmüş meşe ve söğüt ağaçlarının arasında, kızılağaçların tırtılsı başaklarının morumsu tonları seçiliyor. Kumun üstünde biraz yürüyoruz. Bu mevsimde koyu yeşil bir renk almış ırmak hızlı hızlı akıyor. Otların üzerinde terk edilmiş duran büyük değirmen taşlarından birine oturuyoruz, pencereleri kırık dökük değirmenin tam karşısına. Biraz önümüzde, suya doğru eğilmiş bir dalın üstüne konmuş, kırmızı mavi renkli bir yalıçapkını kuşu suyun derinliklerini gözlüyor. Beatrice onu fark ediyor, uçup gidinceye kadar hayranlıkla izliyor. Yerini getirip baş başalık, dingin ve yalın bir yaşam duygusu uyandıran ve çevremizi saran ağaçların, hareketli akan suyun oluşturduğu bu dekor içinde onunla birlikte olmanın bana verdiği mutluluktan söz ediyorum. Geldiği için ona teşekkür ettiğimde, kaçıcı bir ses tonuyla, bunu bana söz vermiş olduğu için yaptığını söylüyor. Ona bir an-

92

93

da uzaklaşan gözlerle bakıyorum; oysa varlığım kabullenmiş olarak kollarımın arasına almayı ne kadar istiyordum! Gözlerimle gözlerini arıyorum, bunu sezinliyor ve beklenmeyen garip bir davranış olarak kabul ediyor ki başını başka yöne çeviriyor. Ayağa kalkıp fularını iki yanından çekiştirerek sıkıyor, ırmak kıyısında biraz yürüyor. Oturduğum yerden, büründüğü o inatçı havayı, benim için parlamalarını belki de hiçbir zaman sağlayamayacağım gözlerini izliyorum ve içimde bir yerlerde birşeylerin koptuğunu duyumsuyorum. Ama o, ağır adımlarla geri dönüyor, buradaki kır görünümünün dinginliği ve sevimliliği üstüne bir iki söz ediyor; ona duyduğum özleme karşı duyarsız. Kalkıp yanına gidiyor, yanında yürümeye başlıyorum ve Reyes'in önerisinden söz ediyorum; kopmuş bir dal parçasının sulara hopyaya zıplaya sürüklenmesini izlerken beni dikkatle dinliyor. İlgilenmiş gibi görünüyor ve düşünmek için benden biraz uzaklaşıyor, arkasında ayak izlerini bırakıyor, sonra yeniden yanıma dönüyor, düşünceli, ellerini çenesinin altında çaprâzlamış. Şunu söylüyor:

— Bunu arabada konuşsak daha iyi.

Doğru; böylelikle ırmağın aktığı yönden esen dondurucu soğuktan korunmuş olacağız, ayrıca değirmen taşının üstündeki gibi rahatsız oturmayacağız. Ona Reyes' ten, Amerika yerlilerinin dünyasına duyduğu tutkudan, o konularda uzmanlaşmış büyük dergilerle yaptığı işbirliğinden ve tabii ki tedavi ettirmesi gereken gözlerinden, karanlıkta yaşamak zorunda olduğundan söz ediyorum. Dolayısıyla okuma olanağı sınırlı, metinlerini de teybe okuyor. Onun çevirilerini yaptığımı, yazışmalarına yardımcı olduğumu da söylüyorum. Buğuyla saydamsızlaşmış camın oluşturduğu fonun üstünde profili beni heyecanlandıran netlikle ortaya çıkıyor ve düz, bembeyaz alının üstüne görülmeyen bir güneşin aydınlığı vuruyor. Reyes'in çizdiğim bu portresi biraz tuhaf olmakla birlikte, bana yine de ye-

terli gibi görünüyor. Hareket etme vaktinin geldiğini söylüyorum ona.

Gideceğimiz kır lokantası, Tulle yolunun pek uzağında değil. Oraya arasıra gitmemin nedeni yalnızca yemeklerinin iyi olması değil, biraz tombul, fakat çok tatlı numaralan olan bir kedi yüzünden biraz da. Kapıcıya emanet ettiğim benim haydutla yakından uzaktan ilgisi yok.

Masada Beatrice, ona ailemden söz etmemi istiyor. Tamam. Traktörden düşüp ezilerek ölen bir hızarının tek oğluyum. Askerlik hizmetimi yaptığım sırada annem ikinci evliliğini yaptı ve kocasıyla birlikte İspanya'ya gitti; onu her yaz ziyarete gidiyorum. Beatrice, benden daha kısa keserek annesiyle babasının Grenoble'da yaşadıklarını, Montpellier'de de bir erkek kardeşinin olduğunu söylüyor. Böylece birbirimiz hakkında yeteri kadar bilgi edinmiş oluyoruz. Bizimle ilgili konu bitmiş gibi görünüyor, ama Reyes konusu değil, en azından onun için. O konuya yeniden dönüyor ve ona hak veriyorum. Bunun üzerine, yapı olarak biraz mızımız bir insan olduğunu, Arjantin'deki politik etkinliğini, kısa süren tutukluluğunu, sürgüne kaçışım anlatıyorum. Beni yoğun bir dikkatle dinliyor, sanki sözlerimin ardında gizlediğim birşeyler varmış da, onları ortaya çıkarmak istiyormuşçasma.

Yalnız yaşayıp yaşamadığını soruyor. Evden uzak kaldıkları süre içinde, onu konuk eden evsahiplerinin kendisine kan-koca hizmetçilerini bıraktıklarını söylüyorum. Bu bilgi ona yeterli gibi görünüyor, ama öyle sanıyorum ki aslında evli olup olmadığımı öğrenmek istiyordu. Benden daha kesin bilgi isteyecek olsaydı, herhalde Carmen'e verdiğim sözü tutup Norma'nın örneğin Amerika'da yaşadığını ve onun yanına gelme olanağı bulunmadığını söylerdim... Her neyse, usa yatkın birşeyler söylerdim herhalde, ama söyleyeceğim şey ne olursa olsun, bana iğrenç gelirdi!

Yemekten sonra, Abe papazlarının kilisesini görmek istiyor. Arabayla birkaç dakika içinde Uzerche'e geri dönü-

94

95

yoruz. Yapı, on birinci yüzyıldan kalma: Roman üslubu çan kulesi köşeli, ayrıca, üstünde hurma dalı bezekleri, masklar bulunan güzel sütun başlıklar var. Kilisenin hemen girişinde, duvara gömülmüş bir taş levha üstünde bir meleğin bir papazı göğe çıkardığı görülüyor ve bir eski yazıdan—altında bugünkü dile çevrilmiş şekli var—'ilahi merhametin, Boson'u herhangi bir inançsızlığın etkisinden korumak için bu dünyadan alıp gökkatına çıkardığını' öğreniyoruz. Beatrice bana, benzeri bir düşünceye Bossu-et'de de rastlandığını, onun da Henriette d'Angleterre'in ölümü üzerine, Madamı bu dünyadan aldığı için Tanrıya şükrettiğini (yirmi altı yaşındaydı!), böylece, yaşadığı sürece günah eğiliminin artmasını engellediğini yazdığını söyledi, ileride gerçekleşmesi olası bir günahı önleme düşüncesinin ölümü doğrulayacak biçimde sunulmasını korkunç buluyordu!

— Anlaşılan, diyorum Tanrının kimseye güveni yok, polis komiserlerinin olmadığı gibi.

Yandaki düzlükten, hafif bir sis tabakasının altında kalmış vadi gözlerimizin önüne seriliyor. Beatrice'in elini tutmayı deniyorum, ama ağır bir hareketle, bana hiç bakmadan elini kaçırıyor. Alçak sesle sitem ediyorum ona. Omuzlarını tuhaf biçimde titreterek karşılık veriyor. O anda yağmur yağmaya başlıyor. Onu kilisenin mihrabının arkasındaki, ziyaretçilerin gezmesine izin verilen bir kapalı bölüme sokuyorum. Yağmur dışarıda sağanak halinde düşerken bana şunları söylüyor:

— Beni iyi dinleyin, size bütün açık yürekliliğimle bir şey söyleyeceğim. Bedenimin isteklerine uzun süre önem

vermedim. O istekleri her zaman oldukça etkili bir biçim de bastırmayı başardım. Ona âşık olduktan sonraysa her şey değişti, ama ölümüyle de içimdeki her şey yeniden buz gibi oldu.

Benim güzel buzdağım! Kuzey Buz Denizim benim! Bunun böyle olduğuna tam olarak inanmıyordum. Bir ka-

dına karşı içimde aşırı istek uyandırdığımda, onu baştan çıkaracak sözleri bulmasını beceririm, ama bunu yapmak içimden gelmiyordu. Beatrice ile sabırlı olmam, beklemem, onu daha da olgunlaştıran o deneyimden sonra kalbinin yeniden yumuşamasını beklemem gerektiğini, böyle davranmanın daha iyi olacağını düşünüyordum. Reyes konusunda, onun evinde çalışması gerekip gerekmeyeceğini sorduğunda, kafamın içinde bu düşünceler vardı. Bana kalırsa, Reyes'i konuşup anlamak üzere gidip görmesi gerekiyordu, daha sonraysa, metni ve çevirisini ona postayla gönderebilirdi.

— Böylesi iyi, dedi.

Bu iş önerisini ona götürdüğüm için teşekkür etti, ama bu işin onu, rahatlattığından çok rahatsız ettiğini düşündüm. Yine de ona Reyes'in telefon numarasını verdim. Biraz sonra ayrılıyor. Uzun, siyah arabanın, hiç bitmeyecekmiş gibi yağın yağmurun altında uzaklaşmasını izliyorum.

Sonraki günlerde Beatrice'den pek haber alamadım, telefonla sık sık aramaya da çekmiyordum doğrusu. Bu arada, albayın sağlığının düzelmediğini, bu yüzden de Paris'e dönmelerinin geciktiğini öğrendim. Reyes'e, Bayan Lecuyer'in kendisinden istenen işi ilke olarak kabul ettiğini, ama koşulların bir süre daha Paris dışında kalmasının gerektirdiğini ilettim.

— Aceleyi gerektiren bir şey yok, dedi. Paris'e döndü
günde beni arasın yeter.

Onu giderek daha rahatlamış gördüğümde olacak, Norma'nın ölümünden haberi olduğunu düşünüyor ve sakladığım gizle yaşamaya alışıyordum. Altamirano'yla birahane bulduğumuzda, bu konuyu ikimiz de atlıyorduk, oysa bana Carmen Aguiere'den haberler veriyor, Barcelona'da yattığı klinikte, durumunun yavaş yavaş dü-

96

Norma

97/7

zelmekte olduğunu acılatıyordu.

Daha önce de söyledim, takma adla şiirler yayımlayan yaşlı bir hanıma, Bayan Germaine Mandrinier'ye İspanyolca dersi veriyorum. Varlıklı bir koca ona, yaşamını rahatlıkla sürdürmeye yetecek kadar gelir bırakmış. Versailles Müzesinde, Callet'nin yaptığı tabloda gördüğümüz haliyle, görkemli burnuyla, tombul ve gevşek yüzüyle, ışığı kaçmış gözleriyle, Bourgogne'lulara özgü sarkık alt du-dagiylaXVI. Louis'nin hık demiş burnundan düşmüş. Beni, kitapların ve elyazmalarının raflardan parkelerin üstüne taşıdığı bir salonda kabul ediyordu.

Anarşist olduğunu ileri süren ve güzel konuşmasına tutkun olduğu genç âşığı Perillon'u tanıyordum. Bu adam, bir yandan yalnızca onun sırtından geçinirken, öte yandan, ağız

kalabalıgmaboğduğu bir içtenlikle kadın özgürlüğü konusunda söylev çekip durmaktan geri kalmıyordu.

Dersimi bitirdikten sonra, bu küçük grubun edebiyat seanslarına çok ender olarak katıldığım oluyordu, ama hiçbir zaman fazla oyalanmıyordum. Perillon'un tiradlarını dinlemekten daha önemli işlerim vardı. Fakat o akşam Germaine beni bir Şililiyle tanıştırdı; Stockholm'den geliyormuş ve transit olarak Santiago'ya gidecekmiş. Manole-te'ninkine benzer hüznü bir fiziğe sahipti: İnce bir beden, uçuk bir ten. Fransızca'yı pek anlamıyor, canı sıkılıyordu, ama Germaine onu iki günlüğüne evinde misafir ettiği için, bu durumu sezdirmemeye çalışıyordu. Benim orada bulunmam sönük gözlerine parlaklık getirdi. İsim babalığı ettiğim dergiye yazılarıyla katkıda bulunmuştu. Dergiye, Calderon'un Yaşam Bir Düşür adlı yapıtının başından esinlenerek Hippogriffe1 adını önermiştim:

Çakmayan bir şimşek gibi, fırtınanın içinde Dörtünela koşturan yaman Hippogriffe...

1. Söylenceye baş tarafı kartal, arka tarafta at biçiminde tasarlanan yaratık. (Çev.)

98

Tanımlık olarak kullanılan bu iki dizeden esinlenmiştim. Ta İsveç'ten, Germaine ile nasıl olup da ilişki kurmuştu bilemiyordum; ama ona bir şiirini göndermişti, Germaine de bunu Fransızcaya oldukça güzel çevirmişti.

Mariano Larra adını kullanıyordu. Evet, gerçek adıydı bu. Askeri hükümet darbesinden sonra Stockholm'e sığınmıştı; çok zor günler geçirmiş, zaman zaman lokantalarda bulaşıkçılık, toprak işçiliği, metrolarda temizlik işçiliği yapmıştı. Yine de yazmaya zaman bulabiliyor, Mexico' daki, Cuba'daki birkaç yazarla mektuplaşıyordu. Evet, İsveç dilini konuşuyordu. Düşünün: On yıl orada kalmış!.. Hippogriffe'de çıkan şiirini anımsıyorum; Germaine, sadık öğrencim, o şiiri bana okumam için koşturarak getirmiş, benim değerlendirmemi istemişti. Aşk konusunu işleyen bir şiir; benim beğenime göre, gereğinden fazla duygu yüklüydü. Ama benim merakımı uyandıran şey başkaydı: Şili'ye hangi nedenle geri dönüyordu? Yanıt: Kısa süre önce yürürlüğe konan ve sürgündekilerin vatanlarına dönmelerine izin veren yeni bir karara dayanarak geri dönme izni istemiş ve elde etmişti. Ağabeyinin ölümü, karısını üç küçük çocuğuyla çok zor durumda bırakmıştı. Onların bakımını üstlenmek zorundaydı; bunu anlıyordum. Ama biraz duraksıyordu, bana daha önemli itiraflarda bulunacağını seziniyordum.

— Başka bir şey daha, dedi. Ama bunu yalnızca size söylüyorum.

Yaptığım bir işaretle dinlemeye hazır olduğumu belirttim, bu onu yüreklendirdi. Aslında, ağabeyi Askeri Gü-venlik'eihbar edilmişti. Tutukevinde ölmüştü. Yine sessizlik. Üç metre kadar uzağımızda Perillon, uzun saçlı dinleyicilerine cinsel özgürlük konusunda çok kesin şeyler söylüyordu. Bu gibi durumlarda en iyi şeyin beklemek, işi aceleye getirmemek olduğunu bilirim. İçini dökme isteği, engellenemez boyuttaydı, ama bunu engelleyen birşeyler vardı, benim düşünemeyeceğim engeller. Yan yana otur-

99

duğumuzda, benimle alçak sesle konuşabilirdi. Ağabeyini ele veren muhbiri bildiğini söyledi ve kendisini bekleyen azgın hayvandan söz eden kimi torerolann dinginliğiyle:

— Onu buluncaya kadar arayacağım, biliyor musunuz? Ele geçirince de öldüreceğim, bunu da anlarsınız sanırım! dedi.

Bu cinayetin ille de gerekip gerekmediğini, ardında bırakacaklarını nasıl bir mutsuzluğa sürükleyeceğini düşünüp düşünmediğini sordum ona. Gerekliydi, buna kuşku yoktu. Başka türlü nasıl yaşayabilirdi?

Bütün bunlardan Germaine Mandrinier'ye hiç söz etmememi istedi. Söz verdim ona. Bu sözü hafif bir baş hareketiyle karşıladı; yüzündeki hüznü ifade değişmemiş, içinde biriken

hıncın gözlerine yansıttığı parlaklıkta bir azalma olmamıştı. Buradan on bin kilometre uzakta bir yerde, dünyanın öbür ucunda, bu hıncın bir insanı yıldırım gibi çarpacaktı.

Ayrılırken Germaine Mandrinier, beni dairenin holüne kadar geçiriyor ve Mariano Larra'nın ona fantastik bir anlatı verdiğini, o metni çevirmeyi tasarladığını, benim de fikrimi almak istediğini söylüyor, ilgilendiğimi söyleyince, metnin fotokopisini bir zarf içinde bana uzatıyor. O anlatıyı okumak için eve kadar sabredemiyorum, metroda açıp göz atıyorum. Başlık konmamış. Daha hemen başında, öyküyü anlatan kişinin kasaptan bir sığır gözü, jelatinli ve donuk bir kitle satın aldığım öğreniyoruz. Kasabın vitrininde görür görmez, gerçek bir büyülenmenin etkisinde kalmış gibi, o gözü almak istemiş. Onu, içi su dolu cam bir kavanoza koyuyor. Kısa bir süre sonra göz canlanıyor, önce şaşkınlıktan pırıl pırıl parlıyor, sonra giderek kötülük kıvılcımları saçan bir parlamaya dönüşüyor bakışları. Genç adamı izlemeye başlıyor, ısrarlı, açıkça suçlayan bakışlar; ama hangi suçtan, hangi günahdan dolayı? Daha sonraki günler boyunca, öyküyü anlatan kişi bu bakışlarda ayıplama ve nefret olduğunu sezinliyor; kendi kendine

100

nedenlerini soruyor bunun, ama boşuna. Aylardan beri ona hizmet eden yaşlı kadın—onu çekiştiriyor, biraz da çalıp çırpıyordu, onunsa kadını bırakmak aklının ucundan geçmiyordu—bu kavanozdan ve içindeki mide bulandıran şeyden şikâyet etmeye başlıyor. Adam da onu boğuyor, kadın yere yığılıyor, fakat tam o anda göz, o kadar güçlü bir ışık saçıyor ki katil koşarak geliyor ve onu fırlatıp atıyor.

Bu öykünün düşsel bir anlam yüklü olduğu açıktı, ancak kullanılan biçem ve iç sıkıntısının giderek başkaldırmaya ve çılgınlığa dönüşmesini soluk soluğa anlatan tarzıyla değer kazanıyordu.

Lucienne'e dönüyorum. Yazdığım mektubu yırttım. Her şey bir yana, sahip olduğum sağduyuya güvenebileceğimi düşündüm. Böylece onu yeniden gördüm, annesinin önünde bana masum, sıkılgan bir yüzle bakıyor, o küllerin altında ne ateşler olduğunu bildiğimden, bu davranışı hoşuma gidiyor. Yine Ramon del Valle Inclân'm bir yapıtını inceliyoruz, İlkbahar Sonatı'm. Yapıtın çevirisini ve yorumunu yapması için, ona bir sahne tasarlamasını söylemiş, seçimi ona bırakmıştım. O da, Bradomin Markisinin, kendisini ağırlayan hanımın kızına, Prenses Gaetani'ye âşık olup genç kızın Mont-Carmel rahibelerinin manastırına kapanmasından bir önceki günün gecesinde, onun penceresine tırmanarak içeri girdiği sahneyi seçmişti. Metinde şöyle deniyordu: 'Genç kız duyduğu heyecandan, rüzgârın değdiği bir çiçek gibi eğilir ve kendini kaybederek yere yığılır.' Marki bunun üzerine kızı kollarına alır ve yatağına götürür. Yatağın hemen yanında, beyaz manastır giysilerini fark eder, fakat bu sırada beklenmedik bir ayak sesi işitir ve kaçmak zorunda kalır."

Bu sahnenin Lucienne'in düş gücünü etkilediğini sanıyorum; hatta bu seçimde hafif bir kışkırtma havası da sezinliyorum; kendisine karşı ne kadar kapalı kaldığımı ba-

101

na sezdirmek istiyor. Yaptığı çeviriyi okurken buz gibi davranmayı sürdürüyorum.

Anlatıyı yorumlamanın gereği yok. Yaptığımız alıştırmamızın sınırlan içinde kalalım. Desmayarse, İspanyolcada sözlük anlamıyla 'bayılmak' demek, ama ben onun kullandığı 'kedinin kaybetmek' deyimini beğeniyorum. Benim yaptığım uyanlara kulak astığı falan yok. Gülerek şunu söylüyor bana:

— Şu Bradomin! Ne cüret! Geceyansı genç bir kızın odasına girmek! Düşünebiliyor musunuz?

Sesimi çıkarmıyorum ve başka bir şeye geçiyoruz. Dersimizin İspanyolca konuşma bölümünün konusu bahçe. Bitki ve çiçek adlarını sayıyoruz. Sıra Marchitarse, 'solmak' fiiline geldiğinde mırıldanıyor:

— Benim gibi!

Konuyu dağıtmamak için, devam ediyorum:

— Siz henüz bir tomurcuksunuz (capullo), taptaze (fresquita).

— Ama sizi seviyorum, Carlos ve mutsuzum (infeliz), çünkü benim aşkıma karşılık vermiyorsunuz!

— Duygular buyrukla harekete geçirilemez!

İşte başını eğiyor ve sessizce ağlamaya başlıyor. O anda aklıma ne gelirse söylüyorum; ağlamaması gerektiğini, ağlayınca çirkin olduğunu, beni hem ağlanacak, hem de gülünecek bir duruma düşürdüğünü söylüyorum. Şimdi, top haline getirdiği mendiliyle burnunu siliyor. Yanaklarından süzülen yaşlar ince, pembe bluzunun üstüne damlıyor, orada küçük yıldızlar oluşturuyor. Sonunda kendini toparlıyor, iyi düşürdüğü kaygılı bir ses tonuyla, benim şimdiye kadar bir kadına, kendisini sevdiğimi söyleyip söylemediğimi soruyor.

— Hayır, hiç söylemedim.

Kızarmış gözleriyle bana bakıyor, bakışlarında kuşku var. Bense, konuşmayı sürdürüyorum. İspanyolcada 'hiç' sözcüğünü ifade etmek için iki ayn sözcük bulunduğunu,

102

bunun İspanyolcaya özgü bir özellik olduğunu, bu sözcüklerin nunca vejamâs olduğunu belirtiyorum. Birincisinin daha çok geçmiş zamanı bildiren deyimlerde kullanıldığını anlatmaya çalışıyorum, ama o sabırsızlanıyor, 'iki anlama gelebilecek' bu konuşmadan nefret ettiğini söylüyor. Biraz ara veriyorum, beni aynı zamanda hem eğlendiren, hem de sinirlendiren bir dünyanın içine çekilip alındığımı duyumsuyorum. Biraz suçortaklığı yükleyen bir ses tonuyla, ona geçen gün ateşli ve uzun bir öpücük verdiğimi, bunun önemli olduğunu söylüyor. İçinde gizemli dönüşmelerin olduğu bir dönemi yaşadığı şu sıralarda düş gücünün, tutkuya ve aşka ilişkin en eski şiirsel mitoslara çengel attığım sezinliyorum.

Gitme saatim geldi. Her zaman olduğu gibi, geçerken annesi bana selâm veriyor, her şey için teşekkür ediyor. Bu 'her şey' sözü garibime gidiyor, sokağa çıkar çıkmaz kendi kendime, kadıncağızın bizi kapının ardından dinleyip dinlemediğini soruyorum.

Ertesi sabah, damlann karla kaplandığını gördüm. Kedi, geçidin en dibinde, saçağın altına kıvınlmış, oysa içeri girmeyi göze alsaydı, sıcakta olacaktı. Yemek kaplarını dol-duruyorum, acele etmeden pencereye kadar geliyor, karın üstünde ayak izlerini bırakıyor.

Camın arkasından onu izlerken telefon çalıyor, arayan Germaine Mandrinier. Mariano Larra'yı bir gün önce Şili uçağına bindirmiş. Gitmeden önce benimle vedalaşmak istemiş, ama bulamamış. Belki gittiği yerde de kar ya-ğıyordur, diyor.

Şubat ayında Santiago'da mevsimin yaz olduğunu söylüyorum. Bana şunu soruyor:

— Başına bir şey gelir mi, ne dersiniz?

— Size ne söyleyebilirim ki?

Bu soruya yanıt vermenin benim için ne kadar zor ol-

103

duğunu bilmiyor ve sürdürüyor:

— Çok yumuşak başlı, giz dolu bir çocuk.

— Ben de öyle buluyorum, Germaine.

— Peki, ya o garip öykü, sevdiniz mi onu? İtiraf edeyim ki bende büyük bir tedirginlik yarattı. O göz, bir gece düşüme girdi. Onu çevirmemi öneriyorsunuz, öyle değil mi?

—Evet, çevirin ve yayımlayın. Fazla geciktirmeyin, Germaine. O göz hepimize bakıp duruyor.

Reyes'e gittim. Perön'dan bu yana Arjantin'deki askeri diktatörler konusunda hazırlamasını istedikleri bir inceleme üstünde çalışıyordu. Kullanacağı notları ve belgeleri arşivinden

çıkarmak için yardım ettim ona. Ondan sonra da sıra, her zamanki gibi, basını taramaya ve yazışmaları yapmaya geldi.

Kahve saatinde—onun için kutsal mı kutsaldı—Madam Vuillard her zaman olduğu gibi mis kokulu kahveyi getirdiğinde, Bayan Lecuyer'den bir haber çıkıp çıkmadığını, gecikip gecikmeyeceğini sordu. Beatrice bana bir gün önce, sonraki pazartesi günü Paris'te olacağım söylediğinden, kesinlikle gelecek, dedim.

— Çok iyi, dedi.

O güne kadar Beatrice hakkında bir şey sormamış olmasına karşın, evli olup olmadığını öğrenmek istedi. Dul olduğunu öğrenince de üsteledi:

— Ne zamandan beri?

— Birkaç aydır. O olayın üzüntüsünü henüz üstünden atabilmiş değil.

— Genç mi?

— Otuzunda var.

Reyes'in çileli yüzünde beliren hafif gülümseme ifadesini yumuşattı, ağzının çevresindeki çizgileri daha da derinleştirdi. Alışılmış bir hareketle gözlüklerini alınına kaldırdı, gözlerini ovuşturdu:

— inan bana Carlos. Bu hanımın tuttuğu yas yakında sona erecek. La Fontaine'i anımsıyor musun?

Kocasını yitiren kadın gözyaşı döker, sızlanır Çırpınır, haykırır, sonunda çaresiz, avunur.

Beatrice konusunda neyi önemseyip neyi önemsemeyeceğimi çok iyi bildiğimden, Reyes'in bu şakası beni etkilemiyor. Ayrıca, kadın peşinde koşanların aslında onların bedenlerinin peşinde koştuklarını, kadın duyarlılığını hor gördüklerini de biliyorum. İnsanların aşk denen duygu karşısında gösterdikleri hayranlık, onun gibi bir adam için, bedensel tatların yüzyıllardan beri incelemiş erotik bir koda bağlı olarak karşılıklı uygulandıktan bir olgu değildi (Norma'ya davranışı bunun bir kanıtıydı). Bana daha başka soru sormuyor, Beatrice! nasıl tanıdığımı merak etmiyor, onun mesleğini, yaptığı işleri bile sormuyor—ki bu bilgiler onun çevirmen olarak değerini ortaya çıkaracak bilgiler. Bu davranışından, bana bütünüyle güvendiğini çıkarıp böbürlenmen" miyim? Ayrıca, Beatrice'e karşı beslediğim duyguları Reyes'e açmaya hiçbir şekilde niyetim olmadığını da eklemeye gerek var mı? Şimdiye kadar ona karşı, özel yaşantım konusundaki suskunluğumu yalnız bir kez koruyamadım. Yine de Mathilde'le ilişkimin en son ne durumda olduğundan söz etmedim hiç.

Reyes'ten ayrıldıktan sonra, Beatrice'in saatler, günler boyunca o eve gidip geleceğini ve onun yaşamında ne kadar önemsiz bir yer tuttuğumu düşünüyorum. Ona karşı duydukları biraz olsun düşündü mü acaba? Özdenetiminin gevşediği anlar dışında, benim varlığımı kendinden uzak tutuyor, bunun böyle olmasını istiyor ve beni düş kırıklığına uğrattırıyor. Eski değirmene gittiğimizde hafif bir nostaljiyle de olsa uyuyan ağaçlara, şınıldayarak akan ırmağa, suyun üstünde sürüklenen ağaç dallanna nasıl baktığını, o tatlı doğanın, o dinginliğin yüzünde nasıl yankılandığını anımsıyorum.

104

105

Maurice Birahanesine gidip tezgâhta ayakta birşeyler atıştırdım. Gruptan biraz sonra ilk gelen, matbaasındaki çalışmasını bitiren Altamirano oldu; iri cüssesiyle, kalın paltosuna gömülmüş olarak, hafif paytak yürüyüşüyle çı-kageldi. Yanıma davet ettim onu. Üstünü kabuk gibi saran yün ve derilerden kurtulduktan sonra, bana verecek çok taze bir haberi

olduğunu söyledi. Bu haber onu keyiflendirmişe benziyordu. Hitler yanlısı ve Yahudi düşmanı 'Üç A' organizasyonunun kurucusu olan, Jose Lopez Rega adında biri, devlet kasasını ustaca soyduktan sonra, kısa bir süre önce ABD'ye kaçmıştı. Zamanında Peron ailesi üstünde kurduğu etkiden dolayı ona 'Arjantin Rasputin'i' adını takmışlardı. Altamirano'ya göre, ahlak bozukluğu Arjantin'in her zaman kanayan yarasıydı. Evita Pe-rön'un, her türlü kirli işe bulaşmış olan erkek kardeşi Du-arte, hasıraltı edilmesi olanaksız bir skandal öncesinde kafasına bir kurşun sıkarak canına kıymıştı; rejimi bütünüyle tehlikeye atacak ölçüde büyük bir skandaldı söz konusu olan. Salonun dip tarafında toplanmaya başlayan arkadaşların yanına geçmeden önce Altamirano, son gelen haberlere bakılınca Carmen Aguirre'nin sağlığının düzelmekte olduğunu ve mart ayı başında dönmeyi düşündüğünü söyledi. O gün öğleden sonra Reyes'le birlikte olduğumu bildiğinden, karısıyla ilgili birşeyler söyleyip söylemediğini sordu bana. Hayır, tek bir söz bile etmemişti. (Ve oradaki arkadaşları nasıl olup da bu konuda suskunluklarını sürdürüyorlar, anlamıyor, bu davranışı saçma buluyordum.) Belki de Norma bir yabancı ülkede ölmüştü (bir gün bana onun Peru'ya sığındığını söylememişler miydi?) ve anlaşılır nedenlerden dolayı haber henüz Buenos Aires'e ulaşmamıştı. Altamirano, dirsekleri tezgâhın üstünde, söylediklerimi gözlerini benden ayırmaksızın, neredeyse rahatsız edici bakışlarla dinlemişti. Sözlerimi yorumlamaması-

nı, birahaneye gelen dostlarımızın giderek kalabalıklaşmaya başlamasına ve geçerken bizi de yanlarına davet etmelerine bağlıyorum.

Ertesi gün Mathilde aradı. Bili ile birlikte—asıl adı William Widmark'ti—Londra'ya gidiyordu; resimlerini oradaki önemli bir galeride sergilemek için öneride bulunmuşlardı. Mutluydu; bu duygusunu içtenlikle söyledi. Ben de ona gönül alıcı sözler söyleyip Taymis kıyılandnda pek fazla sisli olmayan bir atmosfer içinde güzel bir balayı geçirmesi dileğinde bulundum.

106

107

6

Sonunda Beatrice Paris'te; bir gün önce gelmiş. Hau-bourg'lann evindeki çalışma odasından arıyor beni, görmek istiyormuş. Bunu söylerken sesinde ısrarlı bir ton var ve bu bende alarm zillerini çaldırıyor. Gidip evinde görmeyi öneriyorum. Yok, başka yerde buluşmak daha iyiymiş. Tamam. Neden Maurice Birahanesi olmasın? Öğleden sonra erken bir saatte buluşmayı kararlaştırıyoruz, ama ben bu acelecilikte bir gizin varlığını sezinliyorum.

Sabah boyunca, Unesco'nun bir çevirisi üstünde çalışıyorum, bir an geliyor, Beatrice'i eve davet etmediğime üzülüyorum.

Kararlaştırdığımız saatte geliyor. Şimdiye kadar rastladığım en dakik kadın. Birahanenin caddeye bakan camından, kaldırım boyunca tüy gibi hafif adımlarla—'kanatlanmış gibi' de diyebilirdim—yürüdüğünü, kapıya yöneldiğini görüyorum; beresini kulağına yatırmış, bedenini saran denizci mavisini bir yağmurluk var üstünde. Beni görüyor, eldivenlerini çıkararak bulduğum yere yönelip biraz çocuksu bir havayla elini uzatıyor; beresini çıkarıp parmaklarıyla saçlarını kabartıyor. İşte karşımda, soğuktan pembeleşmiş yüzü, gözlerimden ayırmadığı gözleriyle. Üstümde uyandırdığı etkinin farkında, bu onu hoşnut kılacağına merakını uyandırıyor sanırım; erkeklerce pohpohlanmaya alıştığı ve buna karşı pek duyarlı olmadığı izlenimini uyandırıyor. Bankta karşıma oturmadan önce yağmurluğunu çıkarıyor, altından mavi giysisi beliriyor, mavinin en çok sevdiği renk olduğuna kuşku yok ve ben

hemen eski değirmeni anımsatıyorum ona, o mutlu anları bana yaşattığı için teşekkür ediyorum. Aynı anda elini elimin

içine alıyorum—elini kaçırmıyor—, yokluğuna dayanama-dığımı, bana çok uzun geldiğini ısrarla söylüyorum. Hızlı hızlı konuşuyorum, inandırıcı olma peşinde koştuğumdan değil, ona karşı tutkumu bir iki cümlede söylemek istiyorum. O da kendi açısından, ırmak boyundaki o manzaranın ve alaca bulaca yalıçapkını kuşunun görüntüsündeki büyülü şirin tadını unutmamış.

Konuşmuyoruz. Çevremizdeki yaşam durmuş gibi geliyor bana, salondaki insanların tümü, bir moda vitrinindeki mankenler gibi donup kalmışlar. Derken çantasından mendilini çıkarıp aceleyle burnunu temizliyor, burnunun ucunu yeniden pudralıyor ve insanlara özgü bu basit hareketler beni yeniden kendime getiriyor. Her şey yeniden hareket etmeye başlıyor; dışarıdan, iki notalı buyur-gan sesiyle yol isteyen bir ambulans geçiyor. Garson ikinci kez başımıza dikildi bile: Ona çay, bana kahve. İşte o andan başlayarak Beatrice gerçekten canlanıyor. Neşeli sayılabilecek bir ses tonuyla, bana karşı elinde olmadan bir 'korunma refleksine' girdiğini, çok zengin, çok dolu bir deneyim yaşadığını ve bu deneyimin yaşamına damgasını vurduğunu, kabuğunu kınp dışarı bir türlü çıkamadığı bir geçmişe kapattığını söylüyor. Ve ben de karşılık veriyorum:

— Ya da sizin kurtulmak istemediğiniz bir geçmişe.

Bir şey söylemiyor. Konuşmayı yine ben sürdürüyorum: Reyes'e telefon edecek mi? Henüz değil. O konuyu konuşmamız gerekiyormuş. Kararlı görünüyordu, şimdiyse geri çekiliyormuş gibi bir havası var. Soruyorum.

Eymoutiers'den Haubourg'larla ve hizmetçileri Ro-sa'yla birlikte geri dönmüşler, fakat albayın sağlığı kansı-nı ve iki oğlunu kaygılandırmış; ikisi de evliymiş, biri Limoges'da, öteki Paris'te oturuyormuş. Bu durum ona büyük bir incelikle—bunu kabul ediyor— anlatılmış. 'Kaçınılmaz son' gelecek olursa—bu deyimini iyi kullanmıştı—işini kaybedecekmiş; 'sürdürmesini' istiyorlarmış ve bunun

108

109

için ellerinden geleni yapacaklarmış, ama hiçbir garantisi yokmuş tabii. Reyes'le şimdiden bağlantı kurmalı mı acaba? Eline geçecek para yeterli olacak mı ve yeterli sürekliliği olacak mı, yeteneklerine uygun bir iş buluncaya kadar? Reyes hakkında anlattıklarımın böylelikle onun bir karar vermesi için yeterli olmadığını keşfediyor ve buna şaşırıyorum.

Bu soruyu ben yanıtladırıramam. Hangi koşullarda çalışacağını ona ancak Reyes söyleyecek. Bunları değerlendirmek ve tartışmak kendisine düşüyor. Reyes'i yalnızca eski uygarlıklar konusundaki tutkusuyla ya da yaptığı politik seçimlerle tanımlamanın olanağı bulunmadığını biliyorum. Böylesine karmaşık ve bir anlamda böylesine farklı bir kişiliği açıklamak için derin bilgili ya da militan sıfatlarının kullanılması yeterli olamaz. Uzerche'de onun hakkında konuşurken, yaşamıyla ilgili bazı durumları, kişiliğinin bazı özelliklerini atlamıştım. Ama ne önemi var? Yapılacak işbirliği için yeterli bilgileri vermek durumundaydım yalnızca: Eli açıktı, mizah duygusu gelişmişti, işini ciddiye alıyordu. Şu anda anlıyorum ki Reyes'in kapısını Beatrice'e yeterince açmamışım; aynı zamanda katı, kinik, hatta acımasız da olabileceğini söylemem gerekmiş. Çok sevdiği Aztek'lerinin yaşadığı çağda yaşasaydı, büyük tapınağın en tepesinde kurban sunucu görevini üstlenebilirdi. Ama birlikte çalışmaya başladıktan sonra Rodolfo Reyes'i o da kendi gerçeği içinde nasıl olsa

keşfetmeyecek miydi? Ayrıca önemli olan, çalışma olanaklarının kısıtlı olduğu bir dönemde bir iş bulmak değil miydi? Ona, kafamın içindeki bu son gerekçeyi, kendi konusunda sahip olduğu bilgeliğe ve yaptığı çalışmalara duyduğum hayranlığı da ekleyerek anlattım ve konuyu kapattım.

Beatrice'in onu o akşamüstü aramasını kararlaştırdık.

Ertesi gün, gri ve altın sarısı bir sabah oluyor. Kurşun tabakasıyla kaplı göğün çatlaklarından süzülüp gelen aydınlık, damların üstüne vuruyor, pencerelerin camlarında yangın alevleri halinde parlıyor. Beatrice erkenden telefon edip önceki gün Reyes'le konuştuğunu, onu o gün, akşam saat altıda evinde görmeye gitmemizi istediğini, daha sonra da bizi yemeğe götüreceğini söylüyor. Albaydan bir haber çıkıp çıkmadığını soruyorum. Şu sırada dinleniyor-muş. Onun göreviyse bir hastabakıcıdan pek farklı değilmiş, ama bundan hiç mi hiç gocunmuyormuş, çünkü o yaşlı adama çok bağlıymış. Onu dikkatle dinledim, sesinin tonunu değerlendirdim; denetimli bir ton, eğer öyle denebilirse, inişli çıkışlı olmayan bir ton, içindeki heyecanı dışarı vurmak istemediği zaman kullandığı ses tonu. Belki de hastanın başında geçirdiği saatler onda bir başka hastanın başında geçirdiği saatlerin anısını uyandırıyor.

Akşam, kararlaştırdığımız yerde beni gelip bulduğunda, yüzünde yürekli bir gülümseme beliriyor ve içimden onu kucaklayıp göğsüme bastırmak geliyor, özellikle gösterdiği gönül zenginliği için, fakat işi böyle aşırılıklara vardırımdan çekmiyorum ve onu basit sözcüklerle karşılıyorum.

Kapıyı bize Bay Vuillard açıyor; karısı ne kadar tom-bulsa, o da o kadar sıksa. Reyes bizi büyük salonda, köşelerde yanan alçak lâmbaların alacakaranlığında kabul ediyor. Koyu renk takım elbise giymiş; gri yeleği, bordo kravatı var. Züppelikten mi, kibarlıktan mı bilmiyorum, koyu fûme gözlüklerini takmamış. Bir iki karşılama sözcüğünden sonra ellerini çırpıyor, bu kez Bayan Vuillard'ı bize içecek birşeyler getirmesi için uyarmak üzere. Bizim gibi o da koltuklardan birine gömülmüş, bacak bacak üstüne atmış, B6atrice'i ısrarla inceliyor ve âdeti olduğu üzere bunu, karşısındaki insana verebileceği rahatsızlığı hiç önem-

110

111

smeden yapıyor. Ona sigara tutuyor, sigaralarını karşılıklı sessizlik içinde içiyorlar, bu durum biraz, karşı karşıya gelmiş iki rakibin birbirini tartmasını andırıyor. Beatrice çok sakin, bedenini saran gece mavisini bir giysi var üstünde, içine dantelli korse giymiş, takı olarak da, yaptığı her harekette küçük ışık sinyalleri veriyormuş izlenimi bırakan parlak, tek taşlı bir iğne takmış. Karşılaştığı bu donuk dünya ve hasta odasını andıran alacakaranlık, hatta bu atmosfer içinde yaşayan kişi hakkında, onun zayıf yüzü, insanı iten biraz soğuk ilgisi hakkında ne düşündüğünü belirten en küçük bir ifade belirmedi yüzünde.

Bir süre sonra, kadehi elinde, hiçbir girizgâh yapmadan, hatta Beatrice'e ondan yapmasını isteyeceği iş için yeterli birikimi olup olmadığını bile sormadan, yapacakları işbirliğinden söz ediyor, çevirisi yapılacak yapıtın bir fotokopisini zarf içinde uzatıyor. Bir başka şey daha: Yine Frankfurt'tan, bir katalogun bazı bölümlerini göndermişler, bunlarda çalışmalarına yararlı olabilecek belgeler varmış. Bunları inceleyip gerçekliğini saptamak iyi olurmuş. Bu incelemeyi, bir buluşma tarihi saptayıp onun evinde yapabilirlermiş. Onu keyiflendirmek için, bu iş için isteyeceği ücreti kendisinin saptayabileceğini de ekliyor. Her konuda anlaşmışa benziyorlar. Beatrice, Almanca yapıtı çantasına koymadan önce karıştırırken, Reyes aynı rahatlıkla, Güney Amerika'daki askeri diktatörlükler üstündeki incelemesini anımsatıyor bana.

Oldukça içten bir havanın doğduğunu, Beatrice'in artık kendini sıkmadığını, rahatladığını sezinliyorum.

Reyes'in seçtiği lokantaya yaya olarak gidiyoruz; evinden çok uzakta değil, Seine kıyısında bir bahçe içinde. Bu seçimi yapmasının nedenlerinden birini anlıyorum: Bu gibi yerlerde ışıklandırma aşağıdan yapılıyor ve çok yumuşak bir aydınlatma elde ediliyor, buysa Reyes'i fûme gözlüklerini takmak zorunda bırakmayacak. Gözleri çok yorgun görünüyor, gözbebekleri sedeften birer levhaya gö-

mülmüş gibi. Köşede ayırttığı masaya otururken sırtını lâmbalara dönüyor, oysa sağında oturan Beatrice, ışığı olduğu gibi alıyor. Redingotu içinde resmi, iki dirhem bir çekirdek metrdotel, sırtındaki deri ceket ve balıkçı yaka kazağını fark etmemiş gibi yapma inceliğini gösteriyor. Oysa benim hiç umurumda değil. İspanyolca biliyor ve Reyes'i tanıyor. Onu 'Don Rodolfo' hitaplarına boğuyor, mönü konusunda saygı içinde bazı önerilerde bulunuyor. Bu aşın saygılı davramış, kibirli gözlerinde zaman zaman vahşi bir ışığın parladığı bu bağınaz keşiş suratlı adama uygun düşüyor. Gerçekten de Reyes, içinde bir şiddet taşıyor, bunu biliyorum; ama aldığı eğitim bu şiddeti zaman zaman patlayan kabalık gösterilerinin dışında, kendine özgü bir sıkıntı havasına dönüştürmüş. Beatrice'e doğru eğilmiş birşeyler sorup duruyor, her yemek, her şarap hakkında ona açıklamalarda bulunuyor. Ben de kendi hesabıma, mi-devi zevklere oldum olası düşkün olmadığım için, çabucak basit yemekler seçiyorum. Bu tören bittikten sonra Reyes konuşmayı sürdürüyor, kısa ve kesik el kol hareketleri yapıyor; sigarasını garip bir biçimde başparmağıyla işaret parmağı arasında tutuyor, bir böceği kanatlarından yaka-larmış gibi. Farklı bir ses tonuyla konuşuyor, hafifçe mırıldanıyor sanki, bazı hecelerde sesi çatlıyor; kadınları baştan çıkarması, onları dünyamn geri kalan bölümünden ayırması gereken bir ses ve Beatrice dinliyor, biraz dalgın, o da sigara içiyor.

Salon sakın; her yanda aynalar, opalin tavan lâmbaları, duvar kaplamaları, bunlann pınl pırıl bağlantı bölümleri var; masalar çiçekli. Pek kalabalık değil, müzik de yok. Reyes, lokantalarda konuşmanın içine limon sıkın müzikten nefret ediyor, burayı seçmesinin nedenlerinden biri belki de bu olmuştur.

Bir süre sonra, sağ tarafına oturttuğu Beatrice'e, senli benlilik dozunu giderek artırdığı bir resmîyetle hitap ettiğini, araya ona doğru eğildiğini gözliyorum. O da ken-

112

Norma

113/8

di hesabına çok iyi bildiğim, araya mesafe koyan yüz ifadesini koruyor. Bana öyle geliyor ki Reyes onun şu andaki biraz soğuk, biraz mermerimsi güzelliğinden etkilendi, ama bu güzellik canlanabilir, pırıltılar saçabilir; ben bunu biliyorum. Hatta Reyes'in onun kadehindeki içkiyi tazelerken, elini tuttuğu, içkiyi dolduruncaya kadar bırakmadığı, kendisinden önce davranmaması için garsonu bir baş işaretiyle uzaklaştırdığı bile oluyor. Bu davranışı beni sinirlendiriyor. Göstermek istediği kadar doğal, masum bir davranış olmadığını düşünüyorum. Zaman zaman onun kulağına eğilerek, yaklaşma havası içinde şarabın kalitesini övüyor; Beatrice ise bu tutuma karşı kayıtsız kalıyor; sıra şampanyaya geldiğinde, onu ikinci bir kadeh içmeye zorlamasının dışında. Bu kez, yapılan öneriye kararlı bir incelikle direniyor. Bu direnme karşısında Reyes elini onun omzuna atıyor, kemikli ve güçlü, mengene gibi kasılmış,

buyurganlıkla, sahiplenmeyle nesnesini kavramış bir el. Bunun üzerine Beatrice, tek söz söylemeden yüzünü ona çeviriyor, ama gözlerinde bir meydan okuma var. Reyes üstelemiyor, sakın sakın:

— Nasıl isterseniz, diyor.

Beatrice'in göğsündeki iğne bana kısa parıltılar gönderiyor gibi. Reyes'e:

— Bize Aztek'lerden söz etmenin sırası geldi artık, di yorum. Nasıl olsa Bayan Lecuyer kısa bir süre sonra, çevi risini yapabilmek için o dünyanın içine ister istemez gire cek.

Reyes bir an bana keskin bir ifadeyle bakıyor, sanki benim varlığımı unutmuş ya da hiç dikkate almıyormuş gibi. Tamam, öyle olsun! Eski Quiche'lerin kutsal kitabı olan ve bende de bir Meksika baskısının bulunduğu Popol Vu.h'ta.0. bir efsane anlatmaya koyuluyor. Kibalba'ya ulaşan dört ayrı yol varmış: kırmızı, siyah, beyaz ve san. Siyah yol, Kral Yoluymuş (camino del senor); yolcular, en güzeli, en saygını olarak kabul ettikleri bu yolu seçerler-

miş. Fakat yolun sonunda, yüzü ağaçtan bir figürle örtülü (munecos de palo) bir yargıç beklermiş ki bu, sonunda ölüm kararının verildiği bir mahkeme demekmiş.

Havasına girdi, Beatrice'in gösterdiği gerçek ilgi, içilen şarabın uyandırdığı ateşi daha da körüklüyor. Fantastik ve korkunç olana karşı ilgisi seziliyordu, fakat şunu da kabul etmek gerekir ki kesin ayrıntıları seçmeyi iyi biliyordu ve kısacası, Beatrice'in gözüne girmek için elinden geleni yapıyordu. Anlattığı öykünün bir yerinde 'çiçekli savaş' deyimini kullandığında, Beatrice ilk kez ona soru soruyor, bu sözdeki şiirsel tını merakını uyandırdı kuşkusuz. Ama açıklama onun beklediği gibi değil. Reyes:

— Bu, Aztek'lerin, düşmanlarını öldürmek için değil, onları tutsak almak için yaptıkları savaştır, diyor.

Ve onların savaş taktiklerini, doğal camdan yaptıkları silâhlan, kartal-savaşçıların (kartal, gökyüzünde doruk noktasına varan güneşin simgesiydi) ve kaplan-savaşçıların (geceleri gezen bu hayvan, güneşin toprağın altına inmesini simgeliyordu) görkemli süslerini anlatıyor.

— Peki, tutsak aldıkları insanları ne yapıyorlardı? di ye soruyor Beatrice.

— Sabah olduğunda onları büyük tapınağın tepesindeki kurban taşına yatınıyorlardı. Bir büyücü rahip, bıçakla göğüslerini yarıyor, elini göğüs kafesinin içine daldırarak kalplerini söküp alıyordu. Ve henüz atmakta olan bu kalbi, kana bulanmış avuçlarının içinde havaya kaldırarak güneşe adıyordu.

— Korkunç bir şey! diye mmlıandı Beatrice; rengi biraz atmıştı.

— Öyle, ama her sabah şafak söktüğünde güneş tann- sını, yüreklere korku salan Huitzilopochtli'yi, yaşamın efendisini kutsamak gerekiyordu; ancak böylelikle yüzü nü yeniden göstermeyi, dünyayı karanlıklar âleminin pen çesinden kurtarmayı kabul ediyordu.

Alaylı bir şekilde şunu da ekliyor:

— Belki de bu insanlar, güneşin sonsuza kadar parla-mayacağını daha o zamandan seziyorlardı! Bize gelince, bugün bizi ısıtan, aydınlatan, bize yaşam veren o ışık küresinin beş ya da altı milyar yıl sonra söneceğini biliyoruz ki bu süre sonsuzluğun yanında, bir insanın yaşamındaki bir saniye bile değil.

Bu tür bir düşünce, insanı her şeyi önem sırasına göre yerli yerine oturtmaya zorluyordu; örneğin, kalktığımızda Reyes'in vestiyerde Beatrice'in mantosunu giymesine kendi elleriyle yardım edip daha başka incelikler gösterdiği sırada içimi saran o kekremsi duyguyu—kıskançlık denebilir miydi? Kart zampara havalanna girmiş büyük Reyes! Bomboş, sönük geçen sürgün yaşamına renk katan bu akşam için teşekkür ediyor ona! Oysa Beatrice, ayrılmak için acele ediyormuş gibi; o da ona teşekkür ediyor—Reyes, her şeye karşın yaşamın sürdüğünü, çünkü tenlerimizin ince ve tatlı isteklerini engelleyemediğimizi söylüyor.

Bahçenin çıkışında ondan ayrılmıştık. Arkamızda kış mevsiminin henüz yapraklarını dökemediği ağaçlar, donatıldıkları parlak ışıkların altında, havalanmaya hazır birer Mongolfiye balonu gibi duruyorlardı. Metro istasyonuna doğru yöneldiğimizde, Reyes hakkında ne düşündüğünü sordum ona. Yemek sırasında pek konuşmadığı, utanma-sa bile ölçülü davranır görüldüğü halde, karanlık gecenin içinde bıçak gibi esen rüzgârın altında yanımda yürürken, hiç düşünmeden şu yanıtı veriyor bana:

— Özellikle bildiği konuda konuşurken onu dinlemek ilginç.

Sonra, Reyes'in dostu olduğumu anımsıyor, ağzındaki baklayı çıkarmak için biraz duraksıyor, sonunda, takındığı satrap havasını pek sevmediğini ekliyor. Ne demek istediğini anlıyorum. Omzunun üstüne pençe gibi koyduğu

o kuru elini ben bile unutmadım. Onun güçlü bir kişiliğe sahip olduğunun her haliyle belli olduğunu kabul ediyor, ama bu gözlemi yaparken kullandığı ses tonundan, kendini kabul ettirme, hiçbir zaman baş eğmeme isteği içinde olduğunu da sezinliyorum. Bu akşamın böyle geçmesine ses çıkarmadığımı, birkaç hafta, kimbilir belki daha uzun bir süre birlikte çalışacağı insanı tanıyabilmek için özellikle böyle davrandığını söylüyor.

Ona hak veriyorum. Onu övmek, cimnastik salonunda bir arkadaşın, boks ya da judo sırasında yaptığı güzel bir hareketten sonra, onu yüreklendirmek için yapıldığı gibi koluna şöyle bir dokunmak istiyorum. Metroya iniyoruz; kış mevsimi dolayısıyla ortalığı nemli toprak, kapalı hava kokusu sarmış. Reyes konusunu sürdürmeyi gereksiz buluyorum. Zaten havayı artık değiştirmem gerekiyor. Elini tutuyorum. Bu kez izin veriyor buna. Ve yemek sırasında içimde biriken kuşkuları dağıtmak istercesine onu kendime doğru çekiyorum, fakat incelikle başını döndürüyor, dudaklarımın ucuyla yanaklarına dokunabiliyorum yalnızca. Biraz eğlenmiş, biraz da kırgın bir ses tonuyla:

— Çok ateşlisiniz! diyor.

— Siz de tam tersi...

— Bunun nedenini biliyorsunuz, daha hazır değilim.

Geceyansından sonraya kadar çalıştım. Daha sonra divanıma uzanıp son haberleri radyoda dinledim. Gözlerimin hizasındaki resmin üstünde, Kraliçe Isabelle'in nedimelerinden birini görüyorum, ince çizgileriyle, açık ve solgun alnıyla, özellikle de ruhun derinliklerindeki gize ulaşacak kadar derin bakışlarıyla bana Beatrice'i anımsatıyor. Bana 'daha hazır olmadığını' söylemişti, ayrılmadan önce söylediği son sözlerdi bunlar. Bu sözleri kafamda evirip çevirmekten kendimi alamadığımdan radyoyu kapatıyorum. Uzerche'te, canlanmasını, sevgiye ve isteğe açılması-

nı engelleyen yürek körelmesi hakkında bana itirafta bulunmasına karşın, bu sözlerde sabırlı olmaya bir çağrı, bir umut işareti bulmaya zorluyorum kendimi.

Aynı zamanda, o akşamı bütün ayrıntılarıyla gözlerimin önüne getirmeye, Reyes'in takındığı tutumdan ötürü kullandığı 'satrap' sözcüğünü daha iyi değerlendirmeye çalışıyorum. Reyes'in kendini beğenmiş yüz ifadesinin, pusuya yatmış avcı bakışlarının daha da ağırlaştırdığı, çekin-mezlik yüklü ses tonunun, biraz buyurganlık taşıyan havasının onu çarpmış olduğuna kuşku yok.

Evine yeniden gittiğimde Reyes bana B[^]atrice'le ilgili bazı sorular sordu; kısa süre önce birlikte geçirdiğimiz akşam dolayısıyla uyanan bir ilgiydi tabii bu. Onu akıllı, seçkin, oldukça güzel bulmuş, 'birazcık daha far kullansa' daha güzel olacaktı, ama sonra bunun 'beğeni sorunu' olduğunu ekledi. Ayrıca o akşam, onun buzlanı biraz olsun çözebilmek için şarabın etkisine güvendiğini de itiraf etti!

O akşam hiç hoşlanmadığım, sarıp sarmalamaya çalışan davranışlarını anımsadım. Beatrice'e beslediğim duygulardan kuşkulandığı falan yoktu. Sorduğu bütün soruları mantıklı bir yansızlık yansıtan bir ses tonuyla yanıtladım; çok kısa olarak, kocasının ölümüne yol açan hastalıktan, bugün Albay Haubourg'ların yanında yarı sekreter, yan hastabakıcı olarak çalıştığından söz ettim. Biraz kapalı bir anıştırmayla, başına gelen o olaydan sonra içine kapandığını da ekledim.

— Geçer, geçer, dedi, neredeyse neşeli bir sesle.

Bu seste, kadınların güçlü duygular yaşayamayacakları yargısını sezdiren hafif bir hor görme vardı. Bir de yüzük göstermişti bana; bu, güzel bir Uruguaylı kadına armağan ettiği, içine de iyimsizlik ifadesi olarak (bu deyim kullanan kendisiydi) "siempre tuyo"—her zaman senin—

yazdığı bir yüzüktü. Ayrıldıkları gün kadın yüzüğü ona, Reyes'i keyiflendiren bir mektupla birlikte geri göndermişti; mektup kadıncağızın uğradığı düş kırıklığını bildiriyordu. Bana büyük bir doğallık içinde, o yüzüğü mutlu fakat kısa süren bir aşk beraberliğinin anısını yaşatmak için sakladığını, ayrıca zamanı geldiğinde yeniden işe yarayabileceğini söylemişti.

Bu küçük ikiyüzlülük belirtisini bana, Goya'nın, San-lúcar de Barrameda'da, Alba Düşesiyle çılgın bir aşk yaşadıkları dönemde yaptığı, metresinin portresi hakkındaki bir yorumum üzerine göstermişti. O portrede düşes bu kez maya olarak değil, ciddi siyah giysiler içinde görülüyor, işaret parmağıyla orta parmağında da iki ayn yüzük taşıyordu; bunlannbirinde 'Goya', ötekinde de 'Alba' yazıyordu ve düşes, parmağıyla, kumun üstüne yazılmış bir yazıyı gösteriyordu: 'Solo Goya.' Reyes, bu gülünç aşırılığı alaylı sözlerle değerlendirmişti, ancak ondan, o kadını etkilemek için bir yutturmaca olarak esinlendiğini de itiraf etmişti. Bu itirafta bana göre, tensel zevk peşinde koşan erkeklerin, tutku patlamalarını hor gören tutumu yatıyordu. Reyes'in, kadınlar konusunda özellikle peşinde koştuğu şey, karşı cinsi fethetmek için yapılan soğukkanlı hesaplar ve bu amaca ulaşmak için başvuru hoş davranışlardı. İşte bu yüzden, kolay denen kadınlarla ve kendilerini kısa sürede teslim eden dirençsiz genç kızlarla pek ilgilenmiyordu, çünkü o durumda, beceri isteyen ve sonunda kimin yeneceği belli olmayan bir yarışmada, karşılaştığı zorluklar karşısında bir oyuncunun bilenen yenme duygusunun getirdiği doyumunu tadamıyordu.

Yine bu yüzden, sonraki günlerde kendi kendime sorular soruyorum. Bir süre sonra Beatrice'i kendine denk bir hasım olarak görmeyecek mi? Onun kendi içinde kurduğu, benim de sürekli olarak çarpıp durduğum o barajın

1. Yalnız Goya. (Çev.)

duvarlarını yıkmaya, ötesine geçmenin yasak olduğu o çizgiyi aşmaya çalışmayacak mı? Kafama takılan bu düşünceler beni öfkeliyor ve bir tür karmaşık ve karanlık şiddet duygusuyla kanımı kaynatıyor.

Bir öğleden sonra Beatrice, Maurice Birahenesine geldi. O sırada boş olan, ama akşamları satranççı dostlarının toplandığı dip taraftaki masaya oturduk. Birkaç saat boş vakti var. Saç biçimini değiştirdiğini, ortadan ikiye ayırdığım, ölçülü bir pembe rujla dudaklarını canlandırdığını fark ediyorum. Açık renk süslemeleri, âdeti olduğu üzere çok yalın bir kesimi olan mavi giysisini, yandan iliklenen bir Rus yakası tamamlıyor. Şimdiye kadar titiz bir inceliği hep sürdürdüğü, kişiliğini özenle koruyan bir davranış içinde bulunduğu için bu yeni havadan, içinde filiz vermeye başlayan bir rahatlama olduğu sonucunu çıkaramıyorum. Sigarasını içiyor ve ben her zaman olduğu gibi, sigarasını kül tablasının içinde eziş biçimini gözlemlene oyunu oynuyorum. Albayın pek iyi olmayan sağlık durumu hakkında kısaca bilgi verdikten sonra, Reyes'le ilk baş başa kalışlarının öyküsünü anlatmaya o başlıyor. Frankfurt'tan gelen katalogda işaretlediği notları ona götürmüş, daha sonra Münih'teki ve Bonn'daki Amerikanist yazış-macılara Reyes'in dikte ettiği yanıtlan Almanca olarak kaleme almış.

Başlangıçta, odanın yan karanlığında Reyes'in görüntüsü, onda belirli bir rahatsızlık yaratmış. Daha sonra da, gözlükleriyle maskeleyip yüzüyle odanın içinde kesik adımlarla gidip gelerek yazılacak metinleri dikte etmesi!.. Sonunda bunlara alışmış. Bir şey daha, olağanüstü bir belleğe sahip olduğunu ve önünde yığılı notların, dosyaların arasından, gerekseme duyduğu belgeyi hiç duraksamadan buluverdiğini gözlemlemiş. Bunları söyledikten sonra gülümsüyor, bu da beni he-

men, bağışlayıcı bir şaka, neşeli bir sırdaşlık havası içinde ona şu soruyu sormaya itiyor:

— Size kur yapmaya başladı bile, değil mi?

Bana bakıyor, böyle pat diye sorulan bu soru, onu o kadar şaşırtıyor ki yanıt gecikiyor:

— Hiç de değil! Yine sessizlik:

— Bunu neden soruyorsunuz?

— Reyes'in davranışlarını gördünüz, güzel kadınlara çapkınlık gösterisi yapmaya bayılıyor!

Sigarasından derin bir nefes çektikten sonra, sakın bir tonla:

— Ciddi ciddi çalıştık. O kadar, diyor.

Ona metroya kadar eşlik ediyorum; bu arada sağanak halinde yağmur bastıyor, çantasından küçücük bir şemsiye çıkararak açmak zorunda kalıyor. Beni de altına davet ediyor, öyle ki başımı sokabilmek için onu omzundan kavramam gerekiyor; buna sesini çıkarmıyor. Kalçasının hareketini kalçamda duyumsuyorum; bunun bana ne kadar zevk verdiğinin farkında değil, ama bu bende ondan ayrıldıktan sonra da sürüyor. Ayrıca bir de parfüm kokusu kalıyor ki ne olduğunu çıkaramıyorum; eski değirmenin çevresinde, akan suyun ve taze yaprakların hafif kokusunu uzaktan andıran bir koku.

Haftalık dersimi vermek için yeniden Lucienne'in evinde, benim için kuzgunkılıcı ya da karanfil demetleri-le donattığı odasındayım. Ve ben o odaya, kafamın içini bütünüyle kaplayan bir başka kadınla geliyorum! Her zamanki gibi İspanyolca bir şür hazırlamış; çevirisi fena olmamış, dilin müzikaletisini ustaca kullanmış. Ne var ki başım yine dertte; şu iki dize ona cesaret veriyor:

Çırılçılak yıkanmak isterdim Senin önceden yüzdüğün suda...

120

121

Acı bana küçükhanım!

Bu kızcağızın kafasında kavak yelleri esiyor; ve bir kez daha onu akla, mantığa davet etmek zorunda kalıyorum. Kendi kendime, Wellington Dükünün, kendisini sevmeyi inatla sürdüren ve onunla evlenmeyi kafasına koyan Anne-Marie Jenkins adında bir kadına yirmi yıl direndiğini yineliyorum; sonu zaferle biten bir direniş; belki de yaşadığı dönemde dükün 'Demir Dük' diye anılmasının nedeni buydu! Fakat bu alaycılığı kafamdan silmem gerekiyor. Gerçekten de bana öyle geliyor ki bu yeniyetmelere özgü acılan daha ciddiye almam, bu kısrağın çılgınca, başıboş koşusunu daha sert biçimde frenlemem gerekiyor. Aslında aradığı ben değilim, kendi benliğine ulaşmak istiyor o; çocukluktan çıktığı şu aşamada önünde yıldızlar gibi açılan yollarda kendini arıyor. Ve Popol Vuh efsanesinde olduğu gibi, yolların birleştiği kavşakta gezinip duruyor; kendini, yitip giden yolcuların attığı elmaslarla kaplı yola atma tehlikesinden habersiz.

Dersi sürdürdüğümde bana itiraz ediyor:

— Demek benim aşkıma kabul etmiyorsunuz!

Ve dimdik, başını gururla yukarı kaldırmış olarak (bugün saçlarını ördüğünü, arkasında iki örgü sallandığını söylemeyi unuttum), şimdiye kadar hiçbir genç kızın (una doncella), tutkusunu itiraf ettiği erkek karşısında böylesine küçük düşmemiş olduğunu söylüyor. Ona, tam tersine, tarihte ve yazın alanında bunun birçok örneğine rastlandığını, ukalalık etmemek için o örnekleri saymaya kalkmadığımı söylüyorum.

— Ama Charles! Sizi seviyorum ben ve mutsuzum!

Ona bakıyorum, bluzunun sıkıca sardığı boynuna, hayranlıkla bakan gözlerine, o taptaze dudaklarına bakıyorum ve kararlı bir sesle, bu komediyi sürdürecektir olursa* ders vermeyi keseceğimi ve onu bir daha görmeyeceğimi, bunu daha önce de bir kez yapmaya kalktığımı söylüyorum.

122

rum.

Bunun üzerine başını sallıyor, kalkıyor, pencerenin camına doğru hızla gidiyor, şakaklarını ellerinin arasına alarak inliyor:

— Ölmek istiyorum! Ölmek istiyorum!

Onun yanına koşuyor ve aptalca yineliyorum: "Haydi küçüğüm, haydi, haydi!" İspanyolca söylediğim bu sözler bana daha da aptalca geliyor. Ve onu omuzlarından tutuyor, henüz çok genç olduğunu, yakında güzel bir genç kadın olacağını, peşinden koşanların çok olacağını, bir sürü âşığı (İspanyolca: galanes) olacağını söylüyorum; burnunu çekiyor, gözyaşlarını bastırıyor; acıyorum ona, onu kollarımın arasına alma, avutucu sözler söyleme isteği uyandıran gerçek bir acıma duygusu uyanıyor içimde.

Bunu yapmıyorum, ama onu elinden tutarak, bizi Pablo Neruda'nın Chant General adlı kitabından alınmış şiirlerin beklediği masasına doğru götürüyorum. Hastalıktan yeni kalkmış gibi yanımda yürüyor, gözleri yerde, yanaldan hâlâ ıslak. Dersi kesmeyeceğime söz vermeliyim ona; o da bunu benden kink bir sesle istiyor. İleride benim ne kadar ulaşılmaz bir insan olduğumu ve bu sevgi dalgasının kumlann üstünde erimesine nasıl göz yumduğumu anımsayacak. Ama bildiğim bir şey var: Beklediği okşama-yan, güzel sözleri ona verecek bir

başkası çıkacak karşısına; benim dişlemeyi reddettiğim bu güzel, taze meyvenin kabuğunu bir başkası soyacak.

Lucienne'den çıktıktan sonra 14. bölgedeki Bay Luc-haire'e gidiyorum; çalıştığı şirketin Buenos Aires'teki şubesine müdür olarak hareket etmeden önce yapacağımız son konuşma seansı için. Ufak tefek, bingil bingil, pat burnunun altında arsız dudaklan olan bir adam. Yüzünden akan bölüğe aldanmamak gerek. Bakışlan, karşısındaki insanın içine' sonda' gibi iniyor ve onun ne olduğunu, nele-

123

ri gizlediğini, işe yarar, yaramaz yanlarını, kısacası ondan ne bekleyebileceğini, onu nasıl kullanabileceğini saptıyor. Yakında gidiyor, demiştik. İspanyolcasını oldukça ilerletti, bunun için bana teşekkür ediyor. Gideceği yeni yerde mutluluklar diliyorum ona. Bana gülümseyerek, ayağını nereye basacağını çok iyi bildiğini söylüyor.

Lucienne'le ve Bay Luchaire ile yaptığım derslerin arasına bir telefon konuşması sıkıştırıp B^atrice'e o gün akşam birlikte olmayı önermişim. Fakat, Reyes'le akşam yemeğini birlikte yemek zorundaymış; yeni yazışmaya başladığı Alman dostlarından biri Paris'e uğramış. Reyes, ondan kendisine çevirmen olarak yardım etmesini istemiş. "Bir başka akşam buluşalım," diyor. Gerçek bir heyecanın izine rastlanmayan her zamanki sesiyle. Haubourg'lardan çok uzak olmayan bir yerde buluşmayı kararlaştırdık.

O akşam Beatrice'le buluşamayacaktık, ben de Maurice Birahanesine gittim, orada Altamirano bana, keyiflenmiş gözlerle, Buenos Aires'te yayımlanan günlük bir gazetede çıkan başyazıyı okuttu. Yazar, uluslararası bir basın ajansının verdiği bir haberde, Arjantin'deki ve Haiti'deki durumun birbiriyle kıyaslanmasına karşı çıkıyordu. Gazetecinin kullandığı kızgın üslup, rejim karşıtlarının her iki ülkede de gördükleri işkencelere yapılan anıştırmadan değil, 'beyaz ırktan, yüksek kültüre sahip büyük bir halkın, siyah ırktan ve henüz barbarlıktan kurtulamamış küçük bir halkla aynı çuvala konmuş olmasından' ileri geliyordu.

O günün gecesinde eve döndüğümde, kediyi her zaman olduğu gibi mutfak penceresinin camı arkasında göremedim.

Beatrice'le buluştuğumuzda bana, Alman profesörle bir araya gelişlerini özetle anlatı; önce Reyes'in evinde,

124

daha sonra, Reyes'in bizi de ağırlamış olduğu, Seine kıyısındaki bahçenin dibindeki lokantada. İki büyük uzmanın arasında geçen konuşmanın pek öyle kayda değer olmadığını söyledi; Amerika yerlilerinin uygarlıklarının doruklarından kısa süre sonra inip askeri diktatörlüklerle yönetilen Güney Amerika ülkeleri hakkında ateşli bir konuşmaya dalmışlar. Sonunda Reyes, Beatrice'i, parasını şoföre önceden ödediği bir taksiye bindirip evine yollamış.

Daha sonra Albay Haubourg'un sağlığından söz etti; 1912'de doğan albay, yetmişinci yaş gününü hasta yatağında, berbat bir durumda kutlamış.

Yemekten sonra, ona evinin girişine kadar eşlik ettim. Soğuk yüzünden mantosunun yakalarını kaldırmış, başına kürklü şapkasını giymişti. Bana eliyle, albayın yattığı odanın ışık yanmayan penceresini gösterdi. Onun başında geceleri hiç kalmıyor, uyku ilacı alarak erkenden yatıyormuş. Bu da açıkça gösteriyordu ki Beatrice geceleri daha özgürdü.

Eve yaya dönerken, yan sokaklarda hızlı hızlı yürüyordum. Beatrice'le geçirdiğim geceyi düşünüyordum. Bana karşı sürekli sakınım içinde olmasını kabullenemiyordum bir türlü. Onunki gibi derin bir acıyla, büyük bir üzüntüyle karşılaşan bir insanın, duygusal bir felç geçirebileceğini, bu durumun, içindeki yaşamsal güçler yeniden canlanıp kendini kabul ettirinceye kadar sürebileceğini kavırıyordum. Ama o kendini bu iç yalnızlığa, bu duygusal boşluğa gömülü tutmakta inat ediyordu; öyle ki küçük lokantamızda karşımda sakin, anlayışlı,

görünüşte güçsüz, kırılğan bir hava içinde oturduğunu gözlüyordum, ama bakışlarında beni yargılayan, kendinden uzakta tutan bir ifade vardı; yani demek istediğim, içinde saklayabileceği en içten, en yumuşak, en nadir şeylerle aramıza bir duyar çekiyordu.

125

I

— Ah, diyor Wanda, üstündeki ev giysisiyle birinci katin sahanlığında, kendinizi en son, geçen salı avluda gördüm; eğer yanılmıyorsam. Biraz bitkin görünüyordu, yemesi için verdiğim şeylere dokunmadı bile.

Başına bir hal gelmiş olmasından kaygılanıyorum tabii. Onu olduğu gibi, edepsiz, kötü davranmaya hazır, ama herkese kafa tutan, gururlu ve özgür havasıyla gerçekten seviyordum.

Bu Wanda, esmer, güçlü kuvvetli, otuz yaşlarında bir kadın. Neden bu mesleği yapmak zorunda kaldığını anlatmışlardı bana. Söylediğine göre, patronu, aylığına zam yapmaya bir türlü yanaşmıyormuş (daktiloymuş), oysa onun bir ayda kazandığını bir kızla bir gecede yiyormuş. Bir yıl sonra, gelgeç bir otelin önünde Wanda'yi görüp tanımış ve ağzı sulanarak yanına yaklaşmış, Wanda da şemsiyesiyle onun yüzünde bir işaret bırakmış.

Kedinin kaybolmasından sonraki sabah Beatrice'e telefon ettiğimde, daha önemli bir tersliğin haberini aldım. Reyes onu, Pleyel salonundaki bir konsere davet etmiş. Görkemli bir konserdi, dedi, heyecanlı bir sesle. Çıkışta, büyük bir birahane de birşeyler atıştırdıktan sonra, onu taksiyle kapısının önüne kadar götürmüş. Bütün bunları doğallıkla anlattı; ama ben, onun gibi yalnız, acılı, kendisini bir anının hapisanesine kapatmış genç bir kadının Reyes gibi bir adamın iştahını kabarttığını sezinliyordum. Direnç göstermiş olması bile Reyes'i yüreklendirmiş olmalıydı. Tam onun dişine göre bir rakip değil miydi? Ve—eli çabukluk, gönül avcılarına özgü bir nitelik olduğuna göre—ilk yaklaşma manevraları değil miydi bütün bunlar? Ve ahizeyi yerine koyduğum andan başlayarak içimde bir yerlerde birşeylerin, bir an birikintisi gibi pıhtılaşmış karardığını anımsıyorum.

7

Ertesi sabah kedi ortaya çıktı, fakat görünüşü beni kaygılandırdı. Camın arkasında bekliyor, garip bir ısrarla beni gözlüyordu. Onu korkutmamak, kaçırmamak için camı açmadım ve hareketsiz inceledim. Burnuna yakın bir yerinden yaralanmıştı, kısa, derince bir çizik; kanamıyor-du, ama görüntüsü hiç de hoş değildi. Sol patisinde de yuvarlak, küçük bir yara vardı. Dövüştüğü açıkça belli oluyordu, ama bitkin hali kuşkulandırıyor beni. İşte o anda gözüm, geçidin dibinde, bırakılmış gibi duran bir nesneye takıldı, merdivene açılan kapının yakınında koyu gri bir şey. Bir fare! İri bir fare! Sırtı bana dönük, halkalı kuyruğu döşeme taşlarının üstüne uzanmış! Pencereyi açtım, kedi aynı anda yana sıçradı, ben kurbanının leşine giderken, büzülüp bekledi. Oraya kadar kedi tarafından sürüklendiğine hiç kuşku yok; başı kan içinde, dudakları hâlâ çirkin bir kasılmayla dışlarının üstüne çekilmiş durumda. Tek gözünü—öteki parçalanmıştı—nefret ve dehşetle bana dikmiş gibiydi. Pencerenin pervazını aşmış mutfağa atladım, kediye süt ve balık artıkları verdim. Tortop olmuş durumda, biraz uyuşuk, önce sütünü yalamaya başladı, sırtını okşamak üzere elimi uzattığımda, elektrik çarpmış gibi doğruldu, sonra sakinleşti. Üzerine eğildim, yaralarını inceledim ve evde bir yerde kaşıntı giderici bir merhem olduğunu anımsadım, ön tedavi için işe yarayabilirdi. Merhemi, ecza kutusunun içinde, yol çantasının içinde boşuna aradım; sonunda bir çekmecenin içinde buldum; pansuman bezi olmadığından, bir mendili ince ince yırttım. Geç kalmıştım. Pencereye döndüğümde, kedi ortadan kaybolmuştu. Karton bir kutu aldım, geçiş yerine atladım, fare-

nin başına koştum, Mathilde'de gördüğüm fare kadar iriydi. Korkunç gözünü, şaşırtıcı beyazlıktaki sivri dişlerini yeniden gördüm. İğrenerek kuyruğundan yakaladım, kutunun içine attım, avluya inip aslan ağızlı çeşmenin yanındaki çöp bidonlarından birinin içine koydum. Bundan sonra, elimi yıkamak için yukarı çıktım ve bana öyle geldi ki, tıpkı Leydi Macbeth'inki gibi, Arabistan'ın bütün hoş kokularım da sürsem, elim temizlenmeyecekti.

Reyes'ten telefon geldi. Bir kokteyl için Alman Elçiliğine davetli olduğundan, o gün öğleden sonra yapacağımız çalışmayı erteliyordu. Gelen davetiyenin iki kişilik olduğunu, kendisine çevirmen olarak yardımcı olması için Bayan Lecuyer'i de götüreceğini ekledi. Bütün bunları rahat bir tonla, Beatrice'in kabul edeceğinden hiç kuşkusu yokmuş gibi söylüyordu. İçimi yeniden bir karışıldık kapladı, kendime zorlukla hâkim oldum; neredeyse Beatrice'e telefon edip ters şeyler söyleyecektim.

Öğle yemeğinden sonra, Institution Montaigne'deki derslerimi vermek üzere nehrin sağ kıyısına geçtim ve sinirimi bastırabilmek için de bütün yolu, o gün insanın suratında kamçı gibi saklayan bir rüzgârın estiği gri sokaklarda yaya olarak yürüdüm.

Günün geriye kalan bölümünü evden dışarıda geçirdim; öğleden sonra Unesco'da uzun süre oyalandım. Kendi kendime, Beatrice'in belki de beni aradığını düşündüm, bu düşünce beni biraz yatıştırdı. Beatrice, bana değer verip sevimli bulduğundan, hiçbir art niyet taşımadan Uzerc-he'de benimle birlikte olmamış mıydı? Reyes'e de neden aynı şekilde davranmasını? Adım adım mantıklı olmaya başlıyor, içimdeki sahip olma güdüsünü bastırıyor, yüreğimi zehirleyen belirsiz acılan yatıştırıyordum.

Akşam, Maurice Birahanesinin tezgâhında ayakta bir sandviç yedim ve her zaman olduğu gibi, gruptan ilk olarak Altamirano geldi. Koca paltosunu çıkardı, boyun atkısını çözdü. Soğuktan gözlerinde yaşlar birikmişti.

Bu baş başalıktan yararlanarak, bana Reyes'ten söz etmesini istedim; şimdiye kadar hiç olmadığı ölçüde kafamı ona takmıştım. Salonun dibinde her zamanki yerimize yerleştiğimizde bana Reyes'in hiçbir zaman yoksullar, güçsüzler, yaşama yenik düşmüşler için savaşmadığını söyledi. Ona göre, bu insanlar, sürdürdükleri savaşı kazanacak olsalar, en azından ötekiler kadar baskıcı olmaya, insanları köleleştirmeye kalkışacaklardı.

Sordum:

— Peki, ya kadınlar?

— Biliyorsun. Bir kadına ait olmayı düşünmediği gibi, bağlanmaya da yanaşmaz. İştahı geçtikten sonra, beraberliği bitirmekte hiç gecikmez. Senin anlayacağın, duyulan ateşli, yakıcı, ama yüreği buz gibi olan âşıklardandır o. Kaprisli olduğunu düşünüyorsundur. Henüz üniversitede hocalık yaptığı dönemde, zengin, Palermo semtinde lüks döşenmiş büyük bir villanın sahibi olan dul bir metresi vardı. Bu kadın, aynılmalan konusunda sorun çıkannca, en güzel salonlardaki en değerli eşyaları, hiç öfkeye kapılmadan, kırmaya başlamış. Tavanda asılı, Bohemya kristalinden bir avizeyi kırıp dökmeyi nasıl başardığı hâlâ tartışılır.

Ve Altamirano, garsonun getirdiği kahvesinden koca bir yudumu iştahla içtikten sonra, cebinden katlanmış gazeteleri çıkıyor, açmadan, masanın üstüne, önüne koyuyor. Sonra, fırça gibi yanaklarını kaşıyor, burnunu çekiyor:

— Reyes'in kadınlar konusundaki sloganı, Zorrilla'lı Don Juan'inki; bana göre, Tirso'nunkinden de baskın. Anımsıyorsun değil mi? "Kalplerini fethetmek için bir

gün, sahip olmak için bir gün, terk etmek için bir üçüncü
Norma 129/9

gün ve unutmak için de bir saat." İlke sahibi bir kadının duraksamalarını gidermek ve sonuca en kısa yoldan ulaşmak için yararlanılan en yaygın yöntemse, evlenme sözü vermek ya da evlenme önerisinde bulunmak. İnsanların cinsel özgürlüklerine sahip oldukları günümüzde bile bazı kadınlar için evlilik sözcüğünün büyüğü hâlâ bozulmadı; Reyes de bunu çok iyi biliyor.

— Peki, ya Norma? Yanlış anlamadıysam, onunla evlenmek isteyen Norma olmuş, öyle değil mi?

— Dinle Carlos, bunları, döndüğünde Carmen'e sorarsın. Ayrıca ne önemi var ki? Norma konusunda da Reyes için evlilik, elde etmeyi kafasına koyduğu bir kadın karşısında partiyi kazanmak için oynanan karttan başka ne oldu ki?

Konuyu burada kesiyoruz. Arkadaşlar geliyorlar, paltolarım çıkarıp donmuş ellerini hohluyorlar, sonra Altami-rano'nun gazetelerine saldırıyorlar; içlerinden biri, sakallı, teypli adam, Arturo Serrano Plaja'nın, benim vaktiyle bir dergi için Fransızcaya çevirdiğim bir şiirini, biraz gösterişli bir havayla ezbere okumaya başlıyor:

Seninle düşlediğim Buenos Aires mi bilmiyorum Ya da sen ta içinde bir yerde Benim yittiğimi mi düşünüyorsun Orada, Buenos Aires'te yalnız ya da

kaygılıymışım, Senin içinde değil, uzaklarda ya da yaralıymışım

gibi...

Birden bana dönüyor:

— Nehrin sağ kıyısında, III. Alexandre Köprüsünün çıkışında, Bolivar'ın atlı heykelini biliyor musun?

-Tabu.

— Peki, ya o heykelin kaidesindeki yazıyı?

— Aşağı yukarı.

Gülümseyerek bakıyordu bana. Ezberden söyledim:

— "Yeminini yerine getirdi ve Amerika'yı özgür kıldı ve onun, insanlığın beşiği olması için bağımsız olmasını..."
Özür dilerim, gerisi hatırıma gelmiyor.

Ve o, ağzı kulaklarına vararak şunu söyledi:

— Gerisi gözlerinin önünde duruyor! İnsanlığın bu yük beşiği, biziz o beşik!

—Basta!1 diyor, Sakallı'nın boşboğazlığından her zaman hoşlanmayan Altamirano.

Ertesi gün, kediyi yeniden anımsadım. Bir yandan mutfakta kahvemi hazırlarken, öte yandan geçiş yerini ve orada, saçığın altında olabileceği yeri gözlüyordum. Acaba merdivenin basamaklarında mıydı? Sırtımda pijama, hava da soğuk olduğu için, sırtıma örtünecek bir şey aldım ve iki kat aşağıya kadar inip onu aradım! Boşunaydı. Daha sonra, mektuplarımı getiren kapıcı kadına, kediyi avluda görüp görmediğini sordum. Hayır, görmemişti!

BSatrice'e telefon etmek için öğleye kadar bekledim ve telefona çıktığımda da iyi bir akşam geçirip geçirmediğini sordum. Sesimdeki 'sirke tadını' sezinlemiş olacak ki, kuşsütü eksik bir büfenin yanında hoş insanlarla karşılaştığını söyledi.

— Siz de gelmiş olsaydınız, köylü kıyafetleriyle hizmet eden zarif, sarışın genç kızlara bayılırdınız.

— Evet, ama Reyes yalnızca sizi davet etti; öyle görünüyor ki sizden vazgeçemiyor bir türlü!

Şaşırtıcı bir yanıt verdi:

— Oh, ben onun için akşamları Antigone'yi oynuyo

rum yalnızca!

Bu sözlerinden, Reyes'in kendisine eşlik etmesini istemek için gümüşüğında iyi görmediğini ileri sürdüğünü, oysa gece olduğunda ışık keskinliğini yitirdiğinden, çoğu kez

1. Yeter. (Çev.)

130

131

yalnız ve sorunsuz dışarı çıkabildiğini çıkardım. Basit bir kandırmaca! Beatrice'in de bunu hoşgörüle, hatta zevkle kabul ettiği anlaşılıyordu.

Aynı postadan iki mektup birden çıktı. İlki Mathilde' den. Aslında mektup değil, bir zarf içinde kartpostal göndermiş (Saint-Paul Katedrali). Bill'in Amerika'ya döneceğini, kendisinin de Paris'e dönmeye hazırlandığını yazıyor. Demek ki yeni bir ayrılık söz konusu, ama bu durumdan pek etkilenmişe benzemiyor. Daha dik, daha aceleci bir yazıyla, "Yakında görüşürüz," demesi, bana öyle geliyor ki dostlarına, işliğine, kaygısız, tasasız yaşamına yeniden kavuşma düşüncesinin ona mutluluk verdiğini gösteriyor.

İkinci mektup Lucienne'den. İspanyolca kaleme alınmış; sıkışık, köşeli yazısından, ateşli bir anında yazıldığını anlıyorum. Gerçekten de, zehir zemberek bir mektup. Önümüzdeki hafta perşembe günü, kızının yaş gününü kutlamak için annesi küçük bir davet veriyormuş (on yedi yaşını doldurmuş!). Davet edilenlerin başında ben de varmışım. Mutlaka gitmeliymişim. Katılmaya yanaşmayacağımdan, bir bahane uyduracağımdan, geçen günkü azarlamayı sürdüreceğimden (kullandığı sözcük bu) korkuyor. Böyle bir davranışa dayanamayacağını, bunun kendisi için çok büyük, korkunç bir acı olacağını söylüyor. Ve mektubun burasından başlayarak, dilin uyumundan da yararlanarak kendini bir tür aşk lirizmine kaptırıyor! "Bana doğru ilerlediğinizi düşünüyorum, ellerinizi bana doğru uzatmışsınız ve ben kendimi sizin kollarınıza atıyorum, başım göğsünüzde öylece kalıyorum, sevinçten şaşkına dönmüşüm; kaynayan kanımla, o anda açılan, patlayan yaşamımla. Ruhumun en derin yerinde, bana başka hiç kimsenin hiçbir zaman (Jamás, bu sözcüğü doğru kullanmış) veremeyeceği mutluluğu bana verebilecek tek insanın siz

132

olduğunuzdan eminim. Sizden istediğim tek şey, birazcık sevgi, Carlos, güneşin altında filiz vermiş bir bitkinin (na-cer al sol'un altı çizilmiş, ama neden?) isteyeceği su kadar. Size karşı duyduklarımı yüzünüze karşı yüksek sesle söy-leyememek—çünkü bana bunu yasaklıyorsunuz—benim için büyük bir işkence. Yüzünüzü-dudaklarınızı-göğsünü-zü-ellerinizi öpmeyi ne çok istiyorum! (Sözcüklerin arasındaki çizgileri o koymuş.) Her gece sizi düşünüyorum, erkekçe adımlarınızı koridorda duyar gibi oluyorum, bir Bra-domin yürekliliğiyle tırmandığınız pencere sarsılıyor sanki! Umutsuzum (desesperada, altı çizilmiş), açlıkla dolu kalbimin sizden istediği şeyi alamamak umutsuz kılıyor beni! Mantıklı değilim, bunu bana yeterince tekrarladınız, ama mantık, kendisini yakıp kavuran şeye (quema, altı çizilmiş) karşı ne yapabilir ki! Carlos, sizin sesiniz benim için bir okşama ve tek bir bakışınız var olduğumu, gerçekten bu dünyaya ait olduğumu duyumsatıyor bana. Kimi zaman gizlice ağlıyorum, çünkü tutsağınız oldum sizin ve bu tutsaklıktan kurtulmaktansa ölmeyi yeğlerim."

Haydi bakalım, küçüğüm, seninle işimiz zor!

Bu mektup bana hem dokunuyor, hem de kızdırıyor. Evde verdiğim derslere, böyle sürerse benim için yatıştırması yorucu olacak bu coşkulu baş başlıklara son vermek zorunda

kalacağım. Ateşiyle ve gözyaşlarıyla giderek daha güçlü aşırılıklara yol açan bu coşku, korkarım ki yaygın bir deyişle, durmaksızın 'gelişip güzelleşecek.'

Institution MONTAIGNE'ye gitmek için evden çıkmadan önce, bir iki satırlık bir pusula yazarak, Lucienne'e, söylediği gün doğum gününü kutlamak için zevkle geleceğimi bildiriyorum. Annesi için de nezaket sözcükleri ekledikten sonra, son sınıf öğrencilerimle buluşuyorum. Kız öğrencilerimden biri, sansın, kadınsı çizgileri henüz tam oturmamış, ama o haliyle de ince ve altın hareleri olan bir kızcağız beni büyük bir şevkle dinliyor, oysa açıkladığım konu bütünüyle dilbilgisini ilgilendiren ve oldukça sıkıcı oldu-

133

ğundan, bu tutumunu hiç de doğrulamıyor. Bana biraz Lucienne'in içinde bulunduğu durumu anımsatıyor. Ve kalemi havada, not almayı savsakladığı için onu uyarıyorum. Omuzlarımı kaldırıyor ve burnunu masasına indiriyor.

Belleville'deki cimnastik salonunda akşamı geçirdikten sonra, gece saat on bire kadar çalışmış ve ertesi sabah, kaloriferler gece durduğu için, buz gibi bir odada uyanmışım; gerçek bir morg. Koyu bir kahve içtikten sonra, bir-şeylere sarınıp çalışmaya koyuldum: Unesco için hazırlanmış ve bütünüyle yuvarlak sözlerin edildiği bir raporu çeviriyordum. Raporu kaleme alan uzman, yazmaya başladığı sırada körkütük sarhoşturmuştu herhalde. Bu karanlık tünele ne yapmalı da biraz ışık getirmeli? Yazar, paragraflara, 'benim bu konuda söyleyeceklerim' (yo, lo que digo) diyerek başladıktan sonra sıraladıklarının, bir ke'di yavrusunun oynadığı yün yumağından farkı yoktu.

Beatrice'i görmeyeli birkaç gün olmuştu; hastasının başından ayrılamıyor, hatta Reyes'le bile çalışmaya fırsat bulamıyor, duruma göre onunla postayla ya da telefonla bağlantı kuruyordu. Onunla en son karşılaştığımda, satın aldığı ve üstüne giydikten sonra bazı yerlerinin değiştirilmesi gerektiği anlaşılan bir giysiyi mağazaya götürüyordu; birlikte mağazaya gitmemizi önerdi. Onu rahatsız etmeyecek miydim? Hiç de değil, dedi. Daha sonra bir kahveye girdik. Onu mağazanın içinde, sanki benimle alay ediyormuş gibi duran tahta mankenlerin arasında bekledim; bunlardan birinin camdan gözleri vardı ve elini benim hizamda, bana doğru öyle bir biçimde uzatmıştı ki her anlama çekilebilirdi. Bir rastlantı sonucu Beatrice bana yakın, girişi perdeyle örtülen bir kabinde soyundu. Perde tam olarak kapanmadığından, onu önce iç çamaşırlarıyla gördüm; hırsızlama bakışlarla, ince kombinezonunun altın-

dan ve yarım profilden bedenini, uzun bacaklarını, kalçalarının yuvarlaklığını, bir genç kızınkinden farkı olmayan güzel göğüsleriyle ileri atılmış gibi duran narin büstünü keşfettim; boğazımı kurutan bir görüntü; Allahtan terzi kadın bendeki bu heyecanın farkına varmadı, zaten anlaşıldığına göre, Beatrice'le benim evli bir çift olduğumuzdan kuşkusu yoktu. O sırada mağazada bulunan öteki kişinin de, bedenimi saran edepsiz heyecandan haber olmadı. İki dakika sonra Beatrice, bedeninin üst bölümünde küçük püskülleri olan mavi, yeni giysisinin içinde belirdi. Yüzünde, güzel, şık, çekici olduğunu bilen kadınların ışıltısı vardı. Terzi kadın bana doğru döndü:

— Göz kamaştırıcı, değil mi?

O, giysiden söz ediyordu, ama ben bütün kalbimle katıldım:

— Gerçekten göz kamaştırıcı.

Beatrice, bir eli kalçasında, eleştiren gözlerle aynada kendine bakıyordu. Yapılan düzeltmeleri beğenmişti; bunu terzi kadına söyledi.

Onu yakındaki bir kahveye götürdüm ve oturduktan sonra, giysiyi denediği sırada, bir dansçınıninki kadar güzel bedenini gördüğümü itiraf ettim. Ne tepki verecekti? Çok keyifli bir şekilde, ne şaşırılmış, ne de kızılmış olarak, Re-yes'in de buna benzer bir kompliman yaptığını söyledi; sonra sözlerine biraz ara verdikten sonra gülümseyerek şunları ekledi:

— Ama o bunu benim dış görünüşümden kestirmişti; sizin gibi çıplakken gözetlememişti.

Oyun olsun diye bilerek-araya koyduğu o sessizlikle benden öç" alıyordu; benim için düşünmesi çok kolay bir yerde Reyes'e çıplak olarak görüldüğü izlenimine kapılmamı istemişti. Ama benim için gerçek olan bir şey vardı ki Reyes, hedefine doğru ilerlemekten geri durmuyordu, buysa, ne yapıp edip onu günün birinde yatağına atmaktı. Ve bu mart sabahında, buz gibi odamın içinde kendi

134

135

kendime, yararlı olmak kaygısıyla ve düşüncesizce yaptığım bir hareket yüzünden—ne terslik!—Beatrice'i yitirme tehlikesiyle karşı karşıya olduğumu söylüyordum. Bu kahredici düşünce içinde onu saat ona doğru aradım. Telefona çıkan Rosa oldu:

— Bayan Lecuyer, doktorla birlikte hastanın başında. Onu rahatsız edemem.

Döneceğini bildiren kartı elime geçtikten iki gün sonra Mathilde Paris'teydi; sabah gelmiş. Telefonda, evine gidip Londra'dan getirdiği yağlıboya, guvaş tablolarını görmemi istiyordu. O kadar acele miydi? Neredeyse ağlamaklı:

— Tabii, sevgilim! diyordu.

Institution Montaigne'deki dersimden önce, öğleden sonra ona gittim. Üstünde fuşya rengi bir sabahlık vardı, saçlarına bant takmıştı; kısa süre önce ayrıldığı sis tabakaları tenini canlandırmış, sanki çiçekler açtırmıştı. Hiç beklemeden bana çay ikram etti. Evet, Bill'le dostane bir şekilde ayrılmışlardı ve ona peşinden Connecticut'a gelmesini önermişti. Mathilde'in söylediği biçimiyle o sözcük onun ağzında gülünç bir tını kazanıyordu.

— Buralardan kalkıp da nasıl Connecticut'a yaşama ya giderim, sevgilim, ben Loire'dan aşağı inecek olsam kendimi yabancı bir ülkede sanıyorum. Tabii orada birkaç gün geçirmek hoşuma giderdi, yalnızca görmüş olmak için. Ama bildiğim kadarıyla, orada kafalarına tüyler ta kan Kızılderililerden başkasına rastlanmıyormuş; o ülke den o kadar tiksiniyorlarmış!

Gülüyor, yaptığı espriyi çok komik buluyor ve bir kadehe, İngiltere'den getirdiği san renkli bir likör koyuyor; ben bu arada çayımı içmeyi sürdürüyorum.

— Peki, senden ne haber, yakışıklım? Büyük aşk sürüyor mu?

— Sürüyor.

— Tabii ki o da seni seviyor!

— Hayır.

— Nasıl? Senin gibi yakışıklı birini? Onun normal bir kadın olduğundan emin misin? Belki bir hastalığı falan vardır ve sana bulaştırmaktan korkuyordur; öyleyse, çok soylu bir davranış sergiliyor demektir. İnsan doğasına aykırı törelere bağlı olduğunu falan söyleme bana!.. Gidip Laurence'ı görmelisin! Laurence'ı anımsıyor musun? Benim işliğimde karşılaşmıştınız! Onun ateşi tam senin düşündüğün yerde, bir uzay aracının ateşleme bölümünden farkı yok. Ondan hoşlanırsın!

Sözünü kesiyorum, çünkü Institution Montaigne'e gitmek için Paris'i metroyla bir uçtan ötekine katetmem gerekiyor. Mathilde'den, çöpçatanlık etmeyi bırakıp telefonda söylediği gibi, banayağlıboyalıyla, guvaşlarını göstermesini istiyorum. Ayrıca biliyorum ki, kadehine yeniden koyduğu o 'made in England' likör, ateşinin daha da artmasına neden olacak ve olasılıkla birazdan onu, başını omzuma koymuş ağlarken bulacağım.

Yandaki odadan yapıtlarını getiriyor, bir resim sehpasının üstüne sırayla koyuyor ve ben, Albert Marquet'nin, Seine manzaralarını anımsatan sisli Taymis manzaraları, çamurlu sular, hayalet gemiler ve bunların gri tonlarıyla oluşturduğu uyum karşısında hayran kalıyorum. Gönlünü almak için söylediğim sözlere karşılık, galeride sergilemek için yeteri kadar tablosu olmadığını, ama bunları Boulogne'daki işliğinde amatörlere göstermek istediğini söylüyor. Bu düşüncesine katılıyorum. Bana bir suluboya resmini armağan ediyor; fondaki denizin içinde kaybolmuş, efsane saraylarını andıran solgun bir Westminster Katedrali. Düzenleyeceği bu küçük sergiyle ilgilenecek dostlarım olup olmadığını soruyor, ben de iyiniyetimi kanıtlamak için Reyes'in adını veriyorum ona.

Verdiği suluboyayı koyduğum deri çantamı özenle ko-

136

137

ruyarak ayrılacağım sırada bana yine Laurence'tan söz ediyor. Bu kez hiç duraksamadan, onun anısının bana, İsa Efendimizin doğduğu gece, işliğinde ortaya çıkan fareyi anımsattığını söyleyiveriyorum. Çılgılık atıyor, bedenini korumak istermişçesine giysisine daha sıkı sarılıyor.

— Fareler bir felâket! İşliğin mahzeninde fare olduğunu biliyorum, yukarı çıkmaya kalkarlarsa... Ah! Fare zehirlenme servisine başvuracağım! Sözünü etmen iyi oldu, felâket, neyse ki yok edilebilirler! Uzmanların işi bu!

Ve Laurence'ı unutturduktan sonra, sisin altında Michel- Ange-Auteuil metro istasyonuna seğirtiyorum.

Telefona yine Rosa çıkıyor, Bayan Lecuyer, Val-de-Grâce Hastanesinde, oraya dün götürmek zorunda kaldıkları beyefendinin yanında. Ama Bayan Lecuyer, öğleden sonra gelecek, diye ekliyor.

Ve öğleden hemen sonra arıyorum; Beatrice'in sesini duymaya, onun varlığını gerçekten duyumsamaya can atıyorum; ayrıca albayı hastaneye neden kaldırmak gerektiğini de öğrenmek istiyorum. Kalp krizi geçirecek olursa, yakından izleyebilmek için, hastanede olmasını doktor istemiş. Onu görmek istediğimi söylüyorum. Beni boşalmış olan evde bekleyecek; Rosa'nın sabahları geldiğini biliyorum.

Hafifçe çökmüş yüzünden, yanaklarında oluşmuş mor halkalardan, önceki gece az uyduğunu anlıyorum. Mağazada gördüğüm mavi giysisini geçirmiş sırtına. Mobilyaların, ağırlıklarıyla törensel bir hava verdiği, cila kokan salona oturur oturmaz bana hastadan söz etmeye başlıyor; sesimi çıkarmıyorum; bunu belki de içindeki sıkıntıyı atmak için yapıyordur. Benim için en önemli konuşma konusu, Rodolfo Re-

yes. Onu yakında görüp görmediğini soruyorum. Evet, hasta için gereken özel bakım koşullarına karşın çevirdiği Almanca metni ona götürmüş ve bir bölümünün hepsini okumuş. Tabii ki Reyes bir süredir ona yapmakta olduğu kurun dozunu giderek artırmış; bunu bana söylerken sesinde belirli bir hoşnutsuzluk vardı. Horozdan kaçan kadını oynamıyorum, ama onun da bana yaklaşmasına izin vermiyorum diyor. Tabii, üçümüzün birlikte yediğimiz yemek sırasında cesaret ettiği ve Beatrice'in, içilen şarapların etkisine bağladığı dokunuşlarını

kesmiş, ama evinde yaptıkları son çalışma sırasında ona yaklaşmaya çalışmış ve bu davranışını da çok sıradan gerekçelere dayandırmaya kalkmış: Tuttuğu yasa kendini gerektiğinden fazla kap-tırmışmış, genç ve güçlü bir kadınmış, dolayısıyla da mutluluğa kapılarını yeniden açabilirmiş vb. Bu sözlerin altında hangi düşüncenin yattığını bildiğini, ama içinde bulunduğu durumdan kurtulmak için birisiyle yatıp kalkmaya bel bağlamadığını fazla sertliğe kaçmadan, hatta belirli bir alaycılıkla söylemiş ona.

Onu dikkatle dinledim; söylediği her söz için minnettarlık duyuyordum, çünkü doğruyu söylediğinden emindim ve bu sözler içimin derinliklerinde tehdit altında gördüğüm çok değerli birşeyleri—o bunun farkında değildi—kurtarıyordu.

Reyes'in bu sözlere ne tepki gösterdiğini sordum. İçine gömülüp bacak bacak üstüne attığı koltukta önce bir sigara yaktı, daha sonra yamıt verdi:

— İşin içinden, yüz seksen derecelik bir dönüş yaparak sıyrıldı. Tacitus'tan söz etti bana. Onun, eski Germenlerin kadınlarda tanrısal bir yan bulunduğunu düşündüklerini söylemiş olduğunu aktardı. Ve gülümseyerek, o konuda kendisini Latinlerden çok Germenlere yakın bulunduğunu söyledi.

Sigarasından bir nefes daha çekiyor, bu kez yüzünü tavana kaldırıyor:

138

139

— Neden Paris'e geldiğimi sordu bana. Bunun özgürce yapılmış bir seçim olmadığını söyledim. Birdenbire bomboş kalmış, benim için harabeden farklı olmayan bir taşra kentinden kaçmıştım. Gittiğim yönün önemi yoktu. Dostlarım daha sonra bana Haubourg'lardaki o işi ayarladılar. Reyes bende, zayıflık göstermemi bekliyormuş, yalnızlığa artık dayanamayacağım ânı kolluyormuş, bundan da yararlanacakmış izlenimini bırakıyor. Hasta gözleriyle beni sürekli izliyor.

Yeniden sessizlik, sigarasının hafif mavi dumanı yükselerek tavanda kayboluyor,

— Nedenini bilmiyorum, ama sanki evliymiş ve karısını anımsatacak bir söz söylemekten ısrarla kaçınıyormuş gibi bir duygu var içimde. Onu herhalde Buenos Aires'te bırakıp geldi.

Burada benim bu konuda ne bildiğimi öğrenmek istediğini anlıyorum ve Carmen'e verdiğim sözü yerine getirmek için yalan söylüyorum, ama tam bir yalan sayılmaz bu, çünkü Norma orada gömülü:

— Evet, Buenos Aires'te kalmış.

Yüzünü buruşturup sözünü sürdürüyor:

— Size şunu da söylemeliyim: Son buluşmamızda, tam çıkacağım sırada beni omuzlarımdan tutmak istedi; tabii beni kendine çekip sarılmak için, ama ben tetikteydim ve kolumu uzatıp elimi göğsüne dayayarak onu kesin bir biçimde engelledim. Güldü, gerçek bir gülüştü o, başını biraz geriye attı, hiç de rahatsız olmuş görünmüyordu. Sakinlik içinde, pek modern bir kadın olmadığımı, hele divan üstünde becerilecek sekreterlerden hiç olmadığımı söyledim ona. Paris'te, Almancadan çeviri yapabilecek benden başka insanlar da bulabileceğini anımsattım. Bu kısa konuşmam, tutumunu değiştirmesine yetti. Ona verdiğim

bu dersi büyük bir ciddiyet içinde kabullendi, daha sonra, benim için beslediği duyguların hiçbir zaman değişmeyeceğini söyledi, sonunda da onunla çalışmaktan vaz-

geçmememi rica etti. Çıkarken bana kapıya kadar eşlik etti ve elimi kibarca öptü. Tam bir İspanyol soylusu, bunu itiraf etmeliyim ve bir an gözlerinde şimşek çaktığını gördüğüm halde, kendisini kontrol altına almayı bildi.

Beatrice'in bu açıklamaları benim onun ağzından duymak isteğim, beklediğim açıklamalardı, öyle ki ona minnetle bakıyordum. Hem kırılğan, hem de güçlü bir kadındı ve onu Reyes'in karşısında bir kartal gibi dikilmiş halde düşünüyordum. Yine de Reyes'in bu ani geri çekilişi, ondan beklenen bir davranış değildi! Herhalde böylesine kesin bir direnmenin uzun süremeyeceğini, zamanla zayıflayacağını düşündü. Onun gibi bir adamın daha inatçı, daha sabırlı davranması gerekiyordu; gözümün önünde, oltasını suya sallandırmış, suya doğru eğilmiş, elindeki kamışın hareketini dikkatle gözleyen bir balıkçı, her yerde, her zaman görülen haliyle canlandı.

Dua yeri haline getirilen odayı yeniden görmek istediğimi söyledim. Beatrice, beni çıt çıkmayan dairenin içinden geçirerek oraya götürdü. Pencere kapakları kapalı olduğu için düğmeyi çevirdi ve ışık yanar yanmaz, oraya ilk gelişimde olduğu gibi gözlerim hayranlıkla kamaştı, ne var ki bu kez farklı bir şey vardı: Kutsal resmin altına yerleştirilmiş, çok taze kırmızı gül demeti benim gözümde, bütünün uyumunu bozuyordu. Beatrice, kocasının sağlık durumu kötüye gitmeye başladığından beri Madamın her gün burada bu çiçeklerin bulunmasını istediğini söyledi. Beatrice, bu tür bir çiçek duasını çok doğal karşılıyordu. Bunun üzerine, dindar olup olmadığını sordum. "Kesinlikle evet," dedi, sonra çiçeklerin bulunduğu vazounun suyunun eksilip eksilmediğini kontrol etti. Benim yanıma döndüğünde de şunu ekledi:

— Eğer Tannya inanmasaydım, çoktan canıma kıymış olurdum.

Ve bu açıklamayı olanca basitlikle yaptıktan sonra, yitirdiği aşkının içinde hâlâ yaşadığını, onu kendine çekti-

140

141

ğini, bana karşı çekingen davranmasına yol açtığı gibi, Re-yes'e karşı da kendini savunmaya ittiğini açıkça anladım. Bu konunun onun için çok özel olduğunu düşündüğümünden soru sormadım, ama içimden, birlikte olabileceğimiz bu tek cenneti benimle paylaşmasının ona iyi geleceğini söylemeyi geçirdim. Böylece, altın yıldız boyası pırıl pırıl yanan, tam ortasında kırmızı güllerin kanayan bir yara gibi durduğu mihrap arkalığını hayranlıkla seyretmeyi sürdürdüm.

Kapının önünde ondan ayrılırken, elini ellerimin içine alarak mırıldandım:

— Sizi bekleyeceğim.

Ve Beatrice, yüzünde bir gülümseme belirmeden elini ellerimin arasından çektikten sonra yüzümü sevecenlikle okşayarak bana şunu söyledi:

— Ben bir şeyi verirsem, tara olarak veririm.

Bu cümlemin anlamını tam olarak anlayamadım; sonradan unuttum, ama o kaçıcı okşayışın tatlılığı içimde hep kaldı.

Koridora dalmıştım, bu işi meraktan çok, meydan okumak için yapmıştım. Bir süre sonra bir labirentte olduğum fark ettim; korkup geri dönmek isteyince de geldiğim yolu şaşırımdım. Bunun üzerine, yeniden ileri doğru gitmeye karar verdim ve kapalı bir boşluğa çıktım; boşluğun ortasında büyük bir su birikintisi vardı, yüzeyinden yansıyan ışık her yöne açılan birçok dar geçidi aydınlatıyordu. Bu açık sarnıca doğru eğildim ve suyun yüzeyinde kendimi gördüm, ama bu öteki ben bana gülümsüyordu, korku içindeydim. Bakışıyla—Tanrım, ne bakıştı o! Kötü, suçor-taklığı kokan!—bana çıkış yolunu gösterdi. Fakat o yoldan yüz metre kadar yürüdükten sonra, üzerinde ilerlediğim geçidin, bu yeraltı gölünün fazla sularını taşıran bir savak olduğunu anladım. Daha önce varmış olduğum boşluğa umutsuzca geri dönmek istediğim sırada bir su şelalesi gümbür gümbür gelerek beni sürükledi; boğuldum. Derken gözlerimi açtım. Kalorifer yine arızalanmış. Oda buz gibiydi ve o karanlık delikte, şiddetle gelen suyun beni sürüklediğini görmenin verdiği korkuyla yüreğim ağzıma gelecekmiş gibi atıyordu.

Reyes'ten, çalışmamızı yanna ertelemesini istedim ve bugün öğleden sonrası boşalttım. Gariptir, kendimi ondan üstün görüyorum; bu duygu hiç kuşku yok, Beatri-ce'in onun hakkında bana anlattıklarından ileri geliyor. Bugüne kadar kadınlarla ciddi olmayan ilişkiler içinde oldum hep; bunların çoğu, Mathilde'le olduğu gibi, kısa süren ilişkilerdi. Yalnız yaşamayı, kimseye bağlanmamayı sevdiğimi biliyorum, ne var ki şu anda içimde, her şeyi Beatrice gibi bir kadınla paylaşma isteği duyuyorum. Onun-

142

143

la birlikte olma isteğimin büyüklüğünü, onu beklerken gösterdiğim sabırla ve duyarlılığım üstünde meydana getirdiği derin gelişmeyle ölçüyorum. Bu tür düşünceler, üstüme çöken karabasanın dumanlarının dağılmasını sağlıyor. Sabah cimnastiği de—hafif giysilerle değil, soğuk yüzünden kazakla ve pantolonla yapıyorum—arkasından gelen yakıcı duşla ve içtiğim kahveyle bu dumanların dağılmasına katkıda bulunuyor.

Öğleden sonra, önceden söz verdiğim gibi, Lucienne'e gidiyorum. İçeri girdiğimde, davet için hazırlanmış büyük salonda birkaç erişkinle üç dört gencin benden önce gelmiş olduklarını görüyorum. Lucienne beni neşeyle karşılıyor, getirdiğim çiçeklere teşekkür ediyor. Bu önemli gün dolayısıyla makyaj yapmış; dudaklarını kırmızı bir rujla canlandırmış, yanaklarına da allık sürmüştü. Koyulaştırdığı gözkapaklarıyla ve kalemle uzattığı gözleriyle baktığında, insanı heyecanlandırıldığını itiraf etmeliyim. Saman rengi giysisi, ölçülü fakat boynunu bütün güzelliğiyle ortaya çıkaran dekoltesi, yeniyetmeden çok, bir genç kadın havası vermiş ona. Bu tepkimi kaçırmadı, hoşlandığını göstererek koluma giriyor ve beni, herhalde deri ceketim ve açık yakam yüzünden olacak, merakla süzen davetlilerle tanıştırıyor. Annesi de kendi hesabına, geldiğim için bana teşekkür etti ve at gibi dişlerinin hepsini ortaya çıkaran bir gülümsemeyle kızının, biraz geç kalınca gelmeyeceğinden korktuğunu ekledi. Lucienne beni tatlılarla, şekerlemelerle dolu bir büfenin önüne götürdü, bir yandan da çiçek buketini elinden bırakmıyordu, öyle ki onları bir yere koyması gerektiğini anımsatmak zorunda kaldım. Söylediğimi yaptı, götürüp bir vazunun içine olduğu gibi soktukten sonra yeniden yanıma geldi. Yeni gelen davetlilerle ilgilenmesini söylüyorum ona, ama o, mutlu olduğunu, kendisini dansa kaldırmamı beklediğini fısıldıyor! Sonra bir-

den, kollarını açarak:

— Beni nasıl buluyorsunuz? diyor. Hiç duraksamadan yanıtlıyorum:

— Tapılacak kadar güzel.

— Birazdan yandaki odaya geçeceğim, çalışma odası na. Beni öpmeye gelecek misiniz?

— Eve girerken öpmemiş miydim!

Kötü kötü bakıyor bana:

— Bundan böyle bana çocuk gözüyle bakmamanızı, çocuk gibi davranmamanızı bekliyorum.

— Size, çok sevimli bir genç kıza nasıl davranılırsa öyle davranacağım.

— Oysa demin bana fazla ateşli bulmadığım bir kompliman yaptınız.

— Hangi komplimanı?

— Tapılacak kadar güzel olduğumu söylediniz.

— Bu tür konuşmalar için zamanın ve zeminin iyi seçilmemiş olduğunu kabul ederseniz daha da güzel olacaksınız. Davetlilerin hepsiyle ilgilenmeniz gerekiyor. Unutmayın.

— Benim için, burada yalnız siz varsınız.

— Mantıklı olun. Bakın herkes bizi nasıl süzüyor!

— 'Mantıklı' sözcüğünü aşın kullanıyorsunuz.

Pikapta bir plak dönmeye başladı, çiftlerin birbirlerini kavramadıkları, karşılıklı geçip bütün organlarını saralılar gibi eklemlerinden eğip büktükleri modern danslardan biri çalıyordu.

— Dans ediyor muyuz? dedi Lucienne, yüzünü bana doğru kaldırarak, yalvanr gibi değil, çekiciliğinden emin bir kadının ifadesiyle.

Gülünç! Bu küçük tatlı baş belâsı beni herkesin önünde gülünç hale sokacaktı. O da ne! Karşıma geçip durdu, ben de ona, bana en uygun gelen davranış içinde, bedeni bedenime yakın, bize fazla dikkat etmeksizin çaylanı ya da limonatalanm içen annelerin önünde kavalıelik etme-

144

Norma 145/10

ye başladım. Ama Lucienne ikinci dansta bana sarıldığında, daha önce uyanmamış olan merak uyanmaya başladı. Bu küçük peri kızı tam bir şeytan! Şans eseri ya da özellikle, annesi gelip beni bu sıkıntılı durumdan kurtarıyor; beni, kan-koca öğretmen olan ve kocasının da benim küçük âşığıma ders verdiği bir çiftle tanıştıracakmış. Ufak tefek, gözlüklü, cin gibi bakan, Galyalı bıyığı olan bir adam. Luci-enne'in kendisine benden söz ettiğini söylüyor, cömertçe gülümsemek zorunda kalıyorum. Biz konuşurken, Lucienne bir delikanlıyla dans ediyor; çocuk, Flamenco dansçıları gibi parmaklarını şaklatarak onun önünde her yanını titretip duruyor. Lucienne gülüyor, kollarını kaldırmış, kalçalarını titretiyor. Eğleniyor! Bravo! Birazdan buradan sıvışabilirim. Yan yan gidip bir manevrayla annesine yaklaşıyor, ondan gitmek için izin istiyorum, fakat Lucienne durumun farkına vardı, kavalıyesini bırakıp koşarak yanıma geliyor, bana önemli bir şey gösterecekmiş, heykel işliğinden getirdiği çizimleri; pek geçerli bir gerekçe değil! Yine de her zaman birlikte ders yaptığımız çalışma odasına onun peşisıra gidiyorum. Odada yalnız kalır kalmaz, meraklı birileri gelip bakmaya kalkarsa diye, kâğıtları yere seriyor, sonra Rivoli Caddesindeki kemerlerin altında o akşamüstü yaptığı gibi, aynı ateşle kollanma atıyor kendini.

— Beni sevdiğinizi söyleyin, hemen diyor, ayaklarının ucunda dikilip yüzünü yüzümün hizasına getirerek, açıklık la açılmış gözleriyle.

Yanıt vermiyorum, dudaklarından öpüyorum onu; sürdüğü kırmızı rujda hafif bir şeker tadı var. Sonra, kendimden uzaklaştırıyorum, gevşiyor, mırıldanıyor:

— Ah, beni seviyorsunuz! Seviyorsunuz beni! Çılgın gibiyim.

— Çok doğru, küçüğüm.

— Bana bundan sonra 'küçüğüm' demeyin hiç. Bu sabah doğdum ben. Şu andaysa, on sekizinci yaşında ilerlemeye başladım bile.

—Yine de demin dans etmekte olduğunuz delikanlının yanına dönmeniz gerekiyor; ondan pek patavatsızca aynıverdiniz.

— Beni yine öpün!

Yapıyorum. Karşı çıkacak olsam, öyle bir mızıklanır ki bütün evi ayağa kaldırabilir.

Artık büyük salona dönmenin zamanı geldi. Bana yaptığı krokilerden birini veriyor; Louvre'da bulunan bir alçı kopyasına bakarak yapılmış bir Merkür heykeli. Koridora doğru itiyorum onu. Çevresini hemen arkadaşları alıyor, ben de nefes alıyorum. Sonra, annesiyle dans ediyorum. Üstünde sedef düğmeli, menekşe rengi bir giysi var. Zayıf yüzünde, aslında güzel olan gözlerinin ıslak bir parıltısı var. Gitmem gerektiğini söylüyorum. Ama o bütün saflığıyla bana şunu söylüyor:

— Lucienne'i öpmeden gitmeyin.

Lucienne geliyor, ondan bu kadar çabuk ayrılmama kızgın, sitem ediyor, somurta somurta sahanlığa kadar eşlik ediyor bana, uzattığım elimi tutuyor, göğsünün üstüne koyuyor; avucumun içinde küçük memesinin yumuşaklığını duyuyorum, bana:

— Kalbimi duyuyor musunuz? Onu bu dünyada bu kadar hızlı çarptırabilecek tek erkek sizsiniz, diyor.

Birden aklına bir şey geliyor, yüzü değişiyor, çizgileri aydınlanıyor. Bana beklememi işaret ediyor, içeri giriyor ve omuzlarına mantosunu almış olarak geri dönüyor. Heyecandan, içini saran ateşten hafifçe titreyerek bana, birlikte gideceğimizi, bu geceyi baş başa geçireceğimizi söylüyor, ötekilerin canı cehenneme, diyor. Annesine telefon edecekmiş! Bu yaş gününü benim olmak için beklemiş. Arkasında açık duran kapıdan hareketli bir müzik sesi geliyor, küçük aşığımanın coşkusuna uyan bir müzik. Ve orada dikiliyoruz, sahanlıkta, benim ne diyeceğimi bekliyor, içine düştüğüm zor durumun, kararsızlığımın birden farkına varıyor. Anlaşıldı, yine şiddete başvurmam gerekecek,

146

147

zaten yavaş yavaş ayranım kabarmaya başlıyor. Oldukça sert bir şekilde şunları söylüyorum:

— Şunu bilmelisiniz ki sizi sevmiyorum. Sizi hiçbir zaman sevmeyeceğim. Bir başka kadını seviyorum ben. Sizi de istemiyorum. Anlaşıldı mı?

Ağzı bir karışık dinliyor beni, gözlerinde yaş yok, ama acıyla karışık inanmazlık ifadesi var. Ne pahasına olursa olsun bu cinayeti sürdürüp bitirmem gerektiğini biliyorum ve alçak sesle, ama aynı sertlikte devam ediyorum:

— Şimdi, dostlarınızın arasına dönün. Haydi! Bu çocuklukları bırakın! Kısa bir süre sonra, bütün bu yaptıklarınızdan utanacaksınız.

Dehşete düşmüş görünüyor, yüzü o kadar soldu ki yanaklarına sürdüğü allıklar, yapıştırılmış iki plaka gibi duruyor. Dudakları titriyor. Ağlayacak, gözyaşları içinde büyük

salona dönüp karışıklık, kargaşa yaratacak ve bu kargaşa içinde, kapıldığı üzüntünün nedenini orada bulunan herkese söyleyecek! Hayır, kaskatı kesiliyor, omuzlarına aldığı mantosuna sarınıyor, bakışlarındaki umutsuzluğu daha da pekiştiren aşın makyajlı gözlerini çaresizce yere indiriyor ve anlayamadığım birşeyler mırıldanıyor. Bunun üzerine asansörü çağırıyorum, o dimdik, taş kesilmiş, soluk almıyormuş gibi dikilip duruyor. Ve ben, arkamı dönmeden, aşağı iniyorum.

Lucienne'le geçen o sahne beni hiç de mutlu etmiyor. Sık sık düşünüyorum, şaşkınlıkla ve acıyla dolu yüzü gözlerimin önüne geliyor. Ama işi sonuna kadar götürmeliyim ve annesine bir mektup yazarak dersi kesmem gerektiğini oldukça akla yatkın gerekçelerle açıklıyorum; minnettarlığımı ve üzüntümü bildiren cümleleri eklemeyi de unutmuyorum. Lucienne, yazdığım o birkaç satırı okuyacak; tepkilerinin nasıl olacağını düşünmek istemiyorum.

148

Şu anda benim için çok daha önemli bir şey var: Alta-mirano, bana Aubervilliers'deki basımevinden telefon etti. Carmen Aguirre dönmüş. Onu gidip gardan almış ve Rennes Sokağına yakın bir yerde basit, fakat sevimli bir pansiyona yerleştirmiş. Barcelona'dan buraya kadar trenle yaptığı yolculuğun yorgunluğunu atıyormuş ve bizi bu akşam odasında bekliyormuş. Orada olacağını, bugün öğleden sonra Reyes'le çalışacağımı söylüyorum.

— Çeneni tutuyorsun, değil mi? diye uyanyor Altami-rano. Carmen onu yakında görecek.

Öte yandan, kapıcı kadın, koruyuculuğunu yaptığım yaratıktan, kedimden söz ediyor, ölmek üzere bir yere saklanmış olması gerektiğini söylüyor. Onu özlediğimi, beni kendisine alıştırdığımı, dikbaşlı, ama iyi bir dost olduğunu ona itiraf ediyorum. İçini çekiyor, üzüntüsünü belirtiyor, en iyisinin hiç bağlanmamak olduğunu, her bağlılığın sonunun 'acıyla bittiğini' söylüyor.

Martin bu ilk günleri soğuk ve iç karartıcı. Seine, çamurlu sulanı akıtıyor, gelip geçenlerin hepsi acele içinde. Bu ışısız günlerde, yazı ne kadar da özleyiyor insan! Güneşin denizin üstünde pınlaması, salkım salkım güzel kızlarıyla plajlar! Demek birkaç saat sonra Carmen Aguir-re'yi görüyoruz! Kafamın içinde pek de sağlam olmayan varsayımların doğmasına yol açan düğümün çözülmesi yakın.

Bu düşüncelerle Reyes'in Neuilly'deki evine gittim. Evde giydiği ceketi sırtında, sigara dudaklanındaydı ve kafasına yapışmış saçları, yer yer parlayan bir miğferi andın-yordu. Aslında kafamda Beatrice'le, onun oraya gidip gelmesiyle ilgili bir düşünce yoktu. Çalışmamız bittikten sonra, nereden söz açıldı bilmiyorum, konuyu ilk açan o oldu. Yeri gelmiş, ona kocasının hastalığını anlatmıştı; Reyes'in de aklına benzer bir durum gelmişti; bir gün, gençlik arka-

149

daşlandıktan birini sapsarı, aptallaşmış, kafası taşlaşmış, dudakları ıslak durumda görmüş; sürekli olarak bir şey istiyormuş, ama hep aynı şeyi istiyormuş, sesi hıçkır gibi çıkıyormuş.

— Carlos, dedi keyifle, ona bu acısını unutturmakla sevaba girmiş oluruz, değil mi?

Her zaman olduğu gibi uzun tüylü halının üstünde bir aşağı bir yukarı gidip geliyor, sigarasını tütürüyordu. Koltuğuma gömülmüş onu dinliyordum; ileri sürdüğü düşünceleri, Beatrice'in onun hakkında bana anlattıklarıyla karşılaştırma olanağını bulduğuma sevinmiyorum da değildim; görüldüğü kadarıyla onun hiçbir şeyden kuşkulandığı yoktu.

— Bana kalırsa, diyordu, onun için artık aşk yapmanın, ölüleri ölülere bırakmanın zamanı gelmiş.

— Ve bu konuda gönüllü olarak elinden geleni yapmaya ve onu huzura kavuşturmaya kararlısın, öyle değil mi?

Durdu, sorduğum soru onu keyiflendirmişti. Ekledim:

— Şunu bilmelisin ki şu sırada albayına üzülmekle meşgul. Onu Val-de-Grâce Hastanesine kaldırdılar.

— Bana da söyledi. Hastalığı neymiş?

— Tedavisi olmayan bir hastalık.

— Nasıl yani? Adı ne bu hastalığın?

— Mauthausen hastalığı.

Bir yandan düşünüyor, bir yandan da sigarını meme gibi ağzında tutuyordu ve ben onun aklından geçenleri açık bir kitap gibi okuyordum. Beatrice'in yakında Haubo-urg'lann yanındaki işini kaybedeceğini, kendisinin de onunla daha sıkı fikî çalışma şansının doğacağını düşünüyordu.

— Anladığıma göre, diyor, sen onu aylardır tanıyor sun, ona saygılı, merhametli, nazik davranıyorsun, oysa o belki de bir saldı, patavatsızca bir yaklaşma bekliyor ve bu beklentisini dışarı vurmuyor. Tabu senin gözlerin pan-

terinden başkasını görmüyor, neydi adı? Mathilde...

Arkadaşça bir takılmaydı bu, ama ben Mathilde'le olan ilişkimin son durumu hakkında bilgi vermeyi gereksiz gördüm.

Bu arada, bir tehlikeye doğru gittiği açıkça belli olan bir dostunu, bunu bildiği ve bundan rahatsızlık duyduğu halde uyarmayan bir insan durumuna düştüğümü görüyordum. Bu, pek dürüst, pek merhametli bir davranış değildi doğrusu! Fakat Reyes kendinden o kadar emin, kazanacağı zaferden o kadar kuşkusuzdu ki bu ikiyüzlü oyunda ben de kendi rolümü üstlendim. Bu arada Reyes şunları söylüyordu:

— Bayan Lâcuyer'de hoşuma giden, kendini sakınması, isteklerine bilgece gem vurması. Bu tutumuyla beni daha çokisteklendiriyor, kolayca sahip olunan, baştan çıkarıcı ya da yırtık kadınlardan ya da yatağınza kendiliğinden süzülveren kadınlardan daha çok. Böyle sakın ya da Bayan Lecuyer gibi hafif utangaç kadınlar, içlerinin derinliklerinde fokurdayan bir lav gizlerler; evet, bu böyledir! Zaten bilimadamları da bize, doğada sönmüş yanardağların bulunmadığını, buna karşılık uyuyan, püskürmeye her an hazır yanardağlar olduğunu söylüyorlar.

— Onun da gerçekten öyle olduğunu mu düşünüyorsun? Metres yapmaya mı niyetlisin onu?

— Bir kadını tanımanın en iyi yolu, onunla yatak deneyiminden geçmektir!

— Belki de onunla evlenmeyi düşünüyorsun?

Bu soru karşısında bu kez alaycı bir havaya bürünüyor, yüzünde kınşıklıklar oluşuyor; dişleri dudaklarının arasından parlıyor; bembeyaz, birbirine bitişik, yırtıcı hayvan dişleri. Sonra omuzlarını kaldırıyor:

— Amma da yaptın! Ayrıca, benim evli olduğumu unutuyorsun!

— Yanlış anlamadıysam, o evlilik yalnızca kâğıt üstünde kalmış, öte yandan boşanma diye bir şey de var, değil

150

151

mi?

— Arjantin'de değil, orası Hıristiyan bir ülke. İliklerine kadar çürümüş bir ülke, ama Hıristiyan ve de Papa'nın gözde evladı.

— Ama ben orada bu yasanın kitabına uydurulma yollarının olduğunu biliyorum.

— Doğru. Bazı avukatlarımız yüklü bir para karşılığında, Venezüella'da ve Meksika'da bu konuda uzmanlaşmış bürolarla işbirliği yapıp bütünüyle yasal, konsolosluklarımızın kayıtlarına resmi şekilde geçen boşanmalar gerçekleştiriyorlar.

— Ve sen bu konuda kararsızsın?

İkimiz de gülüyoruz; bu konuşmanın, onun hoşuna giden bir havaya girdiği açıkça belli oluyor.

— Fakat dostum, karımla ben uzun süredir birbiri mizden ayırıyoruz. Onun şu anda nerede olduğunu bile bilmiyorum; ayrıca, ne yaptığı, kiminle olduğu da şimdiye kadar hiç umurumda olmadı. Böyle bir şeye karar verecek ol sam, onu nerede bulacağımı bilmiyorum ki! Ama öyle bir durum söz konusu değil.

Birden ciddileşiyor:

— Bayan L^cuyer'le evlenmeyi düşüneceğimi nereden çıkarıyorsun anlamıyorum! Yattığım ya da peşinde koştuğum bütün kadınlara evlenme önerisinde bulunma ya kalksaydım!..

Salonda volta atmaya yeniden başladı; pencereye yaklaştığında, perdelerin arasından süzülen ışık gözlüklerini parlatıyor, baykuş gözü gibi.

— Bu çıtı pıtı Lecuyer, krallara layık bir lokma: Nefis bir beden, iştah kabartan bir cilt...

Bir an düşünceye dalıyor, bu arada ben de kahvemi bitiriyorum. Yeniden söze başlıyor, ama sanki kendi kendisiyle konuşuyor:

— Norma, bir tutku kadınıdır, mutlak aşka tutkun dur. Başlangıçta çok çekici, çok bağlayıcıydı...

Sigarımı tuttuğu elini, daha sonra bıktırıcı hale geldiğini anlatmak için ters döndürdü. Ondan söz etmeyi sürdürsün bakalım, yani yaşadığını düşünsün, benim huzursuzluğumu körüklesin! Fakat bunu, Beatrice'den söz ederken takındığı aynı kayıtsız tavırla yapması beni daha da sinirlendiriyor, birden patlayacağımdan korkuyorum. Carmen Aguirre'nin gizli tutmamı istediği o şeyi şu anda içimde bir hastalık gibi taşıyorum. Verdiğim sözü tutmaktan cayıp gerçeği iki sözcükle söyleyiversem, tepkisi ne olurdu acaba? Sürekli kendinden emin, şaşkınlığını ya da hoşnutsuzluğunu kimi zaman aşağılayıcı bir ifadeyle belirten o yüz ne hal alırdı? Ona yapacağım açıklama, çoğu zaman takındığı o soğuk tavrı allak bullak eder miydi? Altından başka bir maske çıkar mıydı: Üzüntü, keder ya da acı belirten bir maske? Fakat Norma'nın artık bir yüzü olmadığını, uzaklardaki bir mezarda kara toprağa dönüştüğünü biliyorum ve kendimi susmaya zorluyorum; Reyes'in açacağı yeni bir yaranın, onun yüreğini artık burkamayacağını biliyorum. Bu haberi ona verme işini Carmen Aguirre'ye bırakacağıma söz verdim. Ve bu akşam ölüm haberini, o olayla ilgili durumları Reyes'e neden ille de kendisinin vermek istediğini öğreneceğim.

Carmen ve Altamirano'yla buluşmadan önce, Neu-illy'den eve döndüm, buluşma saatini beklerken sabırsızlanıyordum. Bunun nedeni, bugün öğleden sonra Reyes'le yaptığımız konuşmanın benim üzerimde dayanılmaz bir duygu yaratmış olmasıydı; onu temsil edecek bir arma düşünülse, bunun kalp biçimindeki frenkincirlerini gagasıyla parçalayıp yiyen kartal olabileceğini düşündüm. Bu düşünceyse, doğrudan doğruya onun bana aktardığı bir anlatıyla ilgiliydi; buysa, Aztek'lerin başkentleri Mexico-Tenochtittân'ı kurmalarını konu alan bir efsaneydi. Bugün Meksika Cumhuriyetinin arması üstünde kartalla bir-

likte bir de yılan vardır, fakat bu sömürge döneminin dindar kişilerince sonradan eklenmiştir: Yükseklerde uçan kartal, yerde gezen sürüngenini ezmektedir; buysa Hıristiyanlarca, iyiliğin kötülük karşısında galip gelmesini simgeler. Aztek'lerin gerçek simgesi bambaşkaydı; Reyes bunu bana, aslı Oxford Üniversitesinde bulunan Mendoza kodeksinin yine bu üniversite tarafından yayımlanmış bir eş-baskısından göstermişti. Güneşin simgesi olan ve kırmızı frenkincirini parçalayan kartal Aztek mitologyasında, güneşin ertesi gün yeniden doğup yeryüzündeki yaşamın sürmesini sağlaması için, tapınakların tepesinde insan kurban edilmesiyle eşdeğerti. Reyes'in sürekli kadın değiştirmesi bana garip bir şekilde, o yırtıcı hayvanın, içinden kan rengi bir balın aktığı meyveleri açlıkla didiklemesini anımsatıyordu.

Kendime acele sahadanda iki yumurta yapıp karmımı doyurduktan sonra, sözleştiğimiz saatte, Rennes Sokağına yaya gittim. Yağmur yağdığı için sırtıma yağmurluğumu giymiş, başıma da deri kasketimi geçirmiştım. Sokaklar tenhaydı, yer yer birikmiş pis sulan, gecenin içinde tam gaz geçen arabalar sağa sola sıçratıyordu. Pansiyona girdiğimde, Bayan Aguirre'nin beni odasında değil, alt kattaki küçük salonda beklediğini söylediler. Altamirano benden önce gelmişti. Carmen beni, hep aynı siyah giysiler içinde, eski koltuklarla ve ortaya konmuş tek ayaklı yuvarlak bir sehpayla döşeli küçük salonda gerçek bir içtenlikle karşıladı. Maurice Birahanesinde ilk karşılaşmamıza göre sağlığı çok daha iyi görünüyordu; yüzü dinlenmiş, gözlerinin feri gelmiş, dudakları pembeleşmişti. Kendisinin de söylediği gibi, Katalan doktoru onu 'mucizevi şekilde' iyileştirmişti.

Barcelona'da geçirdiği günlerinin öyküsünün çabuk bitip asıl konuya geçilmesi için sabırsızlanıyordum. Car-men'in dizlerinin üstünde büyük bir zarf vardı. Zarfın için-

den mektuplar, fotoğraflar çıkardı. Mektupları bize göstermedi; aşağı yukarı hepsini Norma'nın vaktiyle kendisine gönderdiğini söyledi. İki fotoğraf, bugün sağa sola dağılmış bir albümden çıkarılmıştı. Daha büyük olanının üstünde sonunda Norma'yı gördüm: Oval bir yüz, kabarık ve gür saçlar, cömert bir ağız, kısa kollu bir bluzun örttüğü güzel omuzlar. O fotoğrafta, otuzunu aşkın görünüyordu. Benim dikkatimi özellikle, açık renk gözlerindeki bakışlar çekiyordu; fotoğraf makinesinin arkasındaki kişiye muzip bir gülümsemeyle bakıyordu. İkinci fotoğraf onu sekiz on kişilik bir grubun içinde gösteriyordu; kimileri camlı bir kapının önünde dikilmiş, geriye kalanlar da sahanlığın merdivenlerine oturmuşlardı. Norma, birinci sırada sağdaydı, saçları daha kısaydı. O fotoğrafta, tutkulu bir genç kız havasındaydı, kollarıyla dizlerini sarmıştı. Yazın çekilmiş bir fotoğraftı, üstünde hafif giysiler, çıplak ayaklarında bantlı sandallar vardı. Ve bu ince, çekici hayâl, uzakta kalmış güneşli yılların ötesinden bu kez yalnızca bana gülümsüyor gibiydi. Bazıları bana aşın makyajlı gibi gelen bu insanların arasında Reyes yoktu. Carmen, fotoğrafın, amatör oyuncular tarafından oynanan bir oyunun ilk temsilinden sonra çekilmiş olduğunu söyledi. Norma o oyunda ailesinin düşmanı olan bir adama âşık genç kızı oynamış.

İyi, ama gerçek Norma'mn bir ailesi var mıydı?

— Evet, dedi Carmen, Lima'da oturan evli bir kızkar-deşi vardı, dönüp geldiği Buenos Aires'te ölmeden önce, onun yanında bir süre kalmıştı.

O zarfı hep elinde tutuyor. Aslında benim ilgimi fotoğraflardan çok, Carmen'in bulup topladığı mektuplar çekiyordu; o mektupları bir okuyabilsem, Norma'yı o resimler-dekinden daha iyi keşfedeceğimden kuşum yoktu; aylardan beri beni meraklandıran, kimi zaman düşlerime gire-

rek izler bırakan, bıraktığı izleri akıl gözüyle sürdürmek zorunda kaldığım Norma'yı. Merakım, sanki yüzüme resmi çıkmış gibi o kadar açık seçik belli oluyordu ki Carmen bana:

— Haydi Carlos, bu mektuplar sizi ilgilendiriyorsa, okumakta duraksamayın... Onun nasıl bir kadın olduğunu anlayacaksınız! dedi.

Altamirano, oturduğu koltuktan beni soğuk bir şekilde izliyor; içimde kaynayan duygulardan haberi yok. Carmen bana kâğıdı karton kadar kalın, sol üst köşesinde 'Cruz del Sur' yazan—belki bir otelin ya da seyahat acentesinin adıdır—zarfı uzatıyor. Üzerindeki yazının önemi yok. Carmen'e gönderilmiş mektuplar pek fazla değil; hepsi dik ve kararlı bir yazıyla, mavi mürekkeple yazılmış. İki arkadaş birbirleriyle konuşmayı sürdürürken ben ilk mektuplara göz atmaya başlıyorum; bunların üstünde pek fazla durmuyorum, çünkü paketin altında, kâğıt ataşıyla bir araya getirilmiş, hepsi de Reyes'e yazılmış üç mektup ilişiyor gözüme. Carmen'in izin vermiş olmasına karşın tedirgin oluyorum ve başımı kaldırıp ona bakıyorum.

— Oh, okuyun, okuyun, Carlos! 'Puede Vd leer!', diyor Carmen; sezdirmeden benim tepkilerimi izliyor.

Bu üç mektubun üstünde 'iade' yazılı, mor renkli bir damga var; Reyes bunları geri çevirmiş ya da adres değiştirmiş ve yeni adresini bildirmemiş ya da tedbirli davranmak için almamış. Daha o zamandan şüpheliler listesinde değil miydi?

İçimde uyanan karmaşık heyecanı bastırmaya çalışıyorum; kutsal bir yere ya da bir yeraltı mezarlığına girerek ölümlere saygısızlık eden bir kişinin duyduğu heyecana benzer bir şey bu. Bu mektuplarda iki sözcük dönüp dolaşıp hep yineleniyor: suskunluk ve yokluk; bu sözcüklere, bazı ifadelerini hâlâ anımsadığım yumuşak ve acı bir şikâyet eşlik ediyor. "Sevgilim, dilimin ucuna gelen ve boğazımı yırtarcasına bastırdığım sevgi sözcüklerini senin için

hâlâ kullanabilir miyim, bilmiyorum. Benim aşkıma kabul edip etmediğini bile bilmiyorum; mektuplarımı, ıssız bir sokakta birileri tarafından izlenen bir insanın bir kapıyı umutsuzca çalıştı gibi gönderiyorum sana... Suskunluğunun beni yiyip bitirdiğini, geçen zamanın çevremde sonsuz bir çöl oluşturduğunu sana nasıl anlatmalı? Aramızda neredeyse hiç farkına varmadan beliren ve şimdiden aşılmayacak kadar yüksek hale gelen o duvarı yıkabilmek için nasıl bir güce sahip olmalıyım?.. Bu akşam, seninle ilk kez seviştığımız bu evin balkonundan ırmağa bakıyorum. Denize doğru alçalmakta olan kocaman bir mehtabın sulara gömülmeğe olan yansımasını birlikte hayranlıkla seyrederken içimi bütünüyle dolduran o derin sevinci ve birbirimizin kollanında, dünyanın bütün karanlık gecelerine meydan okur gibi durduğumuzu anımsıyorum. Oh, sevgilim, seninle ne kadar mutlu olabilirdik, kalbim bütünüyle senin ve seni o kalbin içine tutsak olarak kapatmayı hiç düşünmedim, özgürlüğünü kısıtlamak hiçbir zaman geçmedi aklımdan, ellerinin bir başka kadını okşadığını bildiğim anlarda bile... Karabasanlar görüyorum, beni çağırıyorsun, beni gereksediğini söylüyorsun, oysa ben burada üzgün ve yararsız, senin yardımına koşamıyorum. Aramızda güzel ve yetkin birşeyler başlamıştı; ve biz onu ne yaptık, Tanrım, ne yaptık onu? Ama her şeyin bu hale gelmesinde benim de suçum yok mu?.. Her şeyimde sen varsın, doğacak bir çocuk gibisin içimde, beklediğim, karnımda hareket ettiğini duyduğum bir çocuk gibi. Ve her şeye yeniden başlayamaz mıyız? En azından deneyemez miyiz bunu?.. Oh, aşkıma, ayak seslerini

merdivende kaç kez duyar gibi oldum, lâmbanın yanında oturduğum yerden, basamakları çıkıyorsun sandım ve koşup kollarına atılma isteği duydum... Delilik denen şeyin ne olduğunu artık biliyorum: Kapının ardında bir fısıltı, çağırın bir ses duymak ve o sese doğru koşmaktan kendini alamamak, oysa o sesin gecenin, seni arayıp bulamadığım o bir türlü sonu gelmeyen

156

157

gecenin soluğu olduğunu bilmek... Hiç aklımdan çıkmıyorsun. İçimde capcanlı yaşıyorsun ve sen ölürsün ben de ölürüm."

Bu sözcüklerin her biri, güneş batarken ufukta yol alan bir tren gibi, aklımdan tek tek geçiyor. Bu yürek parçalayıcı öykünün bir yerlerinde bir hata, bir yanlış anlama ya da hiçbir şeyin onarmayı başaramadığı ve Norma'yı ölüme götüren korkunç bir kopma olmalıydı. Fakat Carmen biliyordu. Bir yıkılışın, düşen bir çığın nedenlerini bilen biri her zaman vardır. Kaburga kemiklerimi demirden pençeler paralıyormuş, sanki kalbimi söküp alacakmış gibi bir duygu vardı içimde.

Bu mektupları Reyes okumamıştı; Carmen onları saklamıştı, ama garip, çok garip bir şey vardı; hepsi bana yazılmıştı sanki, beni yardıma çağırıyordu, boşlukta düşmekte olan birer yalvarıştı; yaralı bir kuşun kendini bırakışı gibi.

Burada, Reyes'in hep aynı gülüşle bana söylediklerini anımsıyorum: "Hiçbir şeyin abartılmaması koşuluyla, birilerinin beni sevmesini seviyorum." Şunu da söylüyordu: "Teslim olmaların ve keşiflerin verdiği zevk geçtikten sonra, vaktiyle arzu ettiğiniz kadının sizi çeken bilinmezlik yanı artık kalmaz. Bundan sonra, çiçeklerin içinde, kokusu azalmış bir çiçekten başka bir şey değildir. "Bir şey daha söylemişti: " Bir kadınla birlikte olmaya başladıktan kısa bir süre sonra aklıma, bana telefon etmesine sinirleneceğim, mektuplarını açmayacağım, evimin kapıcısından, gelenlere yolculuğa çıktığımı söylemesini isteyeceğim an gelir."

Bir gün, Aztek'lerin aşk konusunda ne düşündüğünü sormuştum. "Duygu olarak aşkın," diye yanıtlamıştı beni, "en güçlü kişileri bile güçsüz kıldığını, akıl yetilerini azalttığını biliyorlardı. Bu arada şunu da unutma ki yürekli kadınları da kutsarlardı. İnanışlarına göre, doğururken ya da savaşta ölen kadınlar, güneş batarken ona eşlik ederlerdi."

Kuşkusuz beni düşüncelerime gömülmüş gördüğün-

den (ensimismado), Carmen birden şunları söyledi:

— Ne görkemli"bir insan, değil mi?

Basit bir el hareketiyle sözlerini onayladım. Okuduklarım içinde onunla ilgili hiçbir şeye rastlamadığımı fark etti mi acaba? Beni ilgilendiren tek konu olan Reyes hakkında Norma ona hiçbir açıklamada bulunmuyordu? En iyi dostuna, hiç olmazsa yazdığı mektuplarda, onu derinden yaralayan acısını açmaması anlamlı değil miydi? O konuda bula bula bir tek anıştırma buldum: "Bekleme konusuna gelince, değişen hiçbir şey yok"—ki bu sözlerin Reyes'le ilgisi olmayabilirdi.

Her neyse, Carmen beni o kadar iyi gözlemişti ki (zaten postadan geri dönen o üç mektup şu anda gözümün önünde duruyor) acı dolu bir sesle bana şunları söyledi:

— Oh, bir tutkuya her şeyini feda etti:

Bu sözler oldukça belirsizdi, ama söylendikleri ses tonu beni hemen meraklandırdı:

-Yani?

Hâlâ duraksıyor, elindeki mendille dudaklarını özenle siliyor, sonra, sanki onayını bekliyormuş gibi, Altamira-no'ya dönüyor:

— Bilmesi daha iyi olmayacak mı?

Dikkat kesilmiş durumdayım; duvarlar sanki beni ezecek gibi birbirine yaklaşıyor. Fakat Altamirano, düşünen bir Buda rahibi gibi öylece duruyor, sonunda, bilmemin daha iyi olacağını söylüyor.

Ve Carmen anlatmaya başlıyor, gözlerini kendi içine çevirmiş, sanki kendi kendine anlatıyormuş gibi.

— Pencereleri demir parmaklıklarla örtülmüş tonozlu, uzun bir koğu;ta, ahır kokan bir yatağa uzanmıştım. Gardiyanlarımız yan bölmelerde kalıyor, içlerinden üçü dördü, en geç olanlarımızı sık sık alıp götürüyordu. İçeri dört yeni kadın getirdiklerinde, saat gecenin ikisi falan var-

158

159

Norma

di; avluda motor gürültüsünü duyduğumuz kamyonlardan indirilmişlerdi. Daha sonra merdivenlerde ayak sesleri duymuştuk. Yeni getirilen tutsakların arasında Norma da vardı. Bir el feneri, yüzünü bir an aydınlatır aydınlatmaz onu tanımıştım. Hemen gidip ona sarıldım; ırmaktan gelen o soğukta üstünde mantosu yoktu, bitkindi, titriyordu. Pamuklu bir asker çaputunun altında, üstündekileri çıkarmadan sabaha kadar yanımda yattı. Ancak ertesi gün, gece gelip—keyfi tutuklamalar hep gece yapılır—hiçbir açıklama yapmadan, Lima'dan dönüşünde kiraladığı stüdyo dairede onu nasıl tutukladıklarını anlattı. Onun gözleri önünde, mobilyalarını, eşyalarını didik didik etmişler. Aylardır kendisinden hiç haber alamadığı Reyes'le ilgili birşeyler aradıklarını hemen anlamış. Bir astsubay tarafından yapılan ilk iki sorgulamasında da aynı şeyi söylemiş. İkinci sorgulamadan sonra onu bileklerinden üç saat boyunca asılı tutmuşlar. Geri getirenler, durumuyla hiç ilgilenmeksizin onu ot yatağın üstüne atıverdiler. Halatı bağladıkları yerlerdeki izler uzun süre şiş kaldı. Soluk almasına bir süre izin verdikten sonra, ona kötü davranmaya başladılar; bana davrandıklarından bile kötü davranıyorlar, en inatçılara uyguladıkları cezayı uyguluyor, onu sopadan geçiriyorlardı: Ucu sivri bir sopayı edep yerine sokuyorlardı ki bu, önemli kanamalara yol açıyordu. Gördüğü bu davranış, onu kısa sürede bitkin düşürdü. Bütün gün ateşler içinde, susuz, yatağında yatmak zorunda kalıyordu.

Sarrocchi'ninyaptığı bir sorgulamadan sonra, ona eziyet etmeyi kestiler. Arkadaşlarla birlikte, onu iyileştirebilmek için elimizden geleni yaptık. Böylece altı hafta bu sefillik içinde, merdivende her ayak sesi duyduğumuzda yüreğimiz ağzımıza gelerek geçti. Hayır, hiç bağırma duymadık. Norma'nın da başına geldiği gibi, en kötü şeyleri, yerin altında, mahzenlerde yapıyorlardı. Hayır, kurşuna dizmiyorlardı. Bildiğimiz kadarıyla, asıyorlardı. Ama Nor-

160

ma, üç ay sonra, artık tükendiği için öldü. Bir sabah kalkmadı. Ona biraz su vermek istedim, ama kolu kaskatı kesilmişti, nabızı atmıyordu.

Carmen bir an sustu, gözleri yerde, içini allak bullak eden birşeyleri dinliyormuş gibi duraksadı, sonra Altamirano'nun uzattığı çakmağın aleviyle bir sigara yaktı. Benimse soracak bir sorum vardı, sormamazlık edemeyeceğim, içimde tutamayacağım bir soru. Demek ki Norma, Reyes'le aynı kampta tutuklu kalmıştı. Her ikisinin de kampta kaldığı tarihleri

karşılaştırmak gerekmez miydi? Bunu söylüyorum. Carmen bana dikkatle baktı, anlattıklarının daha bitmediğini, bazı ayrıntıların ya da önemli bir noktanın söylenmemiş olduğunu anladım. Bunu anlamak için Carmen'in yüzüne, başındaki bandı saçlarının üstünde sıkıntıyla kaydırmasına, bedenini öne, ortadaki sehpaye doğru eğip kül tablasına sigarasının küllerini silmesine bakmak yeterliydi! Sinirli hali, duraksadığını, içinde birşeylerin savaşını vermekte olduğunu ortaya koyuyordu. Altamirano bana yardımcı oldu, her şeyi söyleyip söylemediğini sordu ona. Hafif bir baş hareketiyle 'hayır' dedi.

— Peki, ya sonra? dedi Altamirano.

Birden konuşmaya karar vererek kendini koltuğunun arkasına doğru attı.

— Kafesli pencerelerin birinden bir gün avluya bakar ken, sık sık başına geldiği gibi kendini birden kötü hissetti, fakat bu defaki ötekilere benzemiyordu, sırtındaki pırtı larla sinirli sinirli gidip geliyor, dayanılmaz bir acı çekiyor muş gibi ellerini ısınyordu. Bana hiçbir şey söylemedi. Daha sonraki günlerde bütün zamanını, o kafeslere yapışıp avluyu ve erkekleri tıktıkları bölümün geçiş yerini gözle mekle geçirdi. Bu işi uzattıkça uzattı; sormama karşın ne denini bana söylemedi. Bir akşam, çok şiddetli bir ateş nö betine tutuldu, öyle ki sayıklamaya başladı. Gerçeği ise bana bir hafta sonra söyledi. Erkek tutukluların arasında Reyes'i tanımişti, bundan hiç kuşkusu yoktu, yine bir ak-
161/11

\

şam, serbest bırakıldıktan sonra gidişini de gözlemişti. Yüzünün biraz buruşmuş olduğunu, ama o olduğundan emin olduğunu söyledi bana; özellikle, bir defasında başını parmaklıklara doğru kaldırdığında yüzünü net olarak görmüştü. Böylece, Reyes gözlerinin önünde özgürlüğüne kavuşmuştu. İhbar edebilirdi, siyah gözlüklü adamı işaret edebilirdi; bunu yapmış olsaydı, onun yerine kamyona o binebilir, girişte, dikenli tellerin arasındaki çift kanatlı demir kapı onun için açılmış olabilirdi. Bana söylememekle bir bakıma iyi etmişti; iyi etmişti, çünkü ben onu ele vermekte duraksamazdım!

— Gerçekten ele verir miydin onu?

Ateşli, gözleri tutkudan kararmış bir şekilde yanıt verdi:

—Yapardım, Alta, yapardım! Onun Norma'ya yazdığı mektuplar da var elimde, inanılmaz bir acımasızlıkla kaleme alıp gönderdiği, seçkin bir ruhu tanımaktan yoksun bir adamın elinden çıkmış mektuplar!..

Altamirano ve ben uzun süre sessiz kaldık; önce içimizi dolduran heyecanı biraz olsun yatıştırabilmek için, ayrıca ortaya hemen yeni bir sorun çıktığı için. Carmen'e soruyu soran ben oldum:

— Gerçekten hayranlık duyulacak bir kadınmış; aşkı, gidebileceği en uç noktaya kadar götürmüş... Peki, bütün bunları Reyes'e olduğu gibi anlatacak mısınız?

— Henüz bilmiyorum. Aylardır duraksıyorum. Bir karar verebilmek için sizleri çağırdım. Carlos, siz onun dostusunuz, Altamirano'ysa, 'idi.'

Yine kısa bir duraklama, sonra:

— Bazı geceler o kadınlar koğuşunu anımsıyorum, o tonozları, Goya'nın Deliler Avlusu adlı tablosundaki ışık tan farkı olmayan o ışığı, bedenlere yapışmış o gri toz taba kasını, bu dünyanın öteki yüzünü de görmüş insanların gözlerindeki o yitik bakışları.

Dışarıda, dolu bastırdı, şiddetli, patır patır, camlan

sanki milyonlarca kuş gagalıyordu, içeri girip bize saldırmaya kararlı bir kuş sürüsü vardı sanki. Bu çılginca boşanma bitinceye kadar kimse ağzını açmadı. Sonunda Carmen, sigarasının külünü kül tablasına silkti, izmariti baş-parmağıyla döndürerek, parçalanıncaya kadar bastırdı. Alışılmış sakin haliyle ilk konuşan Altamirano oldu; Reyes'e her şeyi anlatmanın gereği olmadığını, öyküsünü, Norma'yı yanındaki yatakta cansız bulduğu o sabahta kesebileceğini söyledi.

— Siz ne diyorsunuz, Carlos?

Benim böyle bir önleme gerek duymayacağımı, söylenenin tersini ileri süreceğimi bekler gibi bir hali vardı. Oysa ben, Altamirano'nun düşüncesini fazlasıyla paylaştığımı, Reyes'in olup biteni nasıl olsa günün birinde öğreneceğini, onun için, sürgünde yaşadığı şu sırada, ayrıca, kör olma tehlikesi yüzünden sıkıntılar içinde olduğu bir dönemde ona her şeyi anlatmanın gerekli olmadığını söyledim. Ona, götürüldüğü günden beri Norma'dan hiçbir haber alınmadığını, bugün artık kendisini daha kötü haberlere hazırlaması gerektiğini söylemek yeterliydi. İşi, kampı anlatmaya kadar vardırmanın, daha başka ayrıntılara da girmeyi kaçınılmaz olarak gerektireceği açıktı. Sözümü kesti:

— Carlos, peki ya gerçekleri söyleme zorunluluğu?

Hep o sakin haliyle Altamirano, ağzında sigarası, yar dımıma koştu:

— Dinle beni Carmen. Eminim ki Norma, senin bu öç alma eğilimini onaylamazdı. Reyes'in, onun tutuklanması na yol açtığına bir şey demiyorum, ama bundan doğrudan doğruya sorumlu değil. Onun Peru'da güvenlikte olduğunu samyordu. Norma, Buenos Aires'e sanırım onu bul ma, ne bileyim, kandırma umuduyla dönmüştü. Ama Reyes bir süredir gizli kimlikle yaşıyordu. Bütün bunlar, için de mantığın kaybolduğu, Norma'nın ölümüne yol açan korkunç yazgısını gerçekte askeri diktaya yükleyen bir olaylar bütünü oluşturuyor.

162

163

Dolu geçmişti. Kaldırımında acele atılan ayak sesleri duyuluyordu. Şu anda koltuğunda dimdik oturan, saç lüleleri bluzunu kapatan siyah kehribar düğmelerle aynı ışına-yı yansıtan Carmen, Altamirano'nun söylediklerini düşünüyor, bakışlarından, inandığı ya da hâlâ kuşku içinde olduğu anlaşılıyordu.

— Peki, dedi sonunda. İstedığınız gibi olsun. Beni kabul etmesi için haber göndereceğim ona.

Dışarı çıktım ve hızlı hızlı yürümeye başladım; mektupları okuduğumdan beri, zihnim bütünüyle bir oyunun kurbam olmuş, bir tuzağa düşmüş, binlerce dış tarafından kemiriliyormuş duygusu vardı içimde. Eve hemen dönmek istemiyordum; orada beni kaynaşıp duran fareler bekliyordu, bundan emindim. Rennes Sokağını, Saint-Germain-des-Pres yönünde indim. Yağmurluğuma gömülmüş, kasketimi gözlerime indirmiş yürüyordum. Yağmur durmuştu. Saint-Cloud yönünden yüzünü gösteren ay, kollarını kaldırmış, ilerleyen, büyüüp canavarlaşan, uğursuz eğik bir saçaklamanın eteklerinde belirdiği, koşmanın,

kaçmanın, girecek bir delik aramanın boşunalığını haber veren hayalet gibi bir bulutu aydınlatıyordu! Gerçekten, arabalar her iki yönde hızla geçip gidiyordu, yayalar acele içindeydiler ve ben anlıyordum—bu saatte bunu benden daha iyi kim anlayabilirdi ki?—insanların kendilerini kaptırdıkları bu panik boşuna değildi, kötülüğün elleri yakamızı hiç bırakmıyordu; o amansız ölüm gibi! Cassette Sokağına geldiğimde, bir sinemanın önyüzündeki dev bir afişin üstünde, gözlerini korkuyla açmış bir kadın vardı; iri yapılı, güzel bir İtalyan sinema oyuncusuydu, esen rüzgâr giysisini bedenine yapıştırmıştı. Bir geminin korkuluklarına dayanmış, Norma'nın gözleriyle ufukları kollu-yordu, kadınlar koğuşunun demir parmaklıklarından bakan Norma'nın gözleriyle; o bakışlar kafamın içine süzülüyor, çatlatacak kadar zorluyordu! Bu dünyada her an bir sürü trajik olay meydana geliyordu ve hepsini aym

umutsuzlukla, aym korkuyla faltaşı gibi açılmış gözler görüyordu! Şöyle yazmamış mıydı: "Her gün senden bir haber, bir not, birkaç satır bekliyorum. Posta kutusunu açtığımda, olağanüstü bir serüven olan aşkımızı yadsır gibi duran o boşluğun içinde boğuluyorum!" Bu gece kadar karanlık; aynı boşluk benim de içimi oyuyordu; yağmur yeniden başlamıştı, çatlayıp yanlan gökyüzünün bir yerlerinde gök gürlüyor, yeryüzüne boşalan bulutlar, Norma'nın kaleminden dökülen ve ölü yıldız ormanları içeren o sözcükle, hepimizi 'boğmakla' tehdit ediyordu. Ama Saint-Germain'in şık kahvelerinde, camekânlann ardında dinginlik vardı; ben, öfkeyle boşalan, kaldımlann üstünde çatlayan, hasta bir yüreği paramparça edinceye kadar kemirmekte inat eden yağmurun altında Norma'yla yürek burkan, karmakaşık duygular içinde baş başayken, camekânlann içi dingin mi dingindi! Çaresiz boyun eğdim, Odeon metro istasyonuna kadar yürüdüm ve yerin altına indim.

164

165

9

Lucienne'den, dersleri sürdürmediğim için sitem dolu bir mektup aldım. Sitemlerin arkasından acısını belirten bir cümle geliyordu: "Asansör, gözlerimin önünden kaybolduğunda, birden kendimi acıacak halde, içim kupkuru buldum, öyle ki ağlayamadım bile." Ve 'bütün varlığıyla özlediği' o 'göz kamaştırıcı saatler'i ondan esirgediğim için duyduğu üzüntüyü ekliyor. Asıl şölen son cümleydi: "Aramızda geçenlerden sonra (fakat, yavrum, aramızda sözü edilecek bir şey geçmedi ki!), tüm yaşamımı aydınlatması için gerekseme duyduğum o dostluğu benden esirgememenizi yalvararak istiyorum sizden (altı çizilmiş)."

Yanıt manıt yok, mektup da çöp sepetine! Bu küçük patlamalar yakında sönecek. Doğaya güvenebiliriz. Ve bu güven içinde, oturduğum evin altındaki bakkallardan birine alışverişe gittim.

Meyvelerin görüntüsü, çocukken, soframızda pek nadir görüldüğü için, tezgâhlardan nasıl portakal aşırıldığını anımsattı bana. Bu küçük hırsızlıkları, annem ikinci kez evlendikten sonra yapmaya başlamıştı. Evlendiği ve benim inatla 'baba' dememek için direndiğim adam, bana karşı tam bir kayıtsızlık içindeydi ve bu kayıtsızlık seyrek olarak, bana karşı sabrı taşıdığımda bozuluyordu ancak. Beni meyve aşırılmaya iten, açgözlülüğümden çok, onun bu davranışları ve üzerime kötü kötü diktiği gri gözleriydi.

Öğleye doğru, her zaman ekmek aldığım fırında, Wan-da'ya rastladım. Makyajsızdı, saçlarını bir eşarpla bağlamıştı, uslu bir ev kadını havasındaydı, geceleri küçük barlarda,

bunlar kapandıktan sonra da karanlık köşelerde boy gösterirken büründüğü o 'vamp' havasından eseryok-
166

tu. Kapıcı kadın gibi o da kedimin kaybolmasına üzüldüğünü söyledi. Anlayışlı bir ses tonuyla bana sordu:

— Onu çok seviyordunuz, değil mi?

"Evet," dedim.

Carmen Aguirre'nin Reyes'le yapacağı görüşme son günlerde kafamı oldukça fazla uğraştırıyordu; bunun nedeni, Carmen'in, kaldığı pansiyonun salonunda anlattığı öykünün sonunda gösterdiği aşırı heyecan, dolayısıyla da benim ve Altamirano'nun önerilerimizi dikkate almama olasılığıydı. İçinde taşıdığı acı ve duyduğu kin yüzünden Reyes'e yüklenebilir, her şeyi göze alarak içinden çıkılması zor bir durum yaratabilirdi, bunu yapabileceğim biliyordum. Böyle bir durumda Reyes'in tepkisi ne olurdu acaba?

Bgatrice'le ancak telefonla konuşabiliyordum; o da kendi hesabına albayın sağlığıyla ve kendini böyle bir durumda borçlu gördüğü Bayan Haubourg'la elinden geldiğince ilgileniyordu.

Altamirano, basımevinden telefon ederek akşam Maurice Birahanesine uğramam için uyardı: Carmen Aguirre, görev tamamlandığında oraya gelecekmiş. Reyes'le saat altıda buluşacağına göre, bir bakıma, görüşmenin raporunu sıcaklığına bize aktaracaktı.

Geriye, Norma'nın ölümünün, sanki bir yakınım ölmüş gibi beni en duyarlı yerimden şiddetle vurmuş olması kalıyordu. Onunla ilgili olarak eski fotoğraflar üstünde daha şimdiden bir sis perdesi ardında kalan görüntüleri görmüştüm yalnızca, fakat Reyes'eyazdığı mektuplar, o itiraflar, o çağırışlar ve yakınmalar, en küçük bir umuda karşılık tanımlanamaz acılara katlanmaya hazır, tutkulu bir aşkın varlığını ortaya koyuyordu. O mektupların iki üç yerinde bazı tensel 'iklim'lere de rastlamıştım: "Ellerinin bedenimde dolaştığı yerlerde çiçekler açıyor..." Onun yazdığı satırlardan yayılan ışığın birazı benim de içimi aydınlatmıştı ve öyle sanıyorum ki şu anda Norma'nın, önünde öz-

167

gürlüğe açılan, kendisi içinse hiç açılmamak üzere kapanan kapıdan Reyes'in geçişine bakarken belki de mutlu olduğunu düşünmek gerekiyor.

Akşam olunca, yeni başlayan bu yağmurlu ilkbahar gecesinde Maurice Birahanesine gittim. Bir yandan, ekmeğe sürülmüş ince bir tereyağı tabakası gibi kaldırıma sıvaşmış çamurun üstünde yürüyor, öte yandan da o anda dev halicin üstüne doğmakta olan güney sonbaharının sabahını düşünüyordum. Irmağın kıyısındaki, askeri dikta kurbanlarının atıldıkları içi kireç dolu çukurlardan birinde, bir zamanlar güzel ve tutkulu olan bir kadının şekilsiz kalıntısı yatıyordu! Yalnızca bir düşünceydi bu, ama yakamı bırakmıyor, zihnime takılı kalmayı sürdürüyordu.

Her zaman olduğu gibi, ilk olarak Altamirano gelmişti. Buenos Aires'ten ona ulaşan haberleri yorumlarken Carmen'i bekliyordum. Görünüşte pek dayanağı olmayan bu haberlerden birine göre, İngilizlerin Falkland adını verdikleri ve kendilerine ait Malouine Adalarının işgali için hazırlıklar yapıldığına dair belirtiler varmış.

— Böyle bir şeye kalkışmaları çok olası, dedi Altamirano. Bugün içinde bulunduğu koşullar göz önüne alınacak olursa, bu kokuşmuş düzenin ömrünü ancak böyle bir darbe biraz daha uzatabilir.

Ve Carmen Aguirre sonunda içeri girdi, şemsiyesini kapattı, koyu renk mantosunu sırtından çıkardı, yeni bir partiye başlayan iki satranççıya şöyle bir selâm verdikten sonra bizim yanımıza geldi.

Yerinde duramıyordu Carmen(!) ve elinde top gibi yaptığı mendiliyle dudaklarını sinirli sinirli siliyordu. Sonunda Reyes'le yüz yüze gelmişti demek! Onu bir koltuğa oturtmuş, kendisi fûme gözlüklerinin maskeleydiği yüzüyle ayakta dikilmişti. Çabuk geçiştirilen bir iki girizgâh cümlesinden sonra, her ne kadar dingir lik içinde gözük-

meye çalışsa da bu buluşma girişiminin Reyes'i tedirgin ettiği belli oluyormuş, Carmen bize verdiği sözü tıtarak, Reyes'in aşağı yukarı Paris'e hareket ettiği sırada Norma'yı alıp götürdüklerini söylemiş. Reyes ise, kendine bütünüyle hâkim görünmeye çalışarak şu karşılığı vermiş:

— Öldü; bana söylemek istediğiniz bu.

Birkaç hafta geçtikten sonra, götürdükleri insanları artık salıvermediklerini biliyordu tabii; bunun nedeniyse, tutukluların sorgulama sırasında yapılan işkenceye daya-namamalandı. Carmen, gerçekten de birkaç ay geçtikten sonra, onun geri dönmesinden umut kesmek gerektiğini söylemiş. Konuşmanın burasında Reyes, gözle görülebilir tek tepkisini vermiş: Elindeki sigarını birden bir kül tablasının içinde ezerek söndürmüş.

Konuşmanın bundan sonrasının belirli bir gerilim içinde geçtiğini belirtti. Reyes, onun Buenos Aires'ten geldiğini sanıyormuş. Carmen'se, Corrientes'ten geldiğini, ama aldığı bilgilerin kesinlikle doğru olduğunu bildirmiş. Onun adresini Paris'e geldiğinde Altamirano'dan aldığını anlatmış. Sonra onun, Peru'da kızkardeşinin yanında bulunduğu sırada Norma'ya neden yazmadığını sormuş. Yazmış olsa, Norma'nın kalkıp Buenos Aires'e onu bulmaya gelmeyeceğini ve ölümüne yol açan o yazğıdan kurtulmuş olacağını söylemiş. Reyes ise kuru bir yanıt vermiş:

— Ona yazmam için hiçbir neden yoktu.

Aralarında buna benzer bir iki atışma daha geçmiş; tabii Carmen, Altamirano'yla benim ölçülü olma önerimize karşın, bir ara neredeyse soğukkanlılığını yitireceğinden, gerçeği ağzından kaçıracağından korkmuş. Bizim yanımızda bile hâlâ her tarafı titriyor, ağzını mendiliyle sürekli siliyordu.

v Reyes'le görüşmesi en fazla yarım saat sürmüştü. Bir şey içme önerisini geri çevirdikten sonra, gitmek üzere kalkmış. Reyes onu kapıya kadar geçirmiş, biraz törensel bir davranışla, kendisini aradığı için minnet duyduğunu

169

nazıkçe belirtmiş.

Sokağa çıkıp karşı kaldırıma geçtiğinde, sanki bir mıknaş çekiyormuşçasına başını Reyes'in penceresine doğru kaldırmış ve perdelerden birinin yarıya kadar çekik olduğunu, hareketsiz bir biçimin orada durup kendisini gözlediğini fark eder gibi olmuş. _ '

Ertesi gün saat onda, Montaigne Enstitüsündeki dersime gitmek üzere, kıyılarında yükselen ağaçların daha taze, daha canlı bir yeşile dönüştüğü, sulan renk değiştirmiş Seine Irmağı boyunca yürüyordum. Önceki gün Carmen kendisine yaptığımız öneriye harfi harfine uymuştu, bu doğru, ama bütünüyle de teslim olmamıştı, içindeki başkaldırı yüreğini dağlıyordu, bunu sezinlemiştim. Biraz boğuk çıkan sesiyle söylediği sözler kulağımdaydı: "Günün birinde, şöyle ya da böyle Norma hakkındaki gerçeği öğrenecek, o zaman, şimdiki gibi burnu Kafdağı'nda olmayacak."

Ben bundan kuşkuluydum.

Carmen'in gidişinden sonra—kaldığı pansiyon yakındaydı—Altamirano'yla baş başa kalmıştık. Ona göre de Carmen yanılıyordu. Reyes'in aşk yarasını, tensel doyum ve her türlü duygusal bağlanışı hor görme üstüne kurulu bu yasayı unutuyordu. Onun için, bir kadınla birlikte olmanın tek yolu, ona bedensel olarak sahip olmaktı; karşısındakinin kişiliğini bilmezlikten geliyor, yok sayıyordu. Bir şey daha: Reyes, gençliğinde, Petronius takma adıyla

açık saçık şiirler yazıp yayımlamıştı; ünlü Caius Petronius Niger, aklıyla, kültürüyle, incelikleriyle ve ahlak kurallarına aldırılmazlığıyla onu büyülemişti. Ben buna şaşırıldığımda, Altamirano biraz da neşeyle üstelemişti. Reyes'in o dönemde değer verdiği ilkçağ yazarları içinde baş sırayı Sati-ricon'un yazan alıyormuş: Güzelliklerin yaratıcısı, derin bilgili, Epikurosu, inceliklerin ustası, bütün zevklerin prensi, çevresini her zaman en güzel, en becerili kadınla-

nn sardığı, Neron tarafından tehdit edilince, stoacılara yaraşır bir biçimde canına kıyan o yazara hayranmış. Re-yes'e göre onun ölümü, bu ölçüde tam ye yetkin bir yaşama yakışan bir sonmuş!

Hiç beklemediğim bir konuğum oldu.

Kapım çalındı, karşımda Müfettiş Pivert vardı; yüz kiloluk bedenini oturduğum kata çıkıncaya kadar soluk soluğa kalmıştı.

— Özür dilerim, dedi daha geliş nedenini bildirmeden dosdoğru gidip kendini divanımın üstüne bırakırken.

Yağmurluğunun düğmelerini açtı ve tam sigara yakmaya hazırlanırken, sigara içmediğimi, dumanının da beni rahatsız ettiğini dangadak söyledim. Üstelemedi. Tüm bedeninden hafif bir yanmış kauçuk kokusu yayılıyordu. Konuşmaya başlamasını bekledim.

Evet, şöyle bir geçiyormuş, buraya uğraması gerekmiş. Sıradan, önemsiz bir soruşturma yapıyormuş, kom-şulanımdan biri, Marie Peccate hakkında.

— Tanıyor musunuz?

Kirpiksiz gözleriyle, vereceğim yanıt sanki onu çok çok ilgilendiriyormuş gibi beni gözlüyordu.

— Hiç tanımıyorum.

— Bir kaldmm yosması.

— Wanda olmasın?

' — Bu onun, deyim yerindeyse, savaşırken kullandığı ad. Müşterilerini evine kabul ettiği oluyor mu hiç?

— Hiçbir fikrim yok. Ayrıca şunu da söyleyeyim ki bu beni hiç mi hiç ilgilendirmez.

— Kızmayın canım. Aynı soruyu kapıcıya da sordum, ama belki o da emekli bir fahişedir. Meslek dayanışması!

— Ve o kadar kata benden bilgi almak için çıktınız? Müfettiş Bey, beni hiç de iyi değerlendirmemişsiniz. Wanda, fıstık gibi bir kızdır. Gerisi de beni ırgalamaz.

—

—
170

171

— Tamam. Yalnızca bunun için gelmemiştim. Şöyle bir geçiyordum demiştim, öyle değil mi?

Yirminci bölgedeki bir otele, Saint-Denis'deki bir tasarruf sandığında soygun yapan üç hergeleyi yakalamışlar. Soygun yöntemi aynı: Tanınmamak için yüze geçirilen çoraplar, içerideki müşterileri gözaltında tutma görevini üstlenen iki serseri, veznede ve kasada bulunan parayı kaldıran bir üçüncü kişi. Başkalarıyla birlikte—Bayan Le-cuyer örneğin—merkeze çağrılacakmışım, soyguncuların yüzünü görmek için; bizim tanık olduğumuz olayı da belki aynı kişiler gerçekleştirmişmiş.

Gideceğimi, ancak Bayan Lecuyer için bunun pek kolay olmayacağını, Albay Haubourg'un hastaneye kaldırılmasından beri başka şeylere ayıracak hiç vakti olmadığını söyledim.

— Ah, dedi (ve ağzındaki, sigaradan kirli san renk almış otuz iki dişini göstererek sırttı,) işinize geldiği zaman tüyo vermeyi çok iyi biliyorsunuz!

Kalktı, tozunu almış gibi, elleriyle yağmurluğuna pat pat vurdu; sonra daha soğuk bir sesle:

— Vakti var ya da yok, Bayan Lecuyer'e, eline taahhütlü çağrı mektubu geçtiğinde, söylenen gün ve saatte orada olması gerektiğini söylersiniz.

Sahanlıkta bana doğru döndü:

— Bu kadar kuşkucu olmayın. Benim mesleğim karmaşık bir meslektir. Bir sürü başka işin yanında, insanların başına ekşimək, her şeye burnunu sokmak, sağı solu soruşturmak gerekir; en kötüsü de, Himalaya yüksekliğindeki katlara çıkıp inmektir...

Mathilde, kararlaştırdığı gibi, Londra'da yaptığı tabloları kendi ışığında sergiliyordu. Davetine gittim ve davetliler arasında, dut gibi haliyle tanışmış olduğum güzel Lau-

172

rence'ı, Hippogriffe dergisinin destekleyicisi ve koruyucusu sevgili Bayan Germaine'i ve Mathilde'in adresini kendisine vermiş olmakla birlikte, orada görmeyi pek ummadığım Rodolfo Reyes'i buldum. İki dirhem bir çekirdek, saçlar briyantınle parlatılmış, sigarı elinde ortalıkta boy gösteriyordu. Nar kırmızısı bir tayyör giymiş, saçlarını at kuyruğu yapmış davet sahibimizle ve tanıdığım öteki bazı kişilerle selâmlaşırken beni uzaktan süzdü. Daha sonra Re-yes'e döndüm ve onu güleç yüzlerle süslenmiş kukla tiyatrosunun küçük bir şatoyu andıran sandığının, hani şu farenin, dibinde özgürlüğüne kavuşmayı akıllıca beklediği o sandığın karşısındaki divana oturttum.

— Sanırım şu kabına sığmaz Mathilde Lancot'cuğu-nun başyapıtlarını önceden hayranlıkla izlemiştir?

— Doğru.

— Ve aldığım davetiyenin karşılığını vermemi bekliyorsun?

— Senden de bir şey saklanmıyor.

Keyfi çok yerinde görünüyordu, üç gün önce Car-men'in ağzından öğrendiği o dramdan hiç mi hiç etkilenmişe benzemiyordu. Davranışlarından, yüreğine taş bastığını, acısını gizlediğini ya da bastırıldığını gösteren hiçbir belirti sezinlemiyordum. Sözlerini sürdürdü:

— Hanım dostunun bana göre, az da olsa bazı yetenekleri yok değil, ama zor bir sanat olan resme pek yatkın sayılmaz.

— Çok acımasızsın.

Karşılık olarak, hoşuma gitmeyen alaycı bir tonla şunları söyledi:

— Anlıyorum, senin için önemli olan, bütün yeteneklerini yatakta sergilemesi.

Beni kutlarmış gibi koluma şöyle bir dokundu. Fakat Mathilde'le olan ilişkimizin aylardır kopuk olduğunu, onun artık benim için pek fazla bir şey ifade etmediğini bilmiyordu; bilmesin! Özel yaşamımı şimdiye kadar elimden

173

geldiği kadar gizli tutmaya özen gösterdiğim için ona bu durumu açıklamaya gerek görmedim. Böylece, bugüne kadar Beatrice'le aramızda basit bir arkadaşlığın ötesinde bir bağ olduğunu sezdirecek hiçbir söz kaçırmadım ağzımdan. Ama öte yandan, onun da içinde birşeylerin kıpırdamaya başlayıp yavaş yavaş benim duygulanma karşılık vermeye başladığından da kuşkum yoktu.

İşliğin aydınlatılması, hepsi tavana yöneltmiş lâmbalarla sağlandığından Reyes'in gözleri rahatsız olmuyordu, hatta fûme camlı gözlüklerini bile çıkarmıştı. Kadınlar arasında Laurence gözüne takılmıştı, onu etli butlu, kalça-lannıysa müthiş buluyordu; gerçekten de, bedenini sıkı sıkı saran açık mor renkli bir giysisi vardı, dekoltesiyse insanın başım döndürüyordu. Elinde kadeh, yüksek topuklarının üstünde bir gruptan ötekine dolaşıyordu ve belki de yılbaşı gecesi davetinde kucak kucağa oturduğumuzu anımsamıyordu bile. Reyes, bir gözü onda, öteki gözünü de at pazarındaki madrabazlar gibi kırparak, onun ilk işaret edenle yatmaya hazır olduğunu, bununsa çok kolay, armut piş ağzıma düş, insana gerçek tat vermekten uzak bir uğraş olacağını (kullandığı sözcük buydu) söyledi. Beatri-ce'in üstüne gitmesi, onun takındığı iffetli kadın havasını bozma, kendisine karşı inatla yürüttüğü savunmayı çöktürme isteğinden kaynaklanıyordu kuşkusuz.

Böyle bir insana bugüne kadar gerçekten hiç rastlamamıştım. Altamirano'nun hakkında anlattıkları, onun gençliğini düşünmeye itiyordu beni; yazdığı erotik şiirleri düşünüyordum; Petronius, kafasının içinde yarattığı düşsel takımyıldızdaki yıldızlardan biri olduğuna göre, beğeni-leriyle Don Juan'dan çok Casanova'ya yaklaşıyordu. Yerleşmeye, kök salmaya çok eğilimli olmadığını, durağan bir konuma geçmeye pek aldırmadığını gözlemiştim; bundan da, başka göstergelerin de ışığı altında, şu ya da bu nedenle tinsel ya da bedensel zevklerini artık doyuramaz hale geldiğinde kendi canına kıyma düşüncesinin onda bir sap-

lantı olarak yerleşmiş olduğu sonucunu çıkarmıştım. Benim için garip olan, derin bilgili insanla yaşamın zevklerine düşkün insanın aynı beden içinde birbirinin ayrılmaz parçası halinde yaşamasıydı ve bu ikincisinin, Norma'yı kafasından silip atmak için en küçük bir zorluk çekmeme-siydi. Ya da daha usa yatkın olanı, onu uzun süredir zaten kafasından silmişti, o onun kafasının içinde, ölmeden çok önce zaten ölmüştü. Sözüünü sürdürdü:

— Beatrice'den haber var mı? Ben hiçbir haber alamadım.

Ona artık Bayan Lgcuyer demiyordu, bunun pek de bir önemi yoktu, ama sesinde hafif bir sabırsızlık belirtisi vardı.

— Bildiğim tek şey, yaşlı Haubourg'un hastaneye kaldırılmış olmasının onun mesaisini önemli ölçüde artırmış olması.

— Bildiğim kadarıyla, onların yanına hizmetçi olarak girmemiş.

— Ona kuşku yok. Ama ortaya çıkan koşullarda onlara bir aile dostuymuş gibi davranıyor.

O ise alaycı bir tavırla:

— Bundan kuşkuluyum. Haçını boynuna takacak ve...

Onun o haçı kolyesine iliştiğini bir kez görmüş, pek de üzerinde durmamıştım.

Yeni gelen konuklar Mathilde'in başına üşüşüp onu Parislilere özgü biçimde kucakladılar. Bunların arasında, Mathilde 'in Auteuil'deki dairesinde verdiği o çok sıkıcı akşam yemeklerinden tanıdığım kişiler olduğunu fark ettim.

Reyes'le ben, oturduğumuz divandan kıpırdamamıştık; iri iri açılmış gözleriyle bize sanki kahkahalarla gülü-yorlarmış gibi bakan kuklaların karşısına düşen divan, biraz kıyıda köşede kalıyordu. Ve Reyes, Beatrice'le ilgili düşüncesini kafasının içinde sonuna kadar götürmüş gibi:

— Namus simgesi bu tazeler, eteklerini ya neşe içinde

kaldırırlar ya da tam tersine altına şeytan girmesin diye indirdikçe indirirler.

Beatrice'e karşı duygularımdan hiçbir biçimde kuşkulandırmaması için, fazla ateşli görünmeksizin onu savunuyordum; bu arada konuşmasında bir oyun, bir komedi ikiyüzlülüğü olduğunu da seziniyordum. Nitekim, sigarını baş-parmağıyla işaret parmağı arasında pensle sıkarak gibi garip biçimde tutarak:

— Sen tam bir Cervantes'çisin, Carlos, dolayısıyla da onun şu sözünü iyi anımsaman gerekir: "Bir kadının evetiyle hayır arasında, topluigne geçecek kadar bile boşluk yoktur."

Ve bu laubalilik, bekârlar arasında geçebilecek bu kahve söyleşisi benim gözümde, Buenos Aires'te insanların çürüyüp gittiği o tutukevlerine ve artık aklına bile getirmedeği Norma'nın anısına o kadar aykırı düşüyordu ki! Kukla tiyatrosuna, bir sürü kuklanın üstünde kalkık duran perdesine, farenin beni beklediği köşeye baktım ve içimden onu biraz kışkırtmak geldi:

— Şimdi artık dul bir erkek olduğuna göre, Beatrice'le evlenebilirsin! Evetle hayır arasında duraksamayacağından o kadar emin misin?

Bu kez benzi attı; bizim bulunduğumuz yere zayıflayarak gelen ışığa karşın, yüzünden kanın çekildiğini gerçekten gördüm. Sigarım yere attı, topuğuyla ezerken bana öfkeyle:

— Kes şunu! dedi.

Sonra, başını ağır ağır bana döndürdü, çevresi hafifçe kızarmış kirpiklerinin arasından düşmanca parlayan gözleriyle bana dik dik baktı:

— Altamirano, öyle değil mi?

— Doğru.

— Salak! Zavallı salak!

—Yok canım! Akli başında, çok insancıl bir insan o.

— Ve her zaman da her şeyden haberi vardır.

— Her zaman.

Carmen Aguirre'nin adını anmanın gereği yok, ona herhalde biraz kin beslediğinden olacak, adını ağzına almadığına göre! Belki de aralarında geçen görüşme, Carmen'in bize aktardığından çok daha sert geçmişti. Altamirano'nun her şeyden haberi olduğu düşüncesini daha da pekiştirmek için, ona gelen bilgilere göre, Arjantin hükümetinin yakında Falkland Adalarını, o adayla birlikte de Güney Atlantik'te İngilizlere ait daha başka takımadaları işgal edeceğini söyledim.

— Hâlâ eşekçe sözler ediyor! diye bağırdı bu kez Re yes, biraz öfkeli.

Onunla aynı düşüncede olmadığımı, Altamirano'nun Buenos Aires'te ve Montevideo'da iyi haber alan dostları olduğunu ve bunların gönderdikleri bilgilerin genellikle doğru çıktığını söyledim.

— Eğer bu haber doğruysa, bizi bir güzel hırpalaya caklar, ezecekler, küçük düşürecekler! Felâket!

Arenada acımasızca şişlenen boğalar gibi salladı başını; anlaşıldığına göre, kamının yürek parçalayan ölümünün yapamadığını bu haber yapmış, vatanseverlik duyulanıyla içini kanatmıştı. Onu bugüne kadar hiç bu ölçüde sıkıntılı görmemiştim. Kısa süre sonra kendini topladı. Yeni bir sigar. Bakışları sabitti, ama kendi içine dönüktü; ne davetlileri, ne fıkır fıkır etmeye başlayan Mathilde'i, ne Hippogriffe dergisinden sakallı birine sokulmuş Laurence'ı, ne de sergilenen resimleri hazırlanan büfe kadar çekici bulmayan birkaç başka kişiyi görüyordu.

Mathilde, kendisine bir konuda yardımcı olmam için ertesi gün beni çağırmiş, ne zaman fırsat bulursam uğramamı rica etmişti. Öğleden sonra üçe doğru işim olmadığından Michel-Ange-Molitor istasyonuna gitmek üzere metroya biniyorum. İstasyonun yanında bir evde oturu-

176

Norma

177/12

yor, beni üstünde suyeşili bir sari ile karşıyor, bir omzu çıplak, ayaklarına da bir şey giymemiş. İşliğinde o akşam hiç yanından ayrılmadığım ve kedisiyle üç beş sözcükten fazla konuşmaya tenezzül etmeyen o sink gibi adamın kim olduğunu &>ruyor hemen. Ama yine de fena sayılmaz-mış. İnsana hoş gelen bir farklılığı, bakışlarıyla uzaktan sizi soyup göğüslerinizi, göbeğinizi ve gerisini okşarmış gibi bir havası varmış. Reyes için yapılabilecek kısa, fakat doyurucu bir tanımlama. Onun değerli bir Amerikan uygarlıkları uzmanı olduğunu, uzmanlık alanına Kolomb öncesi uygarlıkların girdiğini, vb. söylüyorum. Ama üzerinde daha fazla durmuyor. Mathilde'in sorunu basit. Germaine Mandrinier (evet, adını ona verip işliğine gelmesini sağladığım için bana teşekkür ediyor), onun bir tablosunu satın almakla kalmamış, dergisinin gelecek sayısında—baskı-daymış—o sergi hakkında kısa bir yazı da yayımlamak istiyormuş. Ne cömert kadın şu Germaine! Ve Charles'm (benim) o on-on beş satırlık yazıyı yazmamı önermiş ona.

— Ona seni uzun zamandan beri tanıdığımı, bu konuyu sana açacağımı, senin de bunu kuşkusuz kabul edeceğini söyledim, fakat aramızda bir şey olduğunu düşünmemesi için de sözü fazla uzatmadım.

Gülüyor, sarisinin kıvrımlarını düzeltiyor. Ondan bir kâğıt istiyorum ve hemen orada, masanın üstünde, karşımda bana büyük bir nefretle bakıyormuş gibi duvarda asılı duran, kimliği belirsiz genç adamın portresinin önünde, okuyacak olsa, Reyes'i sinirden at gibi kişnetecek, bazı eleştirmenlerin kullandığı bir üslupla, sıfatların kullanımında hiç de cimri davranmaksızın, övgü dolu birkaç satır karalıyorum.

Mathilde'den ayrılıyorum ve iki saat boş vaktim olduğundan hemen yakındaki Molitor yüzme havuzuna gidip bir mayo kiralayarak kendi kendime ne kadar formda ol-

duğumu kanıtlamak için havuzda boydan boya iki kez gidip geliyorum. Yüzenlerin şamatasını daha da yükselten kubbenin altında, havuzdan çıkışımda birisinin bana seslendiğini duyuyorum. Yanlış duydum gibi geliyor bana, ama değil, birisi avazı çıktığı kadar Carlos diye bağıyor. Lucienne bu. İki parça mayosuyla neşe içinde yanıma geliyor. Zayıf görünmesine karşın çok biçimli bedeni var. Tabii, hemen yakında, Versailles Caddesinde oturuyor ve onu orada görünce şaşımamla eğleniyor. "Yalnız mı geldiniz?" soruma, hınzırca, "Hayır, bakın," diye yanıt veriyor. Eliyle, karnüstü uzanmış, başım bizim bulunduğumuz yönde dikmiş bir delikanlıyı gösteriyor. Doğum günü partisinde dans ederken bir ara benim yanıma gelmek için ayrıldığı delikanlı bu. Lucienne'i kutluyorum. Benimle konuşmak isteyerek havuzun kenarına oturup ayaklarını suya sallandırıyor; havuzun kıpırtılı ışığı onu alttan aydınlatıyor. Saçmasapan şeyler söylüyor bana; örneğin, dersleri kesmeme üzüldüğünü ve daha başka bir sürü şey. İnce bedeninin üstündeki küçük göğüslerini ve henüz irileşme-miş cılız kollarını incelediğimden, söylediklerini doğru dürüst dinlemiyorum. Kendine güveni, cilveli hali, hâlâ koruduğu çocuksu masumluğuyla hep çelişki halinde. Ve bu kızcağızın benimle tehlikeli bir

oyun oynadığını, istemiş olsaydım, kendini bana verişine değer kazandıracak kadar bir duraksamadan sonra evime gelmeye hazır olduğunu düşünüyorum da! Henüz bir kadın değil, ama genç bir bakirenin etinde ve kanında taşıdığı taşıdığı dişiliğe sahip. Zamanım elverdiğinde yeniden derslere başlayıp başlamayacağımı soruyor bana. "Hayır," diyorum. Orada, havuzun öte yanında, delikanlı tombul yüzünü kollarının arasına gömdü, uyuyor gibi. Lucienne'e, havuzda bir boy birlikte yüzmeyi öneriyorum ve aynı anda suya atlıyoruz. Pek iyi yüzemiyor,- bense, aradaki mesafeyi açmamaya dikkat ediyorum. Daha sonra yine yan yana oturduk. Orada uzanmış

178

179

yatan delikanlıyı sevip sevmediğini sordum ona. Dudaklarını büktü:

— Bilmiyorum. Ve ben:

— Ne zaman ve nasıl bileceksiniz? Bir şey söylemediği için ekledim:

— Biliyorsunuz, aşkından canına kıyan insanlar var.

Bunun üzerine, gözlerimin içine baktı, sonra mırılda

narak ağır ağır başını çevirdi:

— Bunu iyi biliyorum.

Sözümü sürdürdüm:

— Böyle bir nedenle canına kıymak çok korkunç bir şey, siz de öyle düşünmüyor musunuz?

Basit bir baş hareketiyle 'evet' dedi, ardından da ağlamaya başladığını gördüm. Yalancı gözyaşları mıydı bunlar, yoksa gözlerinin altında, havuza son dalışımızdan kalan su damlacıkları mıydı? Ama değil, gerçekten gözlerinden süzülüyor, ağlıyor, ama aynı zamanda da uzaklarda, çok uzaklarda—bir bakıma da çok yakınımızda—bir gece-yansı sönmemiş kirecin içine atılan genç bir kadın için de ağlıyor.

Lucienne'in öne doğru eğdiği ensesini yumuşak bir hareketle okşadım; bilinmeyen bir tehlikenin yaklaşmakta olduğunu anlayıp ürken küçük bir hayvanı sakinleştirmek için okşarcasına. Fakat delikanlı o anda uyanıp gerindi ve bize doğru baktı; ben de Lucienne'e:

— Haydi, artık onun yanına gidin, dedim.

Kendisini öpmemi istedi. Hafifçe büzdüğü yüzünü yüzüme yaklaştırdı. Sonra havuza atladı; ondan bende kalan son imge, arkasında sudan, sanki etrafa kristal parçacıkları dağılırmış, inciler saçılırmış gibi yükselen serpinti oldu.

BĞatrice'le Pont-Neuf Köprüsünün ağzında randevu-laştıktan sonra, söylenen gün ve saatte Emniyet Müdürlü-

180

günde bulunmak için evden çıktım. Buluşma yerine saatinden çok önce geldim, çünkü oradaki görüntüyü severim: Uzaklara açılan manzarayı, aşağıda köprü kemerlerinin altından akan ırmağı ve gemilerin suyun üstünde ağır ağır yol almasını. Ama aklımda Beatrice vardı. Onu kafamın içinde, gerçekleri allayıp pullamak, yaşamımda şimdiye kadar eksikliğini duyduğum o şiirsel boyutu yakalamak için mi yarattığımı soruyordum kendi kendime. Mathil-de'in ışığında birlikte olduğumuz akşam Reyes'in söylediği o kinik sözleri de düşünüyordum. O, edebiyatçı, etnografya» ya da tarihçi bir kadınla konuştuğu sırada, inceliği elden bırakmadan onun göğüslerini, göbeğini, kalçalarını ve bunlara en kısa yoldan nasıl ulaşabileceğini düşünebiliyordu. Kemikli yüzünü Beatrice'inkine yapıştırdığını düşündüm ve içimde dehşete

benzer bir duygu uyandı—ondan henüz vazgeçmediğini, avını bekleyen avcı gibi hep bir bekleyiş içinde olduğunu seziniyordum. Ve Beatrice'e olan tutkuma gem vurduğum için kendime kızdım; oysa bu duyguyu olanca şiddetiyle, yazgısal atılımıyla ve hiç savsaklamadan, yasaklayıcı bakışlarına, önüme koyduğu engellere aldırmadan ona açmam gerekiyordu. Bana daha henüz hazır olmadığını söylemişti, oysa beklemek, ona karşı duyduğum isteğin en son sınırına ulaşması beni artık umutsuzluğa itiyordu.

Köprünün öbür başında belirmediğini, korkuluklar boyunca yürüdüğünü, başımın üstünde güvercinlerin ayla oluşturduğu IV. Henri heykelinin önünden geçtiğini gördüm. Hava güzeldi. Conciergerie ile Monnaie'nin önyüzlerine vuran çok duru bir ışık Beatrice'i yumuşaklıkla sarıyor, ince ve uyumlu yürüyüşünde ona eşlik ediyordu. Bana gülümsemeye çalışmasına karşın, yüzündeki yorgun ifadeyi fark ederek karşılamak için ona doğru yürüdüm. Yakınına gelince, yüz çizgilerinin gergin, dudaklarının solgun olduğunu, gözlerinin altında yanaklarına doğru yayılan mor halkaların belirmediğini gördüm. Onu kucakla-

181

dim—sevgi dolu bir hareketle yaptım bunu—bir kolumu omzundan çekmedim; bu arada o da bana bir önceki gecenin berbat geçtiğini ve albayın yavaş yavaş ölmekte olduğunu anlatıyordu.

Büyük avluyu geçtikten sonra bizi birinci kattaki, döşemeleri aşınmış, eşyaları takır tukur bir büroya soktular. İçeride, uzun boylu, iriyan bir polis memurundan başka, açık duran lâmbaların ışığında yağlı yüzü pırl pırl parlayan Müfettiş Pivert de vardı. Bizden başka çağrılmış iki kişi daha vardı ki bunlardan biri, bankada benim çekimi kaydeden, Beatrice'inkini de ödeyen memur, öteki de şık, yeşil bir reglan palto giymiş, bankada benim yanımda durmadan inleyen yaşlı adamdı. Nedenini bilmiyorum, olaya karışan herkesi çağırılmıştı, zaten umurumda da değildi. Ben, orada bulunduğum süreyi Beatrice'le, onun gözle görülür bir çaba içinde yenmeye çalıştığı yorgunlu-ğuyla ve üzüntüsüyle ilgilenmekle geçirdim. Pivert, bizlerden ne istediğini söyledi, gerisi de çok çabuk oldu bitti. Jandarmalar, bir kapıdan içeri, yüzlerine gri çoraplar geçirilmiş, elleri kelepçeli üç adam soktular. Çarpıcı, neredeyse teatral bir giriş oldu. İki grup birbirini kısa bir süre uzaktan izledi. İlk olarak yaşlı adam, kararsızlığını belirtti, onun ardından banka memuru da aynı ifadeyi verdi. Bunun üzerine, o üç serserinin yüzlerindeki maskeleri çıkarttılar, karmakarışık saçlarıyla yüzleri meydana çıktı. En gencinin yüzünde, rakibi tarafından alt edilmiş bir sporcu ifadesi vardı. Pivert, o çocuğun ilgimi çektiğini fark ederek onu hemen ileri çıkarttırdı. Genç serseri, sırtında kazağı, ayağında bluciniyle öteki arkadaşlarının anlamsız bakışları altında, omuzlarını sallayarak bir adım ileri çıktı. Salonda, sanki her şeyi altüst edecek bir açıklama bekleniyormuşçasına bir sessizlik oldu. Çocuk benim önüme gelince, Pivert'in bir işareti üzerine durdu. Beni inceliyordu,

bakışlarında belli belirsiz bir alaycılık vardı; gri mavi gözlerinin gözbebekleri, sinmiş, gerilmiş, her an yüzüme sıçramaya hazır küçük bir böcek gibi parlıyordu sanki. Kesin bir şey söyleyemeyeceğimi bildirdim, gerçekten de öyleydi. Bana saldıran, tabancasını enseme dayayan tip, anımsadığıma göre, omuzlan daha dar, atletik olmayan biriydi. Peki ya sesi? Pivert onu konuşturarak, "Seni mihlayacağım!" dedirtti. Adam söyleneni yaptı, ama sesi belirsiz, utangaç bir okul çocuğu gibi çıktı. "Daha güçlü!" diye buyurdu Pivert. Sahne, kaba güldürüye dönüştü. O tehdidi daha yüksek sesle, sakinlik içinde dinledikten sonra, bu sesin daha boğuk olduğunu söyledim hemen. Daha keskin bir tınısı olan tabancalı adamın sesiyle ilgisi yoktu.

— Peki, ya siz Bayan Lecuyer?

B6atrice'in aklının başka yerde olduğu açıkü, ellerini mantosunun ceplerine sokmuş, çantasını koltuğunun altına sıkıştırmıştı. Pivert, üstelemek zorunda kaldı:

— Evet?

İçini çekti, adamın o adama benzemediğini söyledi.

— Gibi mi geliyor ya da emin misiniz?

— Eminim.

Davranışlarından, bu olaya gerçek bir ilgisizlik duyduğu, sıkıntıyla karışık bir tür uzak durma içinde olduğu sezinleniyordu. Pivert bunu anladı, alnındaki terleri sildi ve sinirli bir hareketle, serseriye jandarmaların arasına dönmesini işaret etti.

Yaşlı adamla banka memuruna birkaç soru daha soruldu, sonra bize bir kâğıt imzalattılar. Tam çıkacağım sırada Pivert yanıma geldi:

— Bay Peyrac, bu serserilerin bankaya soygun yapan adamlar olduğundan eminim. En gençleri konusunda söyledikleriniz kesin mi?

— Bütünüyle. Kısaca karşılık verdi:

— Peki. İyi günler.

—

—

182

183

Benim iyiniyetim hakkındaki kuşkusunun nereden kaynaklandığını biliyordum. Ona Wanda hakkında bilgi vermektan kaçındığım için, bu olayda da aynı tutum içinde olmam ona mantıklı ya da en azından usa yatkın geliyordu. Ama bunun ne önemi var? Sahanlıkta Beatrice'e yetişmişim bile. Bana, biraz sinirli:

— Bu yüzleştirme çok mu gerekliydi? dedi.

— Müfettiş Pivert, kurt bir iz sürücüdür. Bu işi sonuna kadar götürecektir.

Koridorların bir türlü sonu gelmiyordu, oysa ben onunla bir an önce yalnız kalmak istiyordum. Avluyu geçer geçmez, ona bir kahveye gitmeyi önerdim hemen. Bu ilkbahar sabahında, açıklık bir yerlerde olmayı yeğlediğini söyledi. Ne olursa olsun öğleyin onu evde bekliyorlardı. Haubourg'lann oğluyula gelini, Eymoutiers'den arabayla geleceklerdi. Bunun üzerine, Pont-Neuf Köprüsünün geliş yönündeki, ağaçlarla kaplı, bu saatte neredeyse kimseciklerin bulunmadığı Vert-Galant Alanında biraz oturmayı önerdim. Sevinerek kabul etti ve doğal bir hareketle koluma girdi.

Alan yönünde, nehrin üstündeki adamın sivri ucu, yeşilliklerle kaplı bir gemi burnunu andırıyordu ve köprünün kemerlerinin altından geçen nehir gemilerinin motor gürültüleri birden yükseliyordu. Yapraklarla kaplı sık dalların altında, akvaryum ışıltılarına gömülmüş bir bank seçmiştik. Perde gibi yükselen söğüt ağaçları tepeden tırnağa ürpertilerle hışırdıyordu ve her şey, sanki Paris'ten kilometrelerce uzakta Limoges kırlanndaymışız gibi sakindi.

Sol yanıma oturmuş, cömertçe bacak bacak üstüne atmış olan Beatrice bana, Val-de-Grâce Hastanesinin doktorlarına bakılacak olursa, albayın değil günlerinin, saatlerinin sayılı olduğunu anlatıyordu. Bankın ortasında değil de kenannda oturduğumuz için, bir kolunu arkalık boyun-

ca uzatmıştı; bu da ona biraz gevşek, kendini bırakmış bir hava veriyordu. Ona, Reyes'le bir akşam, davet edildiğimiz bir resim ışığında karşılaştığımızı ve anladığım kadarıyla, kendisinden beklediği çeviri konusunda sabırsızlandığını söyledim.

— Bitirdim, dedi, ona yarım son kayıt bantlarını da götüreceğim.

Haubourg'lardaki, insanın akimi altüst eden havaya karşın, her gece geç saatlere kadar, albayın kendi odasında çalışmıştı; Bayan Haubourg'un isteği üzerine o odadaki açılır kapanır bir yatakta yatıyor ve gecenin bir saatinde, içindeki sıkıntı o kadar artıyormuş ki inilti ve gözyaşları içinde uyanıyormuş.

Aslında, Reyes'in o çeviriyi yazılı değil de ses bantlarına kaydedilmiş olarak istemesi onun işini kolaylaştırmıştı. Demek ki Reyes'i son bir kez daha görecekti. Öte yandan Bayan Haubourg da, zevkine ve yeteneklerine göre bir iş buluncaya kadar, taşradaki kır evinde onunla birlikte kalmasını istiyordu. Eğer isterse, Institution Montaig-ne'in müdürüyle konuşup ona orada Almanca ya da Fransızca ders vermelerini isteyebileceğimi söyledim. Bu sözlerim üzerine, güven duyduğunu belirten tatlı bir hareketle, evet, neredeyse sevgiyle başını omzuma dayadı ve kısa bir süre öylece kaldı. Sonra, farklı bir ses tonuyla şunları ekledi:

— Ölümün yarım bıraktığı, koparıp aldığı her şeyi ve geride kalanları ruhen sakat bıraktığımı düşündükçe bütün varlığımla, düşüncelerimle öfkeye kapılıyor, isyan ediyorum.

Bu acının hangi derinliklerden yükseldiğini anladım veonaacıldım. Eğildiğimi, onu kendime doğru döndürdüğümü ve bana teslim ettiği dudaklarından tatlılıkla öptüğümü, bunun acemice fakat son derece edep bir öpüşme olduğunu anımsıyorum; gözlerinin önünde oluşan yeni bir dünyaya birbirinin kollarında uyanan iki insanınki gibi.

184

185

10

Önceki gün Belleville Salonunda, amatör boksörler arasında düzenlenen resmi bir turnuvayı izledim; boksörlerin arasında uzun boylu, çok esmer, sert ve dar alınlı, çıkıntılı gür kaşlarının altında uzun kirpikli gözleri olan bir Portekizli dikkatimi çekti. On sekiz yaşında, ün ve para kazanmak için profesyonel olmayı düşünüyordu. Parayı, orada, memlekette, sefil bir köyde bırakıp geldiği anası babası ve çoluk çocuğu için kazanacaktı. Uyumlu kaslara sahip, leopar kıvraklığında bedeniyle, hep aynı sonuç alıcı zariflikle dövüşüyordu ve kendisinden oldukça yeteneksiz bir rakibini kısa sürede yenmişti. Akşam, daha sonra eskrim öğretmeni yardımcısı ve başka üç arkadaşla birlikte olduk; ertesi gün, uyku saatini çok kısalttığım için erken uyanamadım. Kalktığımda saat dokuzu geçmişti.

Aşağıya, fırına inerken, merdivende Wanda'ya rastladım; alışverişini yapmış, filesini doldurmuş evine çıkıyordu. Sabahın ilk saatlerinde, kediyi mahzenlerden birinde, mumyalaşmış halde bulduklarını söyledi. Zavallı hayvan, ölmek için gidip oraya saklanmış. "Fare ısırma görsün, bilirsiniz, o kedi artık iflah olmaz." İcini çekti: "Ne ölüm! Ve o delikte! Yapayalnız." Ona, herkesin yapayalnız öldüğünü söyledim, ama kediye acıması bana dokunmuştu. Çöpçülerin onu bir karton kutunun içine koyup götürmeleri için kapıcının kocasına para verdiğini sözlerine ekledi. O parayı ona ödemeye kalktığımdaysa, kabul etmedi. Fırına gitmeden önce çiçekçiye uğrayıp onun gerçek adına— Bayan Marie Peccate—bir gül buketi yaptırıtım, kartın üstüne de komik bir kedi resmi çizerek tek bir sözcük yazdım: "Teşekkürler," sonra da evine gönderttim.

Bu arada bir hayli çalıştım; Beatrice'e telefon etme isteğimi bastırıyor, onun beni aramasını bekliyordum, çünkü içinden geçmekte olduğu şu zor günlerde yapmam gereken en iyi şeyin ölçülü davranmak olduğundan kuşku yoktu. Vert-Galant Alanındaki beraberliğimizden beri,

kendini bana incelikle, edeplice ve sevgiyle teslim edişinden sonra Beatrice'in, ilk gençliğimden beri beklediğim o yaşam kıvılcımı için, 'selva oscura'ya. girmezden önce savsaklanmaması gereken buluşma için rastlayabileceğim en uyumlu insan olduğunu artık biliyordum.

Evinde sekiz on ders vererek İspanyolca bilgisini tazelediğim Bay Luchaire'den, Buenos Aires'ten postalanmış bir kart aldım. Ön yüzünde Libertador Anıtı, onun arkasında da kendi eliyle işaretlediği, çalıştığı firmanın onu yerleştirdiği ve daha birkaç hafta kalacağı Plaza Oteli görülüyordu.

Beatrice sonunda aradı, ama bana Albay Haubo-urg'un önceki gün, öğleden hemen sonra Val-de-Grâce Hastanesinde öldüğünü, cenaze arabasının bugün saat on birde, cenaze töreninin yapılacağı Eymoutiers'ye hareket ettiğini söylemek için. Ailesi de iki arabayla arkadan gidiyormuş. Beatrice ise Rosa'yla birlikte, Haubourg'ların ona bıraktıkları arabayla yann oraya gidecekmiş. Bir yandan Madamın karışıklık ve acele içinde alamadan gittiği eşyalarıyla giysilerini toplarken, öte yandan durmadan çalan telefona yanıt yetiştirmeye çalışıyormuş. Ayrıca, cenazeye davet edilecek insanların listesini hazırlaması gerekiyormuş. Yapacağı bir sürü işi sıralaması üzerine aklıma takılan ve benim için katlanılması güç şeyi, gitmeden önce görüşüp görüşemeyeceğimizi sordum hemen. Yok, beni saat dörde doğru bekleyecekmiş, çünkü daha sonra onarımcı, ondan sonra da bilmem kim gelecekmiş. Saat dört iyi. Benim de Unesco'da bir buluşmam vardı, ama ayarlayabi-

186

187

lirim. Benimle daha fazla konuşmasını istiyordum; sesi, aramızda var olan yakınlığı daha da güçlendiren bir bağ gibi geliyordu bana, sırf bu zevki biraz daha tatmak için ona sorular soruyordum. Konuşmamızın sonunda sevgi dolu sözler söyledim ona. O da bana bu sözlerin kendisine ne kadar iyi geldiğini bilemeyeceğimi söyledi.

Kısa boylu, koca memeli Rosa, cenaze hâlâ evdeymiş gibi fısıltıyla konuşarak kapıyı açtı. Beatrice, pantolon, bluz, saçlarına eşarp bağlamış olarak geldi. Rosa'ya yardım ediyormuş, daha şimdiden salondaki mobilyaların üstü örtülmüş ve bütün halılar rulo haline getirilmiş. Bluzunun ince kumaşının altından dik göğüsleri belli oluyordu, fakat içinde bulunduğumuz durum, tensel heyecanlar için elverişli değildi, zaten Beatrice'in de yüzüne yorgunluk çökmüş, kendini bütünüyle yapmayı üstlendiği işlere vermişti.

Üstünde bir sürü dosyanın yığılı durduğu masanın bulunduğu albayın odasına götürdü beni. Kitaplığın dibinde, son günlerde üstünde uyuduğu yatak hâlâ açık duruyordu. Benimkine çok yakın bir koltuğa oturmuştu ve bu gece birlikte olamamaktan duyduğu üzüntüyü belirtti. Bunun üzerine elini elime aldım, avucunun içini öptüm; hafifçe çekerek, hülyalibir gülüşle yanağımı okşadı; mutluluğu belki de büyük alevlerden çok küçük hareketler mi getiriyordu.

Telefon çaldı: Albayla yazışanlardan biri, dinsel törenin hangi tarihte yapılacağını soruyordu.

Beatrice yeniden yerine oturduğunda yüzünde ciddi bir ifadenin belirlediğini gördüm. Gerçekten de, ayrılmadan önce ikimizle ilgili şeylerden konuşmamız gerekiyordu, çünkü kısa sürecek de olsa, bu ayrılık bizi birbirimize bağlayan, kendi hesabıma içimin en derin yerinde duyduğum ve yaşamımı ona bağlayan duyguyu zedeliyordu.

188

Sakin bir sesle şunu söyledi:

— Charles, artık bilmeniz gereken bir şey var. Size dostunuzdan, Rodolfo Reyes'ten söz etmem gerekiyor...

Sesi, beni şaşırtan, biraz da kuşkulandıran ciddi bir ton almıştı.

Polis merkezinden çağrıldığımız gün, Reyes'e yaptığı çeviriyle ilgili son kaseti teslim edecekmış. Evine gitmiş, fakat görüşmeleri hiç de iyi geçmemiş. Reyes, son çevirileri kasetten dinledikten sonra çevirinin kendisi için doyurucu olduğunu söylemiş ve daha önceki iki kasette olduğu gibi, Beatrice'in çok açık seçik olan ifade biçimini övmüş. Ve önceden üzerinde anlaştıkları miktar için bir çek yazmış. İş artık bitmiş gibi görünüyormuş. Hatta gitmek üzere ayağa bile kalkmış ki Reyes önemli bir konu olduğunu söyleyerek onu alıkoymuş: Nisan ayında on beş günlüğüne davet edildiği Frankfurt'a kendisiyle birlikte gitmesini önermiş. Orada ona çevirmen olarak yardım edecekmış, karşılığında da ne ücret isterse kabul edecekmış. Fakat bu öneri Beatrice'e karışık gelmiş. Gittiği yerde yetenekli bir çevirmeni kolaylıkla bulabileceğini söylemiş ona. Öneriyi kabul etmemesi ve bunu oldukça soğuk bir tonla söylemesi Reyes'i sinirlendirmiş. O sırada ondan uzakta, elleri evin içinde giydiği ceketin ceplerinde, kara gözlüklerini alnına kaldırmış, ayakta dikiliyormuş. Kısa bir sessizlikten sonra, inandırıcı bir ses tonuyla bu iş için onu düşündüğünü, çünkü şu anda zaten kendisinin yardımcılığını yaptığını ve aralarında bir güven oluştuğunu, ayrıca kısa süre sonra albay öldüğünde işsiz kalacağını bildiğini söylemiş. Bu öneriyi geri çevirmesinin nedenlerinin ne olabileceğini sormuş. Özgür bir kadın değil miymiş? Almanya'da bir süre kalmanın onun gözünde hiç mi çekici yanı yokmuş? Bu arada ses tonunu yeniden değiştirerek dostça ısrarlanm sürdürürken, sanki onda biraz merak, biraz da serüven hevesi uyandırmak istiyormuşçasına ifadesine hafif alaycılık katıyormuş.

189

Beatrice, yeniden aynı soğuklukla ve Reyes'in gözlerinin içine bakarak şöyle karşılık vermiş:

— Benden ne istediğinizi kesinlikle biliyorum, Frank furt'a da sizinle bu yüzden gitmeyeceğim.

O anda Reyes'in tutumu bütünüyle değişmiş. Gülüm-semiş; İm gülümsemede eğlenme, alay ve hor görme birbirine kaşınıyormuş. Bu arada ona yaklaşıyor, aynı yerde, sırtını pencereye vermiş olarak duruyormuş, bu da yüzünün gölgede kalmasına, alnının üstünde gözlük camlarının parlamasına yol açıyormuş.

— Sevgili Beatrice, demiş, size karşı olan saygımı sık sık gösterdim; dostluğumuzu neden tehlikeye atayım ki? Bu akşam beni şaşırtıyorsunuz. Hiç ayrılmadığınız erde minizle ne yapacaksınız? Çiçeklerden lekesiz bir taç mı? Notre-Dame'ın tepesine bir bayrak mı? Çarmıha gerilmiş, yüzünü ekşitmiş bir adamın önünde diz çöküp durmadan dua etmenin, yaşam dolu bir erkeğe zevk vermeye yeğlenmesi gerektiğine kimi inandırabilirsiniz ki? Korkmuş in san rolünü büyük bir yetkinlikle oynuyorsunuz, ama öte yandan gayet iyi biliyorsunuz ki sizin de bir bedeniniz, du yularınız, bir cinsel organınız var—ve bana öyle hakarete uğramış gözlerle de bakmayın! Siz de öteki kadınlar gibi bir kadınsınız sonuçta, arzu uyandıran ve bi'~ erkeği mutlu edebilecek bir kadın. Kendinizi Meryem Ana sanmaktan vazgeçin artık!

Onun, insanları küçük düşürmekte ne kadar yetenekli olduğunu görmüş! İnsan olarak karşısındakini yok sayan, ama Beatrice'in onurunu dimdik ayağa kaldıran, aynı zamanda da o onuru yara almaz kılan bir güç karşısında olduğunu anlamış.

Dönüp kapıya doğru yürümüş. Reyes arkasından onu engellemek için bir hareket yapar gibi olmuş, ama kendini tutmuş. Onun gittiğini fark eden Bayan Vuillard, girişte yetişip kapıyı açmış.

Reyes'in gösterdiği bu hödüklüğün öyküsü sinirleri-

mi ayağa kaldırmıştı, ama aynı zamanda da Beatrice'in bana karşı açık olma ve içtenlikle davranma kaygısı içinde olduğunun bir kanıtıydı. Sonuçta, bana olan bağlılığı o kadar açık seçik ortaya çıkmıştı ki onu kollanma aldım, gözlerini, alnını, boynunu öptüm; hatta başımı göğüslerinin arasına sokmaya kadar vardırıdım işi. Sonra, gülümsediği-ni, uyanmakta olan isteğin gözlerinde parlamakta olduğunu gördüm, bundan kuşkum yoktu. Yan karanlık o çalışma odasında birbirimizi okşamayı sürdürüyorduk ki evin öbür ucundan Rosa'nın onu çağırın sesi yükseldi. Bluzunun düğmelerini aceleyle ilikledi, başına bağladığı fuları düzeltti ve onun yanına koştu.

Odadaki mihrabı son bir kez, içimde duyduğum mutluluğu taçlandırmak için görmek istedim. Fakat daha şimdiden, tozdan korumak için üstüne beyaz bir örtü örtülmüştü; biten bir oyundan sonra inen perde gibi.

Ertesi gün Mathilde'den gelen bir telefon, yakında bol bol şampanya içeceğimizi, Hippogriffe dergisinin yeni sayısının benim yazımla ve onun da resimlerinden biriyle çıktığını haber veriyordu. Tabii yakında benim de elime geçecekti, ama öteki büyük haber, Bill'in geleceğini bildir-mesiydi. Mathilde'e inanılacak olursa, Connecticut'ını bırakıp gelecekti, çünkü orada 'onsuz feci şekilde sıkılıyor-muş.' Ve Mathilde, ona armağan olarak bir sürpriz hazırlamış; bir aslan yavrusu satın almış, hizmetçi banyoda onu biberonla besliyormuş.

— Bir küçük kedi kadar sevimli!

— Bili belki de damlarda dolaşan gerçek bir kediyi daha çok severdi!

— Amma da yaptın! Onun gibi bir adam, kendisine sevgili Far-West'ini anımsatacak bir hayvanı okşamaktan zevk alır!

Kovboyunun dönüşünü kutlamak için evinde yapaca-

190

191-

ğı toplantıya katılmam için üsteleyince, ondan kurtulmak için istediği sözü verdim.

Aynı gün sabahı, Rosa'yla yola çıkmadan önce Beatrice bana telefon ederek sevgi dolu sözler söyledi; ben de ona kendisini bekleyeceğimi, bin yıldır beklediğimi, o sabrı göstereceğimi söyledim! Ve o anda benliğimin bir bölümü onunla birlikte gitmekteydi. Aslında çok uzun sürecek bir ayrılık değildi, Beatrice yakında geri dönecekti, ama şu sırada bu ayrılık bana ötekilerden daha uzun sürecekmiş gibi geliyordu.

Her zamanki buluşmamız için Neuilly'ye, Reyes'e gittim, ama eve vardığımda Bayan Vuillard, Mösyönün çalışma odasında bir ziyaretçi kabul ettiğini, benden özür dilediğini, salonda biraz beklememi söyledi.

O yalnızlık anında bir koltuğa gömülmüş olarak kafamın içinde cirit atan karmakarışık düşünceleri, Belleuil-le'deki çalıştırıcımızın her maçtan önce bize salık verdiği önerileri anımsayarak toparladım: Sakin olun, rakibiniz üstünde yoğunlaşın, gözünüz hep onda olsun ki—bu çok önemli—'karşılık vermekte geç kalmayın.'

Reyes salonun yan karanlığında sonunda sokak kıyafetiyle belirdi: Deniz mavisini takım elbise, beyaz gömlek ve gri çizgili kravat. Dışarı çıkmaya mı hazırlanıyordu, yoksa eve yeni mi dönmüştü? Kaygılı görünüyordu, hareketleri her zamankinden daha sinirliydi.

Merhabalaşıp birkaç cümle ettikten sonra, o sabah—2 Nisan sabahı—Arjantin birliklerinin, aralarında Veinte y cinco de Mayo uçak gemisinin de bulunduğu donanmanın desteğinde, Falkland Adalarının küçük başkenti Port Stanley'e çıkartma yapmaya başladıklarını söyledi. Alta-mirano'nun doğru söylemiş olduğunu ve mart ayının son

günlerinde Falkland Adalarına bağlı Güney G'orgia'ya deniz piyadelerine bağlı bir komando birliğinin ayak bastığını kabul ediyordu. Birkaç saat içinde Arjantin'le İngiltere arasında savaş çıkacaktı.

Altamirano'nun edindiği bilgiyi ona aktardığımda takınmış olduğu tavrı ammsadım.
—Yine de bekleyelim bakalım!

Sert bir hareketle fûme gözlüklerini taktı, bu dramatik olaylarla kendi üzüntüsü arasına bir perde germek istiyordu sanki. Ortaya çıkacak çok kötü durumların engelleneceği konusunda umudu var mıydı acaba?

Soğukkanlılığım yeniden ele aldı, postadan gelen son mektupları çıkardı; bazı mektupları ve birçok gazete kupürünü çevirdim. Bitirdiğimde, hiç ara vermeden şunları söyledi:

—Geçen gün, Beatrice için katlanılmaz biriydim.

—Söyledi.

Ve o anda boks çalıştırıcısının önerilerine uymadığının bilincine vardım. Reyes gözlerini bana dikti. Yani gemi lombozuna benzeyen siyah iki yuvarlağı benim yönüme döndürdü.

—Öyle mi? Eğer yanlış anlamadıysam, birbirinize dışarı karşı gösterdiğinizden daha fazla yakınsınız.

—Bu konularda şimdiye kadar sana hiç açıldım mı?

—Oysa ben seni bu taraklarda pek bezi olmayan, onu da, başında küçük beyaz tacıyla Meryem Ananın gerçek kızlarından biri sanıyordum!

Dışarının ışığı pencereden süzülerek girdiğinden, başının üstünde yanan avize, sislere bürünmüş bir güneş izlenimi veriyordu; tıpkı Reyes'in, ortaya çıkan iki gerçek karşısında solmuş görünen gururu gibi: Başlamakta olan ve felâket getireceği duyumsanan bir savaş ve fena halde göz koyduğu bir kadınla benim 'ilişkimin' ortaya çıkması.

Dudaklarında doğan gülümsemeye karşın, en kılcal olanlarına varıncaya kadar bütün sinirlerinin ayağa kalk-

192

Norma 193/13

miş olduğunu sezinliyordum.

—Evet, onunla işi çok aceleye getirmeye kalktım. Ya-nıldım. Sense, tersine, ona hep kalbinden söz etmiş olmalısın. Doğru yöntem buydu. Carlos Gardel'in söylediği tangolarda kalpten başka bir şeyden söz edilmez, corazön deyip durur; aşk sözcüğü olarak gülünç, hatta biraz tiksindirici, oysa aynı Gardel, duygusal şarkılarını sahnede fısıldar gibi söylemediği zamanlarda bütün Amerika'nın en hızlı 'maşo'suydu. Sen kadınları ülküselleştiriyorsun, onlara karşı romantik bir saygı duyuyor, ayışığı şiirlerine, işin süsleme püsleme yanına bayılıyorsun. Yüzyıl geriden geliyorsun, ama Beatrice'le başarılı oldun. Ona kalbinden, corazön 'undan söz ettiğini itiraf ef! Yalnızca bu sözcük bile bana, beyaz bir sofranın üstündeki hamamböceğini anımsatıyor!

Ben de ona, bir kadını cinsel organıyla sınırladığımı, cinsellikle tüm dünyayı elinde tutabileceğini düşündüğünü, oysa tam tersine dünyanın bizi avucunun içinde tuttuğunu,

kadının da, ölünceye kadar peşimizi bırakmayan yalnızlığımızı sırtlanmada bize yardımcı olduğunu söyledim.

Bu karşılık üzerine Reyes gözlüklerini alınının üstüne kaldırdı; söylediklerine tümüyle inanır gözükür ve belki de aşkı, bazı magazin dergilerinin küçük burjuva müşterileri için sunduğu biçimiyle algılayan bir kişilik sergileyen bu adamı daha iyi inceleyebilmek için kuşkusuz. Bana hemen yanıt vermiyor, belki de keyiflenmesini daha iyi sindirebilmek için başını önünde tutuyor. Bir papazını andıran beyaz ve kuru ellerini koltuğun kollukları üstüne uzatmış. Bekliyorum; ama şunu da çok iyi biliyorum, kibirli insanın kendi kendisiyle tutarlılığı düşseldir, birtakım çelişkileri, tutarsızlıkları hep içinde taşır ve bunlar onun benliğinde, çok derin sularda yaşayan kör balıklar gibi, bir yılanı andırırcasına kıvrılıp devinir.

Sonunda burnunu kaldırıyor, yüzünde hâlâ hafif alay-

cı bir ifade var ve dünya, dünya olduğundan beri erkeklerin çevrelerinde hep kadınların bulunmasını istediklerini, çünkü yaşamın sonunda sonsuz bir hiçlikten başka bir şey olmadığını çok çabuk anladıklarını söylüyor. Ve benim sözcüğümle, kadın eğer bize 'yardımcı' olacaksa, bu yardımı ancak, sonunda nada'ya geri dönecek olan bedenimize vereceği zevkle yapabilir, diyor.

—Dinle beni, Carlos...

Suskunluğum, gözlerinde alaya bir parıldamanın doğmasına yol açıyor:

v —Dinle beni! Bilgelik nerede gizli biliyor musun? Al-bornoz'un Müslüman İspanya'sında Ben Moughaid'den aktardığı resmi evlilik sözleşmesi formülünde. Buna göre kadın, üstüne gelecek bütün kumaları 'de grado y volunta-riamente', yani iyiniyetle ve gönüllü olarak kabullenmeyi üstleniyordu. Ben bir kez evlendim, ama benim karım...

Birden duruyor, 'söylemek neye yarar ki' anlamına bir el hareketi yapıyor; Norma hakkında bilgim olduğunu anımsıyor kuşkusuz (ayrıca onunla ilgili gerçeği benim bildiğim kadarıyla bile bilmiyor). Ne var ki benim yüzümden o kadının ölüsüne takıldı ve dudaklarının ucuna kadar gelen acı alayı söylemekten vazgeçti.

Ve bütün bu sözlerden sonra, aramızda ortaya çıkan duruma geliyor, benim gibi bir sporcu olmasa da, kaybetmeyi öğrendiğini ve yenilginin de yengi gibi oyunun bir parçası olduğunu söylüyor. Bu son sözler—ki bunların bende uyandırdığı titreşimlerin farkında olduğuna kuşku yok—bu arada Beatrice'in onun gözünde ne olduğunu açık seçik ortaya koyuyor: Bir iddia, bir eğlence, tüketilecek diri ve güzel bir beden.

Benim için katlanılması olanaksız bir düşünce bu ve ayağa kalkıyorum. O da kalkıyor, fakat benden daha gevşek ve takındığım sinirli hava karşısında sevimli görünmeye çalışarak uzlaşmacı bir ses tonuyla:

—Haydi, Carlos, bizim gibi iki dostun bir kadın yüzün-

194

195

den birbirine girmesi olacak şey değil! Bana Be"atrice'le yattığım söylemiş olsaydın, başımı çevirip ona bakmazdım bile.

Ve bu kez zorlama bir iyiniyetle—çünkü o itirafı yapmak ona çok zor geliyor—:

—Üstelik sana söylemiş, ters sözlerden başka bir şey elde edemedim ondan.

—Bunu hak etmişsin!

Bu kez birden öfkelenmiş görünüyor ve ben, özdenetimini yitireceği, bana, boksta dendiği gibi, açık vereceği, ona vurmayı düşündüğüm sert darbeyi engelleyemeyeceği anı bekliyorum, ama olmuyor, sözünü sürdürüyor:

—Artık ayrılmamız gerekiyor. Özür dilerim, bir İngiliz dostumla buluşacağım, buradan çok uzakta değil; Falkland Adaları hakkında bana yeni ve kesin bilgiler getireceğine söz vermişti.

Bu bir kaçış değil kuşkusuz. Gerçekten acelesi var, her şey bir yana, hiçbir yere varmayacak olan bu konuşmayı sürdürmemizde ne yarar var ki! Bir başka gerçek daha var, o da başarısızlıkla sonuçlanan ve artık yapacak bir şey kalmayan, çabuk unutulması gereken bir çapkınlık macerası olarak düşündüğü B6atrice'i patlayan bu savaşın şu anda çok arka plana itmesi.

Sabah erkenden mutfakta kendime kahve yaparken bir gün önce Reyes'le aramızda geçen sahneyi kafamın içinde yeniden yaşıyordum ve kullandığı, alaycılığının da ötesinde bir anlam taşıyan o cümle, iki dostun bir kadın yüzünden birbirine kıyamayacağını söylemesi aklıma geliyordu. Son derece katı olan bu insanın içinde hiçbir acıma duygusuna yer olmadığından kuşku duymaya başlamıştım; belki de bu, kabullendiği ya da kendi seçtiği bir iç yalnızlığından, hiç kimsenin, en çok aşağıladığı, ama yalnızca bedenlerini istediği kadınların bile ona ulaşamadığı o kale-

nin içine kapanmaktan tat almaya kendini adanmış olmasından ileri geliyordu. Ayrıca, eski İspanya'da geçerli evlilik koşullarından adeta gözleri parlayarak söz etmesi, Nor-ma'yla ilişkilerinin ne düzeyde olduğunu, bir akşam Alta-mirano'nun anlattığı gibi, metreslerini karısına kabul ettirmeye kalkıştığında onu ne denli üzdüğünü anlamama yetiyordu.

Sabahın saat yedisinde, doğudan batıya doğru sütten bir ırmak gibi bembeyaz akan bir Paris göğünün altında, pencerenin önünde transistorsuz radyomdan haberleri dinliyordum. Majestelerinin hükümetinin, Arjantin Cumhuriyetine savaş açtığı bildiriliyordu. Benim için gerçek bir sürpriz değildi bu, yine de içim burkuldu, her şeye karşın savaştan kaçınmanın belli belirsiz umudunu taşıyordum belki de.

Güzel, pırlıl pırlıl bir sesle haberi veren genç hanım, neredeyse neşe içinde, Kraliyet Donanmasının Portsmouth ve Cebelitarık'taki filolarının, Falkland Adalarına yönelmeden önce, Asuncion Adasında bir araya geleceklerini bildiriyordu. Bu armadayı oluşturan gemilerin en büyüklerinden ikisinin de adını veriyordu: Hermes ve invincible uçak gemileri. Ben askerlik hizmetimi bir hava birliğinde yapmıştım, sırf bu yüzden askeri ve sivil havacılık alanındaki yenilikleri amatörce izlemeyi sürdürüyordum. Onun için de bu iki devin, benzerlerine göre daha küçük, havadan havaya kızılötesi arayıcı başlıklar takılmış roketler taşıyan minik birer canavar olan 'harrier' uçaklarıyla donatıldığını biliyordum.

Öğleye doğru, öğleden sonraki derslerimin hazırlığını bitirdikten sonra, aşağıya gazete almaya indim. Hepsi olayı iri puntolarla veriyordu. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi toplanmış, Arjantin, Port Stanley'e iki bin asker çıkarmış, havaalanını işgal ediyordu. Karşı karşıya gelen iki devletin bağlaştığı olarak ABD arabuluculuk etmeyi öneriyordu.

196

197

Arjantinlilerin uzun süreden beri, kendilerine İspanya'dan miras kaldığını ileri sürerek Falkland Adaları üstünde hak iddia ediyorlar, İngilizlerse, on altıncı yüzyıldan beri Falkland Adalarında egemen olduklarını ileri sürüyorlardı. Bu uzak, yalnız, çok az sayıda insanın yaşadığı, dondurucu rüzgârlann kamçılacağı takımadalann asıl önemi her şeyden önce

stratejikti; herhangi bir nedenle Panama Kanalı kullanılmadığı durumda yararlanılacak olan Horn burnu yolunun üstünde bulunmasıydı. Ayrıca, söylediğine göre, işin içinde biraz da petrol kokusu vardı... Öte yandan Arjantin hükümetinin bu girişimi, aslında kendini kurtarma operasyonundan başka bir şey değildi. Kendisini iflasın eşiğine getiren korkunç ekonomik kriz ve ülkenin tümünün düştüğü umutsuzluk karşısında (on beş gün önce polis, rejim karşıtı bir gösteriyi vahşice bastırmıştı), halkın vatanseverlik duygularını sömürmekten başka çaresi kalmamıştı. Okumakta olduğum Paris gazetelerinden birinin muhabiri, insanların ellerinde flamalar ve bayraklarla sokaklara döküldüğünü bildiriyordu.

Gazetelerimi önüme yaydığım küçük lokantada, çevremdeki konuşmalara kulak veriyordum; herkes bu faşist, çöküntü halinde olan rejim karşısında İngiltere'nin fazla zorlanmadan birkaç gün içinde zafer kazanacağını düşünüyordu.

Ne var ki onların düşündüğü gibi bir operet savaşı olacağı benzemiyordu. Karşı karşıya gelecek olan ultra modern ve korkunç tahrip gücüne sahip savaş araçlarının varlığı, Arjantin'in kahramanlık ateşiyle körüklenen, İngiliz -lerinse soğuk gerekirciliğiyle beslenen bu çatışmanın son derece ölümcül geçme olasılığı vardı.

» Öğleye doğru Beatrice telefonla aradı. Yüzünü göremeden onunla konuşmak, gözlerinin içine bakıp aklından geçenleri okuyamamak beni şimdiye kadar hiç bu ölçüde

bir yoksunluk duygusu içinde bırakmamıştı! Bana aceleyle, Albay Haubourg'un Eymoutiers Mezarlığındaki aile kabristanına defnedildiğini, Nazi kamplanna düşenlerin oluşturduğu derneğin birçok üyesinin cenazeye katıldığını, kendisinin de törene, isteğine uygun olarak Madam'ın yanında katıldığını anlattı. Ben de bu anlattıklarından sonra, Reyes'le yaptığım görüşmeden söz etmeyi, onun söz cambazlıklarını aktarmayı yersiz buldum. Zaten yanında birileri var gibiydi, benimle rahat konuşmıyordu. Ama ben, ona olan tutkumu bütün ateşimle ve coşkuyla anımsattım, onu kollanmın arasına almak için duyduğum isteği, aynılığın ne kadar zor geldiğini, bende uyandırdığı bütün duygular anlattım ona. O da bana olanca kibarlığıyla, ölçülü bir ses tonuyla (tam 'Meryem Ana kızı'na yakışır bir tonla, derdi Reyes) beni çok iyi anladığını, bana çok teşekkür ettiğini söyledi; böylelikle bu küçük komedi bfini çok hoşnut eden bir sonla noktalandı.

Akşam, 11. Bölgenin ta dibinde bir yerde verdiğim özel dersten sonra (bu kez Fransızca, İspanyolca değil, n'a-parımız ekmek parası!) metroya koştum, Maurice Birahanesine yollandım. Oraya vardığımda düş kırıklığına uğradım! İçeride bula bula en meraklılarından, Güney Atlantik'te olup bitenlerin kendilerini hiç ilgilendirmedeği iki satranççıyı buldum. Oysa gazetelerde, Port Stanley'e yapılan çıkartmanın ilk saatlerinde, Kraliyet Deniz Kuvvetlerinin küçük bir birimi tarafından korunan vali konağına yapılan saldırı sırasında, saldırının başındaki Arjantinli yüzbaşının birçok askeriyle birlikte öldürüldüğünü okumuştum ve bunlar bu savaşın ilk ölüleri idi.

Satranççılann daha yaşlı olanı, demiryollarında yedek işçi olarak çalışan sakallı biri, başını satranç tahtasından kaldırma inceliğini göstererek bir gün önce—bir gün önce oraya uğramamıştım—Altamirano'nun grubu evin-

198

199

de toplanmaya davet ettiğini söyledi.

—Neden kendi evinde? Neden çekiniyor ki?

—Hiçbir şeyden. Arkadaşlar çok gürültü yapar, çok hareket eder de patronun hoşuna gitmeyecek durumlar ortaya çıkar, diye öyle düşündü. Falkland Adaları olayını tartışacaklar. İlgileniyorsan sen de Alta'nın evine gidebilirsin.

Her ne kadar hepsi beni dost olarak kabul etseler de, ölçülü davranmış olmak için oraya gitmekten vazgeçtim.

—Dinle, dedi sakallı, bir salon tartışması hazırlamayı düşünüyorlar.

—Nasıl bir salon tartışması?

Şaşkınlığım onu güldürdü. Bana, Paris'teki küçük sürgünler kolonisinin bölünmüş durumda olduğunu, kimilerinin istilayı onayladığını, kimilerininse karşı çıktığını, ama bunu aynı düşüncelerle yapmadıklarını, her türlü saldırıya ilke olarak karşı olduklarından ya da böyle bir saldırının ülkeyi daha da felâket bir duruma sürükleyeceğinden emin oldukları ya da korktukları için karşı çıktıklarını anlattı.

—Ve bu konuda çok sıkı tartışıyorlar!

Oradan çıktım.

Dışında, gazete satan kulübelerin sergilerinde akşam gazeteleri şu başlığı atmıştı:
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER: Arjantin'in diplomatik bakımdan soyutlanma olasılığı.

11

Pazar sabahı geç sayılacak bir saatte Carmen Aguir-re'yi kaldığı pansiyondan telefonla aradım; akşam çok geç yattığını biliyordum. Sorduğum soru üzerine, Maurice Bi-rahanesindeki sakallının söylediklerine güldü. Tamam, Al-tamirano'nun evinde yapılan toplantının amacı Falkland olayını konuşmaktı, ama aslında bir Arjantinlinin, beş yıldır Barcelona'ya yerleşmiş bulunan, kendisiyle orada tanıştığı eski bir diplomatın Paris'e gelişiyle ilgiliydi.

Onu öğle yemeğine davet ettim, ama öğle yemeği olarak bir kutu yoğurtla bir meyve yiyeceğini söyledi. Bu arada, saat üçe doğru kendisini görmeye gidebileceğimi de ekledi.

Saat üçte, pansiyonun, çiçek saksılarıyla ve duvarlardan sarkan bol sarmaşıklerle çevrili, güneş ışınlarının eğik duran bir bıçak gibi indiği küçük bahçesinde karşılıklı oturmuştuk.

Her zaman olduğu gibi Carmen siyahlar içinde, hiçbir takı takmamış, saçları da yine her zamanki gibi arkaya sıkı sıkı taranıp ensesinde topuz oluşturuyor. Onu ilk kez dışında, gündüz gözüyle görüyorum; yüzü bir afyon ba-ğımllımmki kadar beyaz, derin çizgili; çok iri gözleriyse, zaman zaman garip biçimde bir noktaya dikilip kalıyor. Gerçekte, bir Shakespeare tragedyası içinde yüzüyormuş havasını uyandırıyor. Barcelona'dan Paris yoluyla Londra'ya geçecek olan ve Caracas'ta çıkan bir büyük gazetenin sürekli temsilcisi olarak çalışan arkadaşı Jos[^]-Maria Pellegrino'yu beklediğini söylüyor. Paris'te tam iki gün kalacakmış ve burada yaşayan, Carmen'in deyişiyle de Falkland olayının 'akılları altüst' ettiği vatandaşlarıyla bir

200

201

araya gelmeyi kabul etmiş. Toplantının gelecek perşembe günü, saat altıda, 20. Bölgedeki küçük bir salonda yapılmasına dün karar verdiklerini de ekliyor. Gittiğim cimnastik salonunun belki pek uzağına düşmüyordur, diye söz konusu bu salonun tam olarak nerede olduğunu soruyorum. Gece saat dokuzda açılan bir dans salonuymuş, iyi bir insan olan patronu, salonu saat altı ile sekiz arasında grubun kullanmasına izin vermiş. Metro istasyonuna çok yakınmış, arkadaşlar davetiye dağıtmaya başlamışlar.

Carmen'e, Reyes'i davet etmeyi düşünüp düşünmediğini soruyorum. Yüzünün hemen öfkeli bir hal aldığını görüyorum. Üsteliyorum:

—Reyes, etliye sütlüye kaşmasa da, katılmasının ilginç olacağını düşünüyorum.

—Öyleyse ona haber vermek sana düşüyor. Ancak katılacağını pek sanmam.

—Gelir. Savaş ne durumda?

Haber almak için elinden geleni yaptığını biliyorum, fakat dünden beri yeni bir haber olmadığı anlaşılıyor. Güvenlik Konseyi demek ki oybirliğiyle denebilecek bir çoğunlukla, Falkland Adalarının derhal boşaltılması yolundaki İngiliz kararını kabul etmiş. Başkan Reagan, Dışişleri Bakanı Haig'i iki ülkenin de kabullenebileceği biçimde arabuluculuk yapmakla görevlendirmiş. Armadaya gelince, yoluna devam ediyor ve Asuncion Adasına yaklaştığı anlaşılıyor; ileri sürüldüğü gibi Washington, Londra ve Buenos Aires arasında süren görüşmeler yüzünden değil, petrol ikmal gemilerinden uzağa düşmemek için hızını kesmiş.

Söylediği her cümleden sonra Carmen neredeyse saplantı haline getirdiği bir alışkanlıkla mendilini dudaklarının üstüne bastırıyor. Benimle birlikte ısmarladığı kahvesine hiç dokunmadan konuşmasını sürdürüyor. İngilizlerin iki hafta içinde savaş düzenine geçeceklerini ve yapacakları kuşatma yüzünden o ıssız takımadalara çıkarılan,

202

savaş deneyiminden geçmiş binlerce askere destek vermenin güçleşeceğini söylüyor.

—Ne çalgınlık! diyor, kendi kendine mırıldanarak.

Reyes'i her hafta görmeye gittiğimi, yakında da gördüğümü bildiği halde onun olay hakkında ne düşündüğünü hiç sormuyor. Kendisine yaptığı tek ziyaret sırasında Nor-ma'ya ve onun ölümüne karşı gösterdiği katlanılmaz, baş-kaldırıcı soğukluktan sonra, onu iradesiyle aklından sildiği, dışına attığı için böyle davranıyor kuşkusuz. Ben de bu yüzden sesimi çıkarmıyorum, bulunduğumuz küçük avluda çiçekten çiçeğe dolaşan, çiçeklerin içine yarı beline kadar dalan, sonra güneş ışığında bir kıvılcım gibi parlayarak zıplarcasına yükselen bir arıyı inceliyorum.

Beatrice bir gece, kimseyi rahatsız etmemek için saat on biri geçtikten sonra telefon ettiğinde, birbirimize bu kez rahatlıkla sevgi sözleri söylüyoruz. Bu arada, onu kaygılandıran bir haberi de bana aktarıyor: Bayan Haubo-urg'un niyeti onu Paris'te yanında alıkoymakmış (kendisine eşlik edecek onun yaşlananda bir kadına gereksinim du-yuyormuş), ne var ki mirasçılar, yani iki oğlu, Paris'teki apartman dairesini satma yanlısıymışlar. Anneleri Eymotiers'deki evde tam anlamıyla rahat edebilirmiş; ev o kadar büyükmüş ki buradaki mihrap arkalığını orada, ona yakışacak bir yere yerleştirebilirlermiş.

Institution Moutaigne'deki müdürle, Bay Maupin'le konuşup konuşmadığımı soruyor. Konuştum. Aldığım yanıt şu: Danışmanlarına danışması gerekiyormuş, ama İngilizce ve İspanyolca olduğu gibi, bir Almanca kursu açılacak olursa, ekimden önce olmazmış. Bu habere biraz earn sıkıldı, ama ona ekimden başlayarak geleceğimizin nasıl olsa başka bir hedefe yöneleceğini söyledim, sesini çıkarmadı. Zaman o anda donmuştu sanki, geçen gece pencerenin ardından bir ışıltılar denizinde boğulmuş gibi göz-

203

lerimin önünde uzanan Paris'i seyrederken olduğu gibi. Sonunda, belki de düşündüğümüzden daha önce benim yanıma geleceğini söyledi, ben de coşku dolu ifadelerle sevincimi belirttim. Gelsin tabii! Birbirimizden ayrı kaldığımız her dakika, daha yeni keşfettiğimiz, yeni yeni başlayan mutluluğumuz için bir kayıptı. Bunun üzerine, gidip Madamı göreceğini, onunla konuşacağını, durumu ona anlatacağını söyledi.

Reyes'e gittiğimde, aralarında Times ile El Pais'in de bulunduğu gazetelerin masasının üstünde birikmiş olduğunu görüyorum.

—Demek çok okuyorsun?

Bana, büyüteç kullandığını, doktorunun günde üç kez on beş dakikayı geçmemek koşuluyla okumaya izin verdiğini söylüyor. Gözlerinin altındaki şişlikler, gece iyi uyuyamadığını gösteriyor. Ve savaştan başka ne konuşabiliriz ki? Ona Jose-Maria Pellegrino'nun Paris'e uğraşacağını, önümüzdeki günlerde onunla bir toplantı yapılacağını, kendisinin de bu toplantıya davet edildiğini söylüyorum. Kim davet etmiş? Birazcık yalana başvurarak Carmen Aguirre'in davet ettiğini söylüyorum. Gözlüklerinin ardından bana yan yan bakıyor, elleri cebinde, çok sakın, yüzünde ne şaşkınlık, ne de kuşku ifadesi var. Kendi hesabına onun da Carmen hakkında ne düşündüğünü nasıl anlayabilirim ki?

Benden bazı Paris gazetelerinin, Brüksel'de çıkan So-ir gazetesinin, Madrid'de çıkan El Pais gazetesinin başyazılarını okumamı istiyor. Sonunda, yazıların çoğunda İngiltere'nin haklı bulunduğunu, bazılannınsa, arabuluculuk girişimlerine şans tanıdığını kabul ediyor. Ve çok bilinen bir sözü yineliyor, bunu da Fransızca söylüyor: "Zarlar artık atıldı." Leş gibi kokan bir sigara yaktı ve her zaman yaptığı gi-

bi bir konudan bir başkasına geçerek, savaş konusunda bırakıp B^atrice'e üzüntülerini bildirip bildirmediğimi soruyor. Yine yalana başvurup Beatrice'in o konuyu çoktan unuttuğunu söylüyorum. Onu biraz da kızdırmak niyetiyle, benim evime yerleşmek için Eymoutiers'den bir an önce dönmek istediğini, bu karan dün aldığını da ekliyorum. Bu kez de susup aldırma maskesini takıyor; çok başarıyla becerdiği bir şey bu. Ama ben, pis kokulu sigarillo-sundan daha sinirli nefesler çektiğini ve gözlerinin, koyu renk gözlük camlarının ardında donup kalmış gibi sabitleş-tiğini gözlüyorum. Sonra, kısa süren o düşünceli halini bırakarak, yüksek kitap raflarının yanındaki bir mobilyaya doğru yürüyor. Bir kitap aramaya gittiğini düşünüyorum, fakat çekmecelerden birini çekip içinden bir şey alıyor. Geri döndüğünde bunun beyaz boyalı tahta bir kutu olduğunu görüyorum. Yanıma geldiğinde, kutunun içinden ye-şimtaşından yapılmış küçük bir heykelcik çıkararak bana uzatıyor; önce, bana fikrimi soracağını sanıyorum. Oysa heykelciği bana verip şunları söylüyor:

—On bir yıl önce Mexico'dan almıştım bunu.

—Harika bir şey!

—İkiniz için.

—Ne diyorsun?

—Bedenini saran sarmaşıklerle ve başında tüylerden taçla, çömelmiş bu küçük adam Aztek tanrılarında biri, Ksoşipilli; onların kan dökmeyen ender tanrılarında biri, gördüğün gibi, belki de gülümsemesini bilen tek tanrılar. Güzelliğin, ilkyazın ve çiçeklerin tanrısı. Göz çukurları boş olduğu için kör gibi görünüyor, ama aslında gözlerinde birer inci varmış.

Bu küçük heykelciğin değerini anlıyorum ve ona çok çok teşekkür ediyorum, ama yine de Beatrice'le bana verdiği bu armağanın nedenini anlayamıyorum. Onun bana en kısa zamanda gelmeye karar verdiğini söylerken Re-yes'te görmeye alışık olduğum kadın düşmanı tepkileri

204

205

uyandıracağımı sanıyordum; o durumda da, Beatrice'e duyduğum tutkudan güç alarak ağzının payını vermeye göze almıştım.

Fakat bir kez daha 'yan çiziyor', konuyu bırakıp Falkland Adalarına getiriyor sözü. Arjantin Genelkurmayının aldığı bu savaş kararının akla mantığa aykırı düştüğünü, on sekiz aylık, güney sonbaharının soğuşuna karşı yeterince donatılmamış ve savaş hakkında kitaplarda

okuduklarından başka deneyimi olmayan acemi erlerin, karşılarında çok iyi eğitilmiş profesyonel askerler bulacaklarını söylüyor.

Bunlan söyledikten sonra, akşam yemeği için dışarı çıkmak üzere hazırlanmaya gidiyor. Yine İngilizlerle buluşacak, hiç kuşku yok! O konuda şaka yapmaya kalkışıyorum, ama omuz silkiyor. Ayrılmadan önce, insanı hayran bırakan yeşimtaşından o küçük heykelcik için bir kez daha teşekkür ediyor, perşembe günü buluşma için gerekli bilgileri anımsatıyorum.

Sokağa çıkıyorum, gösterdiği eliaçıklıktan mutluyum, kutuyu ceketimin altına sıkıştırmışım, aynı zamanda da merak içindeyim; Reyes'in kafasının nasıl çalıştığını anlamak olanaksız gibi geliyor bana, ama daha sonra, ak-lındakileri sezinlemede gecikmiyorum; heykelciğe yeniden bakmak, onu incelemek, ellerimin arasında evirip çevirmek, yeşil bir suyla oynuyormuş gibi yansımalar oluşturmak için bir kahveye girip oturuyorum.

Buenos Aires'ten, Bay Luchaire'den mektup aldım, bu kez kartpostal değil, gerçek bir mektup; hocasını onurlandırmak için olacak, İspanyolca kaleme almış ve o çevrelerde, Arjantin'in güttüğü davada haklı çıkabileceği konusundaki temel düşleri aktarmaya çalışmış.

Önce, yakın tarihlerde bazı devletlerin aynı şekilde zora başvurduklarını, İran'ın Hürmüz Boğazındaki iki ada-

ya, Endonezya'nın Timor'un doğusuna, Türkiye'nin Kıbrıs'ın bir bölümüne asker çıkardıklarını, daha başka devletlerin de aynı yola başvurduklarını, bu davranışların Birleşmiş Milletler'de şiddetli protestolara yol açtığını, daha sonra bu olayların kalın bir unutkanlık tabakası altında kaldığını aktarıyor.

İngiltere'nin şiddetli tepkisi şaşkınlığa yol açmış, ama bu bir kötü niyet belirtisi olarak görülüş. ABD, İngiltere'nin mantıklı davranmasını sağlarmış, çünkü söz konusu adalar Arjantin'e ait olduğu kadar, Amerika Devletleri Örgütüne de aitmiş ve sonuçta kıtasal dayanışma söz konusu olacaktı. Ne var ki Falkland'lardan gelen mektuplar yüzünden bazı kaygılar belirmeye başlamış: Askerler, çadır yaşamından, ikmal işlemlerinin düzensizliğinden, sıkıntıdan, donmuş araziden, çok şiddetli soğuktan şikâyet ediyorlarmış... Ayrıca, bir de şu donanma, tepelerinden yıldırımlar yağdıracak olan, koskoca Atlantik'te sanki kendisini hiçbir güç engelleyemezmişcesine ilerleyen, bir yazgı gibi kendilerine yaklaşan!...

Yanıt olarak Bay Luchaire'e kısa bir mektup yazıp özetlediği bilgiler için teşekkür ettim. Akşamki toplantıda çok daha geniş bilgiler edineceğimi umuyordum.

Gerçekten de Belleville yakınında, iki savaş arası dönemden kaldığı anlaşılan, aşınmış süslemeleriyle ve ırmak tanrıçalarını temsil eden, yalancı mermer iki heykelden oluşan alınlığıyla küçük bir salondur. Dip tarafında balkona açılıyordu. Verilen saatte oraya gittiğimde, benden önce yüz kadar insanın gelmiş ve salonu dumana boğmuş olduğunu gördüm. Dumancıların arasında kalmamak için, her iki yandan sahneye kadar uzanan, dökme demirden sütunların taşıdığı at nalı biçimindeki balkona çıkmak için merdivenlerden birine tırmandım. Sahnede orkestra aletleri duruyordu; kuyruklu piyanonun dışında bü-

206

207

tün aletler siyah, parlak kılıflar içindeydi. Salonun, beyaz taşlarla döşeli orta bölümü dans için ayrılmış, masalar, duvarlar boyunca ve balkonlara yerleştirilmişti. Girişte, ay-nasıyla ve önüne dizilmiş şişeleriyle düzenlenmiş barda, salona sırtlarını vermiş içkiciler, sanki yerlerinden hiç kalkmayacaklarmış gibi oturuyorlardı. Tünediğim yerden, gelenler arasında Altamirano'yla Carmen Aguirre'yi, onlann dışında Maurice Birahanesinden tanıdık birkaç

kişiyi daha seçtim. Gittiğim cimnastik salonuna gelen iki arkadaşı da fark ettim; goril bedenli iki halterciyi. Yalnızlığım fazla sürmedi. Dans salonunun çalışanları da yukarı çıkıp korkuluğa benim gibi yaslandılar.

Ve sonra Reyes!

Onun gelmesini gözlüyordum. Yan yolların birinden, gölkenannda cambaz ayaklıkları üstündeymişçesine yürüyüşle ilerlediğini gördüm. Her zamanki gibi şıktı; başı açık, saçları kıvrıkcık, koyu renk ceket, açık pantolon. Onu tepeden, beni fark etmesine olanak bulunmayan bir yerden görüyordum, zaten kimse başını kaldırıp da bizim bulunduğumuz loş yüksekliklere bakmıyordu. Belki de beni aranıyordu, çünkü başını sağa sola çeviriyordu; Carmen'i ve Altamirano'yu bal gibi görmüş, ama bakışları onlann üstünde hiç duraksamamıştı. Salondaki ışıkların fazla parlak olmaması yüzünden gözlüklerini takmıyordu. Etrafa bakınmaktan yorulmuş gibi görünüyordu, bense tartışmalar sırasında birşeylerin olacağını seziniyor, merakım yüzünden de aşağıya, onun yanına inmeyi pek istemiyordum. Kimilerinin kenardaki iskemlelere oturduğunu görüp o da bunlardan birine yerleşti; dimdik oturup bacak bacak üstüne attı ve leş gibi kokan sigarillolanndan birini yaktı; böylelikle, onu oraya ben davet etmiş olduğum ve tanımadığı insanların arasında yalnız bıraktığım için içimde uyanan tedirginlikten kurtulmuş oldum.

İyi de etmişim; sonraki olaylar bunu doğruladı.

Açık söylemek gerekirse, sayılan giderek artan bu in-

208

sanlann içinde beni tek ilgilendiren oydu. Tartışma sırasında nasıl davranacağım merak ediyor ve gözlem yerimden aynılmamakla iyi ettiğimi düşünüyordum. Nasıl olsa onun yanına istediğim zaman gidebilirdim, ama 'panoramik' sayılabilecek bu yerden manzarayı daha iyi seyretmek için yararlanacaktım.

Sonunda, gürültü patırtı içinde Jose-Maria Pellegrino salona girdi; yanında üç dört arkadaşı vardı; bunlardan biri Reyes'in boyunda, onun kadar zayıf, fakat daha güler-yüzlü, çekik kara gözleri olan, bıyığı yüzünü ikiye bölen bir adamdı. Alkışlara, bir elini başının üstüne kaldınp selâmlayarak karşılık verdi. Bundan sonra Carmen Aguirre'yi, sonra Altamirano'yu, daha sonra da bir başka kişiyi, Güney Amerikalılara özgü çok ateşli bir sevgiyle kucakladı. Daha sonra onu, kapısının üstünde yönetim yazan bir bakır levhanın bulunduğu büronun yanındaki küçük bir merdivenden sahneye çıkarttılar. Sahneye ondan daha önce çıkmış olan Carmen, mendilini çıkarmış, avucunun içinde top gibi sıklmaya başlamıştı bile. Onlann arkasında, artırılmış ışıklann altında piyano, siyah granitten yapılmış bir mozole gibi parlıyordu. Reyes'e gelince, hep yerinde oturuyor, soğuk havasını bozmuyor, bu arada küçülmüş siganndan nefes çekmeyi sürdürüyordu. Hep aynı biçimde tutuyor, aynı biçimde ağzına götürüyordu.

Carmen'in yeni gelen insanı tanıtmamasını, eski diplomatik etkinliklerini, hükümet darbesinden hemen sonra ülkesinden aynlmasına neden olan inançlarını, son olarak da Barcelona'da basın muhabiri olarak görev yaptığını anlatışını dinledi.

Carmen, dans pistinin ortasına toplanmış olan izleyicilere Pollegrino'nun Arjantin'deki durum hakkında kısa bir özet yaptıktan sonra, sorulacak sorulan yanıtlaması için sahneden aşağı indi.

Norma 209/14

Ülkenin durumu hakkında verdiği bilgileri iyi kötü herkes biliyordu, ne var ki Arjantin peso'sunun hızla düştüğünü; bir doların 14.000 peso olduğunu ve ekonomik çöküşün eli kulağında olduğunu açıklayınca mırıldanmaların yükseldiği duyuldu. Kaçırımlar, adam kaldırmalar, işkencelerle sürdürülen baskılardan söz etmeye başladığım-daysa ortalık birden sessizleşti; bu arada Pellegrino, sahneye çıkan merdivenin yanında dikilen Carmen'e doğru

döndü. Carmen Aguirre'nin, bu korkunç zulümleri kendisinden daha iyi anlatabilecek durumda olduğunu, onun şu tarihten şu tarihe kadar, yani üç ay boyunca Yüzbaşı Sarrocchi'nin başında bulunduğu bir kampta alıkonulduğunu, bu adamın, Yüzbaşı Astiz'le birlikte, en uğursuz cellatlardan biri olduğunu, Avrupa basınının bu cinayetlerle ilgilenmeye başlamasından beri daha da tanındıklarını söyledi.

Bu anımsatma üzerine Carmen, sanki bağırmasına engel olmak istercesine top yaptığı mendilini ağzına bastırdı.

Bakışlarımı hemen Reyes'e çevirdim. Söylenenlerden o da etkilenmişti. O kampı birkaç günlüğüne de olsa tanımıştı, dahası, orada kaldığı ö birkaç gün, Carmen'in kampta olduğu günlere rastlıyordu. Carmen o sıkıntılı günleri anlatırken o da orada geçirdiği günleri anımsayabilir ve Norma'nın da orada olduğu sonucuna varabilirdi. Bu düşüncenin aklından geçip onu sarstığının kanıtı, sanki alev yalamış gibi yüzünün kıpkırmızı olmasıydı. Pellegrino sahnede konuşmayı sürdürüyordu, ama ben yalnızca Reyes'i görüyordum. Yavaş yavaş ayağa kalkıyor, kolları bedenine yapışık olarak öylece dikiliyor, hafifçe sendeliyordu. Yüzü sahneye dönük, dudakları, içinde uzayıp giden bir şaşkınlığın etkisiyle yan açık, kısa bir süre öylece kalakaldı. Ona acıdım ve yanına gitmeye karar verdim. Ne var ki demir merdivenin yanına vardığımda, yeniden yerine oturduğunu, dimdik, elleri kalçalarının üstünde, kendinden daha

emin bir hava içinde durduğunu gördüm. Onu kolundan tutup bir taksiye bindirdikten sonra Neuilly'ye götürme düşüncemden vazgeçtim; onun gibi bir insan için düşünülmesi saçma bir şeydi bu!

Pellegrino, Falkland Adalarının, Avrupa ülkelerinin Amerika'daki sömürge dönemlerinin bir kalıntısı olduğunu ve bu tür kalıntıların ortadan kaldırılmasının haklı görüldüğünü ileri sürüyordu. Salonun içinden, tam Paris şi-vesiyle bir ses yükseldi:

— Peki ya 'muz cumhuriyetleri'? Onlar da Avrupa sömürgesi mi?

Pellegrino, bu sataşmayı gülümseyerek savuşturduktan sonra konuşmasını sürdürdü, ama söylediklerini iyi anlamıyordum, fazla söz cambazlığı yapıyor, zamanını uzun, 'ne şiş yansın ne kebab' açıklamalarla dolduruyor-du. Oysa şimdi savaştan, onun ortaya çıkardığı manzaradan, yani Arjantinliler için iç açıcı olmayan manzaradan söz ediyordu. Karşı karşıya bulunulan güçten söz ediyor, daha şimdiden adaların çevresinde kol gezen nükleer İngiliz denizaltılarını, yakıt ikmaline gerek olmaksızın, kendilerini bulup ulaşmaya olanak bulunmayan derinliklerde dalış halinde istedikleri sürece kalabilen denizaltıları anlatıyordu. Bütün bunlar, işin içine 'Harrier'larla, daha şimdiden dönemini doldurmuş 'Mirage'lann birbiriyle karşılaştırılması da karışınca, çok teknik, çok uzun kaçtıyordu. Sonunda salondakilerden biri söz almak için kolunu kaldırdı; ak saçlı, mavi tulumlu bir adam. Pellegrino'ya şunları söylediğini duydum:

— İngilizlerin savaş üstünlüğü hakkında söyledikleri nizin hepsi doğruysa, bizim uğrayacağımız bozgun, o ko kuşmuş, utanç verici terör düzeninin yıkılmasına yol açıp özgürlüğe dönüşümü sağlayacaksa, ben bütün varlığım la ülkemizin bozguna uğramasını diliyorum!

Bir Arjantinliydi bu adam ve kin dolu sesiyle 'bütün varlığımla' sözleri üstüne bastırmıştı. Kendisi olmasa bi-

le, yakınlarından biri ortadan kaybolmuş ya da işkence görmüştü herhalde...

Bu kez dinleyiciler arasında az ya da çok şiddetli protestolar oldu. Reyes'in yeniden ayağa kalktığını gördüm. Yüz ifadesinden bir şey okumanın olanağı yoktu, ama bana öyle geldi ki kalabalığın içinde gözleriyle, o sözleri söyleyerek karışıklık tohumlarını atan kişiyi arıyordu. Ben kendi hesabıma, bu savaşta birçok genç insanın yaşamını yitireceğinin, bunu görmenin hiç de zor olmadığını, gerçek bedenlerin yok olacağını, ortalığın kan gölüne döneceğinin göz önüne alınmamasına üzülüyordum. Bu arada, Al-tamirano'nun herkesi sakin olmaya çağırmasına, Pellegrino'nun da ellerini karnının üzerinde bağlamış olarak, sanki şarkı söylemeye başlamayı bekliyormuşçasına beklemesine karşın salonda ateşli tartışmalar sürüp gidiyordu.

Biraz sonra, gömleğinin kolları kıvrılmış, yeleşmiş açık olarak patronun bürosundan çıkarak, yumuşak fakat kararlı bir tavırla, fazla gecikmeden toplantının bitirilmesi gerektiğini söylemesiyle seans sona erdi. Yerleşmeye başlayan ve daha da süreceği anlaşılan karışıklığı sona erdirmenin de başka yolu yoktu. Carmen'in kendisine teşekkür etmesinden ve Pellegrino'nun da sahneden inmesinden hemen sonra ışıklar söndürüldü. Salon çalışanları daha şimdiden, salondakilerin hepsi çıkmamışken dans pistini süpürmeye, bir kısmı da havalandırma sağlamak için yüksek vasistasları açmaya başlamışlardı.

Ben de, Reyes'in, içeride Carmen'in bulunduğu yönetim odasına doğru ilerlediğini gördükten sonra, iki halterci arkadaşımın davetine uyarak bara birşeyler içmeye gittim. Müdür, Carmen'le Reyes'i baş başa bırakmaya razı oldu ki, odadan çıktı; kolları sıvalı, yeleşmiş önü açık. Açık bırakılan birkaç lâmbanın verdiği zayıf ışık altında zaman hiç durmayacakmış gibi akıp gidiyordu. Carmen'le Reyes arasındaki bu görüşmenin kısa sürede duygusal bir havaya bürünmesinden korkuyordum. Ne olursa olsun, yapıla-

212

cak tek şey vardı: Portakal suyu içerek beklemek! Ve birden, Carmen'in salonun dibinde, parlak ışık altında yeniden belirmediğini gördüm. Yalnızdı. Arkadaşlanmın yanından ayrıldım, ona doğru ilerledim, balkonun altındaki uzun yolda ona yaklaştıkça, yüzündeki allak bullak ifadeyi seçiyordum. Reyes'in, yapının koridoruna açılan kapıdan çıkarak gittiğini söyledi.

Pellegrino'yla Alta'nın birlikte gittiklerini söyleyerek onu akşam yemeğine davet ettim. Kabul etti; ben de onu caddenin üstündeki bir lokantaya götürdüm.

Dışında ılık bir nisan akşamı vardı, güneşin son ışıkları yüksek yapıların tepelerini taçlandırıyordu.

Masaya oturduğumuzda Carmen, heyecandan hâlâ kısık çıkan bir sesle, Reyes'in, Pellegrino'nun sözlerinden sonra durumu hemen anlamış olduğunu söyledi:

— Onunla görüşmemizi daha sonra yapmak istedim, ama kabul etmiyor, bilmek istiyor, hemen orada açıklama bekliyordu. Önümde dikilip duruyordu; sinirli, kızgındı, bakışları korkutucuydu. Çok şaşırılmış olan müdürden bizi birkaç dakika yalnız bırakmasını rica ettim, kabul etti.

Reyes, ondan davranışının nedenini, gerçeği kendisinden neden sakladığını öğrenmek istemiş. O da ona gerekçe olarak, Norma'ya olan saygısını ileri sürmüştü—ki bu, Reyes'i öfkelenmişti. Ne demekmiş bu? Olup biteni tam olarak bilmeye hakkı olduğunu söylemiş. Bunun üzerine Carmen de ona, tutuklanmasından başlayıp Norma'nın katlandığı kötü davranışları fazla ayrıntıya girmeden anlatarak onu kadınlar bölümünün penceresinden sorgulamaya götürürlerken gördüğü ânı, daha sonra onu nasıl her gün gözlediğini, sonunda gözleri önünde ilk avluyu geçerek kamyona binmesini, kendisini izleyen gözlerden habersiz,

213

büyük kapıyı aşmış olarak özgürlüğüne kavuşmasını nasıl gözlediğini aktarmış.

— O anda ellerinin titrediğini fark ettim, diyor. Ona söyleyeceğim her sözcüğün henüz tehlikeli olduğunu, bıçak gibi kalbine saplandığını biliyordum. Ama beni sıkboğaz etmeyi sürdürüyordu. İnsan ne kadar düş gücünden yoksun olursa olsun, karısının bir masaya bağlanıp gardiyanlar tarafından tartaklandığını, hatta cinsel organına sopa sokulduğunu duyacak olursa...

— Evet, orasını anlatmayın...

Carmen, mendiliyle dudaklarını tamponladı. Ben sürdürdüm:

— Ona bunu gerçekten anlattınız mı?

—Yok canım! Ona, Norma'yı oraya geliştinden başlayarak, kendisinin saklandığı yeri söylemesi için şiddetle zorladıklarını anlattım yalnızca. Ama o, 'şiddetle' sözünü duyunca hafifçe gülümsedi.

Bunun üzerine, tutuklu kadınların orada nasıl yaşadıklarını, başlarına neler geldiğini anlatmak zorunda kalmış ve bir an gelmiş Reyes yumuşak bir ses tonuyla şunu sormuş: "Ona tecavüz ettiler, değil mi?" Carmen, güçlkle soluyan, fakat sinirlerinin boşalmasını engellemek için gözle görülür biçimde kendini zorlayan Reyes karşısında başını önüne eğmiş.

Konuşmanın en sonunda Reyes şaşırtıcı bir söz etmiş: "Norma beni ele vermiş olsaydı bile, başıma geleceklere katlanır, ona kin duymazdım; kendi yaşamımı, ona vermediklerime karşılık seve seve feda ederdim," demiş.

Şunları da eklemiş:

— Herkesin bir tek yaşamı var. Ama ben kendi yaşamıma hiçbir zaman özel bir önem vermedim. Ve o yaşamı Norma gibi bir insan için feda etmek, bundan böyle bir taş gibi sonu gelmez bir düşünüş içinde olmaktan daha iyiydi.

Ve çekip gitmiş; kendine, en azından karısının katilleri kadar, belki de onlardan çok başkaldırarak.

214

Carmen sustu; ellerini gözlerine götürecek ölçüde yeni bir heyecan dalgasına kaptırmıştı kendini; oysa gözlerinde yaş yoktu. Sonra alçak sesle şunları söyledi:

— Carlos, görüyorsunuz, artık ağlayamıyorum bile.

Ona yoğun duygular içinde baktım, çünkü Norma'yı, onun cansız yüzünü en son gören kişiydi. Onun elini tutmuş, ama dua etmesini bilen ve birazcık da olsa karşısındakini avutmayı başaran kimselerin yaptığını bile yapamamışta.

Carmen'i kaldığı yere götürdüm. Pansiyonun önünde, manevra yapan taksinin farları onun gölgesini duvara öylesine büyümüş olarak yansıttı ki!

Aynı akşam B^atrice'i aradım. Rosa ve Bayan Haubo-urg'la evde yalnızdı; iki oğul aileleriyle birlikte gitmişti. Ona, kendisiyle bir saat, yalnızca bir saatçik birlikte, bir lâmbanın yumuşak ışığı altında olmak, hatta hiç konuşmadan birlikte olmak istediğimi söyledim. Birşeylerin beni üzmüş olduğunu anlayarak günü nasıl geçirdiğimi sordu. Aslında, Falkland Adaları konusunda bir toplantıya katılmaktan başka bir şey yapmadığımı söyledim. Aramızda daha şimdiden, sözlerin dışında, konuşmadan da birbirlerini anlayabilen çiftlerin ortak düşüncesi oluşmuştu. Gecenin olanca derinliği içinden onun sesi bana bir destek, bunalımdan kaçarak sığınabileceğim bir liman gibi geliyordu. Benimle birlikte olmayı istediğini, beni çok özlediğini, ancak Madamın onu yanından ayırmadığını, henüz kendini toparlayamadığını söyledi.

Ona Reyes'ten söz etmekten kaçındım; bize verdiği armağanı da söylemedim. Nedenini bilmiyorum, ama o habere pek sevinmeyeceğini düşünüyordum. Ayrıca, ona Reyes'ten söz etmek, hem de o anda...

Uykum yoktu. Carmen'in anlattıklarıyla kafam hâlâ allak bullakü. O geç saatte içimden Reyes'i aramak geçi-

yordu, ne var ki müdürün bürosundaki davranışı, çıkarken beni görmek istememiş olması cesaretimi kırıyordu; ama görmek istemediği insan ben miydim aslında? Sonunda, onu kendi kendiyile baş başa bırakmanın daha doğru olacağını düşündüm. Hemen yanımda, etajerin üstünde duran küçük tanrı Ksoşipilli, boş gözleriyle ve başında arkaya atılmış tüyleriyle kafamı kurcalayan ikircimlerle alay eder gibiydi.

12

LONDRA (Reuter): Güney Georgia' da teslim olan ve esir alınan Arjantinli 134 komando arasında, birçok Avrupa ülkesince cinayetle suçlanan Yarbay Alfredo Astiz de bulunuyor. Astiz, tutuklanarak HMS Endurance gemisinde gözaltına alındı.

Bu yazıya, Güney Atlantik'teki savaş haberlerini veren gazetelerden birinde rastladım. Pencerenin ötesinde, şurasına burasına dağılık olarak serpiştirilmiş bulut kü-meleriyle yumuşak ve ipeksi bir gökyüzünü diklemesine görüyordum. Reyes'i aramak için saat dokuza kadar bekledim, fakat Bayan Vuillard, Beyefendinin hâlâ uyduğunu, uyandırılması için herhangi bir not bırakmamış olduğunu söyledi. Peki. Dünkü açıklamanın onu bunalttığını, hiç beklemediği bir anda sert bir darbe yediğini düşünüyordum. Tanıdığım kadarıyla Reyes'in kendisinden hiç beklenmeyecek bir kırılmağa kapılacağı düşünülebilir miydi? İyi çalışmıyor, kafamı işime veremiyor, içimde belli belirsiz uyanan bir dengesizlik, huzursuzluk duygusunu bir türlü yenemiyordum. Öğleden biraz önce yeniden aradım. Hayret! Bayan Vuillard, Beyefendinin meşgul olduğunu, telefonla kimseyle görüşmediğini ve o gün kimseyi kabul etmeyeceğini söyledi. Bu kadar kaba bir karşılığı nasıl yorumlamahydı? Her şey bir yana, o anda Reyes'in bu şaşkınlıktan kurtulması için uzun zaman gerekeceğini düşünüyordum.

Akşam Maurice Birahanesinde Altamirano'yu bir grubun ortasında birşeyler anlatırken buldum. Daha sonra Carmen geldi. O da Reyes'le telefonla görüşmek iste-

216

217

miş, ama görüşmemişti. Bana aktarılan yönerge, ona da aynen aktarılmıştı.

Sonra, bir gün önce yapılan toplantının arkadaşlarıyla değerlendirilmesini bitiren Altamirano masamıza geldi. Bize de aynı konuyu açmaya niyeti yoktu. Reyes'le ilgili bir olay olduğundan kuşkulandığını, olup biteni kendisine anlatmamızı istedi. Carmen, olanları bana olduğundan daha heyecansız ve kısa olarak ona aktardı. Bu arada, kendisinden öğrendiklerine gösterdiği tepki üstünde durarak, bütün gün evine kapanacak, kimseyle görüşmek istemeyecek kadar çarpıldığını söyledi.

— Her neyse, dedi Altamirano, bir başkasının kendisi için ölmesini kabullenemeyecek kadar gururludur o.

Ona heyecanla sordum:

— Norma için mi söylüyorsun bunu?

—Norma için ya da İsa Peygamber için, fark etmez. O yaşamını her zaman kendi avuçları içinde tutmak istemiştir, onu tehlikeye atmak gerekirse de bunu tekbaşına ve gözlerini kırpmadan yapar.

Carmen söze karıştı:

— Abartma, Alta. Onu gözlerimle gördüm; yüreğinden yaralanmıştı.

— Ee, n'olmuş yani? Bu aslında bana hiç de ters gelmiyor. Üstelik bir kadının ona soyluluk örneği vermiş olması, kadınlara duyduğu düşmanlığın kafasının içinde altüst olmasına yol açmıştır. Kafasının içinde kurduğu dara-ğaçlarını kimsenin sallamasına, yıkmasına katlanamamış-tır oldum olası.

— Tamam, dedi Carmen. Norma onunla tarifsiz acılar çekti, bunlan oturup yeniden konuşmak neye yarar ki! Billur gibi bir kalbi vardı onun. Anneanesi ve dedesi Sicilyalıydı ve onda, genellikle Akdeniz kadınlarına özgü, sevince sonuna kadar sevme tutkusu vardı.

Böylece Reyes, burada olmadığı halde yanımızdaydı ve gecemizi işgal ediyordu. Söz dönüp dolaşıp Asuncion

Adalarını geçen gemilere geldiğinde, nedenini bilmiyorum, ama okyanusun sonsuzluğunda kayıp giden İngiliz donanmasıyla Reyes arasında, şimdi sanki o da bir ateş ufkuna doğru kayıyormuş gibi, benzerlik kuruyordum.

Ertesi sabah, Carmen telefon etti. Reyes'le konuşmaya karar verdiğini, ama hattın öbür ucunda, yalnız geçirdiği bütün bir günden sonra, dün akşamdan beri ortalıkta görülmeyen Beyefendiden söz eden bir uşak bulduğunu söyledi. Adam o kadar şaşkın durumdaydı ki Menton'da bulunan efendilerine telefon etmeyi düşünemediği gibi, polise de başvurmamıştı.

— Her neyse, dedi Carmen, bu adamın hiç dışarıda gecelediği olmuyor muydu?

Reyes'in arasına dostlarında ya da birlikte olduğu bir kadının evinde gecelediğini, ama bunu Vuillard'lara haber vermeden yaptığı hiç olmadığını söyledim.

— Peki bu kez, dedi Carmen, aynı nedenlerle eve gelmediği ve bunu da haber vermeye fırsat bulamadığı düşü nülemez mi?

Nasıl fırsat bulamazdı? Bu kadar uzun süre ortadan kaybolmasının, mutlaka özel bir nedeni olması gerektiğini söyledim.

Öğleden sonra, dersimi bitirdiğimde, Institution Mon-taigne'den Neuilly'ye telefon ettim. Karşıma, üzüntülü bir ses tonuyla Bayan Vuillard çıktı. Ne yazık ki hayır! Kocası ve kendisi telefonun yanında dolamp duruyor, ne yapacaklarına karar veremiyorlarmış. Dışarı çıktığında, nasıl giyindiğini sordum.

— Normal giysiler içindeydi, dedi. Özenli gece kıyafeti yoktu üstünde, eğer öğrenmek istediğiniz buysa.

— Sinirli mi görünüyordu?

— Hayır, hiç değil. Hatta her zamankinden daha düşünceliydi, sanki canını sıkkan bir şey varmış gibi.

—

—
218

219

— Nereye gittiğini söylemedi mi?

— Bunu hiç söylemezdi ki, Bay Peyrac.

— Ya da yaklaşık olarak hangi saatte döneceğini?

— Hayır.

Neredeyse ağlayacak gibi olduğunu seziniyordum.

Gece olduğunda, kendim araştırmaya karar verdim ve Neuilly'ye, bizi bir akşam Beatrice'le birlikte götürdüğü bahçeli lokantaya gittim.

Şef garsonla görüşmek istediğimi söyledim, ama meşguldü, üsteledim. Uzaktaydı, bana doğru döndü, yanıma geldi, kirpiklerini kırıştırdı. Üstünde hep aynı redingot, morgdaymışız gibi tiksindirici. Ona Rodolfo Reyes'in dostu olduğumu anımsatıyorum—ama umurunda bile değil. Yine de Don Rodolfo'nun önceki gün oraya gelip gelmediğini sorduğumda bana kulak veriyor. Don Rodolfo mu? Kesinlikle gelmemiş. Gözle görülür biçimde meraklanmış, beni oraya getiren nedeni çıkarmaya çabalıyordu. Emin misiniz? Onu görmediniz mi?

— Fakat beyim!..

Kendimi dışan atıyorum. Yitirecek zamanım yok.

Reyes'in bana bir bahaneyle, zaman zaman, kendisine eşlik edecek bir kadın bulmak için uğradığı, Champs-Elysees'deki bir bardan söz ettiğini anımsıyorum. Etoile'e kadar metroyla gidip caddeye çıkıyorum; Arc de Triomphe arkamda, önümdeyse vitrinleri ıslık ıslık, güzel mağazalar uzanıyor. Bu araştırmanın boşuna olduğu birden kafama dank ediyor; kendi kendimi kandırıyorum, içimi dolduran sıkıntıyı dağıtmaya çalışıyorum, oysa aklım beni çok daha kötüsünü düşünmeye itiyor.

Söz konusu ban bulamıyorum bir türlü. Berri Sokağına kadar inmem gerekiyor. Karanlık bir salona giriyorum. Bana Amerika'daki cenaze evlerini anımsatıyor, ne var ki burada şamdanlar ve tabutlar yerine, kıyıda köşede çiftler, vitrindeyse kızlar var, yani tezgâhın önündeki uzun bacaklı iskemlelerin üstünde. Komik-operalarda giyilen türden amiral ya da general üniformasına bürünmüş barmen, insanoğlunun tüm rezilliklerine alışkın tam bir hergele. Beni yırtık bakışlarla, fakat şaşkınlıkla süzüyor, sanki kasasını soymuşum gibi. Kızlar başlarını döndürüp bakmadılar bile. Genç, güzel şeyler; kollan çıplak, içlerinden biri, bana en yakın olanı başında köpük gibi, mavi bir peruk taşıyor. Barmene, dün kırk yaşlarında, İtalyan ya da İspanyol havalı bir müşterisi olup olmadığını soruyorum. Beni, ayakdaşlarını arayan bir sosyetik polis müfettişi sanmış olacak ki sıcak davranıp yardımcı olmaya çalışarak, dün yalnızca akça pakça, sarı mı sarı, yanakları az pişmiş biftek gibi kanlı Amerikalı müşterileri olduğunu söylüyor. İçki alıp almayacağımı soruyor, küçük bir kadeh, öne-, risini kibarca geri çevirince de, bu davranışım dolayısıyla, daha içeri girer girmez kokusunu aldığı o aynasızlardan biri olduğuma gerçekten inanıyor.

Champs-Elysees'ye geri dönüyorum. Sinemaların önlerinde uzayan kuyruklar var. Bir akşam gazetesi satın alıyorum. Bir haber dikkatimi çekiyor:

BUENOS AIRES (AFP. UP): İngiliz savaş uçakları bu sabah Puerto Argentino Havaalanını (Port Stanley'in yeni adı) bombaladı. Üç Arjantinli asker ve on üç sivil öldü. Çok sayıda yaralı olduğu bildiriliyor.

Bundan çıkan sonuç ne? İngiliz uçak gemilerinin ada- * lardan artık çok uzakta olmadıkları ve 'Sea Harriers'leri-ni, çok iri nakliye uçakları olan 'Hercules C-130'ların, kıta içindeki havaalanlarından her gün harekât halindeki askerlerin ikmalini sağlayan o uçakların indiği yere kadar gönderebildikleri mi?

Hemen eve dönüp Neuilly'yi arıyorum. Saat gecenin on biri, ama karı-koca Vuillard'lar ayakta. Ne yazık ki Bay Reyes'ten hiçbir haber yok, diyorlar. O kadar çok kaygılanmışlar ki dayanamayıp Menton'da bulunan efendilerine telefon açmışlar. Yarın Paris'e dönmek üzere Nice'den uçağa bineceklermiş.

Lokantaya ve Berri Sokağına gittiğimden onlara söz ?etmiyorum. Neye yarar ki! O görevi ben kendi kendime gerçekten birşeyler bulmak umuduyla değil, bir şey yapmış olmak, içimi saran sıkıntıyı azaltmak ya da saptırmak için vermişim. Herhangi bir haber gelecek olursa, gecenin hangi saatinde olursa olsun beni aramalarını Vuil-lard'lardan rica ettim, arayacaklarına söz verdiler.

Telefonun yakınında, divanın üstünde, kayısı tonundaki ayın belli belirsiz aydınlattığı karanlık gökyüzüne pencereden baka baka uyumaya karar verdim. Uykuyla uyanıklık arasında, bilincim sisler arasından zaman zaman beliren Reyes'le, herhangi bir yöne kalkan, herhangi bir kente giden bir trene binen, belki de adı Frankfurt olan bir kente kalkan trene

binen bir Reyes'le meşgul, yatıyordum. Sahi, oraya gitmeyecek miydi? Beatrice'in de kendisiyle birlikte gitmesini istememiş miydi? İspanyollar, karabasana pesadilla derler. Ama o sözcük benim için, uykusunun en derin yerinde insanın duyduğu ağırlığı ifade ediyor.

Uyandığımda, Reyes'in gerçekten tam da bugünlerde Almanya'ya gideceğini anımsıyorum. İçinde duyduğu * umutsuzluğa ya da bunalıma bağlı olarak ani bir kararla bir trene atlamış,, yanına bagaj almadan gitmiş olamaz mıydı? Yok canım! Bunu, gecenin sessizliği içinde düş gücümle uyduruyorum.

Gidip pencereyi açtım, yüzümü kara bir yol yaladı ve Paris'i karşımda karanlıklarla kuşatılmış buldum, sanki çevresini bir okyanus sarmıştı ya da ötelerde bir uçurum başlıyordu, Eskiler'in düşündüğü gibi, Dünyanın sonunda açılan o uçurum vardı.

Cumartesi günü dersim yoktu, dışarı çıkmamaya karar verdim, telefon gelirse diye. Kültürfizik çalışmamı yaptım ve duş aldıktan sonra, Beatrice'e yer ayarlamak için yandaki odada bazı düzenlemeler yapmaya giriştim.

Öğleden sonra erken saatlerde, içi dosya dolu bir dola bı odadan çıkarmaya çalışıyordum ki telefon çaldı. Arayan Bay Vuillard'dı. Biraz önce eve dönen Bay Longvilliers'yi -efendisi- bana vereceğini söyledi. Bay Longvilliers'nin heyecanlı bir sesi vardı, bana merhaba derken o kadar heyecanlıydı ki, işin içine daha aklım karışmadan, alacağım haberi duyularım ile biliyordum: %

— Evet, Bay Reyes bulundu. Siz onun dostuydunuz değil mi? Bildiğim kadarıyla, sekreteri ve dostu. Öldü, Bay Peyrac, dün gece kendi canına kıydı...

Ve bu titrek ses Reyes'i öldürmeyi sürdürüyor, onun bir yata girdiğini, İngiliz dostlarından birinin Ajax adlı, Sevres Köprüsüyle Saint-Cloud Köprüsü arasında, özel tekne sahiplerine ayrılan kıyıda bağlı duran motorlu bir yata girdiğini söylüyordu. Ağzına bir kurşun sıkılmıştı, küçük kalibreli bir tabancayla, bir 6.35'likle... Kamışla balık avlayanlar onu bu sabah kaptan kabininde, başı koltuğun arkasına düşmüş olarak görmüşlerdi.

— Cesedi nereye götürüldü?

— Morga.

— Size bir yardımım dokunabilir mi?

— Teşekkür ederim. Şimdilik hiçbir yardıma gereksinim yok.

— Bana gereksinim duyacak olursanız...

Polis biraz önce evden ayrılmış. İntihar olduğuna karar vermişler. Ceset üstünde hiçbir darbe izine rastlanmamış. Eksik hiçbir şeyi yokmuş, ne belgeleri, ne de parası. İngilize, yatın sahibine daha yeni haber verebilmişler, gelmiş. Reyes'le dostlukları aylardan beri sürüyormuş. Kör olma olasılığı kesinlik kazanacak olursa, canına kıyacağını söylemiş ona. Kaptan kabininin kapısının açılmış olmasına gelince, bunda anlaşılacak bir yan yokmuş. Reyes, Seine üstündeki pazar gezilerine sık sık katıldığından, anahtann, arka taraftaki vinç makinesinin bir oyuğunda saklı durduğunu biliyormuş.

Bay Longvilliers ile konuşmamı bitirir bitirmez, gözlerim duvara dikili, kulaklarıma hücum eden kanın damarlarımda atmasını, içimdeki o gürültüyü, duyduğum acının damarlarımı çatlatırcasına zorladığı o kırmızı mırıltıyı bir an dinlemek için öylece kalakaldım.

Akşama doğru Carmen'i aradım.

Önce, hafif bir inilti çıkardı, yaralı bir hayvaninkini andıran bir inilti. Yüzünü görmüyor, fakat gözümün önünde o şaşkın yüzü, ağlamayı artık unutan o gözleri canlandı -rabiliyordum. Reyes'le son görüşmesinden beri aklımdan çıkmayan düşüncenin bu olduğunu, bu yüzden de, Nor-ma'yla ilgili gerçeklerin tümünü ona aktarmama düşüncesinin, duyduğu düşmanlığa karşın ağır bastığını söyledi. Polisin karar verdiği gibi, bunun bir intihar olduğu düşüncesini fazla kurcalamamak gerektiğini ekledi. Ben de onu onaylayarak, Reyes'in kör olmaktansa

kendi canına kıymayı düşündüğüne, gerekirse tanıklık edeceğim konusunda güvence verdim ona.

Carmen'le yaptığım bu kısa konuşmadan sonra evde duramadım ve bilinçli ya da bilinçsiz bir istekle metroya atlayıp Sevres'e kadar gittim. Oraya vardığımda arkamda, üstünde Renault fabrikalarının bulunduğu, nehrin ortasında büyük bir gemiyi andıran Seguin Adası, karşımday-sa, Saint-Cloud Parkının yeşillikleri vardı. Seine'in kol kıyısından aşağı doğru indim, gezinti teknelerinin bağlı durdukları yere kadar ve bodur gövdesiyle, on metre uzunluğunda, bütün bakır aksamının ve lombozlarının güneşin son ışıkları altında pınl pınl parladığı Ajax'i bulmakta gecikmedim. Rihtımın üstünde kimsecikler yoktu. Ajax, açık denizlerde yolculuk üzere yapılmıştı. Cilalı, parlak güvertenin üstüne atladım; zaten teknenin her yanı İngilizlere özgü bir temizlik içindeydi, kısacık direği bile pusula kutusundan direk tepeliğine kadar özenle parlatılmıştı. Kaptan kabininin penceresine yaklaştım, içeri, kaptan koltuğuna, kollara, göstergelere, Reyes'in de oturduğu yerden, kıyı boyunca uzanan fenerlerin ışığı altında göz gezdirmiş olduğu şeylerin hepsine baktım. Koltuğa kan akmış olsa bile, şimdi hiçbir iz yoktu. Ceset kaldınır kaldırılmaz her yeri temizlemiş olmalıydılar. Reyes'i, silâhını çıkartmadan önce, yüzeyindeki bütün ışıltıyla nehir sula-nının denize doğru sonsuza kadar akışıyla karşı karşıya düşledim. Dolu dolu yaşayabilmek için, tüm yaşamın bir an sürdüğünü anımsamak ve gereğinden fazla uzun süren duraksamalan yok saymak ya da önemsememek gerektiğini söylüyordu kendi kendine. Bu son kıyıya, vanlabilecek tek gerçeğe acaba Norma ve kendini aşan bir bağlılık yüzünden mi ulaşmaya karar vermişti sonunda? Ayrıca, Romalılara özgü bu ölüm, Altamirano'ya göre, gençliğinde büyük hayranlık duyduğu Caius Petronius Niger'in verdiği örneğe bağlanamaz mıydı?

Bir sıçrayışta nhtıma atladım; suya gömülü kazıkla-nn arasından çamur kokusu yükseliyordu. Buraya ne yapmaya geldiğimi soruyordum kendi kendime; ne gülünç bir saygı gösterisiydi, ne yersiz bir ziyaretti bu! Buna karşılık, bizi birbirimizden ayıran her şeye karşın Reyes'i sevmiş olduğumu ve şimdiye kadar böylesine acı veren bir üzüntüye kapılmamış olduğumu biliyordum.

Onun hakkında çok şey söylendi, ısıncı, insanlara genellikle yukandan bakan yanından, derin duygulan küçümsemesinden, içinden çıktığı toplumsal ortama karşı neredeyse kin duymaya kadar vardığı hor görüden, kadınlara karşı (bana göre, insanı üzen, kimi zaman da isyan ettiren) tutumundan söz edildi, ama kendini yalnızca düşlerin hegemonyasına teslim etmeye karşı çıkması, sonradan görmelere ve çıkarıcılara karşı duyduğu tiksinti, saygısını kazanmış olanlara gösterdiği bağlılık, hatta bu dünyanın boşluğunun mutlak bilincine varmış olması bir kalemde geçiliyor, üstünde fazla durulmuyordu. Bir gün bana şunları söyleyen o değil miydi: "İnsanlar, içinde düzensizlikten ve anlamsızlıktan başka bir şey olmayan bu evrende mantıksal bir düzen aramayı inatla sürdürüyorlar; sonra da bu dünyadan hiçbir şey anlamadan çekip gidiyorlar?"

Ve ben orada duruyordum, nehir kıyısının duyarsız yalnızlığı içinde dikiliyor, uzaklaşmıyordum. Karşımda, nehrin sağ kıyısında güzel yapılar yükseliyordu, yüzlerini batıya çevirmişlerdi ve pınl pırl parlayan camlarıyla sanki ölümün hiç uğramayacağı, korunmuş bir bölge oluşturuyorlardı. Ajax'm bordasının iki yanından su sessizce akıp gidiyordu ve ben yeniden eğildim, teknenin içine baktım. Reyes belki de damarlarının boynunda, şakaklarında atışını dinlemişti, demir parmaklıklar arasında mutsuzluğa terk edilmiş bir kadının imgesini taşıyan bu yaşamın belirtilerine kulak vermişti. Böylece, kendisine göre, yapılmış bu denli utanç verici bir hataya verilecek tek cezanın ölüm olduğunu düşünmüştü. Ve belki de son ana kadar, tabancayı ağzına doğrulttuğu âna kadar yüzünde 'kartal-savaşçı'nın ifadesi vardı; bana hiç yabancı olmayan enerji, hüznün ve gurur dolu ifade.

Bu kez Saint-Cloud'a yöneldim. Akşam aydınlığında Belçika bayrağı taşıyan bir nehir gemisi akıntı yönünde Derliyordu ve neredeyse benim hizama gelecekti. Güvertesinin üstünde, sıvalı kollanm kaldırmış, iki sink arasına gerilmiş tele asılı çamaşırları toplayan

sansın, genç bir kadın vardı. Esen akşam rüzgân saçlarını dalgalandırıyor, eteğini bacaklarına yapıştıyordu. İçimi belli belirsiz bir hüznü kapladı, Reyes'in ölmek için geceyi seçtiğini, bu zarif görüntüyü, bedenini saran ve rüzgârda çırpılan kanatlar gibi saklayan çamaşırları arasında dikilen bu genç kadını göremediğini düşündüm.

Beatrice'e telefon ettim. Evde yokken o da beni aramış. Sevinçli bir ses tonuyla, Bayan Haubourg'un gelininin, Paris'te oturan gelininin, Air France Şirketine kendisine bir iş bulunduğunu söylüyordu; Champs-Elysees'deki merkez büroda, Almanca bölümündeymiş, yakında çalışmaya başlıyormuş. Onu kutladım ve ne zaman geleceğini sordum. Üç mayısta. Sonunda, hangi trenle geleceğini bildirir bildirmez gidip onu alacağım, demek!

Başkalarının acısını paylaşma yetisinden yoksun, 'gülme komşuna gelir başına' özdeyişini aklına getirmeyen in-sanların davranışıyla karşılaşacağımdan korktuğum için ona Reyes'ten söz etmeye çekiniyordum. İyi de, haberi geciktirmenin ne yaran vardı? Ona, kendisine verilecek önemli bir haberim olduğunu söyledim. Sesimin aldığı ciddi ton onu telâşlandırdı:

— Bu akşam çok mutluyum, bana üzücü şeylerden söz etme, ne olur!

Ardından kendini hemen topladı:

— Özür dilerim, sevgilim. Ne oluyor? Bilmek istiyorum.

Birkaç sözcükle, Reyes'in bir gece, Seine kıyısında demirli duran bir teknenin içinde intihar ettiğini söyledim.

— Neden peki?

Daha önce söylemeyi kararlaştırdığımız nedeni ona da aktardım:

— Gözlerini kaybedecekti; başkalarına bağımlılığa indirgenmiş bir yaşama katlanmasına olanak yoktu.

— Üzgünsün, değil mi?

Kuruyan boğazımın izin verdiği ölçüde içten bir sesle evet, dedim.

O da tutkulu bir ses tonuyla, beni sevdiğini, benim yanımda olduğunu, bütün benliğiyle yanımda olduğunu, şu anda benimle olamadığı için üzüldüğünü, kahrolduğunu, buna inanmamı söyledi; benim de ondan duymak istediğim buydu, o sözler gecenin derinliklerini, ardında görkem dolu, fosforlu bir iz bırakarak aşılıyor, bana ulaşıyordu.

Kısa süren bir polis araştırmasından sonra gömme izni verildiğinden, Reyes'in cenaze töreninin gelecek perşembe günü yapılması kararlaştırılmıştı. O sabah, küçük Neuilly Mezarlığında yirmi kişi kadar vardık; karısı siyahlar içinde, kocası pek üzgün Longvilliers'ler, Vuillard çifti, aralarında, elli yaşlarında, teknesi gibi basık, kırmızı tenli, deniz kuşlanmı gibi keskin ve yuvarlak gözlü, Ajax'ın sahibinin de bulunduğu İngilizler. Onlardan başka Carmen Aguirre, Altamirano ve Maurice Birahanesine sürekli gelenlerin birçoğu. Ve savaş halindeki iki ülkenin insanların yan yana durmaları bizi hiç de şaşırtmıyordu. Buenos Aires'teki kalabalık İngiliz kolonisi, en küçük bir olay çıkmaksızın halkın içinde sakin sakin yaşamayı sürdürüyor;

Cenaze arabası geldikten sonra başlayan tören oldukça kısa sürdü. Yalnızca Altamirano, ölünün arkasından kısa bir konuşma yaptı. O gün, anımsıyorum, mevsimin bol güneşli ilk günüydü ve gönderdiğimiz çiçek çelenklerinin üstüne anlar üşüşüyordu.

Üç mayısta öğleye doğru gara gittim. Gazetelerin hepsinde dramatik bir haber vardı: General Belgrano adlı Arjantin kruvazörü, İngiliz nükleer denizaltısı HMS Conqueror tarafından, İngilizlerin koyduğu abluka sınırının dışında törpülenmişti. Söz konusu kruvazör, atış menzili Falkland Adalarında savaşa katılan, Royal Navy"ye ait savaş gemilerinin hepsinden büyük, önemli bir savaş gemisiydi. Pusuda bekleyen denizaltı, eskort yapan destroyerlere karşın iki torpil fırlatmış, bunlardan biri kruvazörün makine dairesine isabet etmiş, ötekiyse pruva bodoslamasının bir bölümünü tahrip etmişti. Öldürücü yara alan Belgrano, yan yatmış ve yarım saatten az bir süre içinde batmıştı. Eskort yapan gemilerin yardıma koşmasına karşın

yüz kadar ölü ve yaralı olduğu bildiriliyordu; bu arada, o güney kısmın soğuğuyla denizin neredeyse buz tutmuş olduğunu, dalgaların da on metre yüksekliğe ulaştığını unutmamak gerekiyor.

Muhabirler, Arjantin'in büyük bir yasa büründüğü-nü, çünkü aynı gün ikinci bir savaş gemisinin, Commodo-ro Solellera'mın bir hava saldırısı sonucu battığını, yine bir başka geminin, Alferaz SabraVin denize düşen, 'Canberra' tipi bir bombardıman uçağının mürettebatını kurtarmaya giderken ciddi biçimde hasara uğratılmış, birçok oluvermişti.

Garın giriş salonunda, gelen giden trenleri anons eden hoparlörlerin, karnından konuşmuş gibi çıkan sesleri, okuduğum haberlerin bende uyandırdığı felâket duygusunu daha da ağırlaştırıyordu. Ve içimde, işin başında bu savaşın bir operet savaşı olacağını öngörenlere karşı duyduğum kin! Hiçbir savaş operet savaşı değildir ve ardında her zaman delik deşik bedenler, toprakla dolmuş gözler bırakır.

Posta servisinin elektrikli küçük arabaları peronun üstünde bekleyen grupların arasından kendilerine yol açarak ilerlemeye başlamışlardı bile; ve kısa süre sonra lokomotif, dönemeç yaparak uzanan rayların üstünde bütün görkemiyle belirdi; bir güç sanki beni ileri doğru çekiyordu, gerçekten de peronun üstünde hızlı hızlı yürümeye başladım; aklıma, Beatrice'in bulunduğu vagonu geçebileceğim, onu gözden kaçıracağım gelmeseydi daha da durmayacaktım.

Basamaklarda duran yolcular daha tren tam durmadan aşağı atlıyorlardı ve ben, hareket halindeki bu kalabalık içinde Beatrice'i arıyordum ve o beni fark etmeden ben onu gördüm. Başında şapka yoktu, üstündeki mavi giysiyle, Gainsborough'un Mavi Giysili Kadın'ma benziyordu, yanakları kır havasıyla pembeleşmişti; hep aynı yüz, beni arayan bakışlarının ciddileştirmeye başladığı aynı ifade. Bu kısa andan sonra ona doğru atıldım; beni gördüğünde bavulunu elinden bırakıp o da kollarıma atıldı. Ve akan bir nehrin sularının açılıp kapanarak bir adayı geçtiği gibi yanımızdan geçen kalabalık dalgasının ortasında öylece kaldık.

Eve gittiğimizde, her köşeyi gezdikten, özellikle de Paris'in altıncı kattan görünen panoramasına hayran kaldıktan sonra ona küçük tanrı Ksoşipilli'yi, güzellik, ilkyaz ve aşk tanrısını göstererek, birbirimiz için ne ifade ettiğimizi kendisine söylediğimde Reyes'in bunu bir bakıma bize evlenme armağanı olarak verdiğini söyledim. Ona karşı gösterdiği davranıştan dolayı duyduğu üzüntüyü bana söylediğini belirttim, ama o, dalgın, bütün inceliklerini, özellikle de topuklarından başlayıp sarmaşık biçiminde kalbine kadar yükselen küçük çiçekleri hayranlıkla seyredebilmek için yeşimtaşından yapılmış o heykelciği ellerinin arasında evirip çeviriyordu. Bu arada hemen yakınında camın altında duran, aslı Mexico Müzesinde bulunan 'kartal-savaş-çı'nın fotoğrafı, korkunç gagalı yırtıcı kuş maskının altında gururla ve hüzünle bakan o savaşçının fotoğrafı dikkatini çekmedi. Evet, Reyes'in yüzünde de, nehrin üstünde kendisi için hiç bitmeyecek olan geceye bakarken aynı ifade vardı belki de. Ve içimden, bana tükenen bir yaşam kadar dokunaklı gelen o sözcüğü kendi kendime yineliyordum: caballero-aiguila.

Ertesi gün uyandığında Beatrice, yorgandan dışarı taşan çıplak omuzlan, yastığın üstüne yayılmış saçlarıyla hâlâ uyuyordu. Bir an, geceki aşk kutlamamızdan sonra, yumuşamış hatlarıyla, huzur içinde yatışını seyrettim. Bedeni uyanmadan önce bana sıkı sıkı sarılıp ateşli, mutluluk dolu sözler söylediğini anımsadım. Geldiğinden beri geçen her dakika, ona ne kadar gereksinim duyduğumu kanıtıyor ve birkaç gündür kendime nasıl daha başka bir gözle bakmamı sağladığını duyumsatıyordu bana.

Belime büyük bir havlu bağlamış olarak banyodan çıktığımda Beatrice'i sabahlığıyla, çıplak ayaklarıyla gördüm; o haliyle bir genç kızdan farkı yoktu. Kitaplığın önündeki ilk odada, benim varlığımdan ve ona hayranlıkla baktığımdan habersiz ayakta duruyordu. Pencereden vuran ışık, elinde tuttuğu küçük tann KsoşipiUi'ye parlak bir ışık veriyordu. Gerçekten, onu elinin içinde dik olarak, yüzünde bir gün önceki hülyalı ifadeyle tutuyor ve üstüne vuran ışık sanki kendi yüzünü aydınlatıyormuş izlenimini veriyordu.

Sonunda ona yaklaştığımda, kararlı bir hareketle, yeşimtaşından yapılmış heykelciği etajerin üstüne bırakarak:

— Ne hayranlık uyandıran bir şey! dedi.

Ve doygun, ışıltılı, bana doğru geldi.

Daha sonra, kahvaltılık yaptığımız sırada birden, fakat yine de aklındaki düşünceye bir süredir takılıp kalmış izlenimi verirdesine, Reyes'in nereye gömüldüğünü sordu.

— Neuilly Mezarlığına. Ama yalnızca bedeni orada. «

Şaşırdı, elinde tuttuğu kahve fincanı havada kaldı:

— Neden yalnızca bedeni?

Ona, Reyes'in bana anlattığı biçimiyle Aztek'lerin dinsel inanışına göre, kadın olsun, erkek olsun, ölüme yiğitçe meydan okuyan herkesin sonsuza kadar kalmak üzere güneş cennetinin en parlak katına yükseldiğini anlattım.

Kısa bir süre sonra Beatrice beni elimden tuttu. Hâlâ yarı çıplaktım ve onun peşisıra pencereye kadar gittim. Pencereyi açtı ve bana sarılarak başını omzuma koydu; yüzünü çok ince, çok içten bir gülümseme süslüyordu; ışınlarını bize gönderen güneşe karşı öylece durduk. Taçyaprak-larının üstü hafif pembe, güzel, insanın içini ısıtan bir çiçekten farkı yoktu. Onun yanında, şimdiye kadar yaşamıma yön veren her şey ağırlığını, tutarsızlığını yitiriyordu. Otuz iki yaşındaydım! Demek bir gün gelecek, tüm duyarlılığımı toplayıp yoğunlaştıran mutlu saatlerim silinip gitmeksizin 'bu yaşımı da' yaşayacaktım. Gözlerimizin önünde, güneşin kör eden şiddetli ışığını kubbeler, çan kuleleri ve Paris'in kule yapılan deliyordu ve efsaneye göre Reyes, ateşi ta uzaklardaki tepelere varıncaya kadar her yanı tutuşturan bu sonsuz ışıklardan biriydi artık. Bu kor halinde yanan gökyüzü bana yine de daha çok, artık cömert ve tutkulu bir rah olarak orada dolaşan Norma'yı anımsatıyordu. Bununla birlikte Beatrice'e ondan, onun çektiği acılardan, acı sonundan ve sevgiyle parlayan yüreğinden söz etmeyecektim. Ne kadar uzun süre düşlerimde yaşatmışım onu! Öyle ki onu hâlâ içimde yitirilmiş bir aşk, saklı tutulan bir acı gibi taşıyordum.

SON